

**УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
- СКОПЈЕ**
**ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“
- СКОПЈЕ**

Селвије Рамадан Селмани

**ЗБОРООБРАЗУВАЊЕТО ВО РОМАНИТЕ „НЕСРЕЌНИЦИ“ И
„СТАНОТ НА ТРЕТИОТ КАТ“ НА МУРАТ ИСАКУ**

Докторски труд

Скопје, 2024

**УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
- СКОПЈЕ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“
- СКОПЈЕ**

Селвије Рамадан Селмани

**ЗБОРООБРАЗУВАЊЕТО ВО РОМАНИТЕ „НЕСРЕЌНИЦИ“ И
„СТАНОТ НА ТРЕТИОТ КАТ“ НА МУРАТ ИСАКУ**

Докторски труд

Кандидат:
м-р Селвије Селмани

Ментор:
проф. д-р Агим Пољоска

Лектор:
Јордана Шемко-Георгиевска

Скопје, 2024

Докторанд:

СЕЉВИЈЕ РАМАДАН СЕЉМАНИ

Тема:

ЗБОРООБРАЗУВАЊЕТО ВО РОМАНИТЕ „НЕСРЕЌНИЦИ“ И „СТАНОТ НА ТРЕТИОТ КАТ“ НА МУРАТ ИСАКУ

Ментор:

Проф.д-р АГИМ ПОЉОСКА,
Филолошки факултет „Блаже Конески“ - Скопје

Комисија за одбрана:

Проф.д-р ВАЉБОНА ТОСКА (претседател)
Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје

Проф.д-р АГИМ ПОЉОСКА,
Филолошки факултет „Блаже Конески“ - Скопје

Проф.д-р ИСМЕТ ОСМАНИ,
Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје

Проф.д-р МИРУШЕ ХОЏА,
Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје

Проф.д-р АЈТЕН ХАЈДАРИ - ЌАМИЛИ,
Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје

Научна област:

ЗБОРООБРАЗУВАЊЕ

Датум на одбрана

ЗБОРООБРАЗУВАЊЕТО ВО РОМАНИТЕ „НЕСРЕЌНИЦИ“ И „СТАНОТ НА ТРЕТИОТ КАТ“ НА МУРАТ ИСАКУ

АПСТРАКТ

Оваа студија се фокусира на зборообразувањето во двата романи на Мурат Исаку, „Несреќници“ и „Станот на третиот кат“. Овие два романи нудат богат материјал за анализа на образувањето на зборовите, вклучувајќи ги сите начини на создавање зборови во албанскиот јазик. Во оваа студија се проучува образувањето на изведените зборови, со поделби во различни категории: префиксно образување, суфиксно образување, како и изведени зборови кои се образуваат истовремено со префикс и суфикс.

Посебно внимание е посветено на проучувањето на афиксоидите, кои претставуваат значаен предизвик во оваа област на лингвистиката. Покрај овие, детално се анализираат и други процеси на зборообразување, како што се образувањето зборови со претпозитивен член, што вклучува придавки од партиципи и глаголски именки, сложенките, кои настануваат од спојување на две или повеќе основи, сраснувањето, како и мешаните форми, кои произлегуваат од комбинирање на различни методи на зборообразување. Конверзијата, која ги опфаќа само супстантивизираните придавки, е исто така дел од оваа анализа.

Методологијата на студијата вклучува длабински аналитички пристап, користејќи ги методите на опис, анализа и споредба на зборовите, со цел изградба на јасна теоретска рамка, која се потпира на постоечката литература. Преку оваа методологија, истражувањето придонесе за постигнување јасни и релевантни научни резултати за секој начин на образување зборови.

Резултатите покажуваат дека суфиксното образување има централна улога во создавањето на зборовите во романите на Исаку, со најголем број изведени зборови. Најпродуктивни суфикси се: *-im*, *-je*, *-(i)sht*, што ја покажува јазичната вештина на авторот и неговиот придонес кон збогатувањето на албанската лексика. Истражувањето го проширува разбирањето за потенцијалот на зборообразувањето во албанскиот стандарден јазик и неговото значење за лингвистичките студии.

Клучни зборови: *зборообразување, изведени зборови, сложенки, сраснување, конверзија, Мурат Исаку.*

Word-Formation in the Novels *The Unfortunate Ones* and *The Apartment on the Third Floor* by Murat Isaku

ABSTRACT

This study focuses on the word-formation processes in the two novels by Murat Isaku, *The Unfortunate Ones* and *The Apartment on the Third Floor*. These two novels offer rich material for analysis of the word-formation, encompassing all methods of word creation in the Albanian language. The study examines the formation of derived words, with divisions in different categories: prefix derivation, suffix derivation, as well as derived words that are formed simultaneously with a prefix and a suffix.

Special attention is given to the study of affixoids, which represent a significant challenge in this area of linguistics. In addition to these, other word-formation processes are analyzed in detail, such as the formation of words with a prepositive article, which includes adjectives from participles and verbal nouns; compounds, created by combining two or more bases; blending; and hybrid forms, which emerge from combining different word-formation methods. Conversion, which includes only substantivized adjectives, is also part of this analysis.

The methodology of the study includes an in-depth analytical approach, using the methods of description, analysis and comparison of the words, in order to build a clear theoretical framework, based on the existing literature. Through this methodology, the research yields clear and relevant scientific findings on each word-formation method.

The results show that suffix derivation plays a central role in the creation of words in Isaku's novels, with the largest number of derived words. The most productive suffixes are: *-im*, *-je*, and *-(i)sht*, reflecting the linguistic skill of the author and his contribution to the enrichment of the Albanian lexicon. The research expands the understanding of the potential of word-formation in the Albanian language and its significance for linguistic studies.

Keywords: *word-formation, derived words, compounds, blending, conversion, Murat Isaku.*

Благодарност

Изразувам длабока благодарност до мојот ментор, проф. д-р Агим Пољоска, кој ја водеше и ја поддржуваше реализацијата на оваа дисертација. Под неговото особено раководство, имавам можност да се насочам кон научните материјали потребни за целосно исполнување на оваа студија.

Се заблагодарувам и на Катедрата за албански јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Скопје за можноста да ја проследам оваа студиска програма и за одобрувањето на оваа докторска тема. Посебна благодарност упатувам и до сите професори кои ја понудија својата вредна помош и со посветеност го поддржаа овој академски труд.

Исто така, сакам да изразам посебна благодарност до мојот ценет професор, проф. д-р Имри Бадалај, кој ми даде голема морална поддршка за реализација на мојот докторски труд.

Вечна благодарност на моето семејството и пријателите.

Содржина

АПСТРАКТ	3
ABSTRACT	4
Благодарност	5
Вовед	12
ТЕОРИСКИ ПРИОД КОН ПРОБЛЕМОТ НА ИСТРАЖУВАЊЕ	13
1. Идентификување и формулирање на истражувачкиот проблем	13
2. Преглед и анализа на релевантните истражувања	14
МЕТОДОЛОГИЈА НА ИСТРАЖУВАЊЕТО	15
1. ПРЕДМЕТ НА ИСТРАЖУВАЊЕ	15
2. ИСТРАЖУВАЧКИ ПРАШАЊА	15
3. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО	16
4. КАРАКТЕР НА ИСТРАЖУВАЊЕТО	16
5. ХИПОТЕЗИ:	17
6. НАЧИН НА ИСТРАЖУВАЊЕТО (МЕТОДИ, ТЕХНИКИ И ИНСТРУМЕНТИ)	17
ГЛАВА I	19
1.1. ОБРАЗУВАЊЕ НА ИЗВЕДЕНИ ЗБОРОВИ СО ПРЕФИКСИ	19
1.1.1. Образување на зборовите со префиксот a-	20
1.1.2. Образување на зборовите со префиксот anti-	20
1.1.3. Образување на зборовите со префиксот bio-	20
1.1.4. Образување на зборовите со префиксот ç-	20
1.1.5. Образување на зборовите со префиксот de-	21
1.1.6. Образување на зборовите со префиксот d(ë)-	21
1.1.7. Образување на зборовите со префиксот i-	22
1.1.8. Образување на зборовите со префиксот jo-	22
1.1.9. Образување на зборовите со префиксот mbi-	22
1.1.10. Образување на зборовите со префиксот mikro-	23
1.1.11. Образување на зборовите со префиксот mos-	23
1.1.12. Образување на зборовите со префиксот ndër-	24
1.1.13. Образување на зборовите со префиксот nën-	24
1.1.14. Образување на зборовите со префиксот ra-	25
1.1.15. Образување на зборовите со префиксот para-	29
1.1.16. Образување на зборовите со префиксот pas-	30
1.1.17. Образување на зборовите со префиксот për-	30
1.1.18. Образување на зборовите со префиксот prej-	32
1.1.19. Образување на зборовите со префиксите ri-, rish-	32

1.1.20. Образување на зборовите со префиксот s-.....	34
1.1.21. Образување на зборовите со префиксот sipër-.....	34
1.1.22. Образување на зборовите со префиксот stër-.....	34
1.1.23. Образување на зборовите со префиксот sh-	35
1.1.24. Образување на зборовите со префиксот shpër-.....	35
1.1.25. Образување на зборовите со префиксот tej-.....	36
1.1.26. Образување на зборовите со префиксот tu-.....	36
1.1.27. Образување на зборовите со префиксите termo-, ultra-	36
1.1.28. Образување на зборовите со префиксот z-	36
1.1.29. Образување на зборовите со префиксот zh-	37
1.1.2. Образување на изведените зборовите со суфикси	37
1.1.2.1. Образување на зборовите со суфиксот -ac	38
1.1.2.2. Образување на зборовите со суфиксот -acak.....	38
1.1.2.3. Образување на зборовите со суфиксот -aç	39
1.1.2.4. Образување на зборовите со суфиксот -ajë (-aje).....	39
1.1.2.5. Образување на зборовите со суфиксот -ajkë	39
1.1.2.6. Образување на зборовите со суфиксот -ak.....	39
1.1.2.7. Образување на зборовите со суфиксот -al(e)	40
1.1.2.8. Образување на зборовите со суфиксот -alaq	41
1.1.2.9. Образување на зборовите со суфиксот -an(e)	42
1.1.2.10. Образување на зборовите со суфиксот -anik	42
1.1.2.11. Образување на зборовите со суфиксот -ant	43
1.1.2.12. Образување на зборовите со суфиксот -anjak	43
1.1.2.13. Образување на зборовите со суфиксот -aq.....	43
1.1.2.14. Образување на зборовите со суфиксот -ar(e).....	43
1.1.2.15. Образување на зборовите со суфиксот -arak(e)	45
1.1.16. Образување на зборовите со суфиксот -as	45
1.1.2.17. Образување на зборовите со суфиксот -ash(e).....	46
1.1.2.18. Образување на зборовите со суфиксот -ashkë	47
1.1.2.19. Образување на зборовите со суфиксот -atar.....	47
1.1.2.20. Образување на зборовите со суфиксот -atë.....	47
1.1.2.21. Образување на зборовите со суфиксот -avec	48
1.1.2.22. Образување на зборовите со суфиксите -az, -azi.....	48
1.1.2.23. Образување на зборовите со суфиксот -azan.....	49
1.1.2.24. Образување на зборовите со суфиксот -azh.....	49
1.1.2.25. Образување на зборовите со суфиксот -çe	50

1.1.2.26. Образување на зборовите со суфиксите: -çkë, -çko, -içkë	50
1.1.2.27. Образување на зборовите со суфиксот -ec	51
1.1.2.28. Образување на зборовите со суфиксот -el	51
1.1.2.29. Образување на зборовите со суфиксот -esë	51
1.1.2.30. Образување на зборовите со суфиксот: -eshë (-eshe)	52
1.1.2.31. Образување на зборовите со суфиксот -ez	53
1.1.2.32. Образување на зборовите со суфиксот -(ë)ri	53
1.1.2.33. Образување на зборовите со суфиксот -(ë)s, -(ë)se	54
1.1.2.34. Образување на зборовите со суфиксот -(ë)si	56
1.1.2.35. Образување на зборовите со суфиксот -(ë)sirë	58
1.1.2.36. Образување на зборовите со суфиксот -(ë)sor, -(ë)sore	59
1.1.2.37. Образување на зборовите со суфиксот -(ë)z	59
1.1.2.39. Образување на зборовите со суфиксот -grafi	60
1.1.2.40. Образување на зборовите со суфиксот -i	60
1.1.2.41. Образување на зборовите со суфиксот -icë	62
1.1.2.42. Образување на зборовите со суфиксот -ik(e)	62
1.1.2.43. Образување на зборовите со суфиксот -im	64
1.1.2.44. Образување на зборовите со суфиксот -imë	72
1.1.2.45. Образување на зборовите со суфиксот -inë	73
1.1.2.46. Образување на зборовите со суфиксот -iq(e)	73
1.1.2.47. Образување на зборовите со суфиксот -ist(e)	74
1.1.2.48. Образување на зборовите со суфиксот -(i)sht	74
1.1.2.49. Образување на зборовите со суфиксот -ishte	78
1.1.2.50. Образување на зборовите со суфиксот -izëm	78
1.1.2.51. Образување на зборовите со суфиксот -je	79
1.1.2.52. Образување на зборовите со суфиксот -kë	83
1.1.2.53. Образување на зборовите со суфиксот -ki	84
1.1.2.54. Образување на зборовите со суфиксот -li(e)	84
1.1.2.55. Образување на зборовите со суфиксот -logji	84
1.1.2.56. Образување на зборовите со суфиксот -llëk	85
1.1.2.57. Образување на зборовите со суфиксот -më	85
1.1.2.58. Образување на зборовите со суфиксот -nik	85
1.1.2.59. Образување на зборовите со суфиксот -nor(e)	86
1.1.2.60. Образување на глаголите со суфиксот -oj	86
1.1.2.61. Образување на глаголите со суфиксот -ato -ato	89
1.1.2.62. Образување на глаголите со суфиксот -ëllo	89

1.1.2.63. Образување на глаголите со суфиксот -(ë)ro	89
1.1.2.64. Образување на глаголите со суфиксот -ëso	89
1.1.2.65. Образување на глаголите со суфиксот -ëzo	90
1.1.2.66. Образување на глаголите со суфиксот –so / -ëso.....	90
1.1.2.67. Образување на глаголите со суфиксот -to	90
1.1.2.68. Образување на глаголите со суфиксот -ullo	90
1.1.2.69. Образување на зборовите со суфиксот -ok.....	90
1.1.2.70. Образување на зборовите со суфиксот -onjar	91
1.1.2.71. Образување на зборовите со суфиксот -onjë	91
1.1.2.72. Образување на зборовите со суфиксот -oqe.....	91
1.1.2.73. Образување на зборовите со суфиксот -or	91
1.1.2.74. Образување на зборовите со суфиксот -ore	93
1.1.2.75. Образување на зборовите со суфиксот -oz.....	97
1.1.2.76. Образување на зборовите со суфиксот -osh.....	97
1.1.2.77. Образување на зборовите со суфиксот -qar.....	98
1.1.2.78. Образување на зборовите со суфиксот -shëm.....	98
1.1.2.79. Образување на зборовите со суфиксот -tar(e)	99
1.1.2.80. Образување на зборовите со суфиксите: -tinë, -tîrë.....	101
1.1.2.81. Образување на зборовите со суфиксот -tor(e)	101
1.1.2.82. Образување на зборовите со суфиксите: -th, -thi.....	102
1.1.2.83. Образување на зборовите со суфиксот -ucë.....	103
1.1.2.84. Образување на зборовите со суфиксот –ues, -uese.....	103
1.1.2.85. Образување на зборовите со суфиксот -uq, -uqe.....	105
1.1.2.86. Образување на зборовите со суфиксите: -ush, -ushë, -ushe	105
1.1.2.87. Образување на зборовите со суфиксот –vell.....	105
1.1.2.88. Образување на зборовите со суфиксот –xhi.....	106
1.1.2.89. Образување на зборовите со суфиксот –yes.....	107
1.1.3. Изведени зборови образувани истовремено со префикс и суфикс.....	107
1.1.4. Проблемот со афиксоидите во албанскиот јазик	107
1.1.4. 1. Формирањата со префиксот krye-.....	108
1.1.4. 2. Формирањата со префиксот bashkë-.....	109
1.1.4. 3. Формирањата со префиксот gjysmë-.....	109
1.1.4. 4. Формирањата со префиксот drejt-.....	110
1.1.4. 5. Формирањата со префиксот kundër-.....	110
1.1.4. 6. Образувања со префиксот vetë-	111
ГЛАВА II.....	112

2. ОБРАЗУВАЊЕ СО ПРЕТПОЗИТИВЕН ЧЛЕН.....	112
2.1. Придавките со претпозитивен член.....	112
2.2. Глаголски именки.....	119
3.ОБРАЗУВАЊЕ НА СЛОЖЕНИ ЗБОРОВИ.....	121
3.1. Сложени именки.....	121
3.1.1. Образувањето на сложенки од именка + именка.....	122
3.1.2. Образување на сложенките од именка + глаголска именка изведена од дејство.....	124
3.1.3. Образување на сложенките од именка + глаголска именка за дејство.....	124
3.1.4. Образување на сложенките од прилог + именка / глаголска именка за дејство / глаголска именка изведена од дејство.....	125
3.1.5. Образување на сложенките од именка + придавка.....	126
3.1.6. Образување на сложенките од именка + партицип.....	128
3.1.7. Образување на сложенки од глагол (партицип) + прилог.....	128
3.1.8. Образување на сложенките од глагол + именка.....	128
3.1.9. Образување на сложенките од прилог + именка.....	129
3.2. Сложени придавки.....	129
3.2.1. Образување на сложенките од именка + именка.....	129
3.2.2. Образување на сложенки од именка + придавка.....	130
3.2.3. Образување на сложенки од именка + партицип.....	132
3.2.4. Придавките образувани со помош на сврзувачката самогласка о.....	132
3.2.5. Образување на сложенки од придавка + придавка.....	133
3.2.6. Образување на сложенки од именка + прилог или прилог + именка.....	133
3.2.7. Образување на сложенки од партицип / глагол + прилог / именка.....	133
3.2.8. Образување на сложенки од прилог + придавка / од прилог + партицип.....	134
3.2.9. Образување на сложенки од броеви, неопределена заменка + придавка.....	134
3.3. Сложени прилози.....	135
3.3.1. Образување на сложенки од именка + именка.....	135
3.3.2. Образување на сложенки од именка + придавка.....	135
3.3.3. Образување на сложенки од именка + партицип.....	135
3.3.4. Образување на сложенки од глагол / партицип + именка / прилог.....	135
3.3.5. Образување на сложенки од прилог + именка.....	136
ГЛАВА IV.....	137
4.1. ОБРАЗУВАЊЕ НА ЗБОРОВИТЕ СО СРАСНУВАЊЕ.....	137
4.1.1. Образување на именките.....	137
4.1.2. Образување на прилозите.....	137

4.1.3. Образување на сврзници.....	142
4.1.4. Образување на заменките.....	142
4.1.5. Сраснати броеви.....	145
4.1.6. Образување на предлозите.....	145
4.1.7. Сраснати извици.....	146
4.1.8. Сраснати честички.....	146
ГЛАВА V.....	147
5. МЕШАНИ НАЧИНИ.....	147
5.1. Сложенки и суфиксација.....	147
5.2. Сраснување и суфиксација.....	147
5.3. Образување со претпозитивен член и суфиксација.....	148
5.3.1. Образување на придавките со суфиксите: -ët, -të, -t.....	148
5.3.2. Образување на придавките со суфиксите: -shëm, -ueshëm.....	149
5.3.3. Образување на придавките со суфиксите: -ëm, -me.....	153
5.4. Зборови образувани со претпозитивен член и префиксација со суфиксација.....	154
5.5. Зборови образувани со претпозитивен член и сраснување.....	154
ГЛАВА VI.....	156
6. КОНВЕРЗИЈА (Супстантивизација на придавките).....	156
6.1. Супстантивизирани придавки.....	156
Заклучоци.....	159
Резиме.....	164
Summary.....	166
Скратеници.....	167

Вовед

Од албанските писатели во Македонија значајна личност е писателот од Тетово, Мурат Исаку. Неговиот книжевен придонес е вистинска вредност, кој остави голем број на записи во проза и поезија. Неговите дела покажаа редок талент и извонредна креативна способност. Книжевното творештво на Мурат Исаку е познато по својата длабочина и по чувствителноста што ја изразува преку зборови. Во таа насока неговите дела биле предмет на постојано внимание од истражувачи од различни области. Откривајќи ја неговата уметничка длабочина и пораките пренесени преку зборови, научниците пронајдоа богати извори за анализа и интерпретација на неговото дело.

На делото на Мурат Исаку му се посветени и студии од областа на лингвистиката, но во однос на зборообразувачката анализа овие истражувања се скромни. Овој аналитички вакуум е една од главните причини што ние, во соработка со менторот, проф. д-р Агим Пољоска, се посветивме на проучувањето на творештвото на Мурат Исаку од аспект на зборообразувањето. Важно е да се каже дека нашиот пристап е обид да се пополни празнината во постоечките студии за писателот. Со фокусирање на неговото зборообразување, имаме за цел да ја истакнеме комбинацијата на јазичната длабочина и нејзиното влијание врз значењето на неговите книжевни дела. Овој аналитички пристап ќе ни понуди нова перспектива да го разбираме изразот, јазикот и стилот на писателот преку употреба на зборови.

Неговото дело е забележливо по богатата лексика, понекогаш со употреба на дијалектни зборови, со што се зголемува неговата длабочина. Тој останува верен на јазикот на народот, внимателно употребувајќи ги зборовите и додавајќи му вредност на неговиот јазик со зборовите што често се користат во Полошкиот регион. Зборообразувачката анализа на неговото дело покажува дека перото на Мурат Исаку не е само на писател, туку и на угледен лингвист.

Целта на ова истражување е да се анализира зборообразувањето во двата романи на тетовскиот писател, Мурат Исаку, насловени „Несреќници“ (1995) и „Станот на третиот кат“ (2001). За постигнување на оваа цел, внимателно се разгледани и анализирани сите начини на зборообразување, вклучувајќи го образувањето со сите негови поделби, образувањето со претпозитивен член, сложенките, сраснувањето, мешаните форми и конверзијата. Оваа студија ќе овозможи да го расветли големиот влог што го даде писателот Мурат Исаку во областа на зборообразувањето, лексикологијата и стилистиката на албанскиот јазик.

Зборообразувањето на изведени зборови со поделбите се обработува во првото поглавје. На овој начин на образувањето зборови со префиксот *rëg-* го сочинуваат најголемиот број од нив.

Предмет на истражување тука е еден од најпродуктивните начини во албанскиот јазик, суфиксното образување. Зборовите образувани со суфикси се многубројни, а голема употреба имаат суфиксите: *im*, *-je*, *-(i)sht*. Во ова поглавје, иако малку на број, се обработени и зборови образувани истовремено со префикси и суфикси, како и проблемот на афиксоидите во албанскиот јазик.

Образувањето со претпозитивен член, како начин за создавање нови зборови, е предмет на внимателно проучување во второто поглавје. Овој процес на зборообразување покажува висок степен на продуктивност при собирањето на материјалот. Создавањето на придавки од глаголски партицип е доста богато, додека создавањето на глаголските именки е ограничено на релативно потесен обем.

Богат начин на зборообразувањето во албанскиот јазик е и образувањето на сложените зборови. Оваа појава ја забележавме и во собраниот материјал. образувањето на сложени зборови е разновидно и се анализирани основите на зборовите од кои истите се составени.

Сраснувањето е обработено во четвртото поглавје. Овој начин на зборообразување е предмет на детална анализа, вклучувајќи ги сраснатите именки, прилози, заменки, сврзници, броеви, предлози, извици и честички. Забележано е дека сраснувањето покажува високо ниво на продуктивност, особено во создавањето прилози.

Во петтото поглавје, детално се испитани и анализирани мешаните форми со поделбите. Шестото поглавје, пак, е посветено на разгледување на конверзијата, особено во контекст на супстантивизираните придавки и претставува најмал број истражувани зборови во оваа студија.

Последниот дел ги содржи заклучоците постигнати преку оваа студија. Користејќи конкретни факти, се презентираат податоци кои покажуваат кој вид на зборообразување преовладува во создавањето на зборови во романите „Несреќници“ и „Станот на третиот кат“ на Мурат Исаку.

ТЕОРИСКИ ПРИОД КОН ПРОБЛЕМОТ НА ИСТРАЖУВАЊЕ

1. Идентификување и формулирање на истражувачкиот проблем

Во контекстот на современите лингвистички студии, албанскиот јазик е предмет на обемни и разновидни истражувања, кои се фокусираат на различни прашања и феномени. Значајни придонеси во оваа област даваат бројни истражувачи, кои со своите студии ја збогатуваат албанската лингвистика и создаваат основа за понатамошно истражување.

Мурат Исаку е роден во с. Гајре, Тетово во 1928 година, почина на 77-годишна возраст во Тетово во 2005 година. Се школувал во Тетово, Елбасан, Приштина, Призрен. Средно образование завршил во Гаковица, додека високите студии по Албански јазик и литература ги завршил во Белград во 1953 година. Работел како професор по Албански јазик во гимназијата во Тетово, а подоцна бил именуван за заменик директор на ова училиште. Треба да се напомене дека тој беше поставен за уредник на ТВ Скопје за емисии на албански јазик, од каде што заминува во пензија.

Зад себе остави десетици литературни дела во стих и проза. Автор е на книгите: „Глас на шумата“ (поезија, 1960), „Пладневни насмевки“ (поезија, 1963), „Сонцето го знае својот пат“ (роман, 1964), „Попладневни насмевки“ (поезија, 1966), „Венец на земјата“ (поезија, 1968), „Прстен на пустелија“ (раскази, 1971), „Задоцнет огин“ (роман, 1973), „Трески“ (поезија, 1975), „Рани“ (роман, 1975), „Прамен“ (раскази, 1978), „Мост“ (поезија, 1982), „Жед“ (роман, 1982), „Ветрометина“ (раскази, 1982), „Дамки“ (роман, 1986), „Убава утеха“ (поезија, 1989), „Бран“ (роман, 1989), „Рецкајт“ (роман, 1989), „Изневера“ (роман, 1991), „Ориолика“ (поезија, 1994), „Несреќници“ (роман, 1995), „Некој копа на моето чело“ (поезија, 1999), „Станот на третиот кат“ (роман, 2001) и други.

Иако постојат многу анализи на творештвото на Мурат Исаку, сметаме дека е неопходно подетално да се истражи аспектот на зборообразувањето во неговите романи „Станот на третиот кат“ и „Несреќници“. Оваа потреба произлегува од следните причини:

1. Јазичните вредности: Неговиот книжевен опус носи уникатни јазични вредности кои заслужуваат подетално проучување.
2. Недостаток на лингвистички студии: И покрај постоечките анализи, студиите во областа на зборообразувањето се скромни.
3. Регионален контекст: Како писател од тетовскиот регион, богатството на неговиот јазик, особено од аспектот на зборообразувањето, е предмет на наша анализа.

2. Преглед и анализа на релевантните истражувања

Изучувањето на зборовите во однос за зборообразувањето во албанскиот јазик е област која привлече посебен интерес, особено кај странските лингвисти. Првиот пионер во оваа насока беше Ј. Г. Хани „Beitrag zu einer Grammatik des toskischen Dialektes. Albanesishe Studien“ (Јена, 1854), кој ги означил првите чекори на истражувањето. После него, Дх. Камарда во делото „Saggio digramatologia comparata sulla lingua albanese“ (Ливорно, 1864), опширно се осврна на образувањето на именките со наставките: *-as*, *-an*, *-ak*, *-im*, *-sina*, *-ore*, *-tar*, *-i*, *-si*. А. Дозони му посвети посебно внимание на полето на зборообразувањето во албанскиот јазик, во делото „Manuel de la lingua shkipe an albanese“ (Париз, 1879). Сами Фрашери во својата „Граматика“ (Букурешт, 1886) го проучува образувањето на именките со неколку деминутиви. Ѓ. Пекмези во делото „Grammatik des albanesishe Sprache“ (Виена, 1908), го изучува образувањето на именките со неколку суфикси. Посебен придонес за префиксите и суфиксите во албанскиот јазик дал и Н. Газули во неговиот „Речник“ (Тирана, 1941). Подоцна продолжува К. Ципо со „Албанската граматика“ (1949), каде и тој анализира неколку суфикси и префикси на албанскиот јазик, К. Кристофориди и др., (Uruçi, 2013:23)

Меѓу најдлабоките и најопсежни студии од областа на зборообразувањето во албанскиот јазик се направени од Александар Џувани и Екрем Чабеј во делото „Префиксите и суфиксите на албанскиот јазик“, објавен за прв пат во 1956 година во Тирана. Овие лингвисти ја одбележаа најобемната и највредната студија за зборообразувањето, нудејќи вреден придонес за издигнувањето на зборообразувачкиот систем на албанскиот јазик (Uruçi, 2013:24).

Други истакнати лингвисти што дале придонес за зборообразувањето се: Шабан Демирај со делото Морфологија на албанскиот јазик (1960), Андрокли Костолари со објавената студија во три дела „Студии за лексиката и зборообразувањето во албанскиот јазик“. (I, II, Тирана, 1972, III, 1989), Фатмир Агалиу, Емил Лафе во „Граматиката на албанскиот јазик“ (Тирана, 2002). Во делото: „Семантичко потекло на албанскиот јазик“ (Тирана, 1989) лексикологот Ј. Томаи направи студија за потеклото на зборот. Образувањето на именките се проучени и од лингвистот Е. Хиса во студијата „Образување на именките со афикси во албанскиот јазик“ (Тирана, 2004). Во таа насока проучувањата и истражувањата за зборообразувањето на албанскиот јазик продолжуваат (Uruçi, 2013:24).

Делото на Мурат Исаку е проучувано од многу аспекти. На Литературниот симпозиум „Траги во времето“, посветен на „Портретот на писателот Мурат Исаку“, во списанието *Arts Albanica*, културно-книжевно списание, беа обработени повеќе различни теми од областа на лингвистиката и литературата за писателот Мурат Исаку. Во однос на областа на зборообразувањето, најдовме едно истражување што го опфаќа овој аспект. Станува збор за труд кој ги анализира различните јазични појави во поетското дело „Ми ги откинуваат зрната на духот“, со посебен фокус на изведените зборови, сложенките,

процесите на сраснување и употребата на странски зборови (Адили – Челику & Шахаби, 2020:86).

Сулејмани (2020:22), се осврнa на синтаксичката појава на усогласеноста на прирокот со подметот по број и лице. Особено, ги разгледал случаите кога збирната именка функционира главно како подмет. Исто така, е проучена и конверзијата како посебен начин на зборообразување во албанскиот јазик, каде се опфатени формирањата на предлози од прилози, сврзници од прилози, честички од прилози и честички од сврзници. Покрај тоа, разгледани се и неменливите зборовни групи кои доаѓаат од менливите зборовни групи, како што се прилозите, предлозите, сврзниците, честичките и извиците.

Направени се истражувања за јазичното богатство на неговите дела (Nuredini, 2020:103); Фразеолошките аспекти во прозата на Мурат Исаку во романот „Раните“, ги испитува Халили (2020:100), каде се поделени според случајот, фразеолошките единици изградени според моделот: именка + именка, именка + придавка, глагол + именка + (именка), глагол + именка + придавка, глагол + глагол, глагол + прилог.

Мурат Исаку е опишан како сериозен истражувач на фолклорот и јазичното богатство, истакнувајќи ја неговата способност да го обработува говорниот јазик на ликовите, поговорките и афоризмите, кои често ги преобразува во алегориски форми, исполнети со иронија и сарказам (Sopaj, 2020:32).

Нашето истражување ќе се примени врз досега неистражен материјал. Романите на овој автор се значајни не само за подлабоко проучување на неговиот книжевен опус, туку и за проучување на јазикот и стилот на зборообразувањето како лингвистички феномен.

Значајно е да се напомене дека албанскиот јазик со вешто користење на неговите лексички и зборообразувачки средства значително ја збогати својата лексика во областа на зборообразувањето. Оваа способност за создавање нови зборови како одговор на потребите на општествениот развој овозможува албанскиот јазик да се развива со брзо темпо (Kostallari, 1968:52-53).

МЕТОДОЛОГИЈА НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

1. ПРЕДМЕТ НА ИСТРАЖУВАЊЕ

Предмет на проучување на оваа докторска дисертација е зборообразувањето во делата „Несреќници“ и „Станот на третиот кат“ на Мурат Исаку. Со зборообразувачката анализа во прозата на Мурат Исаку ќе ги откриеме различните видови на зборообразување, односно зборообразувачкиот систем: префиксно образување, суфиксно образување, комбинирано префиксно-суфиксно образување, образување зборови со претпозитивен член, сложенки, сраснување, мешаните начини и конверзијата.

2. ИСТРАЖУВАЧКИ ПРАШАЊА

- Кои се најпродуктивните зборообразувачки начини во делата „Несреќници“ и „Станот на третиот кат“ на Мурат Исаку?

- Како се разликува употребата на суфикси и префикси во творештвото на Мурат Исаку во споредба со традиционалниот албански јазик?

- На кој начин новите и оригинални зборови што ги создал Исаку ја зголемуваат лексичката разновидност во неговата литература?

- Каква улога игра дијалектот во процесот на зборообразување во делата на Исаку и какви влијанија има на неговиот книжевен стил?

3. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Главна цел на овој труд ни е идентификувањето на начините на кои се образуваат зборовите во делата „Несреќници“ (роман, 1995) и „Станот на третиот кат“ (роман, 2001) на Мурат Исаку, бидејќи зборообразувачка анализа во прозата на овој писател не е направена. Освен што ги проучуваме начините на зборообразување истовремено дознаваме и кои се најпродуктивни, со кои се образуваат поголем број на зборови.

Суштинскиот дел на овој труд го сочинуваат примерите и деталната анализа на зборовите во аспект на зборообразувањето во овие два романи.

Во однос на зборообразувањето, зборовите се во целост анализирани во двата романи на авторот. Ова е начин да се разберат многуте можности за зборообразување во албанскиот јазик воопшто и особено во делата на Мурат Исаку. Зборовите се идентификувани и анализирани, одредувајќи го начинот на нивното образување.

4. КАРАКТЕР НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Истражувањето има преовладувачки теориски карактер, насочено кон продлабочено разбирање на механизмите на зборообразувањето во романите „Несреќници“ и „Станот на третиот кат“ на Мурат Исаку. Основните аспекти на ова истражување се дескриптивниот, компаративниот и класификацискиот пристап.

Во рамките на дескриптивниот аспект, истражувањето се фокусира на детална анализа на формалните структури кои учествуваат во процесот на зборообразување, вклучувајќи ги суфиксите и другите зборообразувачки средства. Се опишуваат различните начини на кои новите зборови се образуваат, како и честотата и продуктивноста на овие механизми во рамките на јазичниот систем на авторот.

Компаративниот аспект на истражувањето се насочува на споредба на различните начини на зборообразување во романите „Несреќници“ и „Станот на третиот кат“. Споредувањето со речниците ни служи како мерило за стандардната јазична употреба, овозможувајќи да се утврди колку зборообразовните форми кај Исаку се дел од јазичната традиција или претставуваат нови, креативни форми. Преку оваа анализа ќе се разгледаат разликите и сличностите меѓу зборовите што се наоѓаат во романите и оние што се заведени во речниците, при што ќе се оцени дали и како авторот го користи зборообразувањето за да создаде уникатен стил и јазичен израз.

Во рамките на класификацискиот аспект на истражувањето, новообразуваните зборови во романите на Мурат Исаку се подредени и анализирани според начинот на образување. Ова подразбира поделба на зборовите во категории, како на пример зборови создадени со додавање на суфикси, префикси, или преку сложување итн. Врз основа на оваа систематизација, се утврдуваат најчестите модели на зборообразување што ги користи Исаку и нивната улога во развојот на неговиот креативен јазичен израз. Оваа класификација не само што ги истакнува карактеристиките на неговиот стил туку и покажува како зборообразувањето придонесува за лексичката разновидност и

збогатување на јазикот во неговите дела особено во двата романи, што се предмет на лингвистичка анализа.

5. ХИПОТЕЗИ:

Главна хипотеза: Во прозата на Мурат Исаку се среќаваат разновидни и мошне продуктивни зборообразувачки механизми.

Прва посебна хипотеза: 1.1. Во романите „Несреќници“ и „Станот на третиот кат“ најчесто се користат изведените зборови, сложенките, зборовите образувани со претпозитивен член.

Втора посебна хипотеза: 1. 2. Најпродуктивен е суфиксното образување, бидејќи со него се образуваат голем број именки, придавки, глаголи и прилози.

6. НАЧИН НА ИСТРАЖУВАЊЕТО (МЕТОДИ, ТЕХНИКИ И ИНСТРУМЕНТИ)

Материјал и методи

Зборовите во романите „Несреќници“ и „Станот на третиот кат“ се предмет на длабинска анализа во однос на зборообразувањето. За спроведување на ова истражување, следевме структуриран методолошки пристап, започнувајќи со поделба на зборовите според начинот на нивното образување. Прво, зборовите беа категоризирани и организирани во подгрупи за да се утврдат нивните групи, а потоа се изврши дополнителна поделба по азбучен ред, за да се идентификува во која група зборови припаѓа секој од нив.

За да го спроведеме ова истражување, користевме различни методи, вклучувајќи анализа, опис, класификација и споредба на секој збор. Овој аналитички процес беше насочен кон утврдување на начинот на зборообразување на секој поединечен збор, преку научен и критички пристап.

Со методот на опис ние го опишуваме начинот на образување на зборовите. Во изведените зборови најпрво анализираме која е зборообразувачката основата на зборот, после дали се соединува со префикс, суфикс или комбинирано одеднаш, префиксно-суфиксно образување. Со методот на опис, ние го опишуваме начинот на образување на зборовите. Во рамките на нашата анализа, прво идентификуваме која е зборообразувачката основа, а потоа утврдуваме дали тие се комбинираат со префикси, суфикси или комбинирано префиксно-суфиксно образување. Со додавање на префикси и суфикси, новообразуваниот збор се определува во која зборовна група припаѓа, какво значење добива, што означува и други аспекти.

Понатаму, проучени се и други начини на зборообразувањето, како што се:

Образувањето со претпозитивен член, кое ги вклучува придавките од партиципи и глаголските именки;

Сложенките, кои се создаваат со спојување на две или повеќе основи за образување нови зборови;

Сраснувањето и мешаните форми, кои произлегуваат од комбинацијата на различни процеси на зборообразување;

Конверзијата, која ги опфаќа само супстантивизираните придавки.

За да стекнеме пошироко разбирање за употребата и значењето на зборовите, го користевме методот на класификација и споредба. Зборовите ги споредивме со неколку речници, вклучувајќи: Речник на современиот албански јазик (1980), Речник на албанскиот јазик (2006), Правописен речник на албанскиот јазик (2015) и Речник на албанскиот јазик (2020). Дополнително, нашите напори вклучуваат и споредби со електронски речници, имајќи ја предвид нивната употреба и актуелност. Овој пристап ни помогна да оцениме како зборовите и нивните јазични форми се користат во пракса и дали ја задржале својата важност во современото време.

ГЛАВА I

1.1. ОБРАЗУВАЊЕ НА ИЗВЕДЕНИ ЗБОРОВИ СО ПРЕФИКСИ

Образувањето на зборови со префикси во албанскиот јазик е доста важно, иако во споредба со зборовите образувани со суфикси, се во поограничен број. Мурат Исаку ни покажа многу богат јазик и со префикси поради големиот број зборови што ги сретнавме во романите што ги анализиравме. Умешноста на авторот и доброто познавање на зборообразувачкиот систем на албанскиот јазик излегува богато, обилно и при ваквиот начин на зборообразување.

Во книжевното творештво на Мурат Исаку особено се забележува тенденцијата на образување на нови зборови, секогаш во согласност со правилата на албанското зборообразување (Nesimi, 2007:59).

Зборообразување со префикс е образување на нови зборови со додавање на префикс на зборообразувачката основа. Префиксите имаат различни значења, но во сите случаи тие се зборообразувачки, за разлика од суфиксите кои можат да бидат и формообразувачки (Paçarizi, 2020:82).

Иако, со *префиксација не се менува лексичко-граматичката категорија на зборот, новообразуваниот збор е од иста зборовна група како и зборот, врз чија основа е образуван* (Thomai, 1999:155), има случаи кога новиот збор кој се формира преминува во друга зборовна група, како што е глаголот *përbuz* (*për + buzë*).

Анализирани се сите зборови образувани со префикси и на овој начин имаме директен пристап до тоа кои од префиксите се користат повеќе, а кои помалку. Користењето на префиксите во албанскиот јазик служи како богато и повеќедимензионално средство за збогатување на значењето на зборовите, нудејќи така широк спектар на изразни можности.

Со помош на префикси на зборовите може да им се даде: посилено, спротивно или различни други значења од зборообразувачката основа. При анализата на овие романи: „Несреќници“ и „Станот на третиот кат“ од Мурат Исаку во однос на зборообразувањето, забележано е дека префиксите се спојуваат со именки, придавки, глаголи и прилози. Една ваква практика, која често се појавува без промена на лексичко-граматичката категорија на образуваниите зборови, укажува на внимателна посветеност и способност на авторот вешто да маневрира во овој начин на зборообразување.

Албанскиот јазик го негира значењето на зборот главно со одречни честички *nuk, s', mos, pa*, кои обично стојат пред глаголот или пред именката и ретко со *jo* (што обично стои пред именката, придавката, прилогот) или со префикси со одречна функција *pa-, mos-, s-, jo-*, кои влегуваат како зборообразувачки елементи во составот на зборовите со придавска, именска, прилошка и глаголска основа (Samara, 1967:26).

Префиксите што ги пронајдовме во романите „Несреќници“ и „Станот на третиот кат“ се: *a-, anti-, bio-, ç-, de-, d(ë)-, i-, jo-, mbi-, mikro-, mos-, ndër-, nën-, pa-, para-, pas-, për-, prej-, ri-, s-, sipër-, stër-, tej-, tu-, termo-, ultra-, z-, zh-*.

Во книжевното творештво на Мурат Исаку најпродуктивни префикси се: *pa-, ri-, për-, para-, mos-*, но, поограничена употреба имаат и префиксите: *a-, bio-, dë-, jo-, prej-, sipër-, shpër-, tej-, tu-, termo-, ultra-*.

1.1.1. Образување на зборовите со префиксот *a-*

Префиксот *a-* не е продуктивен во творештвото на Мурат Исаку. Овој префикс го сретнавме само во зборот *ateist*, на кој му дава спротивно значење.

ateist (... jam *ateist* i përbetuar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 146).

1.1.2. Образување на зборовите со префиксот *anti-*

Од странските зборообразувачки елементи, најпродуктивен, ако може така да се каже, е префиксот *anti-*. Овој зборообразувачки елемент со грчко потекло се појавува во голем број именки, но најголемата продуктивниот има во категоријата на придавките (Hysa, 2014:97). Во јазикот на Мурат Исаку се забележува дека во некои термини, *грчките зборообразувачки елементи се комбинираат со албанските термини, создавајќи таканаречени хибридни термини* (Leka, 1986:78).

Префиксот *anti-* е споен со придавски зборообразувачки основи: *komunist, ligjore, populllore, shtetëror*, за да создаде придавки со спротивно значење, како: *antikomunist, antiligjore, antipopulllore, antishtetëror*.

antikomunist (... për shkaqe të njohura të veprimit diversant *antikomunist* ...) („Несреќници“, стр. 90).

antilogjore (... aktakuza ju ngarkon për shumë vepra *antilogjore* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 251).

antipopulllore (... në ç’ mënyrë e keni përgatitur kryengritjen *antipopulllore* ...) („Несреќници“, стр. 12).

antishtetëror (... dënohesh për komplot të organizuar *antishtetëror* ...) („Несреќници“, стр. 98).

Само во лексемата *antiislam* е образувана именка од именската зборообразувачка основа *islam*. При споредба во FGjSSh (Речник на современиот албански јазик) 1980 год. излегуваат скоро сите конструкции со префиксот *anti-*, освен лексемата *antiislam* и *antikomunist*. Во FGJSH (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. со префиксот *anti-* е даден и зборот *antikomunist*.

antiislam (... tradhtari i popullit dhe *antiislamit* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 176).

1.1.3. Образување на зборовите со префиксот *bio-*

Кај некои странски именки, од меѓународен карактер, како и во некои други зборови, можеме да разликуваме префиксоиди кои функционираат како префиксни елементи. Еден таков пример е префиксот *bio-* (Agalliu et al., 2002:145).

Со префиксот со странско потекло *bio-* го сретнавме само зборот *biografi*.

biografi (... në litar, në litar e vë *biografinë* time ...) („Станот на третиот кат“, стр. 128); (... Zotynë, pse njerëzve nuk ua ke shkruar *biografinë* në lule të ballit ...) („Несреќници“, стр. 19).

1.1.4. Образување на зборовите со префиксот *ç-*

Со помош на префиксот *ç-* главно се образувани глаголи, од глаголска зборообразувачка основа. Овие глаголи *означуваат дејства кои се спротивставуваат на значењето на соодветните зборови без префикс* (Samara, 1987:41), како што се:

çburrërohet (burrërohem), ia çkopësova (kopësoj), çliroj (liroj), çlodh (lodh), u çmblodha (mbledh). Во FGGSSH (Речник на современиот албански јазик) 1980, FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2006, FDGjSh (Правописен речник на албанскиот јазик) 2015 и во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 дадени се зборовите: *çliroj, çlodh, çmbledh*. Не се дадени зборовите: *çburrërohet* и *çkopësoj*. Можеме да заклучиме дека овој префикс авторот вешто го употребил и во овие конструкции.

çburrërohet (... kur burri *çburrërohet* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11).

ia çkopësova (... ia *çkopësova* këmishën me vija ...) („Станот на третиот кат“, стр.167).

çliroj (... kur *u çlirova* nga ai ...) („Станот на третиот кат“, стр.13); (... brofi „hop“ si *të çlirohej* nga një barrë ...) („Несреќници“, стр. 134).

çlodh (... ditën e paska përfituar dielli, kurse natën kur paska marrë *të çlodhej* jeta: drunjte të marrin frymë këmbë ...) („Несреќници“, стр. 34).

u çmblodha (... u shtriva, *u mbloodha, u çmbloodha* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 27).

Со употребата во зборови со спротивно значење, како што се : *u mbloodha* и *u çmbloodha*, Мурат Исаку му дава живост на начинот на изразување.

1.1.5. Образување на зборовите со префиксот **de-**

Префиксот **de-** им дава спротивно значење на образуваните зборови од зборообразувачката основа. Главно се користи заедно со позајмени основи, каде што често се случува зборот со овој префикс да се користи како лексикализиран, како што дошол од изворниот јазик (Paçarizi, 2020:88), како: *degradim, dekoncentrim, destabilizim*. Во FGGSSH (Речник на современиот албански јазик) 1980 год. и FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 год. е даден зборот *degradim*. Во речниците земени за споредба ги немаме формите: *dekoncentrim, destabilizim u destruktive*. Во FDGjSh (Правописен речник на албанскиот јазик) 2015 год. се дадени зборовите: *destabilizim, dekoncentrim* и *destruktive*, но во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2006 год. го имаме само зборот *destabilizim*.

degradim (... kjo, mos ta teprojmë, është *degradim* total i njeriut ...) („Несреќници“, стр. 211).

dekoncentrim (... shkakton te të burgosurit hezitime dhe *dekoncentrim* ...) („Несреќници“, стр. 8).

destabilizim (... është vazhdim i parreshtur i përpjerpjeve të armikut të klasës punëtore për *destabilizimin* e sistemit ...) („Несреќници“, стр. 220).

Во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020г. ги има формите: *destabilizoj* (глагол), *destabilizues* (придавка).

destruktive (... me cilat forca *destruktive* jashtë shtetit je lidhur ...) („Несреќници“, стр. 12).

Во овој случај има образувано придавка со спротивно значење.

1.1.6. Образување на зборовите со префиксот **d(ë)-**

Префиксот **dë-** има мала употреба во романите што ги анализираваме. Со овој префикс ја има придавката *dëllirë* од придавска зборообразувачка основа, со кој новообразуваниот збор добива посилено значење.

Во речниците што ги зедевме за споредба со префиксот **dë-** се појавуваат и конструкциите: *dëllir* (глагол), *dëllirës* (придавка), *dëllirësi* (именка), но во FDGjSh

(Правописниот речник на албанскиот јазик) 2015 се дадени и зборовите: *dëlrësım* (именка) и *dëlrësisht* (прилог).

i dëlirë (... pajtohu, shpirti im **i dëlirë** me pjesën e fatit ...) („Несреќници“, стр. 205).

1.1.7. Образување на зборовите со префиксот **i-**

Во јазикот на Мурат Исаку не недостасува ниту префиксот *i-*, иако е со поограничена употреба. Овој странски префикс останал непродуктивен (Agalliu et al., 2002:187). Комбинирањето зборови со овој префикс главно создало придавки со спротивно значење, како на пр. : *ilegale, imorale, irracionale*.

ilegale (... kanë të bëjnë me veprimtarinë armiqësore të organizatës tuaj **ilegale** ...) („Несреќници“, стр. 68).

imorale (... nuk do të skuqesha për ndonjë veprë **imorale** ...) („Несреќници“, стр. 79).

irracionale (... në një çast të atillë përplot përfitime **irracionale** ...) („Несреќници“, стр. 249).

1.1.8. Образување на зборовите со префиксот **jo-**

Префиксот *jo-* се спојува со придавки за да формира придавки со спротивно значење (Çeliku et al., 2011:310).

Спротивното значење што го добива новата образувана единица образувана со помош на одречниот префикс *jo-*, останува само во префиксот, така што одречното значење му го дава само префиксот, а не зборообразувачката основа (Husa, 1977:126).

Зборот создаден со овој префикс има спротивно значење и како зборообразувачка основа ја има придавката *alkoolike*.

joalkoolike (... çaj rusi, kafe dhe lëngje **joalkoolike** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 53).

1.1.9. Образување на зборовите со префиксот **mbi-**

Како што е познато, има многу формации кога предлогот станува префикс во албанскиот јазик (Husa, 1973:92) и во оваа група спаѓа и префиксот *mbi-*.

Префиксот *mbi-* не е многу продуктивен. Се спојува со именски зборообразувачки основи, создавајќи именки, како: *mbiemër, mbishkrim, mbivlerë*. Кај глаголот *mbijetoj* зборообразувачка основа е глаголот *jetoj*. Префиксот *mbi-* го означува највисокиот степен на она што мотивирачкиот збор го именува (Agalliu et al., 2002:62).

mbiemër (... raç bekimin e Zekës me dy **mbiemra** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 63); (... kanë lënë shënime të shumta, emrat e **mbiemrat** ...) („Несреќници“, стр. 79).

mbijetoj (... s’është ajo që jetojmë a **mbijetojmë** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 23).

mbishkrim (... duke lënë në gurvarrezë këtë **mbishkrim** ...) („Несреќници“, стр. 222).

Во FGjSSh (Речник на современиот албански јазик) 1980 год. ги има дадени и конструкциите: *mbishkruaj* (глагол), *i mbishkruar* (придавка). Во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2006 и во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 ги имаме конструкциите: *mbishkrim* (emër) dhe *mbishkruaj* (глагол).

mbivlerë (... pikërisht në këtë **mbivlerë** të supozuar qëndron paradoksi i Diogjenit tuaj ...) „Несреќници“, стр.282).

Во FGJSSH (Речник на современиот албански јазик) 1980 г., FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2006 г. и во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. ги има дадени и овие конструкции: *mbivlerësim* (именка), *mbivlerësoj* (глагол).

1.1.10. Образување на зборовите со префиксот **mikro-**

Во групата на странски префикси кои влегле во јазикот заедно со туѓиот збор, ја сретнавме именката *mikroborgjez*.

mikroborgjez (... këtë nuk e them me pozë ceremoniale të një *mikroborgjezi* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 73).

1.1.11. Образување на зборовите со префиксот **mos-**

Во образувањето на именките и придавките важна улога има и префиксот *mos-*, кој од честичка преминал во префикс, зачувувајќи го секогаш одречното значење и во зборовите образувани со него (Kole, 1969:85).

Од семантички аспект треба се каже дека префиксот *mos-* е близок со префиксот *pa-*, на зборовите образувани со него им дава општо значење на негација (Hysa, 2004:82).

Префиксот *mos-* е споен со именски зборообразувачки основи, како: *ardhja*, *durim*, *mbajtje*, *kujdesje*, *kontinuitet*, *marrëveshja*, *mundësia*, *pajtim* и има создадено именки, како: *mosardhja*, *mosdurim*, *mosmbajtje*, *moskujdesje*, *moskontinuitet*, *mosmarrëveshja*, *mosmundësia*, *mospajtim*. Овој префикс им дава одречно значење на зборовите.

Групата зборови со одречно значење образувана со префиксот *mos-* е отворена парадигматска група, со многу можности за збогатување (Memisha, 2011:69).

mosardhja (... *mosardhja* në kohën e saktuar është rrethanë e vështirë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 251).

mosdurim (... shumë shpejt u zëvendësuan me ato të *mosdurimit* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 32).

mosmbajtje (... vërejtje publike për *mosmbajtjen* e orëve ...) („Станот на третиот кат“, стр. 209).

moskujdesje (... më bëri shumë vërejtje për *moskujdesjen* tonë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 147); (... mund të qëllonte, që ajo kësaj *moskujdesjeje* t'i jepte domethënie tjetër ...) („Несреќници“, стр. 161).

moskontinuitet (... kishte marrë detyrë të testojë kujtesën time dhe të nxjerrë përfundime *moskontinuiteti* mendor ...) („Несреќници“, стр. 271).

mosmarrëveshja (... *mosmarrëveshja* lind kobin ...) („Станот на третиот кат“, стр. 31).

mospajtim (... do vetulla si dy cifrra leshi në shenjë *mospajtimi* ...) („Несреќници“, стр. 213).

Го издвојуваме зборот *mosmundësia*, кој не успеавме да го најдеме во речниците земени за споредба. Стандардната албанска форма ја препознава формата *ramundësia* (неможноста).

mosmundësia (... *mosmundësia* e zbatimit të planeve aventuriale ...) („Несреќници“, стр. 169).

Префиксот *mos-* ѝ дал спротивно значење на придавката *mospërfillës* од зборобразувачката основа *përfillës*.

mospërfillës (... rob i përbetuar i instikteve të imta, të cilat e kanë lënë të verbër, të mbyllur, *mospërfillës* ...) („Несреќници“, стр. 20).

1.1.12. Образовање на зборовите со префиксот **ndër-**

Овој префикс, кој во суштина е предлогот *ndër-* или *nër-*, се спојува со именки, придавки, глаголи, прилози, предлози и сврзници (Çabej, 1987:168).

Префиксот *ndër-* го сретнавме во конструкциите со глаголска зборообразувачка основа, исто така за создавање на глаголи, како на пр : *ndërhyj, ndërmer, ndërpes*.

ndërhyj (... llafazan i mërzitshëm, që *ndërhynte* vend e pa vend ...) („Станот на третиот кат“, стр. 26).

Во речниците што ги користевме за да ги споредиме зборовите се претставени и конструкциите: *ndërhyrje* (именка); *ndërhyrës* (како именка и придавка).

ndërmer (... asgjë mos *ndërmer*, që të thyhet zemra jonë! ...) („Несреќници“, стр. 144).

ndërpes (... për një çast ma *ndërpreu* njeriu ...) („Станот на третиот кат“, стр. 21).

Овој префикс споен со придавката *kombëtar* ја создал придавката *ndërkombëtar*.

ndërkombëtar (... mafijoz *ndërkombëtar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 10).

Во FGjSSh (Речник на современиот албански јазик) 1980 г. и во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2006 г. ги има дадено и конструкциите: *ndërkombëtarësi* (именка); *ndërkombëtarizoj* (глагол), во FDGjSh (Правописен речник на албанскиот јазик) 2015 г. е дадена и придавката: *i ndërkombëtarizuar*, но во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. ја има и прилошката конструкција: *ndërkombëtarisht*.

1.1.13. Образовање на зборовите со префиксот **nën-**

Употребата на префиксот *nën-* во романите што ги анализиравме наоѓа употреба во создавањето на именките со именска зборообразувачка основа, како што се: *nënçmim, nëndhe, nënkëmbëz, nënshkrim*.

nënçmim (... të urretjtjes reciproke, të *nënçmimit* të njëri-tjetrit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 32).

nëndhe (... të kanë hedhur në rrafsh të zi të *nëndheut* ...) („Несреќници“, стр. 192).

nënkëmbëzën (... u ngrit e na vuri *nënkëmbëzën* në kulm të dimrit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 203).

nënshkrim (... në fund të letrës duhet të hedhësh vetëm *nënshkrimin* ...) „Несреќници“, стр.75).

Овој префикс го среќаваме и при образовањето на глаголите со глаголска зборообразувачка основа, како на пр.: *nënkuptoj, nënshkruaj, nënshtraj*. Во народниот јазик, таквиот префикс не се наоѓа во глаголите. Меѓутоа, пишаниот јазик ја проширил употребата на префиксот од именките на глаголите, главно преку преводи од странски јазици (Çabej, 1987:168).

nënkuptoj (... *nënkuptohet*, ia preva shkurt ...) („Станот на третиот кат“, стр.14); (... ka sjellë një laps dhe letra të bardha, *nënkuptohet* të përziera me ushqimin ...) („Несреќници“, стр. 204).

nëshkruaj (... e *nëshkruan* atë dhe jep propozimin për pagëzim ...) („Станот на третиот кат“, стр. 131).

nështroj (...kur dëshiron me çdo kusht të *nështrosh* tjetrin ...) („Станот на третиот кат“, стр. 31).

Во образувањето на придавките, префиксот *nën-* останал доста ограничен, во споредба со продуктивноста што ја има во литературниот албански јазик во образувањето на именките и глаголите (Dhimo, 1972:53).

Префиксот *nën-* споен со придавката *tokësor* ја формирал придавката *nëntokësor*.

nëntokësor (... trishtimi prej saj të hyn në bark si plumb dhe gërryen si uji *nëntokësor* ...) („Станот на третиот кат“, стр.164).

1.1.14. образување на зборовите со префиксот *pa-*

Префиксот *pa-* е синоним на префиксот *mos-* (Shala, 2019:67).

Префиксот *pa-* е доста продуктивен во прозата на Мурат Исаку, а со него имаме образувано повеќе придавки со спојување на партиципи со претпозитивен член. Ваквата појава е поврзана со фактот дека во албанскиот јазик најбогати се антонимите со префикси, чие што лексичко значење изразува особини кои се спротивни едни на други, односно придавки антоними образувани со префикси, бидејќи придавката ја содржи повеќе карактеристичната особина на значењето на зборот (Samara, 1965:158). Во придавските формации со овој префикс има голема разновидност на семантички структурни типови, кои веќе создале стабилни модели во албанскиот јазик (Feka, 1994:53). Придавки со спојување на партиципи со претпозитивен член се: *të pa + arrirë*, *e pa + artikuluar*, *të pa + civilizuar*, *i pa + djallëzuar*, *të pa + ekuilibruar*, *i pa + fshirë*, *të pa + formuar*, *të pa + gdhendur*, *i pa + identifikuar*, *e pa + kapur*, *i pa + kënaqur*, *të pa + kënduar*, *të pa + kositur*, *i pa + krasitur*, *të pa + kursyer*, *të pa + kuçur*, *i pa + martuar*, *i pa + matur*, *të pa + mbrojur*, *i pa + mëkëmbur*, *i pa + nënshtruar*, *e pa + njohur*, *e pa + parë*, *e pa + paraparë*, *të pa + pastruara*, *e pa + përcaktuar* *i pa + përgatitur*, *i pa + përmbajtur*, *të pa + përshkruar*, *të pa + pjekur*, *të pa + prekur*, *të pa + qethur*, *të pa + prerë*, *të pa + pritur*, *e pa + rregulluar*, *i pa + rrahur*, *e pa + rruara*, *e pa + sunduar*, *e pa + shembur*, *të pa + shëruara*, *të pa + shkoqitura*, *të pa + shkruara*, *të pa + shkurtuara*, *të pa + thyer*, *e pa + varur*, *e pa + zëvendësuar* etj.

të paarrirë (... në qendër të kujtesës së tij kam lënë përshytpjen e një të riu fare të pagdhendur, *të paarrirë*, grindacak dhe mendjefryri ...) („Несреќници“, стр. 36).

e paartikuluar (... Hëngë - më doli një pasthirmë *e paartikuluar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 190); (...psherëtiu shkurt me një zë *të paartikuluar* prej adoleshenti ...) („Несреќници“, стр. 7).

të pacivilizuar (... një shqipe arkaike prej një tromaku *të pacivilizuar* ...) („Станот на третиот кат“, стр.117).

i padjallëzuar (... se jam shumë i butë dhe *i padjallëzuar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 54).

të paekuilibruar (... e konsideroj si një krijesë *të paekuilibruar* ...) („Несреќници“, стр. 202).

i pafshirë (... qilimi kishte mbetur *i pafshirë* ...) („Станот на третиот кат“, стр.93).

të paformuar (... përshëndeti me një buzëqeshje *të paformuar* ...) („Станот на третиот кат“, стр.95).

të pagdhendur (... këtë marrëzi prej një mashkulli *të pagdhendur* ...) („Станот на третиот кат“, стр.75); (... ç’borxh i kam t’ia zbus kapriçon prej një maloku *të pagdhendur* ...) („Несреќници“, стр. 24).

i paidentifikuar (... duart e puthitura të dy të rinjve, që i vizatoi Kobra, ishin *të paidentifikuara* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 118); (... s’jam më ai që kam qenë, por një qenie fare tjetër, - një dykëmbësh *i paidentifikuar* ...) („Несреќници“, стр. 105).

e pakapur (... me shpresën e perënduar, ëndrren *e pakapur* ...) („Несреќници“, стр. 46).

i pakënaqur (... pinte „fët“ e „fët“ një kafe dhe ikte *i pakënaqur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 116); (... sikur më la përshtypjen e një vajze të nervozuar, *të pakënaqur* me stilin e jetës ...) („Несреќници“, стр. 49).

të pakënduar (... vërtet lindëm me këngë të mëdha, por ama mbetëm *të pakënduar* ...) („Несреќници“, стр.80).

të pakositur (... tamam si lulet e livadhit *të pakositur* ...) („Несреќници“, стр. 85).

i pakrasitur (... më vjen i rëndë, imponues, *i pakrasitur* ...) („Несреќници“, стр. 152).

të pakursyer (... llogaritni në gatishmërinë time *të pakursyer* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 135).

të pakuçur (... edhe portën e banesës, për habinë time, e gjeta *të pakuçur* ...) („Станот на третиот кат“, стр.161).

i pamartuar (... vdiq *i pamartuar* dhe u varros me nderime ...) („Станот на третиот кат“, стр. 150).

i pamatur (... më shqetëson pa masë se vërtet qeshë *i pamatur*, i pasjellshëm ...) („Несреќници“, стр. 37).

të pambrojtur (... *të pambrojtur* do të mbeten vetëm ata, që nuk dinë t’i përgjigjen vetes ...) („Несреќници“, стр. 104); (... keni ushtruar dhunë fizike mbi gratë *e pambrojtura* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 251).

i pamëkëmbur (... ishte atë botë *i pamëkëmbur* ...) („Несреќници“, стр. 83).

të panështruar (... ndjeva kryengritjen e shpirtit *të panështruar* ...) („Несреќници“, стр. 92).

e panjohur (... takoj njeriun *e panjohur*) („Станот на третиот кат“, стр. 7); (... njeriu *i panjohur* са çaste qëndroi ...) („Несреќници“, стр. 8).

e paparaparë (... ç’koincidencë *e paparaparë* ...) („Несреќници“, стр. 97).

e paparë (... me kënaqësinë *e paparë* piu kafen e parë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 100).

e papërcaktuar (... është kjo një gjendje shëndetësore *e papërcaktuar* ...) („Несреќници“, стр. 37).

i papërgatitur (... kam rënë fare *i papërgatitur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 10); (... është natyrë më e kompleksuar, më kapricioze, më *e papërgatitur* ...) („Несреќници“, стр. 210).

i papërmbajtur (... me këtë dëshpërim *të papërmbajtur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 34).

të papërshkruar (... gëzonte një butësi *të papërshkruar* ...) („Несреќници“, стр. 120).

të papjekur (... vetëm muret anësore me plitharë *të papjekur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 214); (... shtrëngonte dhëmbët sikur të hante mish *të papjekur* ...) („Несреќници“, стр. 13).

të paprekur (... atë mashkull apo femër që përpiqet ta ruajë *të paprekur* autonominë e mendimit të vet ...) („Станот на третиот кат“, стр. 80).

të paprerë (... kokë të rumbullakët me flokë të paqethur, me thonj *të paprerë* ...) („Несреќници“, стр. 56).

të papritur (... me këtë ndjenjë të madhërishtme tani rri duke pritur një *të papritur* ...) („Несреќници“, стр. 205).

të paqethur (... kishte mbështetur kokën me flokë *të paqethur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 162); (... cilësohej prej flokëve *të paqethur*, korb të zinj ...) („Несреќници“, стр. 7).

i parrahur (... nuk jam aq *i parrahur* të ma hedhësh, jo, jo! ...) („Несреќници“, стр. 26).

e parregulluar (... kur u ndesh në banesën *e parregulluar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 99).

e pasunduar (... a thua mund të fshihej në sentimentin e saj një femër aq *e pasunduar*? ...) („Несреќници“, стр. 121).

e pashembur (... më ka mbetur ndër kujtime si një kala *e pashembur* ...) („Несреќници“, стр. 266).

i pashuar (... një Ishull Magjik, një Yll *i pashuar* ...) („Несреќници“, стр. 62).

të pathyer (... mjafton në këto ditë të mbrapshta ta ruash shpirtin *të pathyer* ...) („Несреќници“, стр. 233).

e pavarur (... deri në vitin e ri, do të përurohet ekspozita ime *e pavarur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 77).

e pazëvendësuar (... si një pasuri *e pazëvendësuar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 31).

Во поограничен број се придавките од основните и изведените придавски зборообразувачки основи: *i pa + aftë, i pa + anshëm, të pa + arritshmen, i pa + barabartë, të pa + dëgjueshëm, e pa + drejtë, e pa + dukshme, të pa + durueshme, të pa + fajshëm, e pa + falshme, e pa + hijshme, e pa + kontestueshme, të pa + kufishme, e pa + kuptueshme, e pa + lëvizshme, e pa + mëshirshme, i pa + myshtë, e pa + ndashme, të pa + ndershme, të pa + natyrshme, e pa + përgjegjshme, e pa + qëllimta, e pa + saktë, i pa + sjellshëm, të pa + shlyeshme, të pa + shpjegueshëm, të pa + shtershëm, i pa + vdekshëm, e pa + vlerë, i pa + zakonshëm.*

i paaftë (... duke më bërë *të paaftë* për rezistencë të mëtejme ...) („Станот на третиот кат“, стр.32).

i paanshëm (... sado që përpiqem të jem *i paanshëm* ...) („Станот на третиот кат“, стр.77).

të paarritshmen (... vetëm zemrat qanin për atë *të paarritshmen* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 52).

i pabarabartë (... hyn *i pabarabartë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 10); (... atë që ta japin mos e merr në kushte *të pabarabarta* ...) („Несреќници“, стр. 95).

të padëgjueshëm (... dritë, dritë e shpirt, or Zot për kalamanët e tu kaq *të padëgjueshëm* ...) („Несреќници“, стр. 38).

e padrejtë (... do të ishte tepër *e padrejtë* sikur të gënjeja ...) („Станот на третиот кат“, стр. 82); (... peripetite e një të riu, të cilin me *të padrejtë* e akuzojnë ...) („Несреќници“, стр. 11).

e padukshme (... kjo bojë limoni në lëkurën e të vdekurit si hije *e padukshme* ...) („Несреќници“, стр. 58).

të padurueshme (... mban erë *të padurueshme* varreze ...) („Несреќници“, стр. 10).

të pafajshëm (... rekuzitave të shfarosjes së njerëzve *të pafajshëm* më bëjnë të pëlças ...) („Несреќници“, стр. 228).

e pafalshme (... që kanë marrë jetën nga dashuria, është *e pafalshme*, cinike dhe e pashpirt ...) (Banesa në katin e tretë, f.81); (... mund të bëjmë një gabim *të pafalshëm* ...) („Несреќници“, стр. 143).

e pahijshme (... sjellja ime ndaj tij m’u duk *e pahijshme* ...) („Несреќници“, стр. 24).

e pakontestueshme (... kemi të dhëna *të pakontestueshme* si dy e dy bëjnë katër ...) („Несреќници“, стр. 69).

të pakufishme (... i detyroj atij dashuri *të pakufishme* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 87).

e pakuptueshme (... më bluan një marramendje *e pakuptueshme* ...) („Несреќници“, стр. 151).

e palëvizshme (... u shëmbëllente kufomave të tjera: e verdhë, e gjatë *e palëvizshme* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 187); (... ajër *i palëvizshëm* si puna e një rrëshire ...) („Несреќници“, стр. 237).

e pamëshirshme (... nata është *e pamëshirshme* njësoj si dita ...) („Станот на третиот кат“, стр. 55); (... do të isha i padrejtë dhe *i pamëshirshëm* ...) („Несреќници“, стр. 125).

i pamyshtë (... ditëlindja e saj e tetëmbëdhjetë ishte një fat *i pamyshtë* ...) („Несреќници“, стр. 48).

e pandashme (... u bënë pjesë *e pandashme* e jetës sime ...) („Несреќници“, стр. 155).

të pandershme (... shpenzimet e jetës i nxjerr me punë *të pandershme*, duke denoncuar të burgosurit e shkretë ...) („Несреќници“, стр. 28).

të panatyrshme (... më duket fare *e panatyrshme* të drekoj vetëm ...) („Несреќници“, стр. 32).

e papërgjegjshme (... një turmë *e papërgjegjshme* në shesh ...) („Станот на третиот кат“, стр. 94).

të paqarta (... takimi në rrethana shumë *të paqarta* midis dy të arrestuarish ...) („Несреќници“, стр. 14).

e paqëllimta (... na fal, Malë Proka nga Biga, për lëshimet *e paqëllimta!* ...) („Несреќници“, стр. 245).

e pasaktë (... dukej e tronditur, *e pasaktë*, nervoze ...) („Несреќници“, стр. 142).

i pasjellshëm (... më shqetëson pa masë se vërtet qeshë i pamatur, *i pasjellshëm* ...) („Несреќници“, стр. 37).

të pashlyeshme (... i ke lënë përshtypje *të pashlyeshme* nga takimi ...) („Несреќници“, стр. 141).

të pashpjegueshëm (... ndjen një shqetësim *të pashpjegueshëm*, që të ndrydh ...) („Станот на третиот кат“, стр. 74); (... atëherë ndjeja shpjegime *të pashpjegueshme* ...) („Несреќници“, стр. 163).

të pashtershme (... në bindjet e tij aq të pasakta ndaj dashurisë - ndaj asaj erengjie *të pashtershme* ...) („Несреќници“, стр. 211).

i pavdekshëm (... mund të jetë vetëm një martir *i pavdekshëm* ...) („Несреќници“, стр. 62).

e pavlerë (... që të bën të trënkosh me dhembje, *e pavlerë* është poza e stillit të papagallit ...) („Станот на третиот кат“, стр.80); (... për cikërrima *të pavlera* në një shitore ...) („Несреќници“, стр. 210).

i pazakonshëm (... m’u duk fare *i pazakoshëm*, si nga pamja e jashtme ...) („Несреќници“, стр. 7).

Префиксот *pa-* им се додава особено на апстрактните именки (Agalliu et al., 2002:145). Со префиксот *pa-* се образувани именките: *pabarazi* (*pa* + *barazi*), *pamaturi* (*pa* + *maturi*), *pasiguri* (*pa* + *siguri*) dhe *pavarësi* (*pa* + *varësi*).

pabarazi (... gjithmonë më mundonte kompleksi i inferioritetit, *i pabarazisë* ...) („Несреќници“, стр. 165).

pamaturi (... mos dhëntë Zoti, të vdesë nga vveri që ia trazoj me *pamaturinë* time ...) („Несреќници“, стр. 18).

pasiguri (... njerëzit fillon t’i hajë krimbi i një egërsie: ai i frikës, *i pasigurisë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11).

pavarësi (... më pëlqen *pavarësia*, përpjekja për pasurimin e shpirtit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 80).

Со префиксот *pa-* најдовме една супстантивизирана придавка: *të pa +thënmen*.

të pathënmen (... sa bukur dinin të mirrin flakë, të kallen, të dehen, të çmallen, ta thonë *të pathënmen* ...) („Несреќници“, стр. 160).

1.1.15. Образовање на зборовите со префиксот *para-*

Со помош на префиксот *para-* се образувани именки, придавки и разни глаголи. Овој префикс дава идеја за нешто, состојба, дејство што се изведува пред друго (Çabej, 1987:171).

Префиксот *para-* е споен со именки за да создава именки, како на пр: *para + dhomë*, *para + gjykim*, *para + kusht*, *para + ndjenja*, *para + mendim*, *para + mëngjes*, *para + përgatitje*, *para + rendës*.

Од зборовите образувани со префиксот *para-*, го издвојуваме зборот *paramëngjes*, кој не го најдовме во речниците земени за споредба.

paramëngjes (... Mashallah, mal! - shtova duke përvjedhur vështrimin në mugëtirën e *paramëngjesit* ...) („Несреќници“, стр. 184).

paradhomë (... ishte nderë të thahet këmisha e gruas me krahë të gjatë, kurse në varësen e *paradhomës*, si edhe më parë, qëndronte ...) („Станот на третиот кат“, стр. 92).

paragjykim (... megjithatë, s’ë pranoj *paragjykimin* tënd ...) („Станот на третиот кат“, стр. 149); (... është kryer me *paragjykim* dhe ka qenë i organizuar ...) („Несреќници“, стр.76).

parakusht (... e di, ta fal pa kurrfarë *partakushti* ...) („Несреќници“, стр. 95).

parandjenja (... sipas *parandjenjave* parathoshin dimër të lagësht ...) („Станот на третиот кат“, стр. 24); (... *parandjenja* e vdekjes, sipas modeleve të njohura të dhunës është e rëndë ...) „Несреќници“, стр.102).

paramendim (... pa kurrfarë *paramendimi* djallëzor, ia fala me gjithë zemër ...) („Несреќници“, стр. 108).

parapërgatitje (... shpërndarjen e literaturës ilegale për *parapërgatitjen* e luftës qytetare ...) „Несреќници“, стр.220).

pararendës (... faljua mëkatet të vdekurve se janë *pararendësit* tanë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 88).

Употребата на овој префикс не отсуствува и при образувањето на глаголи со глаголска зборообразувачка основа, како на пр.: *para + lajmëron, para + ndjej, para + paguhem, para + thoshin*.

paralajmëron (... ndjej kur zemra *paralajmëron* diçka ...) („Станот на третиот кат“, стр. 137).

parandjej (... vdekjet, si akt, nuk janë të rënda si i parandjejmë ...) („Несреќници“, стр. 272).

parapaguhem (... kjo më bëri të *parapaguhem* më shumë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 79).

parathoshin (... *parathoshin* dimër të lagësht dhe të gjatë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 24).

Во прозата на Мурат Исаку со овој префикс ја има и придавката *paramilitare*.

paramilitare (... janë ngritur grupe *paramilitare* terroriste ...) („Несреќници“, стр. 69).

Во FGjSSh (Речник на современиот албански јазик) 1980 г., не е даден зборот *paramilitare*, но ги има дадени зборовите: *militant* (како именка и како придавка), *militarist* (како именка и како придавка), *militarizoj* (глагол). FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. Ја има и придавската форма: *militarizues*. Во придавска форма овој збор е даден и во FDGjSh (Правописен речник на албанскиот јазик) 2015 г.

1.1.16. Образовање на зборовите со префиксот *pas-*

Овој префикс е многу продуктивен во народниот јазик, додека во пишаниот јазик е доста ограничен (Çabej, 1987:171).

Префиксот *pas-* не наоѓа голема употреба во зборообразувањето. Овој префикс е споен со именки за да создава именки, како на пр: *pasardhës, pasthënie*.

pasardhës (... përndyshe do t’u ngjajmë *pasardhësve* të breshkave ...) („Станот на третиот кат“, стр. 20).

pasthënie (... kur është e hidhur psherëtima e *pasthënies* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 186).

1.1.17. Образовање на зборовите со префиксот *për-*

Префиксот *për-* во албанскиот јазик има одредувачка улога и се користи за да го зајакне и прецизира значењето на мотивирачката основа. Со овој префикс не се создаваат нови значења, туку се добиваат нови нијанси (Paçarizi, 2020:119).

Префиксот *për-* е споен со глаголски зборообразувачки основи за да формира глаголи, како: *u përбетua, përdredh, përfet, u përhumba, përmyt, përplas, përmyll, përshiti, përshkundi*.

u përбетua (... u ankua dhe **u përбетua** babai ...) („Станот на третиот кат“, стр. 50).

përdredh (... **përdrodh** mustaqet nën flegra të hundës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 17); (... vazhdoi të hidhet e përdridhet midis kafiterisë ...) („Несреќници“, стр. 172).

u përhumba (... përsëri **u përhumba**, sado që dëshiroja t'i lidhem rrugës së gjatë të qiellit ...) („Несреќници“, стр. 257).

përplas (... gjithë ditën e lume era e **përplaste** portën ...) („Станот на третиот кат“, стр. 67); (... më bëhet mendja okë t'ia **përplas** në fytyrë të nëntëdhjetë e nëntat ...) („Несреќници“, стр. 20).

përmyll (... sikur dëshirova me kaq ta **përmyll** kartinën e vizitës së fisit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 60).

përmyt (... ndjenja e tërbimit i ngjet një tërbimi të tmerrshëm, i cili përpara vetes **përmyt** çkado ...) („Несреќници“, стр. 31).

Мурат Исаку, мајсторски ги има употребено една спроти друга глаголските конструкции: *flitet e përflitet*, *shiti e përshiti*, *shkundi e përshkundi*, за да им даде посилно значење на глаголите во дадениот контекст. Кога таквите глаголи се поставуваат еден спроти друг, тие добиваат нијанси на значење на повисоко ниво на изразност.

përflet (kur flitet **e përflitet** për të tretin ...) („Станот на третиот кат“, стр. 31).

përshiti (... në kulmin e varfërisë, shiti **e përshiti** gjithë ç'kishte vënë vetëm ...) („Станот на третиот кат“, стр. 45); (... babai e kishte sosur të shesë e **të përshesë** tërë ç'kishte për shkollimin tim ...) („Несреќници“, стр. 30).

përshkundi (... shkundi e **përshkundi** turinjtë ...) („Несреќници“, стр. 217).

Овој префикс е споен и со една придавка, како *të përzbardhura*, за да му даде посилно значење на зборот.

të përzbardhura (... rroku mjekrën me qime **të përzbardhura** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 123).

e përmlungur (... mbi ballë i ka rënë një hije **e përmlungur** ...) („Несреќници“, стр. 37).

Во придавката *e përmlungur*, зборообазувачката основа се мисли дека е придавката *i murgët*, која во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. е дефинирана како *i murrinë* или *i vrenjtur*. Префиксот *për-* кога се комбинира со оваа придавка, додава интензивно значење на изведениот збор.

Од семантички аспект, префиксот *për-* кај именките образувани со негова помош го разјаснува или дефинира, што го прави појасно значењето на зборообразувачката основа (Нуса, 2004:75). Со овој префикс има и именски конструкции, како: *përshtirje*, *përgjegje*, *përmallin*.

përshtirje (... nuk të kuptoj, baba, - thashë me përshtirje ...) („Несреќници“, стр. 187).

përgjigje (... nuk më dha asnjë **përgjigje** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 208).

За да му даде поголема тежина на зборот и посилно значење, писателот често покажува генијалност во употребата на конструкции, како што се: *mallin e përmallin*, кои го прават неговиот јазик толку посебен.

përmallin (... mallin e **përmallin** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 36).

Прилошките конструкции со овој префикс ги најдовме во лексемите:: *përgjithmonë* (*për* + *gjithmonë*), *përndryshe* (*për* + *ndryshe*), *përplot* (*për* + *plot*).

përgjithmonë (... pra, buka jonë u thye një herë e **përgjithmonë** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 32); (... tani vërtet më ikte mendja t'i mbyllja sytë njëherë e **përgjithmonë** ...) („Несреќници“, стр. 156).

përplot (... dhomë **përplot** dritë) („Станот на третиот кат“, стр. 7); (... janë këto hakmarrje të vjetra **përplot** akumulim ...) („Несреќници“, стр. 73).

përndryshe (... **përndryshe** do t'u ngajmë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 20); (... lumturinë duhet ta ndajnë midis vetes, **përndryshe** do t'i zhdukë helmi i egoizmit ...) („Несреќници“, стр. 38).

përplot (... flokët më ishin ngitur **përplot**...) („Станот на третиот кат“, стр. 11); (... ndaj grushtat i ngre **përplot** për të marrë zemër ...) („Несреќници“, стр. 51).

Има случаи кога префиксот ја менува лексичко-граматичката категорија на изведениот збор. Префиксот *për-* споен со именката *buzë* образува *përbuz*, значи образуваниот збор е глагол.

përbuz (... vetëm të lutem , mos i **përbuz** të vdekurit! ...) („Несреќници“, стр. 206).

1.1.18. Образување на зборовите со префиксот *prej-*

Префиксот *prej-* споен со именската зборообразувачка основа *ardhje* ја формирал именката *prejardhje*. Овој префикс, кој е дел од групата на префикси со предлошко потекло, во јазикот на Мурат Исаку, има ограничена употреба.

prejardhje (... Rexhep Krosi, me **prejardhje** nga fshati Shkabë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 129).

1.1.19. Образување на зборовите со префиксите *ri-*, *rish-*

Во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. се наведува дека префиксот *ri-* главно служи за образување глаголи со значење на повторување на дејство, состојба или почнување од почетокот на дејството изразено со глаголот, со глаголската именка и придавката образувана од партицип што се образуваат од него (FGjSh, 2020:547). Л. Буцели, спомнувајќи ја зборообразувачката улога на овој префикс во студијата на Џувани-Чабеј за префиксите, како и во граматиките на Џувани и Џипо, на Ш. Демирај, нагласува дека генерално во овие дела се посочува дека со овој префикс глаголите главно се создаваат од глаголи, со значење на повторување на дејство (Vuxheli, 2008:171). Според Пачаризи (2020:123), префиксот *ri-* обично служи за да се образуваат глаголи во смисла на повторување на дејството кое се изразува со мотивирачката основа. Иако многу лингвисти го делат мислењето дека овој префикс формира само глаголи од глаголи, во прозата на Мурат Исаку забележавме дека овој префикс се користи и за образување на именки.

Префиксот *ri-* е доста разновиден и со него се образуваат именки со спојување на именски основи: *riballafaqim*, *ribashkim*, *ridalja*, *rikonstruim*, *rikrijim*, *rimartesë*, *riradhitje*. Општо земено, со овој префикс зборовите добиваат значење на повторување на нешто или дејство.

Во групата на именки образувани со овој префикс ги издвојуваме именките: *riballafaqim*, *riradhitje*, *rishtdalje*, *rishtakim*, кои не сме ги сретнале во ниту еден речник што сме го земале за споредба на зборовите. Од глаголите, го издвојуваме глаголот *ripërmbledh*, кој исто така го нема во ниту еден речник. Создавањето на овие посебни зборови ја докажува извонредната посветеност на Мурат Исаку за иновација во зборообразувањето и јасно ја изразува неговата креативност и напор за проширување и збогатување на Албанскиот јазик.

riballafaqim (... *riballafaqimin* me Vragaballin e përjetoj si një drobitje ...) („Несреќници“, стр. 69).

ribashkim (... të mos shpresoja për jetën e jetës në *ribashkim* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 38).

ridalja (... të shtënat në fshat tani fare kanë heshtur, por *ridalja* e kujtimeve për Morenë vërshon si lumë ...) („Несреќници“, стр. 127).

rikonstruim (... me këtë filozofi të re të *rikonstruimit* të familjes ...) („Станот на третиот кат“, стр. 82).

rikrijim (... të gjitha këto s’ishin mjaft për *rikrijimin* e një familjeje ...) („Станот на третиот кат“, стр. 136).

rimartesës (... duke u marrë vesh paraprakisht se pas *rimartesës* së tij ...) („Станот на третиот кат“, стр. 70).

riradhitjen (... vrava mendjen për *riradhitjen* e sendeve ...) („Станот на третиот кат“, стр. 21).

Многу специфична е употребата на префиксот *rish-* споен со именките: *takim* и *dalje* за да ги формира именките: *rishdalje*, *rishtakim*. Овие зборови не се прикажани во речниците што ги разгледувавме. Еве го примерот подолу како авторот го искористил за да ни даде идеја за едно дело што повторно се случува.

rishdalje (... kjo çuditërisht koincidoi me *rishdaljen* e përfytyrimeve të mia ...) („Станот на третиот кат“, стр. 40).

rishtakim (... *rishtakimi* ynë si i porositur bën që ajo të ndihet si e emocionuar ...) („Несреќници“, стр. 130).

Споен со глаголски зборообразувачки основи префиксот *ri-* формирал глаголи: *u ritkthye*, *rimartoj*, *rimarr*, *ripagëzon*, *ripërmbledh*, *ritakoj*, *rivendos*, *rivarros*, *rivlerësoj*.

u ritkthye (... fati i zgjidhjes së konflikteve, - *iu ritkthye* ajo temës së parë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 84).

rimartoj (... ajo *është rimartuar*, duke lënë fëmijën ...) („Станот на третиот кат“, стр. 250).

rimarr (... s’jam në gjendje të *rimarr* veten e të kthehem si është e udhës ...) („Несреќници“, стр. 27).

ripagëzon (... me rast e pa rast *e ripagëzon* në popull islam ...) („Станот на третиот кат“, стр. 125); (... sikur s’desha t’i vras dhëmbët për gjezurat e një „Tigri të Natës“ siç *e kishte ripagëzuar* ai veten ...) („Несреќници“, стр. 218).

ripërmbledh (... unë do ta *ripërmbledhja* veten ...) („Станот на третиот кат“, стр. 84).

ritakoj (... kam pasur rast *ta ritakoj* një ditë pazari ...) („Несреќници“, стр. 232).

rivarros (... ne *rivarrosim* të mbyturin edhe atë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 223).

rivendos (... sakaq ndejva trashmë të rëndë qelbosesë si në varreza kur shprishen eshtrat e të ndjerëve *i rivendosin* ...) („Несреќници“, стр. 237).

rivlerësoj (... s'jam kompetent *ta rivlerësoj* atë ...) („Несреќници“, стр. 302).

1.1.20. Образување на зборовите со префиксот *s-*

Префиксот *s-* нема голема употреба во делата на Мурат Исаку. Се среќава во многу малку зборови: *e sforcuar* (придавка), *smirë* (именка) и *skuqej* (глагол).

e sforcuar (... e shprehte me ndërrimin e bojës së fytyrës dhe ritmin **e sforcuar** të kapsallitjeve ...) („Несреќници“, стр. 127).

Во FDGjSh (Правописен речник на албанскиот јазик) 2015 г. дадени се конструкциите: *sforcoj* (глагол), *sforcim* (именка), *i sforcuar* (придавка), *sforcues* (придавка).

smirë (... njerëzit fillon t'i hajë krimi i një egërsie: ai *i smirës*, i frikës, i pasigurisë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11).

skuqej (... **skuqej** dhe mirrte sheqer edhe fytyra e kuqe ...) („Станот на третиот кат“, стр. 113); (... nuk *do të skuqesha* për ndonjë veprë imorale ...) („Несреќници“, стр. 79).

1.1.21. Образување на зборовите со префиксот *sipër-*

Употребата на префиксот *sipër-* е доста ограничен во делата на Мурат Исаку. Со овој префикс има образувано една именка од именска зборообразувачка основа *sipërfaqe* (*sipër* + *faqe*).

sipërfaqe (... për sa i takon *sipërfaqes*, është e njëjta me të parën ...) („Станот на третиот кат“, стр. 8).

1.1.22. Образување на зборовите со префиксот *stër-*

Меѓу префиксите има и такви кои служат за изразно засилување. Најпопуларен е префиксот *stër-* кој покажува дека нешто се прави претерано, премногу (Lloshi, 1998:111).

Префиксот *stër-* споен со именски зборообразувачки основи, формирал именки, како: *stërkëmbëzën* (*këmbëz*), *stërhell* (*hell*), *stërshitës* (*shitës*).

stërkëmbëzën (... kush është ai që lot me jetën time, më rri në gjurmë, që ma vë *stërkëmbëzën* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 161); (... nuk di fatpadali, për kurthe, *stërkëmëza*, shpifje ...) („Несреќници“, стр. 62).

stërhell (... Nehat Sukaj, një *stërhell* i mprehtë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 35).

stërshitës (... isha njëri nga *stërshitësit* e drogës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 217).

Во речниците користени за споредба на зборовите, именката *stërshitës* не е прикажана.

Во FGjSSh (Речник на современиот албански јазик) 1980 г. е даден зборот *stërshitem* (глагол), но во FDGjSh (Правописен речник на албанскиот јазик) 2015 г. е даден и зборот *stërshes* (folje). Лингвистичкиот талент на авторот го збогатува фондот на зборови во албанскиот јазик.

Со образувањето со префиксот *stër-* ја издвојуваме придавката *i stërtrashë*, која не можевме да ја најдеме во речниците кои ги зедовме за да ги споредуваме зборовите. Мурат Исаку, познавајќи го добро зборообразувачкиот систем на албанскиот јазик, успеал да придонесе за збогатување на албанската лексика со образување на разни зборови.

i stërtrashë (... rri si një cung *i stërtrashë* mbi borë ...) („Несреќници“, стр. 11).

1.1.23. образување на зборовите со префиксот *sh-*

Префиксот *sh-* спаѓа во групата на префикси што се користат за образување глаголи кои означуваат поништување на она што го подразбира основниот збор. Овој префикс главно се поврзува со зборови што започнуваат со звучна согласка (Dauti, 2020:94).

Употребата на префиксот *sh-* пред глаголските зборообразувачки основи на образуваниите зборови им дава спротивно значење, како: *shpërdora* (*përdora*), *shpërthekoi* (*përthekoi*), *shprish* (*prish*), *shqepin* (*qepin*), *shqetësoj* (*qetësoj*).

shpërdora (... çka vodha dhe *shpërdora* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 19).

shpërthekoi (... ai *shpërthekoi* jakën e këmishës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 27);

shprish (... sakaq ndejva trashmë të rëndë qelbosese si në varreza kur *shprishen* eshtrat e të ndjerëve i rivendosin ...) („Несреќници“, стр. 237).

shqepin (... e shtrongoва mirë të mos e *shqepin* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 67).

shqetësoj (... ndaj s’duhej *ta shqetësoja* në shtëpinë e gjyshit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 38); (... a thua ditëlindjen e saj *e shqetëson* diçka e fshehtë ...) („Несреќници“, стр. 49).

Префиксот *sh-* кај придавката *i shlirshëm* на зборот му дава интензивно значење.

i shlirshëm (...qëndrimi i tij *i shlirshëm* ...) („Станот на третиот кат“, стр.9); (... kur Moreja me trup *të shlirshëm* m’u hodh në krah ...) („Несреќници“, стр. 144).

1.1.24. образување на зборовите со префиксот *shpër-*

Префиксот *shpër-* не е продуктивен во денешниот албански јазик. Со овој префикс најчесто се создаваат глаголи со спротивно значење, со интензивно значење (Vuxheli, 2008:165).

Префиксот *shpër-* е споен со глаголски зборообразувачки основи и ги формирал глаголите: *shpërdredh* (*dredh*) dhe *shpërlau* (*lau*).

Употребата на префиксот *shpër-* во зборот *shpërdredh* има интересно јазично потекло. Овој префикс е создаден од спојувањето на *sh-* и *për-*, кои, преку долга заедничка употреба, се претвориле во еден единствен префикс. Денес, овој префикс ги задржал двете функции: како интензивна, така и антонимската функција (Samara, 1983:65).

shpërdredh (... më thotë zemra *t’i shpërdredh* çallmën nga кока ...) („Станот на третиот кат“, стр. 49).

shpërlau (... *shpërlau* sytë e duart në banjë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 104).

1.1.25. Образување на зборовите со префиксот *tej-*

Префиксот *tej-* е споен со придавската зборообразувачка основа *i dukshëm* и ја формирал придавката *i tejdukshëm*.

e tejdukshme (... majë bjeshkës, nata **e tejdukshme** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 33); (... sytë më vinin perde **të tejdukshme** ...) („Несреќници“, стр. 149).

1.1.26. Образување на зборовите со префиксот *tu-*

Со префиксот *tu-* од истата граматичка категорија, односно од прилогот *keq*, е образуван прилогот *tukeq*. Овој прилог, образуван со овој префикс, има интензивна функција. Поставени блиску еден до друг, зборовите *keq* и *tukeq* добиваат повисоки нијанси на изразност и овозможуваат промена на стилот на комуникација.

tukeq (... ama asgjë prej gjëje s'dija për të Dytin! Кјо është keq e **tukeq!** ...) („Несреќници“, стр. 19).

Во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. дадени се овие конструкции: *tukeq* (преодни глаголи), *i tukequr* (придавка), *tukeq* (прилог).

1.1.27. Образување на зборовите со префиксите *termo-*, *ultra-*

Во албанскиот јазик употребата на странски префикси е помала во споредба со домашните. Ова го одразува свесниот напор да се заштити јазичната чистота и да се зачува националниот идентитет. Избегнувајќи непотребни странски зборови и конструкции, нашиот јазик станува појасен, поразбирлив и го задржува својот посебен карактер (Kostallari, 1982:36). Префиксите *termo-* и *ultra-* се странски префикси. Тие имаат термилошка употреба во одредени области. Во примерите што ги сретнавме во делата на Мурат Исаку, овие префикси главно беа додадени на придавски основи, како: *termoakumuluese*, *ultrafundamental*. Кај зборот *ultranacionalist* префиксот *ultra-* формирал именка.

termoakumuluese (... me një stufë **termoakumuluese** numër gjashtë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 8).

ultrafundamental (... me bestytни të tipit **ultrafundamental** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 31).

ultranacionalist (... prej një irredentisti të shpifur, **ultranacionalisti** të imagjinuar ...) („Несреќници“, стр. 77).

1.1.28. Образување на зборовите со префиксот *z-*

Префиксот *z-* е поврзан со придавската зборообразувачка основа *i bardhë* и го формирал глаголот *zbardh*, кој изразува интензивно значење.

zbardh (... derisa **të zbardhet** penda e korbit, zap në konakun tim ...) („Станот на третиот кат“, стр. 155); (...tash kur **zbardhte** drita dhe Qyteti me Lumë vishej me një tis qumështor ...) („Несреќници“, стр. 163).

1.1.29. Образовање на зборовите со префиксот *zh-*

Префиксот *zh-* е споен со глаголски зборообразувачки основи за да формира глаголи, како: *u zhburrërua*, *zhduk*, *zhgërryey*, *zhvesha*. Со овој префикс зборовите добиваат спротивно значење од мотивирачката основа.

u zhburrërua (... *u zhburrërua* sa s'i mbeti një gisht fytyrë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 66).

zhduk (... një kriminel i pamoderuar *ka zhdukur* kriminelin e dytë ...) („Несреќници“, стр. 74).

zhgërryey (... gjithë ditën e lume *kishte zhgërryer* kulmin e shtëpisë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 47).

zhvesha (... *zhvesha* kapotën, nxora kapelën ...) („Станот на третиот кат“, стр. 72).

Префиксот *zh-* е споен со придавките, како: *e zhdrejtë*, *i zhgënjyer*, *të zhveshura*.

e zhdrejtë (... harresa është kujtesë *e zhdrejtë* ...) („Несреќници“, стр. 206).

i zhgënjyer (... si duket, ishte *i zhgënjyer* ...) („Несреќници“, стр. 8).

të zhveshura (... nga majat e bjeshkëve *të zhveshura* sikur shpërtheu një bubullimë ...) („Несреќници“, стр. 76).

1.1.2 Образовање на изведените зборовите со суфикси¹

А. Косталари, зборувајќи за зборообразувачката структура на литературниот албански јазик, ја забележува изразената доминација на суфиксацијата и сложенките како основни карактеристики на неговата зборообразувачка норма (Kostallari, 1970:37). Добро е познато дека суфиксот е важен зборообразувачки елемент во албанскиот јазик; *тој го менува значењето на основниот збор кога создава нов збор* (Dhrimo, 1969:51). Оваа способност за менување и збогатување на значењето на зборовите му дава на суфиксот да биде клучна компонента во развојот и проширувањето на лексиката на албанскиот јазик. Лексиката на албанскиот јазик постојано се збогатува со изведени зборови со суфикси, феномен што можеме да го забележиме и при анализата на овие романи на Мурат Исаку. Суфиксите може да се поврзат директно со основниот збор или преку изведена основа во образувањето на именките, придавките, глаголите и прилозите. При образувањето на зборовите со суфиксација не се сите суфикси подеднакво продуктивни. Некои од нив во книжевното творештво на Мурат Исаку имаат поголема употреба, а некои се поограничени.

Кога се образува еден збор, јазикот покренува комплексен механизам за именување, бидејќи треба да се означи смислата на зборот, да се обликува да одговара на формите како дел од говорот (Lloshi, 1988:110).

Покрај суфиксите за вистинско зборообразовање, албанскиот јазик има и суфикси за давање дополнително значење. Се издвојува особеноста на суфиксите кои на зборот му даваат значење на потсмев, презир и навреда, кои се појавуваат во неколку варијанти, спојувани со истата основа и имаат исто значење (Lloshi, 2005:119).

¹ Дел од оваа работа е објавен во: „Суфиксното изведување во романите *Несреќници* и *Станот на третиот кат* на Мурат Исаку“, во *Годишен зборник на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“*, број 47/48, стр. 497-507, 2022 година.

При проучувањето на типовите зборови според образувањето важни се три прашања: а) средствата што се користат за зборообразување; б) местото на овие средства во однос на продуктивната основа; в) видот на поврзаноста на овие зборообразувачки елементи со коренот на зборот (Thomai, 1999:153).

Со зборообразувачката анализа на изведените зборови со суфиксација во романите на Мурат Исаку, успеавме да најдеме исклучително голем број зборови кои се образувани на овој начин. Најголемата продуктивност на зборообразувачките афикси произлегува од нивната способност да се поврзуваат со различни основи, како што се глаголските, именските, придавските и прилошките, кои претставуваат најбогатите класи на лексиката на албанскиот јазик. Ова создава бројни можности за поврзување со различни зборообразувачки елементи што резултира со создавање нови зборови со посебни значења и со разновидни стилски и емоционални експресивни оптоварувања (Hysa, 1985:112). Неговото творештво изобилува со зборови создадени со суфикси кои сведочат за творечката способност на овој тетовски писател. Меѓу најпродуктивните суфикси се: *-im, -je, -(i)sht*, со кои се образуваат најголем број зборови. Мурат Исаку се покажа дека е вистински мајстор во создавањето на преголем број на зборови образувани со суфиксација, докажувајќи го своето длабоко познавање на зборообразувачкиот систем на албанскиот јазик. Суфиксите што ги пронајдовме во романите „Несреќници“ и „Станот на третиот кат“ се: *-ac, -acak, -aç, -ajë, -ajkë, -ak, -al (-ale), -alaq, -allë, -an, -anik, -ant, -anjak, -aq, -ar (-are), -arak, -as, -ash, -ashkë, -atar, -atë, -avec, -az (-azi), -azan, -azh, -çe, -çkë, -çko, -içkë, -ec, -el, -esë, -eshe, eshë, -ez, -(ë)ri, -(ë)s, -(ë)si, -(ë)sirë, -(ë)sor, -(ë)z, -(ë)zi, -grafë, -i, -icë, -ik (-ike), -im, -imë, -inë, -iq, -ist, -(i)sht, -ishte, -izëm, -je, -kë, -ki, -li, -log, -logji, -llëk, -m(ë), -nik, -oj, -ok, -onjar, -onjë, -ojë, -oqe, -or, -ore, -os, -oz, -osh, -qar, -shëm, -tar, -tinë, -tirë, -tor, -th, -thi, -ucë, -ues, -uese, -uq, -ush, -ushë, -ushe, -xhi, -yes*.

Од суфиксите најпродуктивни се: *-im, -je, -(i)sht, -ësi, -tar, -ore* etj., со кои се формираат најголем број зборови.

1.1.2.1. образување на зборовите со суфиксот *-ac*

Со суфиксот *-ac* е образувана именката *dorac* од именската зборообразувачка основа *dorë*. Од именките *thumb* и *tullë* се образувани придавките *tullac* и *thumbac*. Суфиксот *-ac* на образуваниите зборови им дава пејоративно значење.

dorac (... kam arritur tani të hyj në radhët e kriminelëve morbidë, *doracëve* ordinerë ...) („Несреќници“, стр. 77).

tullac (... fytyra e tij *tullace* përplot bigëzime rrudhash të thella ...) („Несреќници“, стр. 167).

thumbac (... kokërrizat e së cilës janë të ngrira, *thumbace* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 108).

1.1.2.2. образување на зборовите со суфиксот *-acak*

Во прозата на Мурат Исаку не е широко употребен суфиксот *-acak*. Зборовите образувани со суфиксот *-acak* имаат пејоративно значење. Со овој суфикс се образува придавката *grindacak* од глаголската зборообразувачка основа *grind*, како и именките *frikacak* (*frikë*), *rrenacak* (*rrenë*), *vjedhacak* (*vjedh*).

frikacak (... kurrë se kisha marrë me mend se kisha qenë *frikacak* i shumtuar...) („Станот на третиот кат“, стр. 11).

grindacak (... në qendër të kujtesës së tij kam lënë përshtypjen e një të riu fare të pagdhundur, të paarrirë, *grindacak* dhe mendjefryri ...) („Несреќници“, стр. 36).

rrenacak (... priti të shfaqen në skenë të paudhët, dhunuesit, vjedhësit, mashtruesit, *rrenacakët* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11).

vjedhacak (... ndoshta prej atyre lypsarakëve hazërхинj, *vjedhacakëve* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 107).

1.1.2.3. Образовање на зборовите со суфиксот -аç

Суфиксот *-аç* е поврзан со именски зборообразувачки основи, при што е создадена именката *rrugaç* од *rrugë* и *gungaç* од *gungë*. Значењето на зборовите образувани со овој суфикс е презирно.

rrugaç (... *rrugaçët* për të prekur ...) („Станот на третиот кат“, стр. 18); (...Moreja, femër me instikte prej *rrugaçëje* ...) („Несреќници“, стр. 91).

gungaç (... ç’është e vërteta, s’është *gungaç* në kuptimin e plotë të fjalës ...) („Несреќници“, стр. 19).

1.1.2.4. Образовање на зборовите со суфиксот -ајë (-аје)

Суфиксот *-аје* има ограничена употреба во анализираните дела. Овој суфикс се спојува со зборообразувачка именска основа, формирајќи ја именката *grunajë*, која ја пренесува идејата за место.

grunaje (... në pasqyrimin e fytyrës së saj dilnin ngjyra të kuqe si lajlelulet nëpër *grunaje* ...) „Несреќници“, стр. 166).

1.1.2.5. Образовање на зборовите со суфиксот -ајкë

Суфиксот *-ајкë* го имаме сретнато само кај именката *shurrajkë* која има именска зборообразувачка основа и во дадениот пример има презирно или потсмешливо значење.

Во FGjSSh (Речник на современиот албански јазик) 1980 г., FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2006 г. и во FDGjSh (Правописен речник на албанскиот јазик) 2015 г. се дадени зборовите: *shurrak* (како именка и придавка), *shurraq* (како именка и придавка). Оваа форма не сме ја сретнале во речниците што ги земавме за да ги споредиме зборовите.

shurrajkë (... më ther veshi kur dëgjoj për *shurrajkën* e mulla dërrit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 158).

1.1.2.6. Образовање на зборовите со суфиксот -ак

Суфиксот *-ак*, споен со именката *trumec* и глаголот *dështoj* ги формирал именките *trumcak* и *dështak*.

trumcak (... një *trumcak* bojë hiri ...) („Станот на третиот кат“, стр. 120).

dështak (... ti je vetëm një *dështak*, një i vonuar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 126); (... më quan edhe axhami kokëkrisur, *dështak* e dhjeparak ...) („Несреќници“, стр. 36).

Во анализираните дела најголем број зборови со овој суфикс се придавки образувани со именски зборообразувачки основи: *dhelperak* (*dhelper*), *eshtake* (*eshtër*), *paranojake* (*paranojë*), *shtëpiak* (*shtëpi*), *ushtarak* (*ushtar*).

dhelperak (... në shikim të parë nuk më la përshtypjen e njeriut *dhelperak* ...) („Несреќници“, стр. 15).

eshtake (... ma vuri në kupë të gjurit pëllëmbën e tij *eshtake* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 28).

paranojake (... kjo që thatë i takon një poezie me brendi *paranojake* ...) („Несреќници“, стр. 70).

shtëpiake (... bëjnë hajgare me një student si me macen *shtëpiake* ...) („Несреќници“, стр. 95).

ushtarake (... duke ecur nëpër dhomë me hara si në paradë *ushtarake* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 51); (... me këpucë të rënda *ushtarake*, më ndjekin vrasësit e mi ...) („Несреќници“, стр. 284).

Се образуваат придавки со суфиксот *-ak* од глаголски основи, како: *dinake* (*di*), *heshtak* (*hesht*).

dinake (... një ditë, me këtë natyrë *dinake* që ke ...) („Несреќници“, стр. 31).

heshtak (... natyrën e të Dytit - natyrë *heshtaku* të betuar, ndoshta nuk do ta merrja për të madhe ...) („Несреќници“, f. 14).

Се образуваат придавки од придавски основи, како: *leshtak* (*i leshtë*), *llapushak* (*llapush*), *zezak* (*i zi*).

leshtak (... pëllëmbashkat me kurriz *leshtak* i fshiu për shalët e trasha ...) („Несреќници“, стр. 152).

llapushak (... veshë *llapushakë* si prej langoi ...) („Станот на третиот кат“, стр. 16).

zezak (... i ngjante një roboti *zezak* që s'i kishte qeshur buza ...) („Несреќници“, стр. 13).

Придавката *cullak* е образувана од прилогот *cull* што има значење на зборот *gol*. Именката *tinëzak* како зборообразувачка основа го има прилогот *tinëz*.

cullak (... fëmijë të vegjël fare *cullak* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 25); (... ia vura re gjunjtë e grumbullakët fare *cullak* ...) („Несреќници“, стр. 132).

tinëzak (... natyrë enigmatike e llojit të vet, ndonjë fsheharak apo *tinëzak* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 62).

1.1.2.7. Образување на зборовите со суфиксот *-al(e)*

Суфиксот *-al* (*-ale*) е доста продуктивен во анализираните дела. Со овој суфикс се образувани придавки од именски зборообразувачки основи, како: *aventuriale* (*aventurë*), *diktatorial* (*diktator*), *emocional* (*emocion*), *fatal* (*fat*), *industirial* (*industri*), *instrumenetale* (*Instrument*), *konvencionale* (*konventë*), *momental* (*moment*), *paradoksal* (*paradoks*), *patriarkal* (*patriark*), *personale* (*person*), *profesionale* (*profesion*), *provinciale* (*provincë*), *territorial* (*territor*), *tradicional* (*traditë*).

aventuriale (... mosmundësia e zbatimit të planeve *aventuriale* ...) („Несреќници“, стр. 169).

ceremoniale (... me pozë *ceremoniale* të një mikroborgjezi ...) („Станот на третиот кат“, стр. 73); (... me këtë *ceremonial* letrash të shkruara e të nënshkruara mbyllet jeta ime ...) („Несреќници“, стр. 56).

diktatorial (... nuk e kam ndjerë si timin një pushtet të tillë *diktatorial* ...) („Несреќници“, стр. 69).

emocionale (... s' e njoh në thellësi botën e saj *emocionale* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 136); (... kur ajo pranon në lëkundje e sipër *emocionale* limontinë e kënaqësisë së epshit ...) („Несреќници“, стр. 122).

fatal (... unë e lidha me fatin *fatal* të jetës sime ...) („Станот на третиот кат“, стр. 83); (... shndërrohet në sindromë të vetëzhdukjes *fatale* ...) („Несреќници“, стр. 70).

industriale (... më thoni listën e objekteve *industriale* ...) („Несреќници“, стр. 197).

instrumentale (... nën hijen e selvisë së kopshtit luajta vetëm pjesën *instrumentale* ...) („Несреќници“, стр. 48).

konvencional (... një mikroborgjez *konvencional* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 79).

momental (... i vihет vulë e zezë sipas kapricit *momental* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 31).

paradoksal (... erdha në një përfundim *paradoksal* ...) („Несреќници“, стр. 241).

patriarkale (... paska qenë femër *patriarkale* dhe religjioze ...) („Станот на третиот кат“, стр. 145).

personale (... kurrë s' i ke marrë me mend e që shkelin sedrën *personale* ...) („Несреќници“, стр. 192).

profesionale (... me aq sa kam përvojë *profesionale* në këtë sektor ...) („Несреќници“, стр. 89).

provinciale (... as unë nuk vuaj prej manireve *provinciale* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 141).

territorial (... epilogu dihet mirëfilli - copëtimi *territorial* ...) („Несреќници“, стр. 169).

tradicionale (... kundër normave konvecionale, skemave *tradicionale* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 82).

1.1.2.8. Образување на зборовите со суфиксот *-alaq*

Суфиксот *-alaq* има ограничена употреба и се јавува во придавката *ngrefalaq* и именката *ngordhalaq* кои имаат глаголска зборообразувачка основа. Образуваните зборови со овој суфикс имаат пејоративно значење.

ngrefalaq (... janë llafazanë xhurxhuritës, *ngrefalaqë* dhe të fryrë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 172).

Албанскиот јазик, било во перото на творците или во неговите различни дијалекти, се појавува како богат и обработен, со разновидност на стилови и безброј можности за натамошен развој и усовршување (Lloshi, 1970:49). Придавката *ngrefalaq* ја има глаголската зборообразувачка основа во дијалектната форма од регионот од кој потекнува самиот писател, бидејќи стандардот ја препознава формата *ngreh*, додека во говорот на Полог често согласката *h* се заменува со согласката *f*. Во FGjSSh (Речник на современиот албански јазик) 1980 г., FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2006 г., FDGjSh (Правописен речник на албанскиот јазик) 2015 г. и во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. ја имаат дадена формата *ngrehaluc*.

ngordhalaq (... ç' dreqin kërkon ky **ngordhalaq** në banesën time...) („Станот на третиот кат“, стр. 7).

Во FGjSSh (Речник на современиот албански јазик) 1980 г., FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. и во (1980), FGjSh (2020), FDGjSh (Правописен речник на албанскиот јазик) 1976 г. кои ги земавме за споредба на зборовите не го пронајдовме зборот **ngordhalaq**. Овој збор е даден во FDGjSh (Правописен речник на албанскиот јазик) 2015 г. Образовањето зборови со различни суфикси ја збогатува лексиката на албанскиот јазик.

1.1.2.9. Образовање на зборовите со суфиксот **-an(e)**

Во албанскиот јазик, суфиксот **-an(e)** кај именките и придавките е широко употребен и има различни вредности. Долго време, овој суфикс се сметаше за туѓ, но студиите на Џувани и Чабеј покажуваат дека се појавува во илирскиот, што укажува на мешано домашно и странско потекло (Domì, 1974:164).

Со суфиксот **-an** се образувани неколку придавки со именски зборообразувачки основи, како: **bektashian**, **hamletiane**, **vetullan**.

bektashian (... ne tempullin **bektashian** nuk fiken dritat e qirinjve ...) („Станот на третиот кат“, стр. 167); (... duke u endur përreth mureve të teqes **bektashiane** ...) („Несреќници“, стр. 199).

hamletiane (... nëse të ha ndonjë paranojë **hamletiane**, ja, urdhëro ...) („Несреќници“, стр. 89).

vetullan (... ishte ky një djalosh shtahedhur, ballëlartë, **vetullan** dhe flokëdredhur ...) („Станот на третиот кат“, стр. 215).

Со придавска зборообразувачка основа е придавката **kaleshan**. Зборовите образувани со овој суфикс покажуваат една особина на основата на зборот.

kaleshan (... takohesh me një tullac **kaleshan** ...) („Несреќници“, стр. 230).

1.1.2.10. Образовање на зборовите со суфиксот **-anik**

Со суфиксот **-anik** се образувани малку изведени именки со придавска зборообразувачка основа, како: **kotanic** (*i kotë*), **shthuranik** (*i shthurur*), **zverdhanik** (*i zverdhur*).

kotanic (... një truqethur i shëmtuar, një **kotanic**, një mendjeshpuar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 239).

shthuranik (... pa kurrfarë qiraje merre Zekën e Verdhë që të fitosh xhenetin! - i them si **shthuranik** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 184).

zverdhanik (... njeriun e panjohur, këtë **zverdhanik** me fytyrë vvarëlie ...) („Станот на третиот кат“, стр. 18).

Со суфиксот **-anik** имаме две придавки со придавска зборообразувачка основа: **thatanic** (*i thatë*) и **verdhanik** (*i verdhë*).

thatanic (... njeri **thatanic** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 9).

verdhanik (... me këtë derrkuc **verdhanik** m'u thinë qimet ...) („Станот на третиот кат“, стр. 97).

Од именската зборообразувачка основа *fat* е образувана именката *fataniк*.

fataniк (... pse ishte kaq *fataniк*, kaq i futshëm ...) („Станот на третиот кат“, стр. 27).

Овој суфикс ја формирал именката *shkabanik* која како зборообразувачка основа ја има именката *shkabë*.

shkabanik (... edhe pse shumica e *shkabanikëve* kanë zbritur në qytet ...) („Станот на третиот кат“, стр. 28).

Со именска зборообразувачка основа е именката *zgjebanik* (*zgjebe*).

zgjebanik (... e di kush jam unë, morrash *zgjebaniku*, ë! ...) („Несреќници“, стр. 240).

1.1.2.11. Образување на зборовите со суфиксот -ant

Во творештвото на Мурат Исаку, суфиксот *-ant* не е продуктивен. Со овој суфикс е образувана именката *muzikant* и придавката *diversant*.

diversant (... për shkaqe të njohura të veprimit *diversant* antikomunist ...) („Несреќници“, стр. 90).

muzikant (... *muzikanti* i kafiterisë „Zogu i Pranverës“ ...) („Несреќници“, стр. 173).

1.1.2.12. Образување на зборовите со суфиксот -anjak

Суфиксот *-anjak* не е продуктивен во прозата на Мурат Исаку и го стретнавме само кај придавката *varfanjak* која како зборообразувачка основа ја има придавката *i varfër*.

varfanjak (... mu aty ku shtjellohej jeta ime e një profesori *varfanjak* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 94); (... mund të jetë edhe ndonjë prej atyre *varfanjakëve* bataçinjë ...) („Несреќници“, стр. 28). Во овој пример е употребен како именка.

1.1.2.13. Образување на зборовите со суфиксот -aq

Суфиксот *-aq* од именска зборообразувачка основа го формирал именката: *fitilaq* (*fitil*). Овој суфикс не е многу продуктивен.

fitilaq (... një greze e zbehtë si dritë *fitilaqi* ...) („Несреќници“, стр. 52).

Од глаголската зборообразувачка основа *hutoj* е образувана именката *hutaqe*.

hutaqe (... plaç moj, të plastë rrisku, *hutaqe* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 110).

1.1.2.14. Образување на зборовите со суфиксот -ar(e)

Со именски и глаголски зборообразувачки основи со суфиксот *-ar(e)* се образувани именките: *dritare* (*dritë*), *fshatar* (*fshat*), *kambanare* (*kamban*), *kosovar* (*Kosovë*), *kureshtar* (*kureshtje*), *kuvendar* (*kuvend*), *lypsar* (*lypës*), *mëkatar* (*mëkat*), *qyqar* (*qyqe*), *tradhtar* (*tradhtoj*).

dritare (...mu përpara *dritareve* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 8); (... o Zot i madh sikur ta hapje një *dritare* të vockël ...) („Несреќници“, стр. 64).

fshatar (... ndoshta *fshatarëve* u shkoi ndoresh ta vrasin ujkun ...) („Станот на третиот кат“, стр. 52); (... një *fshatar* derdh plehun e vjeshtës në arë ...) („Несреќници“, стр. 109).

kambanare (... më kumbojnë në kokë si prej një *kambanare* të largët ...) („Несреќници“, стр. 284).

Во FGjSSh (Речник на современиот албански јазик) 1980 г. и во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. го има зборот *kambanore*. Авторот со суфиксот *-are* формирал еден изведен збор.

kosovar (... ti u diplomove ne Beograd bashkë me disa *kosovarë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 28).

kureshtar (... i panjohuri s’linte përshtypjen e një *kureshtari*, ndërhyri ...) („Станот на третиот кат“, стр. 61).

kuvendar (... prej një *kuvendari* të odave ...) („Станот на третиот кат“, стр. 16).

lypsar (... ua kishte dhënë për lëmoshë *lypsarëve* si gjëra pa kurrfarë vlere ...) („Несреќници“, стр. 208).

mëkatar (... pse ndërsehesh pas fatit tim, or kokëngjeshur, or *mëkatar* ...) („Несреќници“, стр. 30).

qyqar (... të mos vdisja si një *qyqar* i mjerë ...) („Несреќници“, стр. 240).

tradhtar (... ata që më shpallën *tradhtar* të popullit dhe ata të tjerët ...) („Станот на третиот кат“, стр. 165).

Придавки образувани од именки и глаголи со суфиксот *-ar* се: *djaloshar* (*djalosh*), *elementar* (*element*), *familjar* (*familje*), *imagjinare* (*imagjinoj*), *krenare* (*kren*, *kreni*), *legjendar* (*legjendë*), *letrare* (*letër*), *mesjetar* (*mesjetë*), *qytetare* (*qytet*), *shigjetare* (*shigjetë*).

djaloshare (... këtë e përjetova si pjesë të çmendurisë *djaloshare* ...) („Несреќници“, стр. 139).

elementare (... kur shkilen normat *elementare* të respektit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 31); (... nga ana tjetër tradhtinë e keni supstrat *elementar* ...) („Несреќници“, стр. 280).

familjar (... i fola me ton të ëmbël *familjar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 27); (... për nevoja të thjeshta *familjare* kanë bërë katër qeli ...) („Несреќници“, стр. 9).

imagjinare (... sa bukur dinin ta fshehnin dhe shfaqin botën *imagjinare* ...) („Несреќници“, стр. 161).

krenare (... na bën *krenare* dhe na shtyn ta duam jetën ...) („Станот на третиот кат“, стр. 78).

legjendar (... sa madhështor jipej ky zog *legjendar* ...) („Несреќници“, стр. 108).

letrare (... a ke lexuar verës ndonjë vepër *letrare* ...) („Несреќници“, стр. 45).

mesjetar (... vënë në përdorim gjithfarë mjetesh dhe metodash të inkuizicionit *mesjetar* ...) „Несреќници“, стр.192).

qytetare (... kulturën e mëngët *qytetare* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 9); (... a s’është kjo dukuri e një *qytetari* të imët ...) („Несреќници“, стр.18). Овде е употребен како именка.

shigjetare (... tani më shkrepì si rrufe *shigjetare* ditëlindja e Moresë ...) („Несреќници“, стр. 71).

1.1.2.15. Образовање на зборовите со суфиксот **-arak(e)**

Од именските зборообразувачки основи: *djep, sqep, epsh, lypës dhe zgjebe* со суфиксот *-arak(e)* се образувани именките: *djeparak, sqeparak, epsharak, lyparak dhe zgjebarak*.

djeparak (... pse të sillem me të si ndonjë *djeparak*, ë? ...) („Несреќници“, стр. 24).

sqeparak (... dil moj te Qershia e Kuqe, se kokërr s'lanë *sqeparakët* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 114).

epsharake (... tërë familja e *epsharakes* së ndyrë është çerdhe të tërbuarish ...) („Несреќници“, стр. 91).

lypsarak (... ky s'është ndoshta prej atyre *lypsarakëve* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 107).

zgjebarak (... më thotë çka i vjen nëpër gojë: lanet, horr, *zgjebarak* ...) („Несреќници“, стр. 94).

Од глаголската зборообразувачка основа *qesh* е образувана придавката *qesharak*.

qesharake (... habitem në rozat e mia *qesharake* ...) („Несреќници“, стр. 60).

Од именските основи: *fsheh* и *shpif* се образувани именките: *fsheharak, shpifarak*. Именката *shkularak* е формирана од глаголската зборообразувачка основа *shkul*.

fsheharak (... s'ishte të thuash, as ndonjë naturë enigmatike e llojit të vet, ndonjë *fsheharak* apo tinëzak ...) („Станот на третиот кат“, стр. 62).

shkularak (... me këtë, Nexhdetën, bijë e një *shkularaku* nga Kosova, paska jetuar vetëm gjashtë muaj ...) („Несреќници“, стр. 209).

shpifarak (... këtu kanë të hanë edhe lopët gjithfarë pazarxhinjsh, grenacakësh, *shpifarakësh*, vjedhacakësh ...) („Станот на третиот кат“, стр. 42).

Од придавската основа *i hedhur* е образувана придавката *hedharak*.

hedharak (... koka i varej para, kurse shtati *hedharak* ...) („Несреќници“, стр. 8).

Од именската основа *bishë* и *shtazë* се образувани придавките: *bisharak dhe shtazarak*.

bisharake (... kanosjeve *bisharake*, gjithmonë i etshëm për pre, rrinte ngulur si hu ...) „Несреќници“, стр.167).

shtazarak (... i gjallë me epsh *shtazarak* ...) („Несреќници“, стр. 31).

1.1.16. Образовање на зборовите со суфиксот **-as**

Именките со суфиксот *-as* семантички припаѓаат во групата на именки што означуваат жител на некое место или неговото потекло од одредено место (Veselaj, 1992:105).

Со суфиксот *-as* во творештвото на Мурат Исаку од именски основи се образувани именките: *arvanitas, doras, vendas*.

arvanitas (... sipas shënimeve tona nja tre milion arbërorë, ose *arvanitas*, siç i paskan quajtur vendasit ...) („Несреќници“, стр. 265).

vendas (... takimi me *vendasit* e mi ...) („Станот на третиот кат“, стр. 160);

doras (... një ditë prej ditësh, kur do ta gjejnë *dorasin* e vërtetë ...) („Несреќници“, стр. 157).

Суфиксот *-as* формирал прилози од придавски основи: *djathtas* (*i djathtë*), *majtas* (*i majtë*).

djathtas (... puhiza i tunduliste me ledhati të ëmbël herë *djathtas* e herë *majtas* ...) („Несреќници“, стр. 73).

majtas (... puhiza i tunduliste me ledhati të ëmbël herë *djathtas* e herë *majtas* ...) („Несреќници“, стр. 73).

Ги издвојуваме тука прилозите: *pjerrtas*, *preras*, кои можат да се образуваат од придавска или прилошка основа.

pjerrtas (... mbulonin *pjerrtas* trupin e kufomës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 238).

preras (... „Mal Proka“ ia ktheva *preras* me një zë gërvishtës adoleshenti ...) („Несреќници“, стр. 44).

Од именската основа *gjunj* е образуван прилогот *gjunjas*.

gjunjas (... hiqem herë *gjunjas*, herë këmbadoras ...) („Несреќници“, стр. 247).

Од прилошка основа се образувани прилозите: *pupas* (*pupa*) и *lehtas* (*lehtë*).

lehtas (... qëndroj pa fjalë në këmbë dhe me shpirtin e tij pëshpëris *lehtas* ...) („Несреќници“, стр. 83).

pupas (... ja edhe në këtë çast vazhdon të pozojë *pupas* ...) („Несреќници“, стр. 26).

Од глаголската основа *ngjit* е образуван прилогот *ngjitas*.

ngjitas (... më thotë mendja se *ngjitas* me të, mund të ngrij edhe vetë ...) („Несреќници“, стр. 59).

1.1.2.17. Образување на зборовите со суфиксот *-ash(e)*

Суфиксот *-ash* не се покажува многу продуктивен во творештвото на Мурат Исаку. Со овој суфикс е образувана придавката *gjumash* од именската зборообразувачка основа *gjumë*.

gjumash (... shfaqin botën imagjinare të vajzërisë, përpëlitjet *gjumash*, frikën e ëmbël ...) („Несреќници“, стр. 161).

Придавката *gjumash* е наведена во разгледуваните речници. Тука се користи со значењето на коренот на збор.

Овој суфикс од именската зборообразувачка основа *morr* ја формирал именката *morrash*.

morrash (... na ishte një *morrash* pisavec ...) („Несреќници“, стр. 157).

Во FGjSSh (Речник на современиот албански јазик) 1980 г. и во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2006 г. излегуваат сите форми: *morrash* (како именка и придавка), *morracak* (како именка и придавка), *morrac* (како именка и придавка). Во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. е даден зборот *morracak* (како именка и придавка) и *morrash* (како именка и придавка). Кај именката *morrash* се забележува нијансата на погрдно, навредливо и презирно значење. Таа се користи за да се потцени некој, давајќи му негативна и презирна вредност во контекстот на комуникацијата.

1.1.2.18. Образовање на зборовите со суфиксот *-ashkë*

Суфиксот *-ashkë* споен со именски зборообразовачки основи формирал именки: *dorashkë*, *pëllëmbashkë*, *pëllumbashkë*. Суфиксот *-ashkë* им дава на зборовите значење на нешто мало, деминутивно значење, а честопати дури им дава нијанса на нежност, галовност. Нијансата на галовност е особено видлива во зборот *pëllëmbashkë*.

dorashkë (... *vuri dorashkat* bojë gri ...) („Несреќници“, стр. 67).

pëllëmbashkë (... *pëllëmbashkat* me kurriz leshtak i fshiu për shalët e trasha ...) („Несреќници“, стр. 152).

Зборот *pëllëmbashkë* не е даден ни во FGjSSh (Речник на современиот албански јазик) 1980 г. ни во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. Во двата речника е даден зборот *pëllëmbor* (придавка). Образовањето на овој збор со суфиксот *-ashkë* сведочи за обидот на авторот да создаде нови зборови.

pëllumbashkë (... *pëllumbashkën* e vet fare të rrudhosur veshë me një lëkurë plot reka ...) („Станот на третиот кат“, стр. 65).

Во FGjSSh (Речник на современиот албански јазик) 1980 г. и во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. не е даден зборот *pëllumbashkë*, но го има во формата *pëllumbeshë*. Можеме да кажеме дека Мурат Исаку со образовањето зборови со различни суфикси, кои не се дадени во речниците што се разгледувани, остава печат во збогатувањето на лексиката на албанскиот јазик.

1.1.2.19. Образовање на зборовите со суфиксот *-atar*

Суфиксот *-atar* не е продуктивен во творештвото на Мурат Исаку. Со овој суфикс е образувана именката *lajkatar* и придавката *mesatar* од именските зборообразовачки основи: *lajkë* и *mes*.

lajkatar (... *sundojnë mashtruesit, lajkatarët* ...) („Станот на третиот кат“, стр.42).

mesatar (... *dhomë me madhësi mesatare* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 210); (... *kokën e kishte të rrumbullakët dhe mesatare* ...) („Несреќници“, стр. 7).

1.1.2.20. Образовање на зборовите со суфиксот *-atë*

Глаголските именки за дејство и резултат со суфиксот *-atë* во современиот албански јазик се образоваат само од глаголи кои завршуваат на *-oj* во сегашно време. Нови формирања со *-atë* од овие глаголи, кои изразуваат дејство, се многу ретки или целосно недостасуваат. Како резултат, глаголските именки за дејство со овој суфикс се многу помалку на број во споредба со глаголските именки за дејство кои се образоваат со суфиксите: *-im*, *-je*, *-esë* и *-më* (Buxheli, 1984:108).

Со суфиксот *-atë* се образувани именки од женски род од глаголски зборообразовачки основи: *imagjinatë* (*imagjinoj*), *ligjëratë* (*ligjëroj*) dhe *organizatë* (*organizoj*). Овој префикс не е многу продуктивен.

imagjinatë (... *ata sy që zhvisheshin të hareshëm plot magji dhe imagjinatë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 194); (... *ç’imagjinatë* or tu bëfsha kurban ...) („Несреќници“, стр. 36).

ligjëratë (... *foli ajo me ton serioz si të mbante ligjëratë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 146).

organizatë (... vazhdimisht më kërcënonin si organizator i *organizatës* ilegale ...) („Несреќници“, стр. 203).

1.1.2.21. Образовање на зборовите со суфиксот *-avec*

Мурат Исаку со суфиксот *-avec* формирал именки од именски зборообразувачки основи: *hajnavec*, *pordhavec*, *qurravec*, *skrrajavec*. Суфиксот *-avec* им дава на зборовите значење на презир.

hajnavec (... mos prek, pashë Yllin, në hak të huaj! –i them *hajnavecit* ...) („Несреќници“, стр. 185).

pordhavec (... kush të pranon ty, more *pordhavec* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 169); (... *pordhavec* i zgjebosur, pis! ...) („Несреќници“, стр. 101).

Зборот *pordhavec* е употребен како именка. Во разгледуваните речници ја има дадено формата *pordhac* (како именка и придавка), со суфиксот *-ac*, *pordhaman* (придавка), со суфиксот *-aman* и *pordhash* (придавка), со суфиксот *-ash*. Употребата на суфиксот *-avec* укажува на обидот на писателот да создаде нови зборови.

qurravec (... i ranjohuri Ilmotit me zë të zbrumë e të përfunduar si ndonjë *qurravec* rrugësh ...) („Несреќници“, стр. 154).

skrajavec (... aty s’ka prekur dorë njeriu, po këmbë urithi! - qiti e tha *skrajavec* ...) („Несреќници“, стр. 185).

Во разгледуваните речници, само во Речникот на албанскиот јазик од 2020 година е наведен зборот *skrajë*. Мурат Исаку со суфиксот *-avec* го има образувано зборот *skrajavec*.

Од именската основа *pis* со суфиксот *-avec* е образувана придавката *pisavec*.

pisavec (... na ishte një morrash *pisavec* ...) („Несреќници“, стр. 157).

1.1.2.22. Образовање на зборовите со суфиксите *-az*, *-azi*

Суфиксот *-azi* е проширена верзија на суфиксот *-as*, што значи дека се појавува како негова варијанта (Hysa, 1970:116)

Суфиксот *-azi* е доста продуктивен во творештвото на Мурат Исаку. Се комбинира со основни именски, придавски, глаголски и прилошки основи и со изведени основи.

Од основните именски зборообразувачки основи: *gjunj*, *hor* (стандарден албански јазик ја признава формата *kor*) и *radh* се образувани прилозите: *gjunjaz*, *horazi* и *radhazi*.

gjunjaz (... një natë u tërhoqa *gjunjaz* tek shkallët e gjeratores ...) („Несреќници“, стр. 85).

horazi (... ti thua njëherë „amin“, ata ngrenë duart dhe *horazi* përsërisin “amin”, “amin”...) („Станот на третиот кат“, стр. 244).

radhazi (... disa herë *radhazi* na kanë kryqëzuar rrugët ...) („Станот на третиот кат“, стр. 28); (... këtu ka vujatur burgun hetues dy herë *radhazi* ...) („Несреќници“, стр. 66).

Прилозите *heshtaz* и *shkarazi* образувани од глаголски основи, го задржуваат основното значење на глаголот од кој потекнуваат, но истовремено го развиваат и збогатуваат со нови значења (Thomai, 1983:87).

heshtaz (... do t'ia këputnim *heshtaz* me shtatë palë qejfe këngës arbëreshe ...) („Несреќници“, стр. 42).

shkarazi (... akoma s'është e fejuar, shpjegova *shkarazi* ...) („Станот на третиот кат“, стр.61); (... vetëm herë pas here këmbejmë ndonjë vështirim *shkarazi* ...) („Несреќници“, стр. 140).

Прилозите со основа од партицип нудат појасно значење, бидејќи нивното лексичко-граматичко значење (прилошко) е поразбирливо преку основата на партиципот, кој исто така функционира како прилог. Прилозите образувани од партиципи со суфиксот *-ur* имаат појасна семантичка структура (Thomai, 1991:93). На овој начин се образувани прилозите: *dridhurazi*, *fshehurazi* и *mbyturazi*.

dridhurazi (... mandej *dridhurazi* e lëshova sa gjerë e gjatë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 238); (... pas një përmbytje të gjatë erdha dridhurazi në vete ...) („Несреќници“, стр. 54).

fshehurazi (... njeriu i Verdhë jeton *fshehurazi* edhe prej njeriut ...) („Станот на третиот кат“, стр. 67).

mbyturazi (... mblidhej kruspull në një kënd të dhomës dhe rrënkonte *mbyturazi* në sjelljet ...) („Станот на третиот кат“, стр. 158); (... grahmat sa po vjen i bëhen më të thata, përpëlitet *mbyturazi* në vetvete ...) („Несреќници“, стр. 31).

Од придавска основа е образуван прилогот *qorrazi*

qorrazi (... është rruga pa shteg e derrave të egër të malit, që ndiqen *qorrazi* ...) („Несреќници“, стр. 70).

Со прилошки зборообразувачки основи се образувани прилозите: *haptazi*, *kotazi*, *tërthorazi*.

haptazi (... duke dyshuar *haptazi* se vetë ajo kishte dorë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 210).

kotazi (... sytë kanë filluar t'i thahen, duart t'i varen *kotazi* mbi gjunjë ...) („Несреќници“, стр. 37).

tërthorazi (... preka *tërthorazi* në punën e banesës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 96).

Од изведена основа е образуван прилогот *përkundrazi*.

përkundrazi (... *përkundrazi* unë mburrem me këtë emër ...) („Станот на третиот кат“, стр. 87); (... ndaj Moresë, *përkundrazi* kam pasur respekt të ndërsjellë ...) („Несреќници“, стр. 120).

1.1.2.23. Образување на зборовите со суфиксот *-azan*

Суфиксот *-azan* е споен со именката *llaf* за да се формира именката *llafazan*.

llafazan (... pse hiqej ai si një *llafazan* i mërzitshëm ...) („Станот на третиот кат“, стр. 26).

1.1.2.24. Образување на зборовите со суфиксот *-azh*

Во творештвото на Мурат Исаку, суфиксот *-azh* наоѓа многу ограничена употреба. Со овој суфикс е образувана именката *spiunazh* од именската зборообразувачка основа *spiun*.

spiunazh (... me sa shtete keni vënë kontakte *spiunazhi*? ...) („Несреќници“, стр. 197).

1.1.2.25. Образовање на зборовите со суфиксот -çe

Суфиксот *-çe* обично се користи за Образовање на прилози. Во творештвото на Мурат Исаку од именските зборообразувачки основи: *çilimi*, *maçorr*, *rapagall* и *spartan* се образувани прилозите: *çilimiçe*, *maçorrçe*, *rapagallçe* и *spartançe*.

çilimiçe (... me një sjellje *çilimiçe* do ta mirrja në qafë Morenë ...) („Несреќници“, стр. 177).

maçorrçe (... aty për aty e zuri gjumi si një kërthi dhe nisi të gërhasë *maçorrçe* ...) („Несреќници“, стр. 154).

rapagallçe (... m'u duk se tundja *rapagallçe* e kokës s'ishte përgjigje e plotë ...) („Несреќници“, стр. 176).

spartançe (... hundëkërruti, ecën *spartançe* në krye të ekspeditës ...) („Несреќници“, стр. 284).

Со суфиксот *-çe* е образуван прилогот *popullorçe* кој како зборообразувачка основа ја има придавката *popullor*.

popullorçe (... jam biri i dytë i Zekë Bubmballës thënë *popullorçe* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 215).

Прилогот *allabandilçe* е целосно позајмен од јазикот од кој е преземен и може да се нарече лексикализиран.

allabandilçe (... kurdisin dashuriçka *allabandilçe* ...) („Несреќници“, стр. 174).

1.1.2.26. Образовање на зборовите со суфиксите: -çkë, -çko, -içkë

Суфиксот *-çkë* има тесна дијалектна распространтост (Agalliu et al., 2002: 144), но во делата на Мурат Исаку се појавуваат и варијантите *-çko* и *-içkë*.

Суфиксите *-çkë* и *-içkë* се употребени за образовање на именки од женски род, давајќи им ним различни значења. Со значење на намалување (деминутив) се именките: *deriçkë* (*derë*), *floçkë* (*flok*), *doçkë* (*dorë*).

deriçkë (... kjo *deriçkë*, sipas të ngjarave, është për nga forma si ajo e hytjes ...) („Несреќници“, стр. 240).

floçkë (... shtrinte dy doçkat për t'i kapur dy *floçkat* e saj ...) („Станот на третиот кат“, стр. 40).

doçkë (... shtrinte dy *doçkat* për t'i kapur dy floçkat e saj ...) („Станот на третиот кат“, стр. 40); (... u kthye buzagaz në drejtimin tim dhe ma hodhi *doçkën* mbi sup ...) („Несреќници“, стр. 46).

Презирното значењето се појавува јасно кај именките *dashuriçkë* и *tureçkë*, кои се образувани од именските основи *dashuri* и *turi*.

dashuriçkë (... kurdisin *dashuriçka* allabandilçe ...) („Несреќници“, стр. 174).

tureçkë (... unë me zërin tim prej një *tureçke* të trashë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 77).

Лексемата *tureçkë* е дел од народниот говор, бидејќи во стандардниот јазик е *turiçkë*.

Именките *vëllaçko* и *syçka*, образувани од именските зборообразувачки основи *vëlla* и *sy*, изразуваат значење на галовност.

syçkë (... prej kohësh s'e kishte larë trupin, sepse qeskat e *syçkave* i kishte plot e përplot zglerpë ...) („Несреќници“, стр. 22).

vëllaçko (... çfarë paradoksi, **vëllaçko!** ...) („Несреќници“, стр. 21).

fyryfiçkë (... sikur të mos kishte hyrë **fyryfiçka** në jetën tënde ...) („Несреќници“, стр. 90).

Во речниците што ги користевме за споредба на зборовите, не е евидентиран зборот *fyryfiçkë*. Во FGjSSh (Речник на современиот албански јазик) 1980 г. е дадена само придавката *firifiu* која има значење „многу незрел и лекомислен“. Мислиме дека во образувањето на именката *fyryfiçkë*, зборообразувачката основа е придавката *firifiu*.

Кај именката *loçkë* зборообразувачка основа не се знае.

loçkë (... t'u djegtë **loçka** e shpirtit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 50); (... nuk e di pse dhe si më theri diçka në **loçkë** të zemrës ...) („Несреќници“, стр. 44).

1.1.2.27. Образување на зборовите со суфиксот -ec

Со суфиксот *-ec* се образувани две именки. Кај именката *pijanec*, која е образувана од глаголската основа *pi*, овој суфикс му дава на зборот пејоративно значење, но именката *guralec* има значење на нешто мало.

guralec (... dikush me **guralec** mund të shkruajë mbi varrin tim ...) („Станот на третиот кат“, стр. 128); (... nxora nga muri një **guralec** me hundë të mprehtë ...) („Несреќници“, стр. 79).

pijanec (... një **pijanec** në katin e katërt si gjithnjë, edhe sonte e rrihte të shoqen ...) („Станот на третиот кат“, стр. 23); (... i kishte rënë në vesh se ai na qënka një çerek **pijaneci** ...) „Несреќници“, стр.207).

1.1.2.28. Образување на зборовите со суфиксот -el

Мурат Исаку со суфиксот *-el* ја формирал именката *kriminal*, која како зборообразувачка основа ја има именката *krim*.

kriminal (... mos e tprofsha, mund të jetë ndonjë hajn, **kriminal** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 10).

1.1.2.29. Образување на зборовите со суфиксот -esë

Апстрактните именки изведени од глаголи со суфиксот *-esë*, во современиот литературен јазик, според значењето се поделени во неколку групи: 1) именки што именуваат само дејства според значењата на соодветните глаголи; 2) именки што го именуваат резултатот на едно дејство според значењата на соодветните глаголи; 3) именки што именуваат состојба според значењата на соодветните глаголи; 4) именки што именуваат дејство или резултат на дејството; 5) именки што истовремено именуваат дејство и состојба според значењето на соодветниот глагол (Vuxheli, 1984:100).

Со овој суфикс од глаголските зборообразувачки основи: *banoj, fejoj, gjalloj, harroj, krijoj, kujtoj, trajtoj, martoj* се образувани именките: *banesë, fejesë, harresë, krijesë, kujtesë, trajtesë, martesë*.

banesë (... por jo edhe të pëlçasësh si kokrra e melit në zjarr në **banesën** tënde ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11).

fejesë (... paskan lidhur dashuri të reja dhe paskan ndërruar unazat e **fejesës** ...) („Несреќници“, стр. 35); (... ata mezi presin ta shpallin ditën e **fejesës** sonë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 150).

gjallesë (... po jeton midis frymës, në gjak, në kokë, jeton si shafitje e *gjallesës* ...) („Несреќници“, стр. 76).

harresë (... qitne punën e dosës në *harresë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 156); (... në mënyrë që sa më parë mbi kujtesën e saj të binte shtresa e *harresës* ...) („Несреќници“, стр. 126).

krijesë (... ishte një *krijesë* që kurrë nuk më kishte rënë në sy...) („Станот на третиот кат“, стр. 7).

kujtesë (... në mënyrë që sa më parë mbi *kujtesën* e saj të binte shtresa e *harresës* ...) („Несреќници“, стр. 126).

trajtesë (... s’isha aq i përgatitur për një *trajtesë* të këtillë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 83).

martesë (... kishte kaluar një vit të plotë në *martesë* ...) („Несреќници“, стр. 208); (... sipas disa treguesve nuk dëshirojnë *martesë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 80).

Именките *delikatesë* и *korrektesë* како зборообразувачка основа ги имаат придавките: *delikat* и *korrekt*.

delikatesë (... me një elegancë plot *delikatesë* të duarve ...) („Станот на третиот кат“, стр. 78).

korrektesë (... tërë dhoma krijonte imazhin e një *korrektese* të greptë ...) („Несреќници“, стр. 160).

1.1.2.30. Образување на зборовите со суфиксот: -eshë (-eshe)

Мурат Исаку, со суфиксот *-eshe*, ги формира придавките *arbëreshe* и *hajneshë* од именските зборообразувачки основи *arbër* и *hajn*.

arbëreshe (... do t’ia këputnim heshtaz me shtatë palë qejfe këngës *arbëreshe* ...) („Несреќници“, стр. 42).

hajneshë (... të paska cinbur këmbën miza *hajneshë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 36).

Обично, овој суфикс се додава на именки од машки род од едноставни основи (Sima, 1970:94), но има случаи кога формира само именка од женски род или може да се додаде во множинската форма на именката. Суфиксот *-eshë* формира именки од женски род од именски зборообразувачки основи: *blegtoreshë*, *kopileshë*, *lëneshë*, *pëllumbeshë*, *perëndeshë*, *robëreshë*, *thineshë*.

blegtoreshë (... bir i Lok blegtorit dhe Shkozës, në vajzëri *blegtoreshë* ...) („Несреќници“, стр. 48).

kopileshë (... është *kopileshë* e bijë kopileshe ...) („Несреќници“, стр. 106).

lëneshë (... ishte martuar me një *lëneshë* nga burri i dytë ...) („Несреќници“, стр. 209).

pëllumbeshë (... përgjigjem duke ia shtrënguar lehtë-lehtë doçkat si *pëllumbeshë* ...) („Несреќници“, стр. 141).

perëndeshë (... krijesën e endërruar me mote si *perëndeshë* ...) („Несреќници“, стр. 163).

robëreshë (... ajo e shkreta ishte *robëreshë* e bindjeve të gabuara ...) („Станот на третиот кат“, стр. 147).

thineshë (... pse nuk ia zbut kurrizin, *thineshës* ...) („Несреќници“, стр. 106).

1.1.2.31. Образување на зборовите со суфиксот **-ez**

Со суфиксот *-ez* од именската зборообразувачка основа *Hungari* е образувана именка што означува жител на земја: *hungareze*.

hungareze (... ishte martuar me një *hungareze* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 52).

Од именската зборообразувачка основа *Kinë* е образувана придавката *kinez*.

kinez (... një vazo gati një metro e gjysmë prej kristalit të shkruar, prodhim *kinez* ...) („Несреќници“, стр. 159).

1.1.2.32. Образување на зборовите со суфиксот **-(ë)ri**

Формирањата на зборови со суфиксот *-(ë)ri* ја сочинуваат главната група во современиот јазик. Во литературниот јазик е отстранета дијалектната варијанта со *-(ë)ni*, но кога се појавува потреба за употреба на посебни зборови, имаме *arnia (tërësia e arave)*, *subnia, cuspia* (Lloshi, 1976:25).

Суфиксот *-(ë)ri* е споен со основни и изведени придавски зборообразувачки основи. Продуктивноста на овој суфикс е доста голема и има честа употреба во образувањето на апстрактни квалитативни именки (Hysa, 1986:395). Со изведени придавски основи со суфиксот *-shëm*, се образувани именките: *arsyeshmëri (i arsyeshëm)*, *gatishmëri (i gatshëm)*, *ngjashmëri (i ngjashëm)*, *pacënueshmëri (i pacenueshëm)*, *përsosmëri (i përsosëm)*, во стандард *i përsosur*.

arsyeshmëri (...secili me arabarrat e veta, që të bindnin në *arsyeshmërinë* e fejesës ...) („Несреќници“, стр. 175).

gatishmëri (... kërkoi vokacion të sinqertë, butësi, *gatishmëri* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 80); (... shkalla e *gatishmërisë* së vetëflijimit për të mirën e tjetrit ...) („Несреќници“, стр. 218).

ngjashmëri (... hiqja një vijë *ngjashmërie* ...) („Несреќници“, стр. 135).

pacënueshmëri (... ishte ai kyçi magjik i *pacënueshmërisë* së ferrit ...) („Несреќници“, стр. 13).

përsosmëri (... ajo mbi të gjitha është nënë, gjeneratore e mëkëmbjes së jetës, bukurisë, *përsosmërisë*, harmonisë midis kundërthënieve ...) („Несреќници“, стр. 217).

Од основните придавски зборообразувачки основи со суфиксот *-(ë)ri* се образувани именките: *ardhmëri (e ardhme)*, *gjallëri (i gjallë)*, *shenjtëri (i shenjtë)*, *trimëri (trim)*.

ardhmëri (... çka mund të presim prej *ardhmërisë*, progresit, atdheut ...) („Несреќници“, стр. 217).

gjallëri (... me *gjallëri* të plotë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 27).

shenjtëri (... s'ia kishim derdhur zemrën njëri-tjetrit, që ruan diçka të shtrenjtë si *shenjtëri* ...) („Несреќници“, стр. 191).

trimëri (... ti këtë *trimëri* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 121); (... por të jetosh në një varr me të vdekurin të s'e njuh nuk është kurrfarë *trimërie* ...) („Несреќници“, стр. 59).

Со суфиксот *-(ë)ri* од именски зборообразувачки основи се образувани именките: *bashkëshortëri (bashkëshort)*, *burrëri (burrë)*, *epshëri (epsh)*, *fëmijëri (fëmijë)*, *hasmëri*

(*hasm*), *kurvëri* (*kurvë*), *nusëri* (*nuse*), *pleqëri* (*pleq*), *robëri* (*robër*), *rrugaçëri* (*rrugaç*), *skllavëri* (*skllav*), *zotëri* (*zot*).

bashkëshortëri (... në *bashkëshortëri*, në krijim e familjes. Ti, More, do të jesh bashkëshortja ime ...) („Несреќници“, стр. 142).

burrëri (... hiqem si një farë burri me shenja të rënda të *burrërisë* ...) („Несреќници“, стр. 59); (... s'është kjo *burrëri*, or i Verdhë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 162).

epshëri (... me tërë *epëshëritë* banale prej një rospie rrugësh ...) („Несреќници“, стр. 90).

fëmijëri (... i uroj vetëm e vetëm *fëmijëri* të rehatshme ...) („Станот на третиот кат“, стр. 43); (... më hyn në zemër si një kujtim i largët i *fëmijërisë* ...) („Несреќници“, стр. 40).

hasmëri (... në farefisnin tonë s'kemi pasur *hasmëri* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 217).

kafshëri (... është degradim total i njeriut dhe rënie e tij në shkallën më të ulët të *kafshërisë* ...) („Несреќници“, стр. 211).

kurvëri (... që flرتون me instikte të shprehura *kurvërie* ...) („Несреќници“, стр. 90).

nusëri (... në dorë ose në varr jepja nishanet e *nusërisë*, fejesës ...) („Несреќници“, стр. 116).

pleqëri (... tanimë ishte i ndjerë, kurse tjetri kishte shkelur në *pleqëri* të thellë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 53).

robëri (... drita e diturisë nuk shkon në *robëri* ...) („Несреќници“, стр. 82).

rrugaçëri (... u lidha ma rrugë e rrugaçë, me *rrugaçëri* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 13).

skllavëri (... sikur t'ia kthenit besimin në jetë asaj femre të mbytur nga *skllavëria* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 153); (... i shërbeni me nder robërisë së trurit tuaj, *skllavërisë* suaj ...) „Несреќници“, стр.283).

zotëri (... *zotëri*, ti sipas shenjave ...) („Станот на третиот кат“, стр. 17).

1.1.2.33. Образување на зборовите со суфиксот *-(ë)s, -(ë)se*

Суфиксот *-ës* е од особена важност за да се образуваат именки за дејство и именки што означуваат занимање. Се смета за исклучително продуктивен суфикс во албанскиот јазик и наоѓа употреба и кај старите автори (Нуса, 2004:154).

Мурат Исаку, со суфиксот *-(ë)s* од именските зборобразувачки основи ги формирал именките: *gjakës* (*gjak*), *gjykatës* (*gjykatë*), *kacavjerrës* (*kacavjerrë*), *kalorës* (*kal-uar*).

gjakës (... më falni kufomën e sokolit, *gjakës!* ...) („Несреќници“, стр. 97).

gjykatës (... hoq urdhëresën e nënshkruar nga *gjykatësi* hetues ...) („Станот на третиот кат“, стр. 250).

kacavjerrës (... ka atje luhaja, kërcimore, *kacavjerrësa* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 37).

kalorës (... edhe atë si *kalorës* kryqëzatash përmes bjeshkëve ...) („Несреќници“, стр. 179).

Суфиксот *-(ë)s* е споен со глаголската основа за сегашно време и ги формирал именките: *çelës* (*çel*), *mbledhës* (*mbledh*), *përcjellës* (*përcjell*), *vërsulës* (*vërsul*), *vjedhës* (*vjedh*), *vrasës* (*vras*).

çelës (... mandej ku mori *çelës*, e marrtë e mira...! ...) („Станот на третиот кат“, стр. 23); (... u hap vetëm porta e qelisë pas dy rrotullimesh të *çelësit* ...) („Несреќници“, стр. 8).

mbledhës (... *mbledhës* i hakut të hoxhallarëve ...) („Станот на третиот кат“, стр. 218).

përcjellës (... tri ditë e tri net ke në ...! –foli njëri nga *përcjellësit* e mi! ...) („Несреќници“, стр. 109).

vërsulës (... tamam pas taravisë, sepse *vërsulësit* erdhën ...) („Станот на третиот кат“, стр. 35).

vjedhës (...të paudhët, dhunuesit, *vjedhësit* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11).

vrasës (... do të përgjigjesh para gjyqit tonë si *vrasës* ordiner ...) „Несреќници“, стр.74); (... po nëse ka qenë hajn, *vrasës*, spiun, horr ...) („Станот на третиот кат“, стр. 181).

Од глаголските зборообразувачки основи се образувани придавките: *arratisëse* (*arratis*), *kanosëse* (*kanos*), *lëkundëse* (*lëkund*), *lëvizëse* (*lëviz*), *luhatëse* (*luhat*), *lutës* (*lus*), *bindëse* (*bind*), *dehëse* (*deh*), *gërvishtës* (*gërvisht*), *mbytëse* (*mbyt*), *ngjitës* (*ngjit*), *pëllitës* (*pëllit*), *përmbytëse* (*përmbyt*), *përqeshës* (*përqesh*), *qelbosëse* (*qelbos*), *shfarosëse* (*shfaros*), *shpërfillëse* (*shpërfill*), *shporrëse* (*shporr*), *shpotitëse* (*shpotit*), *tërheqëse* (*tërheq*), *therëse* (*ther*), *zbavitës* (*zbavit*).

arratisëse (... gumëzhinte një grerëz *arratisëse* ...) („Несреќници“, стр. 222).

bindëse (... derisa nuk jep prova të gjalla *bindëse* ...) („Несреќници“, стр. 153).

dehëse (... një nur plot magji *dehëse* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 78).

gërvishtës (... „Mal Proka“ ia ktheva preras me një zë *gërvishtës* adoleshenti ...) („Несреќници“, стр. 44).

kanosëse (... gjithmonë gojëkuçur dhe instikte *kanosëse* ...) („Несреќници“, стр. 9).

lëkundëse (... dërrasa *lëkundëse* mbi të cilën ai vdiq ...) („Несреќници“, стр. 77).

lëvizëse (... pas trupit të saj u mbyll porta *lëvizëse* ...) („Несреќници“, стр. 263).

luhatëse (... i mbush me çorbë prej orizi dhe mielli në dërrasën *luhatëse* ...) („Несреќници“, стр. 32).

lutës (... i drejtohem me një zë liturgjik bible - sa *lutës* aq edhe kërcënues ...) („Несреќници“, стр. 25).

mbytëse (... pasi i ngelnin në fyt, sajnin një kërkëllitje *mbytëse* ...) („Несреќници“, стр. 16).

ngjitës (... prej ndonjë ushqimi me lëng *ngjitës* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 28); (... kush mund ta vërtetojë se vdekja nuk është epidemi ngjitëse ...) („Несреќници“, стр. 59).

pëllitës (... kishte zë *pëllitës* si një ka plak ...) („Станот на третиот кат“, стр. 169).

përmbytëse (... ndjej kërkëllimat e mia *përmbytëse*, ngulfatem ...) („Несреќници“, стр. 239).

përqeshëse (... ndërhyri i dyti, Vragaballi, me shpotitje *përqeshëse* ...) („Несреќници“, стр. 228).

qelbosëse (... sakaq ndejva trashmë të rëndë *qelbosëse* si në varreza kur shprishen eshtrat e të ndjerëve i rivendosin ...) („Несреќници“, стр. 237).

shfarosëse (... mbi kokën tënde fluturojnë mjete *shfarosëse* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 34).

shpërfillëse (... brofa në këmbë sa nga habia aq edhe nga mënyra *shpërfillëse* e një të burgosuri ...) („Несреќници“, стр. 8).

shporrëse (... vështrimet e mia të pingulta, të rrepta dhe *shporrëse* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 9).

shpotitëse (...mandej më hodhi vështrimin me një qesëndi *shpotitëse* ...) („Несреќници“, стр. 88).

tërheqëse (... përplot harmoni *tërheqëse* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 73).

therëse (... ai vazhdoi me teh të ironisë *therëse* ...) („Несреќници“, стр. 70).

zbavitëse (... që transmetonte një emision këngësh *zbavitëse* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 63); (... dëgjova në një emision *zbavitës* këngën “Moj e bukura More” ...) („Несреќници“, стр. 102).

1.1.2.34. Образување на зборовите со суфиксот **-(ë)si**

Суфиксот *-(ë)si* се спојува со придавки за да формира апстрактни именки од женски род, како и со други именки за да се создадат именки со различни значења, поврзувајќи се исто така и со глаголи, заменки и прилози (Çeliku et al., 2011:337).

Најголем број зборови образувани со суфиксот *-(ë)si* ја имаат придавката како зборообразувачка основа во примерите што ги сретнавме во делата на Мурат Исаку.

Од основните придавски зборообразувачки основи се образувани именките: *bardhësi* (i *bardhë*), *butësi* (i *butë*), *dobësi* (i *dobët*), *drejtësi* (i *drejtë*), *egërsi* (i *egër*), *ëmbëlsi* (i *ëmbël*), *epërsi* (i *epërm*), *fshehtësi* (i *fshehtë*), *kompaktësi* (*kompakt*), *gjatësi* (i *gjatë*), *gjerësi* (i *gjerë*), *hollësi* (i *hollë*), *kotësi* (i *kotë*), *lartësi* (i *lartë*), *lashtësi* (i *lashtë*), *madhësi* (i *madh*), *mirësi* (i *mirë*), *ngrohtësi* (i *ngrohtë*), *ngurtësi* (i *ngurtë*), *njomësi* (i *njomë*), *poshtërsi* (i *poshtër*), *qartësi* (i *qartë*), *qetësi* (i *qetë*), *saktësi* (i *saktë*), *shakthtësi* (i *shkathët*), *shpejtësi* (i *shpejtë*), *tërësi* (i *tërë*), *thellësi* (i *thellë*), *vështirësi* (i *vështirë*).

bardhësi (... *bardhësia* e tyre ishte e turbullt ...) („Несреќници“, стр. 22).

butësi (... ajo u përpoq të shprehte *butësinë* e kultit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 72); (... gëzonte një *butësi* të papërshkruar ...) („Несреќници“, стр. 121).

dobësi (... kjo *dobësi* që mund ta quaj të rastit, s’është veti e karakterit tim ...) („Несреќници“, стр. 37).

drejtësi (... dëshira ime ka qenë dhe mbetet libri, *drejtësia*, mirëkuptimi ...) („Станот на третиот кат“, стр. 172); (... *drejtësi* universale dhe e drejta e secilit popull ...) („Несреќници“, стр. 70).

egërsi (... njerëzit fillon t’i hajë krimi i një *egërsie* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11).

ëmbëlsi (... ngrohtësi të caktuar, *ëmbëlsi*, shpresë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 26); (... mandej m’i drejtonte sytë me *ëmbëlsi* poetike ...) („Несреќници“, стр. 278).

epërsi (... *epërsia* jonë qëndron në faktin se ne nuk duam t’ju zhdukim juve ...) („Несреќници“, стр. 282).

fshehtësi (... jeton në *fshehtësi* si një çerdhe e vockël ...) („Станот на третиот кат“, стр. 228).

kompaktësi (... fragmentarizon *kompaktësinë* e shpirtit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 82).

gjatësi (... për nga *gjatësia*, gjerësia dhe madhësia është e destinuar vetëm për një person ...) („Несреќници“, стр. 9).

gjerësi (... për nga gjatësia, *gjerësia* dhe madhësia është e destinuar vetëm për një person ...) („Несреќници“, стр. 9).

hollësi (... i ngarkaur prej eprrorëve të shkoqis në *hollësi* rastin e lartpërmendur ...) („Несреќници“, стр. 195).

kotësi (... fryhej si një kapadai me *kotësitë* e veta bajate ...) („Несреќници“, стр. 153); (...para një paraziti që fshihej në *kotësinë* e vet ...) („Станот на третиот кат“, стр. 82).

lartësi (... për shembull, bie nga një *lartësi* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 196); (... më duket sikur bie prej *lartësive* ...) („Несреќници“, стр. 151).

lashtësi (... martesë është institucion i trashëguar që në *lashtësi* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 80); (... në mënyrë solemne janë varrosur në *lashtësi* ...) („Несреќници“, стр. 238).

madhësi (... dhomë me një *madhësi* mesatare ...) („Станот на третиот кат“, стр. 210); (... për nga gjatësia, gjerësia dhe *madhësia* është e destinuar vetëm për një person ...) („Несреќници“, стр. 9).

mirësi (... fare e kam humbur besimin në *mirësinë* e hirit tënd ...) („Станот на третиот кат“, стр. 20); (... njerëzit i mban të gjallë ndjenja e *mirësisë*, e durimit e bamirësisë ...) („Несреќници“, стр. 21).

ngrohtësi (... asaj i dha *ngrohtësi* të caktuar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 26); (... na duhet besim më i madh dhe *ngrohtësi* ...) („Несреќници“, стр. 89).

ngurtësi (... një lloj fati i koinçidencës më shtyu të trashëgoj prej surratit të tij *ngurtësinë*, drynin e gojës ...) („Несреќници“, стр. 13).

njomësi (... një vështrim ngushëllimtar përplot *njomësi* ...) („Несреќници“, стр. 135).

poshtërsi (... bububu prej *poshtërsive* vetëm brirët nuk u kanë dalë ...) („Несреќници“, стр. 232).

qartësi (... sytë kishin humbur *qartësinë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 132); (... pas kthimit nga Biga, sikur kisha humbur *qartësinë* e të parit ...) („Несреќници“, стр. 149).

qetësi (... në fund të fundit, do të ndjente sadopak *qetësi* ...) („Несреќници“, стр. 11).

saktësi (... analizat e ekspertizës vërtetojnë me *saktësi* precize ...) („Несреќници“, стр. 75).

shkathësi (... po e zëmë se me *shkathësi* dë t’u bëja bisht ruetjeve ...) („Станот на третиот кат“, стр. 212).

shpejtësi (... bija kryengulthi me një *shpejtësi* prej zogut ...) („Несреќници“, стр. 156).

tërësi (... kur denigrohet *tërësia* morale ...) („Станот на третиот кат“, стр. 31).

thellësi (... unë s’e njoh në *thellësi* botën e saj ...) („Станот на третиот кат“, стр. 136); (... më bëhet se parreshtur gërmon në *thellësinë* e shpirtit tim ...) („Несреќници“, стр. 61).

vështirësi (... në vete erdha me *vështirësi* të madhe ...) („Несреќници“, стр. 251).

Од сложените придавски зборообразувачки основи се образувани именките: *fatkeqësi* (*fatkeq*), *gjakftohtësi* (*gjakftohtë*).

fatkeqësi (... fundja, çdo të fitosh nga *fatkeqësia* ime, ë?! ...) („Несреќници“, стр. 29).

gjakftohtësi (... anëtarët e familjes edhe pse vërejtën *gjakftohtësinë* time, u derdhën në shtëpi ...) („Несреќници“, стр. 175).

Од основните именски зборообразувачки основи се образувани именките: *hirësi* (*hir*), *kombësi* (*komb*), *letër* (*letërsi*), *miqësi* (*miq*), *pronësi* (*pronë*), *mal* (*malësi*), но именката *bashkëshortësi* е образувана од изведената именска основа *bashkëshort*.

hirësi (... aq fort i përkushtuar *hirësive* qiellore ...) („Станот на третиот кат“, стр. 119).

kombësi (... Ju Kobra, me *kombësi* kujt i përkisni ...) („Станот на третиот кат“, стр. 152).

letërsi (... i biri i Halil Krosit, profesor i *letërsisë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 114).

miqësi (... krahu më i fortë midis njerëzve është *miqësia* e sinqertë ...) („Несреќници“, стр. 21).

Кај именката *miqësi* суфиксот *-ësi* е даден на множината на именката *miq*.

pronësi (... në xhep kam vetëm dokumentin e *pronësisë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 10).

malësi (... ia grahkan *malësisë* për të gjetur stofuj ...) („Станот на третиот кат“, стр. 25).

bashkëshortësi (... shkruante se *bashkëshortësia* jonë kishte marrë fund ...) („Станот на третиот кат“, стр. 38).

Зборот *bashkëshortësi* е групиран во изведените зборови, иако има две коренски основи, затоа што кога правиме зборообразувачка анализа е многу јасно дека овој збор се формира од *bashkëshort* + *ësi*.

Од прилошки основи се образувани именките : *afërsi* (*afër*), *bashkësi* (*bashkë*).

afërsi (... një vizitë varrit të gjyshit të saj të Kozencës në *afërsi* të fshatit ...) („Несреќници“, стр. 265).

bashkësi (... gjatë tërë jetës sonë në *bashkësi* nuk gjeti tek ajo ngrohtësi nusërore ...) („Станот на третиот кат“, стр. 158); (... për habinë time të rëndë në *bashkësinë* e re, nuk shfaqti kurrfarë shenjash ...) („Несреќници“, стр. 14).

Од глаголски основи со суфиксот *-(ë)si* се образувани именките: *kënaqësi* (*kënaqem*), *mundësi* (*mund*), *varësi* (*varem*).

kënaqësi (... një shpirt i dehur nga *kënaqësia* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 71); (... përjetova dy tronditje - atë të *kënaqësisë* së pashpjeguar ...) („Несреќници“, стр. 8).

mundësi (... s'ka *mundësi* t'i dalë zot kur s'ka krahë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 9); (... kurrsesi s'kisha *mundësi* të merrja kontakt me persona ...) („Несреќници“, стр. 7).

rëndësi (... rënies së flokëve nuk i dhashë gjithaq *rëndësi* ...) („Несреќници“, стр. 89).

varësi (... do ta ngre zërin e protestës në të gjitha kontinentet që të shporret *varësia* midis njerëzve ...) („Станот на третиот кат“, стр. 81).

1.1.2.35. Образување на зборовите со суфиксот *-(ë)sirë*

Суфиксот *-(ë)sirë* не е продуктивен во творештвото на Мурат Исаку. Со овој суфикс од придавски зборообразувачки основи се образувани именките: *hapësirë* (*i hapët*) и *ndyrësirë* (*i ndyrë*).

hapësirë (... dhomë përplot dritë dhe *hapësirë*...) („Станот на третиот кат“, стр. 7); (... aty ku hidheshin në *hapësirë* dy krahët e saj si të shqiponjës ...) („Несреќници“, стр. 222).

ndytësirë (... jo, jo kjo është *ndytësirë!* ...) („Несреќници“, стр. 186).

1.1.2.36. Образување на зборовите со суфиксот *-(ë)sor, -(ë)sore*

Со суфиксот *-(ë)sor* се образуваат именки за дејство од машки и женски род и придавки. Овој суфикс произлегува од именките за женски род со *-(ë)si*, заменувајќи ја нивната *i* со *-or, -uer* (Çabej, 1987:233).

Со суфиксот *-(ë)sor* од именски зборообразувачки основи се образувани именките: *gjakësor (gjak) dhe malësor (mal)*.

gjakësor (... *gjakësorët* për të vrarë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 17); (... që në takimin e parë vura re tipare *gjakësori* në surratin tënd ...) („Несреќници“, стр. 194).

malësor (... duro or burrë i dheut, or *malësor* ...) („Несреќници“, стр. 27).

Мурат Исаку, со суфиксот *-(ë)sor* формирал придавки од именски зборообразувачки основи: *gjqësor (gjq), jetësor (jetë), mjekësore (mjek), paqësore (paqe), shëndetësore (shëndet), thelbësor (thelb)*.

gjqësore (... do të më ballafaqonin gjatë procedurës *gjqësore* ...) („Несреќници“, стр. 79).

jetësor (... rënien e standardit *jetësor* e ndiej edhe vetë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 25).

miqësore (... sikur m'u dha t'ia kthej përshëndetjen me sjellje *miqësore* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 13); (... më hipën dëshira t'i drejtohem me një ton *miqësor* ...) („Несреќници“, стр. 20).

mjekësore (... vizita *mjekësore* paguhet me para ...) („Станот на третиот кат“, стр. 25).

paqësore (... pikësëpari ruajmë rendin me mjete *paqësore* ...) („Несреќници“, стр. 168).

shëndetësore (... katandisjen time, rënien *shëndetësore*, ditët e rënda ...) („Несреќници“, стр. 243).

thelbësor (... s'do mund t'i përkushtohesha artit figurativ, që është orientimi im *thelbësor* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 151).

1.1.2.37. Образување на зборовите со суфиксот *-(ë)z*

Суфиксот *-ëz* создава деминутивни значења на изведените зборови кои се образуваат со него. Со суфиксот *-(ë)z* се образувани прилозите за количина: *çikëz* и *pakëz*.

çikëz (... ndryshon një *çikëz* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 8); (... pasi mori veten një *çikëz*, vazhdoi me gogësima ...) („Несреќници“, стр. 16).

Во FGJSSH (Речник на современиот албански јазик) 1980 г. зборот *çikëz* е даден со значење „мала бела точка што излегува од очното јаболко“ и „риболовен алат кој се состои од мала мрежа со две стапчиња на страна“. Во употребените примери, тоа не носи ниту едно од овие значења, туку има врска со количината.

pakëz (... i numërove *pakëz* më parë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 18).

Суфиксот *-ëz* е споен со изведена именска зборообразувачка основа, *paradhomëz (paradhomë)*, и со основната, како *shkëndijëz (shkëndijë)*. Именките образувани со овој суфикс покажуваат мала димензија на нешто, изразуваат деминутивни значења.

paradhomëz (... një qosheraft dhe një *paradhomëz* me paruçe grash ...) („Несреќници“, стр. 160).

shkëndijëz (... do *shkëndijëza* gazmore rrihnin në një ritëm në sytë e të gjithëve ...) („Станот на третиот кат“, стр. 159).

1.1.2.38. Образовање на зборовите со суфиксот **-(ë)zi**

Со суфиксот *-ë(zi)* со придавска основа е формирана именката *marrëzi* (*i marrë*), но именката *djallëzi* како зборобразувачка основа ја има именката *djall*.

djallëzi (... sa pa *djallëzi* dinin të shkrepëtinin syçkat e saj ...) („Несреќници“, стр. 107).

marrëzi (... ka të bëjë me *marrëzinë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 13); (... askush nuk e bën këtë *marrëzi* të marrë përveç Malë Prokës ...) („Несреќници“, стр. 56).

1.1.2.39. Образовање на зборовите со суфиксот **-grafi**

Во албанскиот јазик одреден број на суфиксоиди имаат слична функција како суфикси. Во оваа категорија на зборобразувачки елементи спаѓаат *-graf* и *-grafi*, *-logji*, *-log* и *-fil*. Во албанскиот јазик, се појавуваат неколку именки кои обично укажуваат една посебна област на истражување или истражувачот кој се занимава со одредено занимање (Hysa, 2004:201).

Од именската зборобразувачка основа *foto* со суфиксот *-grafi* е образувана именката *fotografi*.

fotografi (... përqafoj djalin në *fotografi* dhe flas si ta kem në prehër ...) („Станот на третиот кат“, стр. 111).

1.1.2.40. Образовање на зборовите со суфиксот **-i**

Со суфиксот *-i* се образуваат апстрактни квалитативни именки, збирни или колективни именки, како и именки што го означуваат занаетот на одредена личност. Овој суфикс се спојува со прости и изведени именски зборобразувачки основи, со придавски основи кои завршуваат со согласка, во поограничен број со прилози и доста ретко со глаголи (Hysa, 1981:139-140).

Суфиксот *-i* е споен со придавски зборобразувачки основи што завршуваат со согласките *-r*, *-t*, *-l*, *-m*, со завршетокот *-ur*: *bujar*, *i bukur*, *i çiltër*, *i dashur*, *hipokrit*, *i lagësht*, *i lumtur*, *i marrë*, *i matur*, *i mitur*, *i plogësht*, *i varfër*, *të vegjël*, *i vetëm*, *i zymtë*, за да формира апстрактни квалитативни именки: *bujari*, *bukuri*, *çiltëri*, *dashuri*, *hipokrizi*, *lagështi*, *lumturi*, *marri*, *maturi*, *mituri*, *plogështi*, *varfëri*, *vegjëli*, *vetmi*, *zymti*.

bujari (... ishulli Magjik i paska pritur e përcjellë me zemrën plot *bujari* ...) („Несреќници“, стр. 34).

bukuri (... pas disa çasteve u ngroh për *bukuri* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 27).

çiltëri (... mbeta i mahnitur në *çiltërinë* e saj ...) („Станот на третиот кат“, стр. 140).

dashuri (... *dashuria* është flakë e brendshme ...) („Станот на третиот кат“, стр. 31); (... kur jeta sërish zgjohej nga gjumi, të rinjtë i qaseshin me *dashuri* ...) („Несреќници“, стр. 35).

hipokrizi (... votoj për atë dashuri që s’ka *hipokrizi* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 85).

lagështi (... nga të katër anët jam i rrethuar nga mure që kullojnë *lagështi* të lerosur ...) („Несреќници“, стр. 21).

lumturi (... jetojmë duke mashtruar për *lumturi* qoftë të tjerët, qoftë veten ...) („Станот на третиот кат“, стр. 84).

marri (... çdo *marri* do t’ia pranoja dhe s’do të më vinte keq ...) („Несреќници“, стр. 14).

maturi (... gëzonte një butësi të papërshkruar lozonjareje, ngrohtësi femërore, *maturi* në emociione ...) („Несреќници“, стр. 121).

mituri (... fytyra e Moresë e njomë, e dashur, plot *mituri* përsëri vezulloi ...) („Несреќници“, стр. 140).

plogështi (... u mblodh kruspull me *plogështi* kërmilli ...) („Несреќници“, стр. 14).

varfëri (... *varfëria* është epidemi e rëndë sociale ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11); (... mos u mërzit për shkak të *varfërisë* ...) („Несреќници“, стр. 134).

vegjëli (... mos t’u shtoftë nuri kurrë, biri i madh i *vegjëlisë* ...) („Несреќници“, стр. 77).

vetmi (... shkon jetën në *vetmi* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 21); (... tërë jetën e vetë e paska shkuar fatpreri në *vetmi* të plotë ...) („Несреќници“, стр. 34).

zymti (... tani kishte rënë në një *zymti* pikëlluese ...) („Станот на третиот кат“, стр. 209).

Суфиксот *-i* е споен со глаголските зборообразувачки основи: *dëshmoj, dredh, ledhatoj, lemeris, përkëdhel*, за образување на именки со различни значења: *dëshmi, dredhi, ledhati, lemeri, përkëdheli*.

dëshmi (... s’mbeta i kënaqur me ato *dëshmi* aq të zbehta ...) („Станот на третиот кат“, стр. 65).

dredhi (... me një nuhajtje langoi dhe *dredhi* dhelpre ...) („Станот на третиот кат“, стр. 120).

ledhati (... përkujdesje, ushqim, pastrim, *ledhati* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 147); (... puhiza i tunduliste me *ledhati* të ëmbël herë djathtas e herë majtas ...) („Несреќници“, стр. 73).

lemeri (... kërceja nga vendi me një palë sy plot llahtar dhe *lemeri* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 205).

përkëdheli (... ndaj vazhdova t’i flisja me *përkëdheli* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 36).

Суфиксот *-i* е споен со именките: *dhelpër, hajn, hetues, krishter, limon, mjeshtër, shka, tiran, veprimtar, vëllëzër* за да ги формира именките: *dhelpëri, hajni, hetuesi, krishteni, limonti, mjeshtëri, shkini, tirani, veprimtari, vëllazëri*.

dhelpëri (... gjithnjë e më shumë më hy në nerva me manierat e *dhelpërisë* së hollë ...) („Несреќници“, стр. 300).

hajni (... mirëpo, ç’ ishte ajo *hajni*, as vetë s’e kuptoj ...) („Станот на третиот кат“, стр. 177).

hetuesi (... personat zyrtarë të *hetuesisë* shkonin për të pushuar ...) („Несреќници“, стр. 7).

krishteni (... s’jemi këtu ndër *krishteni* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 118).

limonti (... kur ajo pranon në lëkundje e sipër emocionale *limontinë* e kënaqësisë së epshit ...) („Несреќници“, стр. 122).

mjeshtëri (... ndonjë skenë e parapërgatitur me një *mjeshtëri* nga ish bashkëshortja ...) („Станот на третиот кат“, стр. 13).

shkini (... hiqi siretat e *shkinisë* nga faqet e murit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 118).

tirani (... edhe kjo *tirani* e trashë u ngjason të parëve ...) („Несреќници“, стр. 228).

veprimtari (... këtë *veprimtari* e zhvillonte me një varg mjetesh ...) („Станот на третиот кат“, стр. 219).

vëllazëri (... sipas kësaj përralle paskët lidhur *vëllazëri*, apo jo, ë! ...) („Несреќници“, стр. 195).

Суфиксот *-i* е споен со прилошката зборообразувачка основа *befas* за да ја формира именката *befasi*.

befasi (... atë tjetrën të *befasisë* për mënyrën e takimit ...) („Несреќници“, стр. 8).

1.1.2.41. Образовање на зборовите со суфиксот **-icë**

Суфиксот *-icë* споен со именската зборообразувачка основа *rrugë* ја формирал именката *rrugicë*.

rrugicë (... jemi njerëzit e vetëm që shkelim këtë *rrugicë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 222).

1.1.2.42. Образовање на зборовите со суфиксот **-ik(e)**

Суфиксот *-ik(e)* се јавува со честа и посебна употреба во делото на Мурат Исаку. Овој суфикс споен со именски зборообразувачки основи, овозможил образовање низа придавки кои го збогатуваат неговиот јазик. Неговата совршена употреба покажува извонредно мајсторство во зборообразовањето, создавајќи придавки кои не само што ги исполнуваат нивните јазични функции, туку и одразуваат длабочина и посебна стилска нијанса. Оваа карактеристика го прави творештвото на Мурат Исаку да биде истакнато и богато од лексички аспект.

Од именските зборообразувачки основи со овој суфикс се образувани придавките: *algjebrik (algjebër)*, *akademik (akademi)*, *antologjike (antologji)*, *arkeologjike (arkeologji)*, *artistike (artist)*, *astronomike (astronomi)*, *automobilistik (automobilist)*, *ballkanik (ballkan)*, *besnik (besë)*, *biologjike (bilogji)*, *demokratike (demokrat)*, *ekonomike (ekonomi)*, *enigmatik (enigmë)*, *epidemike (epidemi)*, *fiziologjike (fizologji)*, *folklorike (folklor)*, *gjeografike (gjeografi)*, *gjeometrike (gjeometri)*, *hipnotik (hipnozë)*, *hotelerik (hoteleri)*, *ideologjike (ideologji)*, *idililike (idilë)*, *ironik (ironi)*, *kolerik (kolerë)*, *letargjik (letargjik)*, *liturgjik (liturgjik)*, *magjik (magji)*, *mitologjike (mitologji)*, *moçalike (moçal)*, *patologjike (patologji)*, *patriotike (patriot)*, *poetik (poet)*, *pragmatike (pragmatist)*, *psikolgjike (psikologji)*, *skeletik (skelet)*, *skenik (skenë)*, *sklerotik (sklerozë)*, *tiranike (tirani)*, *tragjike (tragjedi)*, *turistike (turist)*, *utopike (utopi)*.

algjebrik (... dashuria na qenka ekuacion *algjebrik* me shumë të panjohura ...) „Несреќници“, стр.216).

akademike (... s’deshti ky takim të kalonte në një atmosferë të thatë *akademike* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 84).

antologjike (... presim përgjigjen tënde *antologjike*, shkëlqesi! ...) („Несреќници“, стр. 227).

arkeologjike (... kam hasur nëpër vende ku bëheshin gërmime *arkeologjike* ...) („Несреќници“, стр. 238).

artistike (... bëra ç’mos mos i këpus lidhjet kulturore, *artistike* dhe njerëzore ...) („Станот на третиот кат“, стр. 79).

astronomike (... çmimet në hotelin e kategorisë së parë në Bjeshkë gjatë dimrit janë *astronomike* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 137).

automobilistik (... pse ajo qante me lot për faqe, kur e leja në stacionin *automobilistik* ...) („Несреќници“, стр. 211).

ballkanik (... adhures i mitit *ballkanik* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 79).

besnike (... kam një shoqe *besnike* me prejardhje ...) („Станот на третиот кат“, стр. 85).

bilogjike (... ndaj asaj energjie të pashterrshme me të cilën lindin qeniet *biologjike* ...) („Несреќници“, стр. 211).

demokratike (... preferoj kauzën *demokratike* ...) („Несреќници“, стр. 69).

ekonomike (... çmimi i shpirtit bie si çmimi i monedhës në periudhat e krizës *ekonomike* ...) („Несреќници“, стр. 40).

enigmatik (... një vështrim krejt *enigmatik* dhe plot pikëpyetje ...) („Несреќници“, стр. 7).

epidemik (... vdekja ndoshta s’është *epidemik* që ngjitet ...) („Станот на третиот кат“, стр. 164).

fiziologjike (... plogët-plogët rroka rrashtën e nevojave *fiziologjike* ...) („Несреќници“, стр. 38).

folklorike (... gojëdhenë *folklorike* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 10).

gjeografike (... jeta është një hartë *gjeografike* ...) („Несреќници“, стр. 246).

gjeometrike (... rregullsi të saktë *gjeometrike* ...) („Несреќници“, стр. 8).

hipnotik (... linte përshtypjen se kishte një palë sy *hipnotikë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 40).

hotelerik (... tre dyqane dhe një lokal *hotelerik* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 150).

ideologjike (... të veprimtarisë armiqësore dhe strategjisë *ideologjike* ...) („Несреќници“, стр. 273).

idilik (... aty do të bëja fëmijë dhe do ta krijoja qerthullin *idilik* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 54).

ironik (... vazhdoi ai me zë *ironik* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 117); (... çfarë surrati *ironik* e të thartë kishte krijuar ...) („Несреќници“, стр. 67).

kolerik (... vërej efekte impulsive prej një shpërthimi *kolerik* ...) („Несреќници“, стр. 295).

konike (... diku ku spikatnin thikë majat *konike* të bjeshkëve ...) („Несреќници“, стр. 71).

letargjik (... edhe unë kam përjetuar ethe gjaku, por pas një gjumi të gjatë *letargjik*, më kalonin ...) („Несреќници“, стр. 157).

liturgjik (... i drejtohem me një zë *liturgjik* bible -sa lutës aq edhe kërcënues ...) („Несреќници“, стр. 25).

magjik (... mbushur buzët si qërshi me gaz *magjik* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 83); (... ishte ai kuçi *magjik* i racënueshmërisë së ferrit ...) („Несреќници“, стр. 13).

mitologjik (... linte përshtypjen e një labirinthe *mitologjik* ...) („Несреќници“, стр. 10).

moçalike (... gjithashtu rrinte pa shprehje si një llofkë *moçalike* ...) („Несреќници“, стр. 167).

nevrastenik (... ç'është e vëreta qeshë i furishëm, i padrejtë, *nevrastenik* ...) („Несреќници“, стр. 37).

patologjike (... një surrogate i shpikur në trurin tënd *patologjik* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 126); (... siaps trurit tënd *patologjik* del se pushteti ynë popullor burgos njerëz të pafajshëm ...) („Несреќници“, стр. 198).

patriotike (... i mbikqyr të burgosurit të mos marrin kontakt prej njëres në qelinë tjetër, të mos këndojnë këngë *patriotike* ...) („Несреќници“, стр. 51).

poetik (... ishte një viktимë e një bote plot ankth e tundim *poetik* ...) („Несреќници“, стр. 123).

pragmatike (... për bindjet e tij fare *pragmatike*, dy persona të gjinive të kundërta ...) („Несреќници“, стр. 216).

psikologjike (...ndoshta veprohej sepse kishte efekte më të shprehura *psikologjike* ...) („Несреќници“, стр. 8).

skeletik (... takova një njeri *skeletik* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 179); (... në trupin e pakët e *skeletik* ...) („Несреќници“, стр. 68).

skenik (... trubadurizmi juaj përplot aktrim *skenik* mori fund ...) („Станот на третиот кат“, стр. 86); (... krejt kjo sjellje nga ana e të Dytit është aktrim *skenik* për të ma prekur sentimentin ...) („Несреќници“, стр. 28).

sklerotik (... ti vuan nga inati *sklerotik* ...) („Несреќници“, стр. 96).

tiranike (... është variant shpërthyes i sistemeve shoqërore *tiranike* ...) („Несреќници“, стр. 193).

tragjike (... ndarja burrë-grua s'është aq *tragjike* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 80).

turistike (... u interesova menjëherë në byronë *turistike* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 135).

utopike (... s'ka ligje për dashuri *utopike* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 83).

1.1.2.43. Образовање на зборовите со суфиксот **-im**

Со овој суфикс, еден од најчестите во албанскиот јазик, акционите именки (nomina actionis) се образуваат од глаголи кои завршуваат со *-oj*, *-uaj*, *-ej*, т.е. кои означуваат дејство или негов резултат (Џабев, 1987:239). Познато е дека со суфиксацијата најпродуктивни од аспект на зборообразовањето се *глаголските именки со суфиксот -im*. Во образувањето на именките со суфикси се јавуваат и други процеси во зборообразувачките основи, особено опаѓањето на крајните звуци, кои се појавуваат или како завршетоци или како суфикси. Вака се случува, на пример, во глаголските зборообразувачки основи од типот *puno+j*, кога се спојуваат со суфиксот *-im* (*pun-* + *-im* = *punim*) (Нуса, 2002:32).

Суфиксот *-im* има голема застапеност на употреба во романите што ги анализираме во однос на зборообразовањето. Зборовите создадени со префиксот *-im* се апстрактни именки и како зборообразувачка основа имаат глаголи што завршуваат на *-oj* и *-ej*, како: *abuzim* (*abuzoj*), *adhurim* (*adhuroj*), *aktrim* (*aktroj*), *akordim* (*akordoj*), *angazhim* (*angazhoj*), *ankim* (*ankoj*), *arsimim* (*arsimoj*), *arsyetim* (*arsyetoj*), *bekim* (*bekoj*), *besim* (*besoj*), *bigëzim* (*bigëztoj*), *civilizim* (*civilizoj*), *çrregullim* (*çrregulloj*), *detyrim* (*detyroj*), *dëshpërim* (*dëshpëroj*), *dështim* (*dështoj*), *diferencim* (*diferencoj*), *diskriminim* (*diskriminoj*), *disponim* (*disponoj*), *dorëzim* (*dorëztoj*), *drejtim* (*drejtoj*), *durim* (*duroj*), *dyshim* (*dyshoj*), *fillim*

(filloj), flertim (flertoj), gabim (gabo), gëzim (gëzoj), guxim (guxoj), gjelbërim (gjelbëroj), gjënim (gjëmoj), gjykim (gjykoj), hartim (hartoj), hetim (hetoj), hezitim (hezitoj), hidhërim (hidhëroj), hutim (hutoj), interesim (intereso), interpretim (interpretoj), injorim (injeroj), improvizim (improvizoj), këmbim (këmbej), kërcënim (kërcënoj), kombinim (kombinoj), koncentrim (koncentroj), konstatim (konstatoj), krahasim (krahasoj), kujtim (kujtoj), kurorëzim (kurorëztoj), kursim (kursej), kundërmim (kundërmoj), kryqëzim (kryeqëztoj), ledhatim (ledhatoj), lulëzim (lulëztoj), lundrim (lundroj), mallkim (mallkoj), mashtrim (mashtroj), mendim (mendoj), mjerim (mjeroj), mohim (mohoj), ndërzim (ndërzej), ndërrim (ndërroj), ndëshkim (ndëshkoj), nënshtrim (nënshtrtoj), ngarkim (ngarkoj), ngashërim (ngashëroj), ngazëllim (ngazëlloj), ngurrim (ngurroj), ngushëllim (ngushëlloj), organizim (organizoj), orientim (orientoj), pagëzim (pagëztoj), parafytyrim (parafytyroj), pastrim (pastroj), pasurim (pasuroj), perëndim (perëndoj), përcaktim (përcaktoj), përdëllim (përdëllej), përfitim (përfitoj), përfundim (përfundoj), përjashtim (përjashtoj), përkushtim (përkushtoj), përmallim (përmalloj), përrallëzim (përrallëztoj), pështjellim (pështjelloj), përfytyrim (përfytyroj), përjetim (përjettoj), përpunim (përpunoj), përqafim (përqaftoj), pikëllim (pikëlloj), premtim (premttoj), privim (privoj), propozim (propoztoj), pushim (pushoj), qarkullim (qarkulloj), qëllim (qëlloj), qëndrim (qëndroj), qërim (qëroj), qortim (qortoj), qytetërim (qytetëroj), reagim (reagoj), rehabilitim (rehabilitoj), rënkim (rënktoj), rrëfim (rrëfej), rrëmbim (rrëmbej), rrënim (rrënoj), skijim (skijoj), skllavërim (skllavëroj), sundim (sundoj), studim (studioj), shënim (shënoj), shërbim (shërbej), shikim (shikoj), shfrytëzim (shfrytëztoj), shkëlqim (shkëlqej), shkëmbim (shkëmbej), shkarkim (shkarkoj), shkatërrim (shkatërroj), shkollim (shkolloj), shkrim (shkruej), shpenzim (shpenztoj), shpërblim (shpërblej), shqetësim (shqetësoj), shpëtim (shpëtoj), shqetësim (shqetësoj), shqiptim (shqiptoj), shtrëngim (shtrëngtoj), takim (takoj), tërbim (tërboj), trashëgim (trashëgoj), trillim (trilloj), trishtim (trishtoj), tjetërsim (tjetërsoj), tundim (tundoj), ushqim (ushqej), vazhdim (vazhdoj), vegim (vegoj), vështrim (vështrtoj), zanim (zanon), zbatim (zbattoj), zemërim (zemëroj), zgjedhim (zgjedhoj), zhgënjim (zhgënjej), zhurmim (zhurmoj).

abuzim (... synonte rrënimin e klasës punëtore me anë të *abuzimeve* ...) („Несреќници“, стр. 219).

adhurim (... përplot *adhurim* hoq mbi vete cepin e jorganit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 220).

aktrim (... trubadurizmi juaj përplot *aktrim* skenik mori fund ...) („Станот на третиот кат“, стр. 86); (... krejt kjo sjellje nga ana e të Dytit është *aktrim* skenik për të ma prekur sentimentin ...) („Несреќници“, стр. 28).

akordim (... këto të dyja sikur s’lenin përshtypjen e *akordimit* të rëndomtë ...) („Несреќници“, стр. 271).

angazhim (... nuk kam *angazhime* dhe llogaritni në gatishmërinë time ...) („Станот на третиот кат“, стр. 135).

ankim (... këtë ma tha me një zë plot *ankime* ...) („Несреќници“, стр. 135).

arsimim (... kultura, edukata, *arsimimi*, por të gjitha këto s’ishin mjaft ...) („Станот на третиот кат“, стр. 136); (... respektin në familje dhe ngritjen e saj në një shkallë më të lartë të *arsimimit* ...) („Несреќници“, стр. 126).

arsyetim (... *arsyetimi* im se plagët në fytyrë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 45); (... ndoshta përjetonte çastet e fundit të jetës, kur njeriu humb ndjenjën dhe *arsyetimin* ...) („Несреќници“, стр. 24).

bekim (... raç *bekimin* tonë dhe kujtimin e vendit ...) („Несреќници“, стр. 115).

besim (... më mban vetëm një *besim* se s'jam i tepërt në këtë botë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 54); (... mund ta kishte humbur gjithë *besimin* ndaj njeriut të Zotit ...) („Несреќници“, стр. 20).

bigëzim (... fytyra e tij tullace përplot *bigëzime* rrudhash të thella ...) („Несреќници“, стр. 167).

blerim (... sikur e pinte me tej këtë *blerim* ...) („Несреќници“, стр. 71).

civilizim (... para një thumbi të *civilizimit*, para një të huaji ...) (“Banesa në katin e tretë,” f. 124).

çrregullime (... nga reparti hetues, Malë Proka, vihen re *çrregullime* vitale ...) („Несреќници“, стр. 302).

detyrim (... *detyrimet* që mora ndaj Kobrës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 211).

dëshpërim (... me këtë *dëshpërim* të papërmbajtur ...) („Станот на третиот кат“, стр. 34); (... flas me veten në kulm të *dëshpërimit* ...) („Несреќници“, стр. 40).

dështim (... tërë jetën e Moresë e përjetoja si pjesën më të bukur të jetës sime, si gëzimin dhe hidhërimin, si fitoren dhe *dështimin* tim ...) („Несреќници“, стр. 162).

diferencim (... burgu dhe ndekja bashkë me *diferencimin* ...) („Несреќници“, стр. 91).

diskriminim (... ai nuk arrihet me masa *diskriminimi* ...) („Несреќници“, стр. 280).

disponim (... ma thyet *disponimin* e zbehtë në fshat ...) („Станот на третиот кат“, стр. 78).

dorëzim (... ishin këto çastet e *dorëzimit* tim ...) („Станот на третиот кат“, стр. 174).

drejtim (... që shkonin në *drejtim* të lumit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 26); (... sikur s'pat fuqi t'i mbajë më tej në këtë *drejtim* ...) („Несреќници“, стр. 22).

durim (... humb edhe *durimi* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11); (... s'kam as kohë as *durim* të lus dikë! ...) („Несреќници“, стр. 194).

dyshim (... po të gjitha *dyshimet* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 19); (... ajo e kënaqësisë në fillim dhe, kjo e dyta - e *dyshimit* të hidhur ...) („Несреќници“, стр. 15).

fillim (... pushteti komunist në *fillim* ia kishte konfiskuar të tërë pasurinë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 150); (... tani dy ndjenja më lëvrojnë - ajo e kënaqësisë në *fillim* ...) („Несреќници“, стр. 15).

flertim (sapo më bie në sy *flertimi*, më bëhen të mërzitshëm ...) („Станот на третиот кат“, стр. 80).

gabim (... je *gabim* sot e mot ...) („Станот на третиот кат“, стр. 19); (... nëse në këtë *gabim* ka dikush dorë, ai është vetë Perëndia ...) („Несреќници“, стр. 33).

gërmim (... kam hasur nëpër vende ku bëheshin *gërmime* arkeologjike ...) („Несреќници“, стр. 238).

gëzim (... Kobra sa s'mori fletë nga *gëzimi* dhe kënaqësia ...) („Станот на третиот кат“, стр. 140); (... pse ishte bërë pjesë e pandashme e iluzionit tim - e dhembjes dhe e *gëzimit* ...) („Несреќници“, стр. 43).

guxim (... megj *guximin* të strehohet ...) („Станот на третиот кат“, стр. 8).

gjelbërim (... përplot lulevijash dhe *gjelbërim* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 237).

gjëmim (... ushtima e lumit të qytetit dhe *gjëmimi* i erërave të maleve ...) („Станот на третиот кат“, стр. 133).

gjykim (... reagimi i tij, qoftë edhe i gabuar, më bëri të ndryshoj shumëçka në *gjykimet* e mia ...) („Несреќници“, стр. 36).

hartim (... kuptohet se atij i ka munguar përvoja në *hartimin* dhe zbatimin e atij programi ...) („Несреќници“, стр. 220).

hetim (... gjendem në vendin ku ma le, qelinë numër katër të *hetimeve* ...) („Несреќници“, стр. 78).

hezitim (... shkakton te të burgosurit *hezitime* dhe dekoncentrim ...) („Несреќници“, стр. 8).

hidhërim (... vetë dridhen thupër nga *hidhërimi* ...) („Станот на третиот kat“, стр. 38); (... nuk shfaqti kurrfarë shenjash qofshin ato të *hidhërimit* apo të kureshtjes ...) („Несреќници“, стр. 14).

hutim (... në një çast të plotë *hutimi* zura vend në krah të tij ...) („Несреќници“, стр. 22).

interesim (... shpresoj se do të zgjojë *interesim* në qarqet e artistëve ...) („Станот на третиот kat“, стр. 77).

interpretim (... nga motivi i këngës dhe *interpretimi* im plot zemër, më hidheshin „vu“, „vu“, në përqafim ...) („Несреќници“, стр. 42).

injorim (... i ra në sy *injorimi* dhe bezdia ime ...) („Несреќници“, стр. 96).

improvizim (... natyrisht kjo do të jetë vetëm tentativë *improvizimi* ...) („Несреќници“, стр. 98).

këmbim (... mirëpo, pas *këmbimit* të shkurtër të mendimeve ...) („Станот на третиот kat“, стр. 62).

kërcënim (... thashethemet e të tjerëve, *kërcënimet* dhe kanosjet ...) („Станот на третиот kat“, стр. 30); (... mbanin ata *kërcënime* e vërejtje, tundim qortues ...) („Несреќници“, стр. 161).

kombinim (duke i kushtuar kujdes distancës, *kombinimit* të ngjyrave ...) („Несреќници“, стр. 160).

koncentrim (... kishin bërë të humbisja fare *koncentrimin* ...) („Станот на третиот kat“, стр. 212); (... dita më ditë bija nga shëndeti, dita më ditë humbisja *koncentrimin* ...) („Несреќници“, стр. 297).

konstatim (... *konstatimin* mandej me të gjitha formalitetet zyrtare do ta dërgojnë në organet më të larta ...) („Несреќници“, стр. 56).

krahasim (... kanë favore të pakufizuara në *krahasim* me folësit ...) („Несреќници“, стр. 12).

kujtim (... ndenja e *kujtimit* ...) („Станот на третиот kat“, стр. 22); (... prej Ishullit Magjik, këtij reliku të lashtë, mbetet i gjallë vetëm *kujtimi* ...) („Несреќници“, стр. 35).

kurorëzim (... letënjoftimin bashkë me certifikatën e *kurorëzimit* ...) („Станот на третиот kat“, стр. 130).

kursim (... me psherëtitje të lehta e ndihmoja pa kurrfarë *kursimi* ...) („Несреќници“, стр. 45).

kundërmim (... ndjej *kundërmimin* e bimëve, të gjetheve, të barit ...) („Несреќници“, стр. 103).

kryqëzim (... si duket janë *kryqëzime* vështrimesh fare të rastësishme ...) („Несреќници“, стр. 26).

ledhatim (... ndjej avullin e buzëve të Kobrës, *ledhatimin* e saj me duar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 193); (... do duar të kënaqura e të etshme për *ledhatime* ...) („Несреќници“, стр. 48).

lulëzim (... në hov të *lulëzimit*, si duket ...) („Станот на третиот кат“, стр. 26). (... buzët i rrinin përgjysmë të hapura - si një gonxhe në *lulëzim* e sipër ...) („Несреќници“, стр. 166).

lundrim (... tanimë, në Bigë bëj sehir *lundrimin* e hënës prej lindjes në perëndim ...) („Несреќници“, стр. 182).

mallkim (... edhe *mallkimi* im, që doli nga goja ...) („Станот на третиот кат“, стр. 33); (... flokët më zënshin mushk, u djegte prej *mallkimit* ...) („Несреќници“, стр. 118).

marshtrim (... pra, këtë do ta mirrin si *marshtrim* të kulluar ...) („Несреќници“, стр. 58).

mendim (... prapë tha një *mendim* në arabisht ...) („Станот на третиот кат“, стр. 117); (... të kujtohet apo jo! –shkëputi babai një mendim ...) („Несреќници“, стр. 87).

mjerim (... m’u duk se e kishte shtri përtokë *mjerimi* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 93).

mohim (... të dy tundën kokën në shenjë *mohimi* ...) („Несреќници“, стр. 113).

ndërzim (... të dy i takoni një sërë - kopesë së derrave të egër në mal kur i kall hakrri i *ndërzimit* ...) („Несреќници“, стр. 71).

ndërrim (... ndjeja thellë në zemër, tamam si zogjtë *ndërrimin* e motit ...) („Несреќници“, стр. 46).

ndëshkim (... përndyshe pasojnë *ndëshkimet* ...) („Несреќници“, стр. 285).

nënshttrim (... i kapërcen kufijtë e *nënshttrimit* ...) („Несреќници“, стр. 126).

ngarkim (... bisedat e fundit dhe *ngarkimi* i kufomës në kalë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 214).

ngashërim (... më mbushi një *ngashërim* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 44); (... s’mund të fliste nga vërshimi i *ngashërimëve* që ia zinin grykën ...) („Несреќници“, стр. 111).

ngazëllim (... syçkat e saj atëbotë nga *ngazëllimi* derdhnin lot hareje ...) („Несреќници“, стр. 43).

ngurrim (... i kam dalë krah pa kurrfarë *ngurrimi* ...) („Несреќници“, стр. 45).

ngushëllim (... *ngushëllimin* e gjen tek ligjet ...) („Станот на третиот кат“, стр. 10); (... tani e pranoja si një peng të shtrenjtë të *ngushëllimit* tim ...) („Несреќници“, стр. 48).

organizim (... babai më së shumti merrej me *organizimin* e dasmës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 157); (... edhe për nga *organizimi* i brendshëm ...) („Несреќници“, стр. 129).

orientim (... t’i përkushtohesha artit figurativ që është *orientimi* im thelbësor ...) („Станот на третиот кат“, стр. 151).

pagëzim (... gjuqi është kompetent për *pagëzimin* e fëmijës tim ...) („Станот на третиот кат“, стр. 131).

parafytyrim (... jeta ime me të tëra iluzionet dhe *parafytyrimet* ...) („Несреќници“, стр. 27).

pastrim (... përkujdesje, ushqim, *pastrim*, ledhati ...) („Станот на третиот кат“, стр. 147).

pasurim (... përpjekja për *pasurimin* e shpirtit dhe respekti i ndërsjellë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 80).

perëndim (... shtrat i kuqërremë, shtrati i diellit në *perëndim* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 116).

përcaktim (... ky është *përcaktimi* ynë ...) („Несреќници“, стр. 245).

përdëllim (... më shikonte me *përdëllime* dhe i mbusheshin sytë me lot ...) („Станот на третиот кат“, стр. 158).

përfitim (... pikërisht në një çast të atillë përplot *përfitime* ...) („Несреќници“, стр. 249).

përfundim (... erdha në *përfundim* se ajo kishte një jetë shumë të bujshme ...) („Станот на третиот кат“, стр. 81). (... erdha në *përfundim* se i dyti gëzon intelegjencë të lartë ...) („Несреќници“, стр. 36).

përyashtim (... të gjithë mendojnë kësisoj e ti vetë nuk mund të bësh *përyashtim* ...) („Несреќници“, стр. 57).

përkushtim (... të gjitha këngët popullore arbëreshe i kishte mbledhur me *përkushtim* të veçantë ...) („Несреќници“, стр. 193).

përmallim (... një dritë e ëmbël përplot tundim *përmallimi* ...) („Несреќници“, стр. 131).

përrallëzim (... gjithë ditën e lume i zë ajo lesh, duke u marrë me *përrallëzime* të mesjetës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 118).

pëshqjellim (... gjithë këtë *pëshqjellim* më shkoi mendja ...) („Станот на третиот кат“, стр. 39).

përfytyrim (... kjo çuditërisht koïncidoi me rishdaljen e *përfytyrimeve* të mia ...) („Станот на третиот кат“, стр. 40).

përjetim (... *përjetimi* dhe epilogu s’janë të njejtë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 86).

përpunim (... rrogën që mirrte në fabrikën për *përpunimin* e lëkurave ...) („Станот на третиот кат“, стр. 66).

përqafim (... u radhitën në *përqafimin* e natës përplot mistere ...) („Станот на третиот кат“, стр. 52); (... t’i hidhem vëllazërisht në përqafim ...) („Несреќници“, стр. 21).

pikëllim (... *pikëllimi* im m’u duk se është i madh ...) („Станот на третиот кат“, стр. 33); (... lotët e saj breshër mbi faqe fare të vrara nga *pikëllimi* ...) („Несреќници“, стр. 83).

premtim (... *premtimin* tim që në këtë rast ishte shprehje e entuziazmit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 77); (... asnjë shenjë, asnjë gjysëm *premtimi* ...) („Несреќници“, стр. 46).

privim (... kushedi sa letra ka dërguar në fshat, kur ka kuptuar për *privimin* tim nga liria ...) („Несреќници“, стр. 51).

propozim (... e nënshkruan atë dhe jep *propozimin* për pagëzim ...) („Станот на третиот кат“, стр. 131).

pushim (... ju uroj zonjushë e hirshme *pushim* dhe qëndrim të këndshëm ...) („Станот на третиот кат“, стр. 72).

qarkullim (... mandej ka prerë *qarkullimin* e mjeteve të komunikacionit ...) („Несреќници“, стр. 121).

qëllim (...të jem më i përmbajtur, më i matur, më i mirë, me *qëllim* që të veproja ...) („Несреќници“, стр. 17).

qëndrim (... *qëndrimi* i tij i shlrshëm ...) („Станот на третиот кат“, стр. 9).

qërim (... unë s'jam as i aftë, as i gatshëm për *qërim* hesapesh ...) („Станот на третиот кат“, стр. 172).

qortim (... m'u drejtua me *qortim* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 18); (... nuk më shkon zemra t'ia përsëris ato *qortime* ...) („Несреќници“, стр. 62).

qytetërim (... mëshira, *qytetërimi*, mirësjellja për të ishin kategori të huaja ...) („Несреќници“, стр. 168).

reagim (... *reagimi* i tij, qoftë edhe me kaq, më bëri të dyshoj ...) („Несреќници“, стр. 36).

rehabilitim (... disponon hapësirë *rehabilitimi* ...) („Несреќници“, стр. 303).

rënkim (... ndjej vetëm *rënkimet* e mia ...) („Станот на третиот кат“, стр.127); (... gufmat, që i dilnin kohë pas kohe prej grykës me kërkëllima dhe *rënkime* ...) („Несреќници“, стр. 16).

rrëfim (... duke dëgjuar *rrëfimin* e gjatë të Zekës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 104); (... në këtë vend sikur i dhashë fund *rrëfimit* për Ishullin Magjik ...) („Несреќници“, стр. 35).

rrëmbim (... nga *rrëmbimi*, më duket ...) („Станот на третиот кат“, стр. 20); (... më fal për këtë *rrëmbim*, or supetrit! ...) („Несреќници“, стр. 78).

rrënim (... nën kumbulla, blinja dhe thana gjëmon *rrënimi* i përroit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 46); (... as para zjarrit, as para *rrënim*it mos i luaj kufijtë e mendjes ...) („Несреќници“, стр. 80).

skijim (... shpejt do të bëhemi gati për *skijim* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 140).

skllavërim (... e kam urrejtur pa masë mashtrimin dhe vlerat fallco, i nJORANCËN, prapambeturinë, *skllavërimin* e njerëzve ...) („Несреќници“, стр. 174).

sundim (... s'e kisha shtruar nën *sundimin* tim, s'ia kisha treguar dhëmbët ...) („Станот на третиот кат“, стр. 49).

studim (... marr shënime dhe bëj *studime* stilistike ...) („Станот на третиот кат“, стр. 84).

shënim (... gjatë leximit, që e bëj natën, marr *shënime* ...) („Станот на третиот кат“, стр 84); (... kanë lënë *shënime* të shumta, emrat e mbiemrat ...) („Несреќници“, стр. 79).

shërbim (... Urdhëroni, zotëri, në *shërbimin* tuaj! ...) („Станот на третиот кат“, стр. 180); shërbim (... atëherë në ç'mënyrë është vënë në shërbim të atyre ...) („Несреќници“, стр. 33).

shikim (... në *shikim* të parë nuk më la përshtypjen e njeriut dhëlpërak ...) („Несреќници“, стр. 15).

shfrytëzim (... fëmijët për të ishin objekt më i përshtashëm për *shfrytëzim* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 120).

shkëlqim (... me ç'rast do ta errësoja *shkëlqimin* e gjyshit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 151); (... mbanin *shkëlqim* të topitur ...) („Несреќници“, стр. 22).

shkëmbim (... që në *shkëmbimin* e vështrimeve të para ...) („Несреќници“, стр. 7).

shkarkim (... paralajmërimi për *shkarkimin* nga puna ...) („Станот на третиот кат“, стр. 211).

shkatërrim (... cilat kanë qenë mjtet dhe metodat për *shkatërrimin* e rendit kushtetues ...) („Несреќници“, стр. 12).

shkollim (... babai e kishte sosur të shesë e të përshesë tërë ç'kishte për *shkollimin* tim ...) („Несреќници“, стр. 30).

shkrim (... vërejtja me *shkrim*, natyrisht, u vu në tabelën e zyrës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 209).

Te emri *shkrim* prapashtesa *-im* i është shtuar temës foljore që mbaron me togun –ua, *shkruaj*.

shpenzim (... *shpenzimi* i të hollave që m’i besoi babai për ditët e vdekjes ...) („Станот на третиот кат“, стр. 211).

shpërblim (... për të gjitha këto ka marrë *shpërblime* të majme ...) („Станот на третиот кат“, стр. 118).

shpëtim (... për fatin tim, për *shpëtimin* tim nga kjo skëterrë ...) („Несреќници“, стр. 17).

shqetësim (... një ndjenjë *shqetësimi* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 20); (... po vetëm shpreha kuturu *shqetësimet* e një studenti ...) („Несреќници“, стр. 36).

shqiptim (... edhe *shqiptimi* im m’u duk shqiptim thuthuqi ...) („Несреќници“, стр. 131).

shtrëngim (... kur u çlirova nga ai *shtrëngim* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 13); (... vinte me *shtrëngime* deri në fyt ...) („Несреќници“, стр. 127).

takim (... *takimi* i beftë me këtë farë...) („Станот на третиот кат“, стр. 7); (... atë tjetrën të befasisë për mënyrën e *takimit* ...) („Несреќници“, стр. 8).

tërbim (... mulliri i një *tërbimi*, i cili sapo vinte rritej ...) („Станот на третиот кат“, стр. 29); (... kur i shpërthente *tërbimi* zverdhej tamam si një statujë prej dylli ...) („Несреќници“, стр. 13).

trashëgim (... *trashëgim* nga i pari i të parëve ...) („Станот на третиот кат“, стр. 57); (... pasardhësve të vet do t’u lejë *trashëgim* vetëm një grumbull pleh ...) („Несреќници“, стр. 74).

trillim (... veten në asnjë shpifje apo *trillim* të saj ...) („Станот на третиот кат“, стр. 30).

trishtim (... vdekja s’është epidemik që ngjitet, po *trishtimi* prej saj hyn në bark ...) („Станот на третиот кат“, стр. 164); (... sa thellë ishte ngulitur jeta e saj në zemrën time, në aftin dhe *trishtimin* tim ...) („Несреќници“, стр. 138).

tjetërsim (... humbja e fëmijëve dhe *tjetërsimi* i tyre ...) („Станот на третиот кат“, стр. 212).

tundim (... ka humbur besimin ku ka ndjerë *tundimin* e kërcënimit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 197); (... ishte një viktimë e një bote plot ankth e *tundim* poetik ...) („Несреќници“, стр. 123).

ushqim (... përkujdesje, *ushqim*, pastrim, ledhati ...) („Станот на третиот кат“, стр. 147); (... ky është *ushqim* sa për të mbajtur frymën ...) („Несреќници“, стр. 32).

vazhdim (... në *vazhdim*, me gërma të mëdha kursive shkruante se Shpendi ...) („Станот на третиот кат“, стр. 38).

vegim (... një palë sy që shkrepërijnë me ankth lëngimtar, atë *vegim* mirësie ...) („Несреќници“, стр. 27).

vështrim (... *vështrimet* e mia të pingulta ...) („Станот на третиот кат“, стр. 9); (... që në shkëmbimin e *vështrimeve* të para ...) („Несреќници“, стр. 7).

zanim (... për të kjo do të ishte një tmerr, një *zanim* i mënxyrshëm i shpirtit të saj ...) („Несреќници“, стр. 46).

zbatim (... kuptohet se atij i ka munguar përvoja në hartimin dhe *zbatimin* e atij programi plotik ...) („Несреќници“, стр. 220).

zemërim (... u bë flakë e kuqe nga ndjenja e *zemërimit* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 81); (... digjej nga një *zemërim* i egër prej peshakqeni ...) („Несреќници“, стр. 13).

zgjedhim (... gjatë gjithë kësaj kohe jam marrë me *zgjedhimin* e foljes ...) („Несреќници“, стр. 12).

zhgënjim (... ky, pra, s'është fat i lehtë, por *zhgënjim* i vërtetë ...) („Несреќници“, стр. 214).

zhurmim (... zërat s'i marr vesh, ata vetëm gumëzhinë, kthehen në britma, *zhurmime* ...) („Несреќници“, стр. 255).

Кај именката *feksim* суфиксот *-im* се спојува со безличниот глагол *feks*.

feksim (... sytë e saj plot *feksim* të ëmbël ...) („Станот на третиот кат“, стр. 145).

Во FGjSSh (Речник на современиот албански јазик) 1980 г., FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2006 г. и во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. глаголот *feks* е даден со значењата: *agon* (*раздени*), *ndrit* (*свету*), *shkëlqej* (*сјае*), и фигуративно *shkrep* (*шкран*). Во FDGjSh (Правописен речник на албанскиот јазик) 2015 г. овој збор се среќава како *feks* (именка) и *feksur* (придавка). Со суфиксот *-im*, овој збор не е евидентиран во ниту еден од разгледаните речници кои се прегледани за споредба на зборови. Јазикот на Мурат Исаку е дополнително збогатен со ваква глаголска именка, како што е зборот *feksim*.

Врз основа на повратниот глагол *pendohem* е образувана глаголската именка *pendim* (*pendohem*).

pendim (... s'ka teorema dhe teori, po vetëm e vetëm fat, pendime dhe plagë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 83).

1.1.2.44. Образување на зборовите со суфиксот *-imë*

Од глаголските основи со *-ij*, *-in*, *-is*, *-oj* со суфиксот *-imë* се образувани именките: *bubullimë* (*bubullin*), *mjaullimë* (*mjaullin*), *pëshpërimë* (*pëshpëris*), *psherëtimë* (*psherëtij*), *rrapëllimë* (*rrapëllin*), *ulurimë* (*ulurij*), *ushtimë* (*ushtoj*). Апстрактните именки од женски род образувани со овој суфикс главно означуваат атмосферски појави или некоја бучава. Според Н. Јокли суфиксот *-imë* произлегува од акузативот на машкиот род со *-im*, како секундарна номинативна форма *-imë*. Според А. Џувани, тој произлегува од партицип, исто како и суфиксот *-im*. Според Е. Чабеј, тие се проширувања со *-imë* на глаголската основа: *sokëlli-j*, *sokëllimë*, исто како *fshamë* (Buzuku) од *fshaj* (Çabej, 1987:241).

bubullimë (... nga majat e bjeshkëve të zhveshura sikur shpërtheu një *bubullimë* ...) („Несреќници“, стр. 76).

mjaullimë (... u kanos „Baloshi“ me atë zë karakteristik si *mjaullimë* ...) („Несреќници“, стр. 194).

pëshpërimë (... tani kur mirrte të fliste, *pëshpërimë* vërshëlluese ...) („Станот на третиот кат“, стр. 46);

psherëtimë (... askush nuk lëshoi një pikë lot, një *psherëtimë* ...) („Несреќници“, стр. 54).

rrapëllimë (... mielli në dërrasën luhatëse, po me të njejtën *rrapëllimë* e kryq atë ...) („Несреќници“, стр. 32).

ulurimë (... shikonte nga Përroi i Madh prej nga vinin *ulurimat* e qenve të fshatit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 155).

Од глаголската основа *ofkëllej* е образувана именката *ofkëllimë*.

ofkëllimë (... sa e madhërishtme ishte ajo botë nëpër ethe, nëpër psherëtima, nëpër *ofkëllima* ...) („Несреќници“, стр. 163).

Од глаголски основи со *-oj* се образувани именките: *dridhërimë (drithëroj), ushtimë (ushtoj)*.

drithërimë (... zemrën ma përshkoi një *drithërimë* si shufër ...) („Несреќници“, стр. 71).

ushtimë (... dyert e qelive rrapëllitën me mner. *Ushtimë* ...) („Несреќници“, стр. 55).

1.1.2.45. Образување на зборовите со суфиксот **-inë**

Суфиксот *-inë* се спојува со именски, придавски и глаголски основи за да формира именки кои изразуваат одредена особина на зборообразувачката основа. Тој е дијалектен суфикс кој добил значајна распространетост и во литературниот јазик (Agalliu et al., 2002: 138).

Со суфиксот *-inë*, од придавските зборообразувачки основи *i cofët* и *i hedhur* се образувани именките *coftinë* и *hedhurinë*.

coftinë (... as mundem të të ruaj në banesë si *coftinë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 133); (... lirisht del se i Dyti, mund të jetë laro i shitur, puthadorë, çanaklëpirës, qenef, skrrajë, *coftinë*, pleh ...) („Несреќници“, стр. 28).

hedhurinë (... si një *hedhurinë* pa vlerë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 22); (... do ta hidhnin në ndonjë turrë plehu jashtë qytetit, ku kalben *hedhurinat* ...) („Несреќници“, стр. 28).

Од глаголската зборообразувачка основа *gremis* со суфиксот *-inë* е образувана именката *greminë*.

greminë (... në një zgavër të dheut, apo *greminë* qafathyese ...) („Несреќници“, стр. 204).

Од именските зборообразувачки основи *mjegull* и *rrafsh* со суфиксот *-inë* се образувани именките: *mjegullinë* и *rrafshinë*.

mjegullinë (... humbi në shtatin e *mjegullinës* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 211).

rrafshinë (... krejt kjo zhvillohet në një *rrafshinë* si tepsi ...) („Несреќници“, стр. 109).

1.1.2.46. Образување на зборовите со суфиксот **-iq(e)**

Суфиксот *-iq* во романите на Мурат Исаку има ограничена употреба. Суфиксот *-iq* ја формирал именката *laskuriq*. Именката *gardhiq* како зборообразувачка основа ја има именката *gardh*.

gardhiqe (... në dy krahët e përroit, nëpër *gardhiqe* e grugë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 55).

laskuriq (... or myk, or bërllök, or faqeoringë, or *laskuriq*?! ...) („Несреќници“, стр. 30).

Мурат Исаку, користејќи го дијалектниот збор *laskër*, ја создал именката *laskuriq*, додека во стандардниот јазик овој збор е *laraskë*. Ова покажува дека Исаку останува верен на народниот говор, внимателно користејќи дијалектни елементи кои ја отсликуваат културата и локалните обоености во неговото творештво.

1.1.2.47. Образовање на зборовите со суфиксот –ist(e)

Во албанскиот јазик, суфиксот *-ist* значително влијаел врз образувањето на именките кои ги дефинираат поединците, според занимањето или работата што ја вршат. Исто така, со овој суфикс се образуваат и именки на приврзаници, кои подразбираат следбеници на една доктрина. Овие именки создаваат парови со апстрактните именки со *-izëm* (Agalliu et al., 2002:135).

Со суфиксот *-ist*, од именската основа *terror* е образувана придавката *terrorist*, но именката *violinist* како зборообразувачка основа ја има именката *violinë*.

terroriste (... çfarë mjetesh **terroriste** posedon ti dhe grupi ...) („Несреќници“, стр. 12).

violinist (... më kujtonte kompozitorin virtuoz dhe **violinistin** e fashëm ...) („Несреќници“, стр. 224).

Образувани именки со овој суфикс од придавски зборообразувачки основи се: *fundamentalist* (*fundamental*), *nacionalist* (*nacional*).

fundamentalist (... kanë vënë në kontakt me irredentistin, nacionalistin, separatistin, **fundamentalistin**, terroristin e shquar ...) („Несреќници“, стр. 67).

nacionalist (... kanë vënë në kontakt me irredentistin, **nacionalistin**, separatistin, fundamentalistin, terroristin e shquar ...) („Несреќници“, стр. 67).

Во прозата на Мурат Исаку сретнуваме и такви формирања на именки и придавки со суфиксот *-ist*, за кои е тешко да се потврди која е зборообразувачката основа. Зборообразувачкиот формант може да се разликува кога ќе ги поставиме едни спроти други конструкциите со *-izëm*, како: *altrusit* од зборот *altruizëm*, *irredentist* од зборот *irredentizëm*, *kolaboracionist* од зборот *kolaboracionizëm*, *komunist* од зборот *komunizëm*, *separatist* од зборот *separatizëm*.

altruiste (... mbeta i mahnitur nga filozofia e saj **altruiste** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 151).

irredentist (... kanë vënë në kontakt me **irredentistin**, nacionalistin, separatistin, fundamentalistin, terroristin e shquar ...) („Несреќници“, стр. 67).

kolaboracionist (... për hesapin tim je **kolaboracionist**, çanaklëpirës ...) („Несреќници“, стр. 153).

komunist (... pushteti **komunist** në fillim ia kishte konfiskuar të tërë pasurinë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 150).

separatist (... kanë vënë në kontakt me irredentistin, nacionalistin, **separatistin**, fundamentalistin, terroristin e shquar ...) („Несреќници“, стр. 67).

1.1.2.48. Образовање на зборовите со суфиксот -(i)sht

Во современиот албански јазик, прилозите со суфиксот *-isht* претставуваат богат и продуктивен тип на прилози. За потеклото на суфиксот *-(i)sht*, зборообразувачките основи (именски, придавски итн.), општото значење на начинот на дејствување, како и нејзината употреба кај нашите стари автори и во народниот говор, пишувале неколку албански лингвисти, како што се А. Џувани, Екрем Чабеј и Енвер Хиса, или дале мислења во современите граматика на албанскиот јазик. Тие исто така анализирале аналогни форми и појавата на нови суфикси како *-arisht*, *-ësisht* и *-imisht*, како и книжевната

природа на многу од поновите форми, особено оние кои произлегуваат од позајмени основи (Thomai, 1993:11).

Образувањето на прилозите со суфиксот *-(i)sht* е доста разновидно во прозата на Мурат Исаку. Прилозите се образуваат од основните и изведените именски основи, од придавски основи и од основи што не постојат одвоени од суфиксот *-isht*.

Со суфиксот *-(i)sht*, од апстрактни именки од женски род образувани со суфиксот *-(ë)si* се образувани прилозите: *fatkeqësisht (fatkeqësi)*, *fatmirësisht (fatmirësi)*, *miqësisht (miqësi)*, *pavarësisht (pavarësi)*, *përkohësisht (përkohësi)*, *rastësisht (rastësi)*, *rreptësisht (rreptësi)*, *saktësisht (saktësi)*.

fatkeqësisht (... pazari i shtëpisë s'më doli në treg, *fatkeqësisht* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 23); (... *fatkeqësisht* në këtë qeli, qelinë numër katër, i vdekuri është i pari ...) („Несреќници“, стр. 66).

fatmirësisht (... *fatmirësisht* atë ditë s'kisha orë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 45).

miqësisht (... do ta shtrijsa dorën *miqësisht* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 21); (... sikur merr pjesë *miqësisht* në takimin midis të „vdekurit“ dhe të gjallëve ...) („Несреќници“, стр. 112).

pavarësisht (... *pavrësisht* prej motivit, përgjigjesh para gjyqit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 173).

përkohësisht (... në mungesë të qelive vendoset *përkohësisht* në qelinë numër katër ...) („Несреќници“, стр. 75).

rastësisht (... takohemi fare *rastësisht* apo qëllimisht ...) („Станот на третиот кат“, стр. 82); (... u takuam *rastësisht* unë me dy libra nën sqetull ...) („Несреќници“, стр. 105).

rreptësisht (... po e përsëris edhe një herë, jam *rreptësisht* kundër ...) („Станот на третиот кат“, стр. 82); (... takimi me ta është i ndaluar *rreptësisht* ...) („Несреќници“, стр. 304).

saktësisht (... kush mund të dëshmonte *saktësisht* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 25); (... tani dhe varri i tij për shkak të ujit nuk dihet *saktësisht* ...) („Несреќници“, стр. 35).

Со суфиксот *-(i)sht*, од апстрактни именки од женски род образувани со суфиксот *-(ë)ri* се образувани прилозите: *burrërisht (burrëri)*, *çuditërisht (çuditëri)*, *skajshmërisht (skajshmëri)*, *verbërisht (verbëri)*. Прилогот *burrërisht*, образуван со истиот суфикс, има вредност на споредба и значи: *како мажуме* (Hysa, 1970:26).

burrërisht (... sepse diti, ogurbardhi, të vdesë *burrërisht* ...) („Несреќници“, стр. 61).

çuditërisht (... dhoma *çuditërisht* mori ...) („Станот на третиот кат“, стр. 21); (... *çuditërisht* gjithnjë e më shumë po vij duke humbur terezinë ...) („Несреќници“, стр. 15).

skajshmërisht (... këto bindje *skajshmërisht* të kundërta për shumëçka ...) („Несреќници“, стр. 215).

verbërisht (... nuk është larg mendjes t'u shërbejë *verbërisht* aytre të katit të dytë ...) („Несреќници“, стр. 25).

Со суфиксот *-(i)sht*, од апстрактни именки од женски род образувани со суфиксот *-i* се образувани прилозите: *befasisht (befasi)*, *bujarisht (bujari)*, *lirisht (liri)*, *marrëzisht (marrëzi)*, *mjerisht (mjeri)*, *tërësisht (tërësi)*, *vëllazërisht (vëllazëri)*.

befasisht (... ndoshta dikur ishin takuar *befasisht* në rrugëkryq ...) („Несреќници“, стр. 208).

lirisht (... *lirisht* mund të ma rrëmbejë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 9); (... *lirisht* mund ta pohoj se paskam qenë një çilimi ...) („Несреќници“, стр. 165).

marrëzisht (... më parë ia putha duart, në të cilat isha i dashuruar *marrëzisht* ...) („Несреќници“, стр. 274).

mjerisht (... *mjerisht*, ata ia zinin gjysmën e ballit ...) („Несреќници“, стр. 7).

tërësisht (... ne, të katit të dytë, të obliguar për ta ruajtur *tërësisht* integritetin moral ...) („Несреќници“, стр. 245).

vëllazërisht (... t'ia vë duart mbi supë dhe t'i hidhem *vëllazërisht* në përqaftim ...) („Несреќници“, стр. 21).

Со суфиксот *-(i)sht*, од основната форма на именки од машки и женски род се образувани прилозите, како: *fizikisht* (*fizik*), *mekanikisht* (*mekanik*), *natyrisht* (*natyrë*), *rregullisht* (*rregull*), *zakonisht* (*zakon*).

fizikisht (... kur të mungon *fizikisht* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 22); (... habitem me pozat e mia qesharake, kur i vdekuri nuk sulmon *fizikisht* ...) („Несреќници“, стр. 60).

mekanikisht (... sarkofag, -pëshpërisin *mekanikisht* buzët ...) („Несреќници“, стр. 261).

natyrisht (... *natyrisht*, s'është turp e marre...) („Станот на третиот кат“, стр. 7); (... *natyrisht* do të shtrihemi si qetë në lëmë ...) („Несреќници“, стр. 19).

rregullisht (... sofrë e madhe, e cila *rregullisht* shtrohej ...) („Станот на третиот кат“, стр. 48); (... ngase *rregullisht* rridhte, shkaktonte neveri ...) („Несреќници“, стр. 68).

zakonisht (... *zakonisht* qeshej me zë të thellë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 61); (... *zakonisht* (nuk e di pse) pjesa dërrmuese ...) („Несреќници“, стр. 7).

Со суфиксот *-(i)sht*, од апстрактни именки од машки род образувани со суфиксот *-im* се образуваат прилозите: *fillimisht* (*fillim*), *gabimisht* (*gabim*), *intimisht* (*intim*), *përfundimisht* (*përfundim*), *qëllimisht* (*qëllim*), *shkurtimisht* (*shkurtim*), *vazhdimisht* (*vazhdim*).

fillimisht (... në qelinë numër katër *fillimisht* gjeta një rrogë ...) („Несреќници“, стр. 10).

gabimisht (... jo mos më kupto *gabimisht*, s'pata kurrfarë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 62); (... kemi informuar *gabimisht* për vdekjen e fundit ...) („Несреќници“, стр. 97).

intimisht (... më erdhi se u pendua për takimin e vënë kaq *intimisht* ...) („Несреќници“, стр. 148).

përfundimisht (... violinisti *përfundimisht* mbylli violinën në kufer ...) („Несреќници“, стр. 231).

qëllimisht (... takohemi fare rastësisht apo *qëllimisht* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 82); (... e bëre *qëllimisht*, kur e le kitarën ...) („Несреќници“, стр. 140).

shkurtimisht (... me një detyrë shoqërore, që *shkurtimisht*, sa është e mundur ...) („Станот на третиот кат“, стр. 134).

vazhdimisht (... sepse *vazhdimisht* rri i turbullt ...) („Станот на третиот кат“, стр. 50); (... prej njëres flegër të hundës tajonte *vazhdimisht* një lëng ...) („Несреќници“, стр. 68).

Прилозите што го означуваат јазикот на еден народ со суфиксот *-isht* се: *arabisht* (*Arabi*), *hungarisht* (*Hungari*), *turqisht* (*Turqi*).

arabisht (... këtë që tha e përcollti me lutje në *arabisht* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 117); (... mbaja mend tekstin e gjatë në gjuhën *arabishte* edhe pse brendinë nuk e kuptoja ...) („Несреќници“, стр. 238).

hungarisht (... në *hungarisht* është botuar kompleti i veprave ...) („Станот на третиот кат“, стр. 84).

turqisht (... përziu ai arabisht e *turqisht* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 121).

Од придавските основи, со суфиксот *-isht*, се образувани прилозите: *bujarisht* (*bujar*), *brutalisht* (*brutal*), *definitivisht* (*definitiv*), *diametralisht* (*diametral*), *ekskluzivisht* (*ekskluziv*), *fatalisht* (*fatal*), *horizontalisht* (*horizontal*), *konkretisht* (*konkret*), *personalisht* (*personal*), *paraprakisht* (*paraprak*), *seriozisht* (*serioz*), *solemnisht* (*solemn*), *vertikalisht* (*vertikal*), *zyrtarisht* (*zyrtar*).

bujarisht (... më parë kur kam vrarë mendjen *bujarisht* ...) („Несреќници“, стр. 288).

brutalisht (... për shkak të këtij lëshimi kaq të pashpirt, që *brutalisht* shkel normat tona njerëzore ...) („Несреќници“, стр. 246).

definitivisht (... pasi u shpërngula *definitivisht* në Hungari ...) („Станот на третиот кат“, стр. 87).

diametralisht (... të gjitha diferencat e dy fraksioneve *diametralisht* të kundërta ...) („Несреќници“, стр. 169).

ekskluzivisht (... mashkulli do të bënte gabim fatal, nëse kushtet e jetës ia adapton *ekskluzivisht* vetvetes ...) („Несреќници“, стр. 218).

fatalisht (... të poshtërohet, të dorëzohet *fatalisht* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 12).

horizontalisht (... ishin vija që shtriheshin *horizontalisht* ...) („Несреќници“, стр. 7).

konkretisht (... çka, *konkretisht*? –ngula këmbë si mushka në pleh ...) („Станот на третиот кат“, стр. 28).

personalisht (... *personalisht* s’di asgjë me kë kam të bëj ...) („Станот на третиот кат“, стр. 61).

paraprakisht (... duke u marrë vesh *paraprakisht* se pas ...) („Станот на третиот кат“, стр. 70); (... takimi mund të ketë qenë *paraprakisht* i montuar ...) („Несреќници“, стр. 122).

seriozisht (... t’i kthehem *seriozisht* jetës me forca të freskëta ...) („Станот на третиот кат“, стр. 136).

solemnisht (... u ngrit sërish në këmbë *solemnisht* dhe lexoi ...) („Несреќници“, стр. 75).

vertikalisht (... kurrsesi s’ma merr mendja se kam vdekur, mbasi qëndroj *vertikalisht* ...) („Несреќници“, стр. 223).

zyrtarisht (... ju, pra, *zyrtarisht* akoma nuk jeni ndarë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 130).

Во делото на Мурат Исаку најдовме и на прилози создадени од основи кои не постојат одвоени од суфиксот *-isht*, односно образувани по аналогија, како: *gojarisht*, *mentalisht*, *pikërisht*, *pjesërisht*, *plotësisht*, *sinqerisht*, *suksesivisht*.

gojarisht (... përsërita disa herë *gojarisht* si një refren ...) („Несреќници“, стр.80).

mentalisht (... mbi të gjitha, tek i sëmurii *mentalisht*, manifestohen shenjat e skizofrenisë ...) („Несреќници“, стр. 302).

pikërisht (... *pikërisht* për këtë arsye ...) („Станот на третиот кат“, стр. 8); (... ndoshta *pikërisht* për këto arsye s’është në gjendje të flasë ...) („Несреќници“, стр. 36).

pjesërisht (... që tani *pjesërisht* janë shndërruar në rrugë kalimtarësh ...) („Станот на третиот кат“, стр. 231).

plotësisht (... me atë se jam gjallë dhe se ka vdekur i Dytë jam pajtuar *plotësisht* ...) („Несреќници“, стр. 58).

sinqerisht (... ta them *sinqerisht* më erdhi shumë keq ...) („Станот на третиот кат“, стр. 64); (... unë, i shkreti, *sinqerisht* them se asgjë prej gjëje nuk di ...) („Несреќници“, стр. 69).

suksesivisht (... prej ditës në ditë trashej *suksesivisht* dhuna mbi jetën time ...) („Несреќници“, стр. 203).

1.1.2.49. Образовање на зборовите со суфиксот **-ishte**

Со суфиксот *-ishte* и неговата варијанта *-ishtë*, се образуваат зборови од именски основи кои генерално го означуваат местото каде што се наоѓа мнозинството од предметите именувани од зборообразувачката основа. Некои именки со овој суфикс потекнуваат од глаголи или придавки и изразуваат место во согласност со карактеристиките дадени од зборообразувачката основа (Agalliu et al., 2002:137).

Суфиксот *-ishte* споен со именските основи *breddh* и *moçal*, ги формирал именките *breddhishte* и *moçalishte*.

breddhishte (... era nisi të harbonte me Ilahtar pas shpinës së *breddhishtes* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 148).

moçalishte (... kërrat si bretkosat në *moçalishte* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 118); (... të helmosh gjakun në këtë *moçalishte* të molepsur ...) („Несреќници“, стр. 91).

Од именската основа *Hungari* е образуван прилогот *hungarishte*.

hungarishte (... e shkruar është në *hungarishte* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 134).

Од придавската основа *i njomë* е образуван прилогот *njomishte*.

njomishte (... vëllai i dytë dhe dy motrat kishin qëlluar *njomishte* ...) („Несреќници“, стр. 83).

Значењето на зборот *njomishte* во овој случај не е поврзано со значењето дадено во речникот, „*влажно место*“ (“*vend i lagësht*”), туку се користи во преносна смисла: млади лица.

1.1.2.50. Образовање на зборовите со суфиксот **-izëm**

Апстрактните именки во албанскиот јазик може да се образуваат и со странскиот суфикс *-izëm*, суфикс кој е позајмен од други јазици и е применет и во албанскиот јазик. Овој суфикс се користи за создавање термини кои изразуваат доктрини, идеологии, филозофски системи, уметнички движења и општествени феномени.

Од именските основи се образувани именките: *profetizëm* (*profet*), *terrorizëm* (*terrorist*).

profetizëm (... pranoj me nënshtrim përpara teje se më kanë munguar reflekset e *profetizmit!* ...) („Несреќници“, стр. 206).

terrorizëm (... me komplot të organizuar antishtetëror me ide të theksuara të irredentizmit, shovinizmit, separatizmit, *terrorizmit*, fundamentalizmit, nacionalizmit etj ...) („Несреќници“, стр. 98).

Од придавските основи се образувани именките: *ateizëm* (*ateist*), *cinizëm* (*cinik*), *egoizëm* (*egoist*), *fashizëm* (*fashist*), *fundamentalizëm* (*fundamentalist*), *humanizëm* (*humanist*),

irredentizëm (*irredentist*), *narcizoizëm* (*narcist*), *separatizëm* (*separatist*), *shovinizëm* (*shovinst*).

ateizëm (... *ateizmi* te ne nuk është i zhvilluar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 146).

cinizëm (... me një palë sy gati të pirë fsheh *cinizmin* e një tokмаку ...) („Станот на третиот кат“, стр. 119).

egoizëm (... lumturinë duhet ta ndajnë midis vetes, përndryshe do t'i zhdukë helmi i *egoizmit* ...) („Несреќници“, стр. 38).

fashizëm (... që nuk pranon kanone të tilla, prej një fashizoidi, që urren *fashizmin* ...) („Несреќници“, стр. 77).

fundamentalizëm (... me komplot të organizuar antishtetëror me ide të theksuara të irredentizmit, shovinizmit, separatizmit, terrorizmit, *fundamentalizmit*, nacionalizmit etj ...) („Несреќници“, стр. 98).

humanizëm (... pikërisht aty e ka origjinën *humanizmi* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 88).

irredentizëm (... me komplot të organizuar antishtetëror me ide të theksuara të *irredentizmit*, shovinizmit, separatizmit, terrorizmit, fundamentalizmit, nacionalizmit etj ...) („Несреќници“, стр. 98).

narcisoizëm (... vuan nga epidemia e *narcizoizmit* ...) („Несреќници“, стр. 68).

separatizëm (... me komplot të organizuar antishtetëror me ide të theksuara të irredentizmit, shovinizmit, *separatizmit*, terrorizmit, fundamentalizmit, nacionalizmit etj ...) („Несреќници“, стр. 98).

shovinizëm (... me komplot të organizuar antishtetëror me ide të theksuara të irredentizmit, *shovinizmit*, separatizmit, terrorizmit, fundamentalizmit, nacionalizmit etj ...) („Несреќници“, стр. 98).

1.1.2.51. Образување на зборовите со суфиксот -је

Посебен тип на зборообразување претставуваат именките за дејство со суфиксот *-је*, кој има неколку поттипови. Овој суфикс главно се поврзува со оние глаголи со кои не се поврзува суфиксот *-им*. Глаголите од кои се образуваат овие именки главно се од втора и трета група, а поретко од првата група. Суфиксот *-је* е главно поврзан со општата основа на глаголот, со основата на партиципот и поретко со основата на сегашното време (Buxheli, 1981:58).

Именки кои го имаат партиципот како зборообразувачка основа се: *bujtje* (*buj*, *bujtur*), *mbrojtje* (*mbroj*, *mbrojtur*), *ndarje* (*ndaj*, *ndarë*), *ndërhyrje* (*ndërhyj*, *ndërhyrë*), *ngitje* (*ngre*, *ngritur*), *përmbajtje* (*përmbajtur*), *psherëtitje* (*psherëtij*, *psherëtirë*), *rrojtje* (*rroj*, *rrojtur*), *sharje* (*shaj*, *sharë*), *shkrepëtitje* (*shkrepëtin*, *shkrepëtirë*), *shpërndarje* (*shpërndaj*, *shpërndarë*), *thyerje* (*thyej*, *thyer*), *urrejtje* (*urrej*, *urryer*), *vdekje* (*vdes*, *vdekur*), *vuajtje* (*vuaj*, *vuajtur*).

bujtje (... аро për ndonjë *bujtje* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 8).

mbrojtje (... nën *mbrotjen* e ligjit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 8).

ndarje (... s'i kishte bërë përshtypje as gruaja e dytë, me të cilën ishte martuar një vit e gjysmë pas *ndarjes* me të parën ...) („Несреќници“, стр. 207).

ndërhyrje (... më duket se çdo *ndërhyrje* e mëtejshme do të ishte fare bajate ...) („Несреќници“, стр. 23).

ngritje (...për rekreacion, për *ngritje* kulturore ...) („Станот на третиот кат“, стр. 26); (... me heshtjen e trashë, me ngritjen e duarve ...) („Несреќници“, стр. 12).

përmbajtje (... duke i dhënë bisedës sonë drejtim dhe *përmbajtje* tjetër ...) („Станот на третиот кат“, стр. 79).

psherëtitje (... unë „fap“ dilja në bankën e parë dhe me *psherëtitje* të lehta e ndihmoja pa kurrfarë kursimi ...) („Несреќници“, стр. 45).

rrojte (... s’diја si ta paraftyroja kohën dhe çfarë domethënie t’i jipja *rrojtes* ...) („Несреќници“, стр. 201).

sharje (... prej mënyrës së të folurit përplot *sharje* dhe kanosje, mora me mend shumë gjëra ...) („Несреќници“, стр. 227).

shkrepëtitje (... ajo „fap“ shrepi midis tavanit të ulët si një *shkrepëtitje* xixëllonje ...) „Несреќници“, стр.241).

shpërndarje (... mbajtjen e mbledhjeve, *shpërndarjen* e literaturës ilegale ...) („Несреќници“, стр. 220).

thyerje (... s’ka *thyerje* ligjesh ...) („Станот на третиот кат“, стр. 131).

urrejtje (... ndër sytë e tij të gapërruar vëreја një *urrejtje* ...) („Несреќници“, стр. 149).

vdekje (... s’doја ta vras kokën për fenomenin e *vdekjes* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 12); (... kjo vdekje paska qenë një nga *vdekjet* më të ëmbla ...) („Несреќници“, стр. 35).

vuajtje (... do ta shkraj kantatën e *vuajtjes* sime ...) („Станот на третиот кат“, стр. 34); (... me një palë sy bojë hirre, fare të pirë që shprehnin tmerr dhe *vuajtje* ...) („Несреќници“, стр. 22).

Именки образувани со суфиксот *-je* од скратен партицип што не се разликува од формите за сегашно време се: *bindje* (*bind*), *bredhje* (*bredh*), *cicëritje* (*cicërit*), *dënesje* (*dënes*), *drobitje* (*drobit*), *dhembje* (*më dhemb*), *falje* (*fal*), *ftohje* (*ftoh*), *gërhitje* (*gërhas*), *grabitje* (*grabis*, *grabit*), *heqje* (*heq*), *heshtje* (*hesht*), *hukatje* (*hukas*), *kapsallitje* (*kapsallit*), *kanosje* (*kanos*), *lëkundje* (*lëkund*), *lëvizje* (*lëviz*), *lidhje* (*lidh*), *lindje* (*lind*), *lodhje* (*lodh*), *lutje* (*lus*, *lut*), *mëkëmbje* (*mëkëmb*), *mledhje* (*mbledh*), *mbikëqyrje* (*mbikëqyr*), *ndezje* (*ndez*), *nuhatje* (*nuhat*), *përbuzje* (*përbuz*), *përdredhje* (*përdredh*), *përflakje* (*përfla*), *përkrahje* (*përkrah*), *përmbytje* (*përmbyt*), *përshëndetje* (*përshëndet*), *rastisje* (*rastis*), *renditje* (*rendis*, *rendit*), *rrahje* (*rrah*), *rrëshqitje* (*rrëshqas*), *sjellje* (*sjell*), *stërvitje* (*stërvis*, *stërvit*), *shfarosje* (*shfaros*), *shkaravitje* (*shkaravis*, *shkaravit*), *shkëputje* (*shkëpus*, *shkëput*), *shpifje* (*shpif*), *shprehje* (*shpreh*), *shpërfillje* (*shpërfill*), *shtrydhje* (*shtrydh*), *tallje* (*tall*), *tërheqje* (*tërheq*), *tërhuzje* (*tërhuz*), *tronditje* (*trondit*), *topitje* (*topis*, *topit*), *tundje* (*tund*), *therje* (*ther*), *varrosje* (*varros*), *vjedhje* (*vjedh*).

bindje (... njeri me *bindje* bashkëkohore ...) („Станот на третиот кат“, стр. 80); (... aktradia më ngarkonte vetëm për bindje nacionaliste ...) („Несреќници“, стр. 79).

bredhje (... këtë *bredhje* mendimesh, që më fryn në kokë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 21).

cicëritje (... një *cicëritje* prej dallëndysheje ...) („Станот на третиот кат“, стр. 77); (... mandej me *cicëritje* të trishtuara sharroi në terr ...) („Несреќници“, стр. 227).

dënesje (... ishte ai një vaj plot ngashërime të zjarrta, plot ofe dhe *dënesje* ...) („Несреќници“, стр. 263).

drobitje (... riballafaqimin me Vragaballin e përjetoj si një *drobitje* ...) („Несреќници“, стр. 69).

dhembje (... atë natë qava me *dhembje* të thellë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 33); (... pse ajo ishte bërë pjesë e pandarë e iluzionit tim - e *dhembjes* dhe e gëzimit ...) („Несреќници“, стр. 43).

falje (... atëherë skuqeshin dhe kërkonin *falje* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 80).

ftohje (... kjo *ftohje*, Beniamini im ...) („Несреќници“, стр. 215).

gërhitje (... frymën edhe më tej e nxjerr me *gërhitje* të rënda ...) („Несреќници“, стр. 28).

grabitje (... t'i shërbente si alibi për *grabitje* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 120).

heqje (... të dënoj me *heqje* lirie të përjetshme ...) („Станот на третиот кат“, стр. 163); (... na dënojnë me njëzet vjet *heqje* lirie ...) („Несреќници“, стр. 125).

heshtje (... vë në përdorim me strategjinë time, me *heshtjen* e gjatë ...) („Несреќници“, стр. 12).

hukatje (... fërkoj duart dhe, pasi i ngrohu një çikëz me *hukatje* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 47).

kapsallitje (... *kapsallitjen* e karakëve të syve ...) („Несреќници“, стр. 12).

kanosje (... hiqem në këndin përballë dhe ia tundi gishtin tregues në shenjë *kanosje* ...) („Несреќници“, стр. 31).

lëkundje (... ajo pranon në *lëkundje* e sipër limontinë e kënaqësisë së epshit ...) („Несреќници“, стр. 122).

lëvizje (... kohëve të fundit vërehet një *lëvizje* e fortë feministe ...) („Станот на третиот кат“, стр. 80); (... gjestet pantomime, *lëvizjen* e duarve dhe të gishtërinjve ...) („Несреќници“, стр. 12).

lidhje (... nuk më hynte në kokë se në këtë hallakamë kishte ndonjë *lidhje* dashuria ...) („Станот на третиот кат“, стр. 35); (... ç'*lidhje* farefisnore apo të tjera kanë vënë në kontakt ...) („Несреќници“, стр. 67).

lindje (... për njeriun mjafton një *lindje* dhe një vdekje ...) („Станот на третиот кат“, стр. 225).

lodhje (... kokën e rrotullonte dhe e varte me një *lodhje* të paparë ...) („Несреќници“, стр. 16).

lutje (... në dashuri s'ka ligje të shkurtra, *lutje* apo dua ...) („Станот на третиот кат“, стр. 83).

mëkëmbje (... ajo mbi të gjitha është nënë, gjeneratore e *mëkëmbjes* së jetës, bukurisë, përsosmërisë, harmonisë midis kundërthënieve ...) („Несреќници“, стр. 217).

mbledhje (... tundjen e kokës, *mbledhjen* e vetullave ...) („Несреќници“, стр. 12).

mbikëqyrje (... kënduaka pjesë nga Bibla dhe varrin e mbaka nën *mbikëqyrje* ...) („Несреќници“, стр. 265).

ndezje (... ndërhyri, duke kapsallitur sytë si të kishte *ndezje* ...) („Несреќници“, стр. 271).

nuhatje (... me një *nuhatje* langoi dhe dredhi dhelpre ...) („Станот на третиот кат“, стр. 120).

përbuzje (... fotografinë ma hodhi para këmbëve me *përbuzje* poshtëruese ...) („Несреќници“, стр. 91).

përdredhje (... kapsallitjen e kapakëve të syve, *përdredhjen* e buzëve ...) („Несреќници“, стр. 12).

përflakje (... shprthen si një *përflakje* e tërë qelizave, të cilat prekin zemrën ...) („Несреќници“, стр. 72).

përkrahje (... eposi juaj kreshnik dhe në ç’masë gjen *përkrahje* kursi i civilizimit ...) („Несреќници“, стр. 301).

përmbytje (... pas një *përmbytje* të gjatë erdha dridhurazi në vete ...) („Несреќници“, стр. 54).

përshtëndetje (... ndoshta për t’i shtuar diçka kësaj *përshtëndetjeje* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 13).

rastisje (... kjo vdekje paska qenë ndër vdekjet më të ëmbla sepse *rastisjen* e saj ai s’ë paska parë me sytë e vet ...) („Несреќници“, стр. 35).

renditje (... edhe këtë me *renditjen* fare bajate të gjësendeve në dhomë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 21); (... po t’ua ndërrosh këtë në ndonjë ekuacion apo *renditje* ua humb kuptimin ...) „Несреќници“, стр. 41).

rrahje (... si duket gjatë *rrahjes* pa kurrfarë mëshire ...) („Станот на третиот кат“, стр. 33); (... ndjeva *rrahje* të reja forta në zemër ...) („Несреќници“, стр. 189).

rrëshqitje (... plagët në fytyrë i kisha marrë nga një *rrëshqitje* në fshat ...) („Станот на третиот кат“, стр. 45).

sjellje (... s’ka femër që të dyshoj, në *sjelljen* time ...) („Станот на третиот кат“, стр. 19).

stërvitje (... na nxori në *stërvitje* në një temperaturë tridhjetë e një nën zero ...) („Станот на третиот кат“, стр. 60).

shfarosje (... refuzitave të *shfarosjes* së njerëzve të pafajshëm më bëjnë të pëlças ...) („Несреќници“, стр. 228).

shkaravitje (... gjeja aty shënime, *shkaravitje*, vizatime naive fëmijënore ...) („Несреќници“, стр. 159).

shkëputje (... është e orientuar drejt *shkëputjes* nga konventat patriarkale ...) („Станот на третиот кат“, стр. 80).

shpifje (... s’ë gjeja veten në asnjë *shpifje* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 30); (... e padrejtë është ta ngarkosh tjetrin me shpifje të imagjinuara ...) („Несреќници“, стр. 20).

shprehje (... në këtë rast ishte *shprehje* e entuziazmit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 77); (... pa pikë gjaku dhe *shprehjeje* i kullonte hunda kurrizore ...) („Несреќници“, стр. 9).

shpërfillje (... nëse këtë Perëndeshë mbi gjini e hedhim nën rrotat e *shpërfilljes* ...) („Несреќници“, стр. 217).

shtrydhje (... transformime patologjike konform kriza delirante, që kanë të bëjnë me *shtrydhjen* e vetëdijes ...) („Несреќници“, стр. 302).

tallje (... i drejtohesha vetes si në *tallje* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 12).

tërheqje (... u hoq pakëz krah muri për t’i bërë vend *tërheqjes* së kufomës ...) („Несреќници“, стр. 66).

tërhuzje (... shtrëngim në gjoks dhe *tërhuzje* ...) („Несреќници“, стр. 139).

tronditje (... dorën në zemër përjetova dy *tronditje* ...) („Несреќници“, стр. 8).

topitje (... pakëz më vonë ndjeva *topitje* vdekje ...) („Несреќници“, стр. 93).

tundje (... *tundjen* e kokës, mbledhjen e vetullave ...) („Несреќници“, стр. 12).

therje (... ndjeva *therje* të forta ...) („Несреќници“, стр. 137).

varrosje (... ç'u bë me *varrosjen* e atij farë Herifi ...) („Станот на третиот кат“, стр. 227).

vjedhje (... më duket se në këtë kohë të *vjedhjeve* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 94).

Врз основа на повратните глаголи се образувани глаголските именки: *alivanosje* (*alivanosem*), *gjendje* (*gjendem*), *orvatje* (*orvatem*), *përhumbje* (*përhumbem*), *përkujdesje* (*përkujdesem*), *përleshje* (*përleshem*), *shkujdesje* (*shkujdesem*).

alivanosje (... i dyti nga natyra është fjalëpak ose memec, ose shurdhmemec, ose i mangët nga kokalla, ose i zhdepur në dajak deri në *alivanosje* ...) („Несреќници“, стр. 25).

gjendje (... s'qesh në *gjendje* t'i regjistroj ...) („Станот на третиот кат“, стр. 15); (... është kjo një *gjendje* shëndetësore e papërcaktuar ...) („Несреќници“, стр. 37).

orvatje (... çdo *orvatje* tjetër është kohëhubmje ...) („Станот на третиот кат“, стр. 186); (... të përgjigjesh para gjyqit tonë popullor për *orvatje* komplotiste ...) („Несреќници“, стр. 91).

përhumbje (... s'di si ta shpjegojë se ç'është përrallë apo *përhumbje* ...) („Несреќници“, стр. 256).

përkujdesje (... ato mësimet që i përgatita me *përkujdesje* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 211); (... u arratis disa muaj parase të mbaronte lufta, duke ma lënë në *përkujdesje* dashnoren ...) („Несреќници“, стр. 271).

përleshje (... në një *përleshje* me armë zjarri ...) („Несреќници“, стр. 100).

shkujdesje (... revoltës ose tërbimit, që vinte për shkak të *shkujdesjes* ndaj meje ...) („Станот на третиот кат“, стр. 130); (... një *shkujdesje* e lehtë prej distancës së të cilës çdo gjë më dukej njësoj ...) („Несреќници“, стр. 241).

1.1.2.52. Образување на зборовите со суфиксот -kë

Во творештвото на Мурат Исаку, со суфиксот *-kë* од именската основа *çifut* е образувана именката *çifutkë*, која носи во себе нијанса на потсмешливост.

çifutkë (... *çifutkë* e shkuar çifutke është femra në daç ta dish ...) („Несреќници“, стр. 210).

Во FGJSH (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. не е даден зборот: *çifutkë*, но *çifut* (именка), *çifutëri* (збирна именка). Умешноста на писателот ни сведочи за постојани напори за употреба на зборови со суфиксот *-kë*

Суфиксот *-kë* споен со именската основа *kodosh* ја формирал именката *kodoshkë*.

kodoshkë (... t'ia rrëmbej *kodoshkës* zogpetritin tim ...) („Станот на третиот кат“, стр. 41).

Во творештвото на Мурат Исаку, зборот *kukuvajkë* е образуван од ономатопејската основа *kuku* со употреба на суфиксот *-kë*. Овој креативен процес ја одразува употребата на ономатопејски основи за образување зборови, градејќи значење врз почетната основа.

kukuvajkë (... më ra në vesh zëri trishtues i shpenkeqit, *kukuvajkës* ...) („Несреќници“, стр. 183).

1.1.2.53. Образовање на зборовите со суфиксот –ki

Со суфиксот *-ki* од именската зборообразувачка основа е образувана именката *budallaki*.

budallaki (... ajo, *budallakinë* time prej një infantili ...) („Станот на третиот кат“, стр. 78).

Зборот *budallaki* не е прикажан во речниците што се користени за споредба на зборовите. Во FGJSH (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. се дадени зборовите: *budallallëk* (именка), *budallos* (глагол), *budallaqe* (како именка и придавка). Во FGJSSH (Речник на современиот албански јазик) 1980 г. се дадени и зборовите: *budallaçkë* и *budallosem* (глагол), *budallonjë* (именка).

1.1.2.54. Образовање на зборовите со суфиксот -li(e)

Суфиксот *-li*, првично влегол во албанскиот јазик сосема во турски зборови, а потоа и во некои албански зборови. Овој суфикс потекнува од турскиот јазик, каде што се користи за образовање на придавки, именки и етнички називи. Во албанскиот јазик, формира именки што укажуваат потекло или некоја карактеристика. Женската форма на овие зборови во гегскиот дијалект гласи: *-lie*, *-llie*, а во тоскискиот дијалект гласи *-leshë*, *-lleshë* (Çabej, 1987:254).

Со суфиксот *-li* од именски основи: *borxh*, *iman*, *rahmet* се образувани именките: *borxhli*, *imanli*, *rahmetli*.

borxhli (...si duket *borxhlinjtë* e të birit e kanë zënë rreth barakës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 167).

imanli (... që sonte të fus në defterin e *imanlinjve* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 233).

rahmetli (... kam dy *rahmetlinj* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 231).

Мурат Исаку покажува извонредни вештини во образовањето на придавките преку овој суфикс. Од придавката основа *i vrrarë* е образувана придавката *vrrarëlie*.

varërlië (... këtë zverdhanik me fytyrë *vrrarëlie* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 18).

Придавките: *xhenteli*, *nazelie* се образувани од именските зборообразувачки основи: *xhenet* и *naze*.

nazelie (... sugare në shtëpi, vajzë *nazelie* ç’ke me të ...) („Несреќници“, стр. 207).

xhenetli (... nënë e babë *xhenetlinj* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 231).

1.1.2.55. Образовање на зборовите со суфиксот -logji

Зборовите образувани со суфиксите *-logji* можат да се наречат и интернационализми. Во албанскиот јазик со овој суфикс се образоваат именки кои вообичаено означуваат посебно поле на истражувачка дејност (Husa, 2004:201), како: *antologji*, *ideologji*, *patologji*.

antologji (... fliste me zë të butë si prej *antologjie* ...) („Несреќници“, стр. 131).

ideologji (... jeni njëri prej atyre krimbave të mëndafsht, *ideologjia* e të cilëve shndërrohet në sindromë...) („Несреќници“, стр. 70).

patologji (... merren me *patologjinë* e anktheve të krimnit ...) („Несреќници“, стр. 71).

1.1.2.56. Образовање на зборовите со суфиксот **-llëk**

Меѓу странските суфикси посебно место зазема суфиксот од турско потекло *-llëk*, кој се среќава во голем број зборови позајмени од турски, но и во голем број основи на други зборови (Hysa, 2004:199).

Со суфиксот *-llëk* од именските зборообразувачки основи се образувани именките: *batakçillëk* (*batakçi*), *fukarallëk* (*fukara*), *haxhillëk* (*haxhi*), *horllëk* (*horr*), *kapadaillëk* (*kapadai*), *synetllëk* (*synet*), *matrapazllëk* (*matrapaz*), *spiuillëk* (*spiu*).

batakçillëk (... do t'ia nxjerr para botës të gjitha horrlëqet një nga një: *batakçillëqet*, *spiuillëqet*, *matrapazllëqet*, *vjedhjet* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 244).

budallallëk (... vendosa të shkarravis *budallallëqe* ...) („Несреќници“, стр. 79).

fukarallëk (... do të thotë dynjaja, shkeli zonja Sabiha *fukarallëkun* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 204).

haxhillëk (... ia kishte sjellë nga *haxhillëku* i radhës së tretë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 231).

horllëk (... do t'ia nxjerr para botës të gjitha *horrlëqet* një nga një: *batakçillëqet*, *spiuillëqet*, *matrapazllëqet*, *vjedhjet* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 244).

kapadaillëk (... m'u kërcënuua me *kapadaillëk* ...) („Несреќници“, стр. 98).

synetllëk (... shpërblehet për duan e lindjes së tyre, për sëmudjet, për *synetllëk* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 120).

matrapazllëk (... do t'ia nxjerr para botës të gjitha *horrlëqet* një nga një: *batakçillëqet*, *spiuillëqet*, *matrapazllëqet*, *vjedhjet* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 244); (... pranojnë bujën e rreme, *matrapazllëqet*, *hipokrizinë* ...) („Несреќници“, стр. 174).

spiuillëk (... do t'ia nxjerr para botës të gjitha *horrlëqet* një nga një: *batakçillëqet*, *spiuillëqet*, *matrapazllëqet*, *vjedhjet* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 244).

1.1.2.57. Образовање на зборовите со суфиксот **-më**

Суфиксот *-më* има клучна улога во образовањето на именките кои означуваат дејство и резултат во албанскиот јазик. Според студиите на А. Џуван и Екрем Чабеј, овој суфикс потекнува од партиципот и внатрешно еволуирал во структурата на албанскиот јазик. Главно се користи за создавање именки за дејство. Со овој суфикс наоѓаме значителен број глаголски именки во нашиот јазик. Сепак, создавањето на нови формации според овој модел е релативно ретко (Vuxheli, 1984:102).

Суфиксот *-më* не се користи многу во албанскиот јазик; но, во анализираните дела има создадено две именки од женски род: *drithmë* и *klithmë*, кои како зборообразувачка основа ги имаат глаголите *dridhem* и *klitha*.

drithmë (... me të parën ndjeva një *drithmë* në gjì ...) („Станот на третиот кат“, стр. 72).

klithmë (... më doli një *klithmë* nga gjoksi ...) („Станот на третиот кат“, стр. 107).

1.1.2.58. Образовање на зборовите со суфиксот **-nik**

Суфиксот *-nik* ја образува именката *fisnik*, која како зборообразувачка основа ја има именката *fis*.

fisnik (... e quajta *fisnik*, ngase gjendja e tij ...) („Станот на третиот кат“, стр. 105).

1.1.2.59. Образовање на зборовите со суфиксот -**ног(е)**

Со помош на суфиксот *-nor*, нов суфикс во албанскиот јазик, е образувана придавката *mortnore*, која како зборообразувачка основа ја има именката *mort*. Овој суфикс, кој внесе нов и творечки дух во нашиот јазик, придонесе полето на придавките да се прошири со единствени и интересни комбинации.

mortnore (... *kërkatjet e tyre hynin në qelinë njëzet e tre të burgut hetues si gjamë mortnore* ...) („Несреќници“, стр. 200).

1.1.2.60. Образовање на глаголите со суфиксот -**ој**

Во глаголскиот систем на денешниот албански јазик посебно место зазема суфиксот *-o*, кој се рангира како најактивен и најпродуктивен суфикс. Со суфиксот *-o* се образуваат изведени глаголи од менливи и неменливи зборовни групи, со исклучок на заменките, предлозите и сврзниците. Најголемата продуктивност суфиксот *-o* го има кога се спојува со именски основи (Çeliku et al., 2011:350).

Од именски основи се образувани глаголите: *ankoj* (*bëj ankesë*), *aspiroj* (*aspiratë, dëshirë*), *besoj* (*zë besë*), *dashuroj* (*dashuri*), *dëshiroj* (*dëshirë*), *dëshmoj* (*dëshmi*), *drekoj* (*drekë*), *falënderoj* (*falënderim*), *fluturoj* (*flutur*), *funksionoj* (*funksion*), *harroj* (*harresë*), *helmoj* (*helm*), *imagjinoj* (*imagjinatë*), *jetoj* (*jetë*), *konsideroj* (*konsideratë*), *konsumoj* (*konsum*), *kujtoj* (*kujtesë*), *kumtoj* (*kumt*), *kundërmoj* (*lëshon erë, kundërmim*), *lakmoj* (*lakmi*), *lakoј* (*lak*), *lëvroj* (*lavër*), *mendoj* (*mend*), *meritoj* (*meritë*), *mungoj* (*mungesë*), *ngarkoj* (*ngarkesë*), *ngulmoj* (*ngulm*), *numëroj* (*numër*), *pagëzoj* (*i vë një emër, pagëzim*), *pengoj* (*peng*), *preferoj* (*preferencë*), *regjistroj* (*regjistër*), *respektoj* (*respekt*), *raportoj* (*raport*), *sajoj* (*sajesë*), *simpatizoj* (*simpati*), *sulmoj* (*sulm*), *shijoj* (*shije*), *shoqëroj* (*shoqëri*), *shpresoj* (*shpresë*), *veproj* (*vepër*), *zëvendësoj* (*zëvendës*).

ankoj (... *unë, i shkreti, ankoja* fatin me duart në kokë ...) („Несреќници“, стр. 43).

aspiroj (... *religjionin të cilit i takoj, aspiroj* të ndjej ...) („Станот на третиот кат“, стр. 146).

besoj (... *asaj nuk ia besova, sepse më mungonin librat e lexuar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 83); (... *këtë ndjenjë të ngrohtë njerëzore s'mund t'ia besoja* ...) („Несреќници“, стр. 16).

dashuroj (... *s'keni pasur rast deri tash të dashuroni apo t'ju dashurojë* dikush ...) („Станот на третиот кат“, стр. 81).

dëshiroj (... *dëshiroj, shumë dëshiroj* shumë të mësoj ...) („Станот на третиот кат“, стр. 23); (... *pse aq fort e dëshiroja* të këndojmë bashkë ...) („Несреќници“, стр. 43).

dëshmoj (... *vetëm mund të dëshmoj* me shpirt të delirë se çdo varg e shkrova me psherëtima ...) („Несреќници“, стр. 43).

drekoj (... *më duket fare e panatyrshme të drekoj* vetëm ...) („Несреќници“, стр. 32).

falënderoj (... *së pari ju falënderoj* për kujdesin ...) („Станот на третиот кат“, стр. 134).

fluturoj (... *sot të fluturon* koka ...) („Станот на третиот кат“, стр. 10); (... *në fillim aq fort më gëzoi ardhja e tij, sa s'pata krahë të fluturoj* ...) („Несреќници“, стр. 10).

funksionoj (... *mora informata se çdo gjë funksionon* si jo më mirë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 135).

harroj (... *harrova* të them se dhembja në dashuri është e ëmbël ...) („Станот на третиот кат“, стр. 83).

helmoj (... mirëpo ma *helmoi* shpirtin, mbeta një kosh i thatë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 56).

imagjinoj (... edhe sikur mos të kishte Perëndi, ai do të *imagjinonte* një të tillë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 120); (... s’mund t’ia *imagjinoj* namat dhe djegat ...) („Несреќници“, стр. 100).

jetoj (... ti *jeton* fill vetëm ...) („Станот на третиот кат“, стр. 21).

konsideroj (... pse vegimin e saj e *konsideroja* aq të shtrenjtë ...) („Несреќници“, стр. 43).

konsumoj (... të rinjtë *konsumojnë* drogë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 26).

kujtoj (... tani kur *kujtoj* vdekjen e tij edhe këmbët nuk më mbajnë ...) („Несреќници“, стр. 61).

kumtoj (... rrëniet e orës së kullës së mes qytetit *kumtonin* natë të thellë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 68).

kundërmoj (një palë brekë fare të palara, që *kundërmonin* erë enësh ...) („Станот на третиот кат“, стр. 92).

lakmoj (... edhe unë do të *lakmoja* një të tillë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 232).

lakoј (... mirëpo u tremba ta mbaj gojën hapur si kufoma, t’i zgurdulloj sytë dhe ta *lakoј* qafën ...) („Несреќници“, стр. 57).

lëvroj (... që ndajnë arën prej arës dhe nuk *lëvrohen* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 223); (... tani dy ndjenja më *lëvrojnë*, ajo e kënaqësisë në fillim ...) („Несреќници“, стр. 15).

mendoj (... gjithmonë *mendoj* se atë e zhvilloj ...) („Станот на третиот кат“, стр. 62); (... kjo zaten më shtyu të *mendoj* se i Dyti ka shpirt të pasur ...) („Несреќници“, стр. 36).

meritoj (... kush ta dha ty atë të drejtë për të më shpifur, për të më hedhur në fund të pusit, kur s’e *meritoj* atë ...) („Станот на третиот кат“, стр.19).

mungoj (... nuk ia besova, sepse më *mungonin* librat e lexuar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 83).

ngarkoj (... atëherë të *ngarkoj* me një detyrë shoqërore ...) („Станот на третиот кат“, стр. 134); (... ti s’je ai, që më parë të *ngarkova* gjithë ato llogaritë ...) („Несреќници“, стр. 62).

ngulmoj (... ndaj merr një gojë bukë, merr, të lutem, merr, merr! *Ngulmoj* ...) („Несреќници“, стр. 40).

numëroj (... edhe tani nuk i *numërova* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 139).

pagëzoj (... nëse e shoqja e tij lind djalë, ta pagëzonte me emrin e shkrimtarit ...) („Несреќници“, стр. 129).

pengoj (... ju *pengoj* të vë karmin në buzë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 78).

preferoj (... siç dini, preferon lirikën spirituale ...) („Станот на третиот кат“, стр. 134); (... para së gjithash preferoj kauzën demokratike ...) („Несреќници“, стр. 69).

regjistroj (... në gjendje t’i *regjistroj* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 15).

respektoj (... s’di t’i *respektojë* të vdekurit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 88).

raportoj (... sot e kam afatin e fundit të *raportoj* ...) („Несреќници“, стр.269).

sajoj (... raste që *sajojnë* faqen e zezë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 18).

simpatizoj (... bile as sot s’ mund të pohoj se nuk *simpatizoj* apo dua dikë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 81).

sulmoj (... mos e dhashtë Zoti, ngrihet dhe më sulmon ...) („Несреќници“, стр. 60).

shijoj (... tash jam bërë pishman si qeni pse nuk jam munduar ta *shijoj* ëmbëlsinë e saj magjike ...) („Несреќници“, стр. 41).

shoqëroj (... shokut të qelisë numër katër që më *shoqëronte* ...) („Несреќници“, стр. 8).

shpresoj (... *shpresoj* se do të zgjojë interesim ...) („Станот на третиот кат“, стр. 77).

veproj (... me të vërtetë s’ di çka të bëj, si të *veproj* ...) („Несреќници“, стр. 17).

zëvendësoj (... Morenë asnjë femër në botë nuk mund ta *zëvendësojë* ...) („Несреќници“, стр. 173).

Од придавски основи се образувани глаголите: *drejtoj* (i *drejtë*), *fërkoj* (i *fërkuar*), *kulloj* (i *kulluar*), *pastroj* (i *pastër*), *turbulloj* (i *turbullt*), *thelloj* (i *thellë*), *thartoj* (i *tharët*), *varfëroj* (i *varfër*).

drejtoj (... sytë m’u mbyllën nga turpi dhe iu *drejtova* vetes ...) („Станот на третиот кат“, стр. 74).

fërkoj (... mos ki merak! - dhe *fërkoj* me njëren dorë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 62).

kulloj (... nën flokë akoma *kullonte* një plagë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 34).

pastroj (... kur do të dal t’i laj sytë në lavaman dhe të *pastroj* rrashtin ...) („Несреќници“, стр. 63).

turbulloj (... do t’ia *turbulloj* ujin ...) („Станот на третиот кат“, стр. 23).

thartoj (... nëse e ka për gjë - them me vete - do ta *thartoj* surratin ...) („Несреќници“, стр. 42).

thelloj (... më shumë ma *thelloj* plagën ...) („Станот на третиот кат“, стр. 24).

varfëroj (... *varfëronin* në vetmi vetëm dunjtë dhe zogjtë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 153).

Во значењето на глаголите со *-o* од прилошки основи важна улога игра зборообразувачката основа, прилогот. Прилозите што учествуваат во образувањето на глаголите со суфиксот *-o* се прилози за начин, место, количина и време. Повеќето глаголи кои потекнуваат од прилози имаат како зборообразувачка основа прилог за начин. По нив доаѓаат глаголи со зборообразувачка основа, прилог за место или количина. Помалку продуктивни за образување глаголи со суфиксот *-o* се прилозите за време (Vuxheli, 1994:68).

Во романите „Несреќници“ и „Станот на третиот кат“, суфиксот *-o* се спојува со прилошки основи за образување на глаголите: *bashkoj* (*bashkë*), *befasoj* (*befas*), *dyshoj* (*më dysh*), *ndryshoj* (*ndryshe*), *përrjashtoj* (*përrjashta*), *rehatoj* (*rehat*), *rrotulloj* (*rrotull*), *teproj* (*tepër*).

bashkoj (...tani, edhe pse të huaj, na *bashkonte* shishja ...) („Станот на третиот кат“, стр. 68).

befasoj (... ndoshta ju *befasova* për të keq ...) („Станот на третиот кат“, стр. 76).

dyshoj (... që të *dyshoj* në sjelljen ...) („Станот на третиот кат“, стр. 18); (... vërtetë më bëjnë të *dyshoj* me të madhe ...) („Несреќници“, стр. 15).

ndryshoj (... në shtëpinë tonë *ndyshoi* për bukuri disponimi i anëtarëve të familjes ...) („Станот на третиот кат“, стр. 157); (... më bëri shumëçka të *ndyshoj* në gjykimet e mia ...) („Несреќници“, стр. 36).

përrjashtoj (... dyshimet *përrjashtoji* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 19).

rehatoj (... ta *rehatoj* trupin lirshëm në gjumë e sipër ...) („Несреќници“, стр. 15).

rrotulloj (... kokën e *rrotullonte* dhe e varte me një lodhje të paparë ...) („Несреќници“, стр. 16).

teprojj (... ndoshta e *teprojj*, por s’kishte gjë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 29); (... nuk e *teprojj* para Zotit ...) („Несреќници“, стр. 128).

Од честичката *po* е образуван глаголот *pohoj*.

pohoj (... kështu *pohojnë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 25); (... këtë mund ta *pohonte* një i tretë me urdhrin e atyre të katit të dytë ...) („Несреќници“, стр. 58).

Суфиксите: *-ato*, *-ëlllo*, *-ëro*, *-so*, *-ëzo*, *-to*, *-ullo* не се многу продуктивни во образувањето на глаголите.

1.1.2.61. Образување на глаголите со суфиксот *-ato -ato*

Со суфиксот *-ato* од глаголската основа *ledhe* е образуван глаголот *ledhatoj* (*ledhe-ato*).

ledhatoj (... tezja e madhe, që ia *ledhatonte* leshrat Kobrës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 155); (... ia *ledhatoja* leshrat mbi ballë ...) („Несреќници“, стр. 164).

1.1.2.62. Образување на глаголите со суфиксот *-ëlllo*

Глаголот *ngushëlloj* е образуван од глаголската зборообразувачка основа *ngush*.

ngushëlloj (... si shpirt hyjnor, që më *ngushëllon* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 193); (... më *ngushëlloi* ajo duke mbushur gotën prej kristali ...) („Несреќници“, стр. 134).

1.1.2.63. Образување на глаголите со суфиксот *-(ë)ro*

Суфиксот *-(ë)ro* споен со именски основи ги формирал глаголите: *flakëroj* (*flakë*), *hapëroj* (*vë në veprim, hap*), *lajmëroj* (*lajm*).

flakëroj (... plot feksim të ëmbël formë kupore thuaјse *flakëronin* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 145).

hapëroj (... bëj të vihem në këmbë e të *hapëroj* ...) („Несреќници“, стр. 259).

lajmëroj (... me anën e një fshatari *lajmërova* babanë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 153).

1.1.2.64. Образување на глаголите со суфиксот *-ëso*

Со суфиксот *-ëso* од именска основа е образуван глаголот *saktësoj* (*saktësi*), а глаголот *plotësoj* (*plot* + *-ësoj*) е образуван од прилошка основа.

saktësoj (... „Lorkën dhe Jaseninin prej të huajve“ *saktësova* më afër ...) („Несреќници“, стр. 45).

plotësoj (... dua të *plotësoj* diçka në këtë spektër ...) („Станот на третиот кат“, стр. 83); (... „Dhjetë romane gjatë këtyre pushimeve“, *plotësova* ...) („Несреќници“, стр. 45).

1.1.2.65. Образување на глаголите со суфиксот **-ëzo**

Суфиксот *-ëzo* од именската зборообразувачка основа *kryq* го формирал глаголот *kryqëztoj* (*kryq* + *ëzo*).

kryqëztoj (... nga trishtimi i tmerrit të trumaksur *kryqëzon* vetëm duart para Zotit ...) („Несреќници“, стр. 75).

1.1.2.66. Образување на глаголите со суфиксот **-so / -ëso**

Со суфиксот *-so* од именската зборообразувачка основа *hije* е образуван глаголот *hijesoj*.

hijesoj (... fola i stepur, duke mos ia shqitur vështrimin nga ajo flakë e butë, që *hijesonte* faqet e saj ..) („Несреќници“, стр. 136).

1.1.2.67. Образување на глаголите со суфиксот **-to**

Суфиксот *-to* е споен со именски зборообразувачки основи и ги има образувано глаголите: *arsyetoj* (*arsye*), *shkaktoj* (*shkak*), *vajtoj* (*vaj*).

arsyetoj (... diçka *arsyetova* me ngritjen e krahëve ...) („Станот на третиот кат“, стр. 76); (... nuk do t'i mbetsha borxh, por s'isha në gjendje të *arsyetoj* ...) („Несреќници“, стр. 282).

shkaktoj (... këtë të fundit, vdekjen time, e ka shpifur „Zhapiu i Natës“ që të *shkaktojë* panik ...) („Несреќници“, стр. 57).

vajtoj (... bashkë me të sikur *vajtonte* trung e mur ...) („Несреќници“, стр. 113).

1.1.2.68. Образување на глаголите со суфиксот **-ullo**

Со суфиксот *-ullo* се образувани глаголите: *qarkulloj* (*qark* - *ullo*), *zgurdulloj* (*zgurd* - *ullo*).

qarkulloj (... përmbi borë *qarkullon* vetëm një kordhelë e hollë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 222).

zgurdulloj (... mirëpo u tremba ta mbaj gojën hapur si kufoma, t'i *zgurdulloj* sytë dhe ta lakoj qafën ...) („Несреќници“, стр. 57).

1.1.2.69. Образување на зборовите со суфиксот **-ok**

Врз основа на студијата на Еќрем Чабеј и Александер Џувани (1987:261), именките: *babëlok*, *nënloke* ги групиравме во изведените зборови со суфиксот *-ok*, бидејќи таму се споменува дека во зборот *babëlok* имаме проширување на суфиксот *-ok* со *-l*.

Од именските зборообразувачки основи: *babë*, *bir*, *mixhë*, *nënë* се образувани именките: *babëlok*, *birok*, *mixhok*, *nënloke*, *nënoke*.

babëlok (... i miri i *babëlokut*, - foli me një zë miklues ...) („Станот на третиот кат“, стр. 208); (... e shpifin të pafytyrët, or *babëlok!* ...) („Несреќници“, стр. 93).

birok (... truall i rëndë është vetëm turpi në fytyrë, or *birok* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 51).

mixhok (... Mala të paska këputur kryet nga hija dhe shtati, *mixhok* ...) („Несреќници“, стр. 179).

nënloke (... *nënlokes* edhe tani i shkonin do lotë të kulluar për faqe ...) („Несреќници“, стр. 86).

nënoke (... ooooo Malë i *nënokes*, Maloooo ...) („Несреќници“, стр. 84).

1.1.2.70. Образување на зборовите со суфиксот -онјар

Употребата на суфиксот *-онјар* е доста ограничен. Во творештвото на Мурат Исаку од глаголската зборообразувачка основа *loz* е образувана придавката *lozonjar*.

lozonjar (... pse i dridheshin buzët me trill *lozonjar* ...) („Несреќници“, стр. 166).

1.1.2.71. Образување на зборовите со суфиксот -онјë

Во творештвото на Мурат Исаку, образувањето на зборовите со суфиксот *-онјë* не е продуктивно. Со овој суфикс од именски основи се образувани именките: *shqiponjë* и *xixëllonjë*.

shqiponjë (... peshqesh i Pronës së Sherif Krosit, mbi jelekun e saj me *shqiponjën* në gjoks ...) („Несреќници“, стр. 155).

xixëllonjë (... „fap“ shkrepri midis tavanit të ulët një shkrepëtitje *xixëllonje* ...) („Несреќници“, стр. 241).

1.1.2.72. Образување на зборовите со суфиксот -оџе

Употребата на суфиксот *-оџе* е доста ограничен. Овој суфикс го среќаваме кај придавката *marroџе*, која како зборообразувачка основа ја има придавката *i marrë*.

marroџе (... nganjëherë jam *marroџе*, profesor ...) („Станот на третиот кат“, стр. 144); (... pas kaq e kaq llogotisjesh *marroџе* për dashurinë time ...) („Несреќници“, стр. 50).

1.1.2.73. Образување на зборовите со суфиксот -ор

Суфиксот *-ор*, кој има важна улога во зборообразувањето на именките, вешто е употребен од писателот, Мурат Исаку. Овој суфикс споен со именски зборообразувачки основи ги формира именките: *ambasador* (*ambasadë*), *fjalor* (*fjalë*), *frymor* (*frymë*), *vizitor* (*vizitë*).

ambasador (... kemi fotokopjen e takimit tënd me *ambasadorin* e po kësaj ambasade ...) („Несреќници“, стр. 229).

fjalor (... timbrin e zërit, prish *fjalorin*, shan ...) („Станот на третиот кат“, стр. 30).

frymor (... s’do të dallohemi nga *frymorët* e zoologjisë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 88).

vizitor (... kishte mbetur e fundit në turmën e *vizitorëve* ...) („Несреќници“, стр. 262).

Суфиксот *-or* споен со апстрактни именки ги формира придавките: *arsimor* (*arsim*), *burrëror* (*burrëri*), *disiplinor* (*disiplinë*), *djallëzor* (*djallëzi*), *edukator* (*edukatë*), *hyjnor* (*hyjni*), *kulturo* (*kulturë*), *madhështor* (*madhështi*), *mendor* (*mend*), *meritor* (*meritë*), *skamor* (*skamje*), *shpirtëror* (*shpirt*), *vajzëror* (*vajzëri*).

arsimor (... por ajo është shumë pak për një transformim të gjithanshëm kulturor dhe **arsimor** ...) („Несреќници“, стр. 133).

burrëror (... ruante në natyrën e tij një karakter të fortë **burrëror** ...) („Несреќници“, стр. 193).

disiplinor (... sërish e paskan kthyer prej burgut **disiplinor** në burgun hetues ...) („Несреќници“, стр. 199).

djallëzor (... pa kurrfarë paramendimi **djallëzor**, ia fala me gjithë zemër pronës së Sherif Krosit ...) („Несреќници“, стр. 108).

edukator (... sepse në të njëjtën kohë jeni **edukator** për t'i mbrojtur konventat ...) („Станот на третиот кат“, стр. 82).

hyjnor (... profesionin e vet prej një „kleriku **hyjnor**“ ...) („Станот на третиот кат“, стр. 119).

kulturo (... por ajo është shumë pak për një transformim të gjithanshëm **kulturo** dhe arsimor ...) („Несреќници“, стр. 133).

madhështor (... mu në qendër të varrezave të Budapestit ia kam ngritur varrin më **madhështor** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 151); (... sa **madhështor** jipej ky zog legjendar ...) („Несреќници“, стр. 108).

mendor (... më mungon forca e koncentrimit **mendor** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 194).

meritor (... duhet t'u kushtosh kujdes **meritor** të vdekurve ...) („Станот на третиот кат“, стр. 88).

skamor (... çka t'i bëj vetes - këtij profesori **skamori**! ...) („Станот на третиот кат“, стр. 179); (... si fshatar i Bigës; **skamnor** dhe i lënë pas dorës së fatit ...) „Несреќници“, стр. 165).

shpirtëror (... ky shoqërohet me intelgjencën dhe vrullin **shpirtëror** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 78).

vajzëror (... më pas u bëra psihman pse nuk ia cyta nervin e sentimentit **vajzëror** ...) „Несреќници“, стр.46).

Со суфиксот *-or*, се образувани придавки со соодветни значења од именска основа, како: *botëror* (*botë*), *dimëror* (*dimër*), *femëror* (*femër*), *foshnjor* (*foshnjë*), *guror* (*gur*), *hekurudhor* (*hekurudhë*), *malor* (*mal*), *mashkullor* (*mashkull*), *mëngjesor* (*mëngjes*), *pupullor* (*popull*), *qiellor* (*qiell*), *qumështor* (*qumësht*), *rendor* (*rend*), *rinor* (*rini*), *shkëmbor* (*shkëmb*), *shkollor* (*shkollë*), *tërkuzor* (*tërkuzë*).

botëror (... kompleti i veprave të zgjedhur të nobelistëve **botërorë** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 84).

dimëror (... në vendin sportivo-rekreativ për pushim **dimëror** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 135).

femëror (... ti i fiton me hirin **femëror** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 149).

foshnjor (... ai çirrej e çahej nga vaji **foshnjor** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 147).

guror (... kopshtin e shtëpisë sonë me fqinjët e ndanë një rrip **guror** ...) „Несреќници“, стр. 109).

hekurudhor (... bartjen e trastës në stacionin **hekurudhor** ...) „Несреќници“, стр. 128).

lindor (... po shkojnë në drejtim të qiellit *lindor* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 53).

malor (... prejardhjen e kam prej fshatit Shkabë, fshat *malor* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 76).

mashkullor (... jam shumë e rreptë ndaj seksit *mashkullor* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 86).

mendor (... më mungon forca e koncentrimit *mendor* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 194).

meritor (... duhet t'u kushtosh kujdes *meritor* të vdekurve ...) („Станот на третиот кат“, стр. 88).

mëngjesor (... sikur ta nanuriste në këtë gjumë të shkurtër *mëngjesor*, çikte me ledhati qepallat ...) („Несреќници“, стр.160).

popullor (... të përgjigjesh para gjyqit tonë *popullor* për orvatje komplotiste ...) („Несреќници“, стр. 91).

qiellor (... si mund të shërbejë ky çilimi, ky engjëll *qiellor* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 143); (... e kam trajtuar si një engjëll *qiellor* ...) („Несреќници“, стр. 201).

qumështor (... qyteti me Lumë vishej me një tis *qumështor* si vel i tejdkushëm ...) („Несреќници“, стр. 163).

rendor (... sipas numrit *rendor* të qelive, fitova një mik të rrallë ...) („Несреќници“, стр. 9).

rinor (...femër plot sharm, plot vrull *rinor* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 74); (... atë yll dhe idhull lozonjar, atë shën përdëllimtar përplot afsh *rinor* ...) („Несреќници“, стр. 27).

shkëmbor (... saora i ranë duqet nga krahu, si një masiv *shkëmbor* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 188).

shkollor (... i kishte marrë si laureate në fund të çdo vitit *shkollor* ...) („Несреќници“, стр. 159).

tërkuzor (... ato krahë me damarë *tërkuzorë* m'u lëshuan në gjoks ...) („Несреќници“, стр. 111).

Именката *piktor* е образувана од глаголската зборообразувачка основа *pikturoj*.

piktor (... kisha varur katër piktura artistike prej *piktorëve* të njohur ...) („Станот на третиот кат“, стр. 118).

Суфиксот *-or* е споен со глаголска зборообразувачка основа за да се формира придавка која покажува однос кон некое дејство: *lindor (lind)*.

lindor (... po shkojnë në drejtim të qiellit *lindor* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 53).

1.1.2.74. Образување на зборовите со суфиксот *-ore*

Суфиксот *-ore* станал продуктивен во пишаниот јазик, при што се образуваат 1) научни термини, повеќе граматички, 2) нешто конкретно или апстрактно, 3) местото каде се наоѓа предметот кој го означува основниот збор. Суфиксот *-ore* претставува женска форма на суфиксот *-or* (Џабеј, 1987:266).

Од основните именски форми: *akull, breg, fletë, rregull, l* со суфиксот *-ore*, се образувани именките: *akullore, bregore, fletore, rregullore*.

akullore (... ai me imagjinatën e vetë thoshte se i binte *akullore* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 40).

bregore (... u saktua në një **bregore** të butë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 237).

fletore (... çanakun me ilaçe dhe **fletoren** e shënimeve ...) („Станот на третиот кат“, стр. 93); (... qëndronte e mbyllur një **fletore** me kopertina të trasha ...) („Несреќници“, стр. 241).

rregullore (... sipas rregullave dhe **rregullores** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 209).

Од апстрактни именки од машки род образувани со суфиксот *-im* се создадени именките: *kërcimore* dhe *ushtrimore*.

kërcimore (... ka atje luhaja, **kërcimore**, kacavjerrësa ...) („Станот на третиот кат“, стр. 37).

ushtrimore (... disponon hapësirë rehabilitimi, dhoma të veçanta, ambulanca, **ushtrimore**, ilaçe ...) („Несреќници“, стр. 303).

Глаголските именки со суфиксот *-ore* обично укажуваат на место или предмет што е на некој начин поврзан со дејството што го изразува зборообразувачкиот глагол. За да се објаснат овие именки, потребно е да се употреби овој глагол во некој од неговите начини или времиња (Kole, 1970:35).

Од глаголски основи се образувани именките: *peshore* (*peshoj*), *përmendore* (*përmend*), *shitore* (*shes*).

peshore (... më rrëqethet vetja nga duart dhe s'mund ta vë në **peshore** ...) („Несреќници“, стр. 31).

përmendore (... ti ngre **përmendore** për t'i ruajtur si të gjallë në kujtesë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 87); (... tani vetëm dhembja ime është **përmendore** ...) („Несреќници“, стр. 81).

shitore (... për cikërrima të pavlera në një **shitore** ...) („Несреќници“, стр. 210).

Најголем број зборови образувани со суфиксот *-ore* се придавки од различни зборообразувачки основи.

Од основните именски форми се образувани придавките: *arbërore* (*arbër*), *boshtore* (*bosht*), *ditore* (*ditë*), *epshore* (*epsh*), *femërore* (*femër*), *këndore* (*kënd*), *kulturore* (*kulturë*), *kupore* (*kupë*), *kurrizore* (*kurriz*), *ligjore* (*ligj*), *mendore* (*mend*), *muzikore* (*muzikë*), *natyrore* (*natyrë*), *ndjenjore* (*ndjenjë*), *nervore* (*nerv*), *njerëzore* (*njerëz*), *përrallore* (*përrallë*), *policore* (*polic*), *popullore* (*popull*), *qendrore* (*qendër*), *qiellore* (*qiell*), *studentore* (*student*), *shembullore* (*shembull*), *shkencore* (*shkencë*), *shkollore* (*shkollë*), *shtizore* (*shtizë*), *teatrore* (*teatër*), *verore* (*verë*), *vezore* (*vezë*), *vjetore* (*vjet*).

arbërore (... paskan jetuar në trojet **arbërore** sipas shënimeve tona ...) („Несреќници“, стр. 265).

boshtore (... bark të ngjizur për kurrizi dhe pupla **boshtore** ...) („Несреќници“, стр. 9).

ditore (... në gazetën **ditore** vura re një koment ...) („Станот на третиот кат“, стр. 94).

epshore (... njerëzit e gjinive të kundërta dashurinë do ta zëvendësonin me shlyerjen e nevojave **epshore** ...) („Несреќници“, стр. 211).

femërore (... kjo epidemi e mallkuar ka prekur edhe gjininë **femërore** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 26); (... kishte do shenja **femërore** më të pjekura se shoqet e tjera ...) („Несреќници“, стр. 44).

këndore (... e kuçi si zakonisht dhe treti me do hapa të rralla „grom“, „grom“, „grom“, korridorin me tre kthesa **këndore** ...) („Несреќници“, стр. 38).

kulturore (... për ngritje **kulturore**, për art ...) („Станот на третиот кат“, стр. 26).

kupore (... sytë e saj plot feksim të ëmbël formë *kupore* thujse ...) („Станот на третиот кат“, стр. 145).

kurrizore (... hunda *kurrizore* bashkë me mustaqet e pashkurtuara ...) („Станот на третиот кат“, стр. 162); (... pa pikë gjaku dhe shprehjeje i kullonte hunda *kurrizore* ...) („Несреќници“, стр. 9).

ligjore (... sipas dispozitave *ligjore*, pranohet propozimi ...) („Станот на третиот кат“, стр. 131).

mendore (... do t’u përkushtohet sa është e mundur për t’i ngritur në pikëpamje *mendore* dhe shpirtërore ...) („Несреќници“, стр. 126).

muzikore (... kur s’isha i zanun me programin e trupës *muzikore* ...) („Несреќници“, стр. 199).

natyrore (... gjatë procedurë hetimore u gjet i vdekur nga vdekja *natyrore* i privuari nga liria, Malë Proka ...) („Несреќници“, стр. 56).

ndjenjore (... s’kemi pasur rast të shkëmbjemë qoftë edhe një fjalë goje, që prek në jetën *ndjenjore* ...) („Несреќници“, стр. 213).

nervore (... rruga për në klinikën për sëmundje shpirtërore dhe *nervore* kalon nëpër Qytetin me Lumë ...) („Несреќници“, стр. 304).

njerëzore (... bëra ç’mos mos i këpus lidhjet kulturore, artistike dhe *njerëzore* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 79); (... këtë ndjenjë të ngrohtë *njerëzore*, s’mund t’ia besoja ...) („Несреќници“, стр. 16).

përrallore (... jerej atëherë si një perri *përrallore* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 32).

policore (... s’di ç’bëj pasi nuk jam rrahur në punët e intrigave *policore* ...) („Несреќници“, стр. 104).

popullore (... nxit edhe më shumë flakën e kërshërisë si tek një fëmijë përrallat *popullore* ...) („Несреќници“, стр. 18).

qendrore (... reparti i vdekjes synon një pikë *qendrore* ...) („Несреќници“, стр. 288).

qiellore (... ka goditur poçin mandej ka marrë rrugët e përjetësisë *qiellore* ...) („Несреќници“, стр. 73).

studentore (... si student, e kam kënduar solo në mbrëmje *studentore* ...) („Несреќници“, стр. 42).

shembullore (... lexoheshin para klasës si hartime me invencë *shembullore* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 77); (... me sjellje *shembullore* dhe sukses të shkëlqyeshëm ...) („Несреќници“, стр. 119).

shkencore (... s’kemi të dhëna analizash të sakta *shkencore* për këtë dukuri ...) („Несреќници“, стр. 74).

shkollore (... një komplet tekstesh *shkollore* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 25).

shtizore (... ka ngrirë në dy këmbët me pupla *shtizore* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 108).

teatrore (... kur merrja pjesë si i ftuar, ajo m’u qas me do gjeste *teatrore* ...) („Несреќници“, стр. 47).

verore (... kur jam kthyer gjatë pushimeve *verore*, nuk më ka rënë në vesh gjysmë fjalë ...) („Несреќници“, стр. 175).

vezore (... përshtypje të veçantë linte buza e saj formës *vezore* ...) („Несреќници“, стр. 159).

vjetore (... mbledhës i tagrave *vjetore* për xhaminë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 218).

Од изведени именски основи со суфиксот *-ore* се образувани придавките: *armiçësore* (*armiçësi*), *hetimore* (*hetim*), *hyjnore* (*hyjni*), *madhështore* (*madhështi*), *shëndetësore* (*shëndetësi*), *shoqërore* (*shoqëri*).

armiçësore (... edhe atë për të ma shtruar një pyetje: <<Cilët janë bashkëpunëtorët e tu, thuaј ç’verpër *armiçësore* ke bërë ...>>) („Несреќници“, стр. 12).

hetimore (... gjatë procedurës *hetimore* u gjet i vdekur nga vdekja natyrore ...) („Несреќници“, стр. 56).

hyjnore (... sot nuk u kushton gjithfarë panagjericësh *hyjnore* udhëheqësve në skenën politike...) („Несреќници“, стр. 281).

madhështore (... në një çast vdekja e tij m’u duk sa *madhështore*, aq edhe festive ...) („Несреќници“, стр. 61).

shëndetësore (... është kjo një gjendje *shëndetësore* e papërcaktuar ...) („Несреќници“, стр. 37).

shoqërore (... atëherë të ngarkoj me një detyrë *shoqërore* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 134).

Неколку зборови со суфиксот *-or* се образувани од една проширена форма со тоскискиот суфикс *-ër* и гегскиот *-ën*, како: *fëmijënore* (*fëmijëni*), *farefisnore* (*farefisni*), *nusërore* (*nuse*), *shpirtëror* (*shpirt*), *shtetërore* (*shtet*).

farefisnore (... ç’lidhje *farefisnore* apo të tjera kanë vënë në kontakt ...) („Несреќници“, стр. 67).

fëmijënore (... gjeja aty shënime, shkarravitje, vizatime naive *fëmijënore* ...) („Несреќници“, стр. 159).

nusërore (... asnjëherë nuk gjeti tek ajo ngrohtësi *nusërore* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 158).

shpirtërore (... nuk më ka rënë të dëgjoj për një libër lutjesh *shpirtërore* ...) („Несреќници“, стр. 18).

shtetërore (... janë deklaruar kundër tërësisë territoriale *shtetërore* ...) („Несреќници“, стр. 221).

Придавките *gjatore* и *përmortore* се образувани од придавските зборообразувачки основи: *e gjatë* и *i përmortur* (кој е во жалост).

gjatore (... formën e fytyrës *gjatore*...) („Станот на третиот кат“, стр. 7); (... të pastra e të drejta, pasi ia zinin sytë i rridhnin fytyrës *gjatore* duaj-duaj ...) („Несреќници“, стр.106).

përmortore (... të ngarkojnë në qerren *përmortore* dhe të hudhin në rrugë ...) („Несреќници“, стр. 39).

Во FGjSSh (Речник на современиот албански јазик) 1980 г. и во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2006 г. дадени се формите: *përmortshëm* (прилог), *i përmortshëm* (приставка). Додека во FDGjSh (Правописен речник на албанскиот јазик) 2015 г. се наоѓаат формите: *përmortshëm* (прилог), *i përmortshëm* (приставка), *i përmortur* (приставка). Во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. е вклучена само формата *i përmortshëm* (приставка).

1.1.2.75. Образовање на зборовите со суфиксот *-oz*

Со суфиксот *-oz* од именската основа *mafi* е образувана именката *mafioz*. Овој суфикс споен со именски зборообразувачки основи ги формирал придавките: *misterioz* (*mister*), *prestigjioz* (*prestigj*), *religjioze* (*religjion*).

mafioz (... mund të jetë ndonjë kriminel, tregtar fëmijësh, *mafioz* ndërkombëtar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 10).

Зборот *mafioz* не е даден во FGjSSh (Речник на современиот албански јазик) 1980 г., додека во FGJSH (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. е даден зборот *mafioz* (како именка и придавка) и *mafi* (именка).

misterioz (... ç'valle *misterioze* hedhin fatet përreth ...) („Несреќници“, стр. 36).

prestigjioz (... që të lija tek ajo përshtypjen e një personi *prestigjioz* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 72).

religjioze (... paska qenë femër patriarkale dhe *religjioze* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 145).

1.1.2.76. Образовање на зборовите со суфиксот *-osh*

Суфиксот *-osh* се користи за создавање описни и односни придавки, помагајќи во изразувањето на различни нијанси. Придавките што се образуваат на овој начин често имаат подбивно, галовно или неутрално значење. За образовање на овие придавки се користат придавските и именските зборообразувачки основи (Agalliu et al., 2002:192). Според Јокли, овој чест суфикс во албанскиот јазик делумно означува лице што поседува особина тоа што го покажува основниот збор, делумно се користи за образовање на пејоративи, но во некои зборови ја изгубил својата специфична функција, како кај *djalosh* и *Gjelosh* (Çabej, 1987:269).

Од зборовите образувани со суфиксот *-osh* ги издвојуваме: *mijoshe*, *mirosh*, *mustaqosh*, *niposh*, кои не сме ги нашле во речниците што ги користевме за споредба.

Спојувањето на суфиксот *-osh* со именските зборообразувачки основи: *bir*, *djalë*, *nip* ги формирал именките: *birosh*, *djalosh* и *niposh*.

birosh (... e di *birosh*, njeriu jeton me të vetin ...) („Станот на третиот кат“, стр. 101).

djalosh (... ditëve të fundit vdiq një *djalosh* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 26); (... është një marrëzi e sëmurë, në daç ta dish, *djalosh* ...) („Несреќници“, стр. 212).

niposh (... kokën ma ktheni kah *niposhi*, kështu e dua kufomën time ...) („Станот на третиот кат“, стр. 56).

Од придавската зборообразувачка основа *i mirë* е образувана именката *mirosh*, додека од придавската основа *i vëngër* е образувана придавката *vëngërosh*.

mirosh (.. e di *mirosh*, ujë s'më ka mbetur ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11); (... fli, *mirosh* dhe mos bën „ciau“ ...) („Несреќници“, стр. 52).

vëngërosh (... sepse vërtet ishte gojëkuçur, smirëzi, *vëngërosh* ...) („Несреќници“, стр. 13).

Во FGJSSH (Речник на современиот албански јазик) 1980 г. освен што е даден зборот *vëngërosh* се дадени и: *vëngërash* (придавка), *i vëngër* (придавка), *vëngër* (прилог), *vëngëri* (именка), *vëngëroj* (глагол).

mijoshe (... që i falnin fytyrës së saj *mijoshe* lezet të veçantë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 78).

Придавката *mijoshe* е употребена со стилски нијанси за да опише едно нежно и многу мило лице.

Од именската зборообразувачка основа *mustaqe* е образувана именката *mustaqosh*. Овој збор не е даден во речниците што ги разгледувавме. Мурат Исаку уште еднаш ни докажува дека доста добро ги познавал начините на зборообразување во албанскиот јазик.

mustaqosh (... hetuesi im, një gjatahul, *mustaqosh* ...) („Несреќници“, стр. 66).

1.1.2.77. образување на зборовите со суфиксот -qar

Суфиксот *-qar*, не е продуктивен во романите што ги анализираваме во однос на зборообразувањето. Со овој суфикс од зборообразувачката основа *zili* е образувана придавката *ziliqar*.

ziliqar (... ka ai sy *ziliqarë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 174); (... më drobiste një ndjenjë *ziliqare* se fati im ka marrë tatërjetën ...) („Несреќници“, стр. 202).

Овој суфикс споен со именската зборообразувачка основа *zullum* ја формирал именката *zullumqar*.

zullumqar (... kishte vrarë ujkun, *zullumqarin* e fshatit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 52).

Од глаголската зборообразувачка основа *grabis* е образувана придавката *grabitqare*.

grabitqar (... fsheh ai dy duar *grabitqare* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 118); (... vetëm thonjtë, kthetra *grabitqari*, ma kallin tmerrin ...) („Несреќници“, стр. 26).

1.1.2.78. образување на зборовите со суфиксот -shëm

Познато е дека суфиксите за образување на прилозите во албанскиот јазик не се многу, меѓутоа, групите на прилози според зборообразувачки типови се богати, бидејќи многу прилози доаѓаат од другите зборовни групи со промена на лексичко-граматичката и семантичко-функционалната категорија на суфиксите (со неа се создаваат големи групи според семантичко-зборообразувачки тип, со јасно и хомогено категорично лексичко значење. Во таква група во албанскиот јазик спаѓаат и прилозите кои го имаат суфиксот *-shëm* (Thomai, 1989:55)

Од именски основи се образувани прилозите: *lezetshëm*, *zëshëm*, *mënishëm*, *madhërishëm*.

lezetshëm (... qeshi *lezetshëm* me atë që tha ...) („Станот на третиот кат“, стр. 206).

zëshëm (... çdo natë këndonte *zëshëm* në musaf ...) („Станот на третиот кат“, стр. 147); (... më ishte bërë zakon të flas *zëshëm* në çaste pakënaqësie ...) („Несреќници“, стр.176).

mënishëm (... tundi kokën duke murmuritur *mënishëm* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 42).

madhërishëm (... sytë i lëshoi në drejtim të majave të bjeshkëve, ku spikatnin *madhërishëm* ...) („Несреќници“, стр. 194).

Од придавската основа *i devotshëm* е образуван прилогот *devotshëm*.

devotshëm (... me një palë sy që vezullonin *devotshëm* karshi hënës ...) („Несреќници“, стр. 131).

Со глаголска зборообразувачка основа е образуван прилогот *lodhshëm* (*lodhem*).

lodhshëm (... i Dytë ngriti kokën *lodhshëm* si t'i dilte gjumi ...) („Несреќници“, стр. 18).

Бројот на прилозите образувани директно со суфиксот *-shëm* е многу зголемен (не од соодветните придавки), што може да се согледа како посебен вид на суфиксно образување (без претпозитивен член на придавката) (Thomai, 1989:61).

Од прилошка основа се образувани прилозите: *lirshëm* (*lirë*), *shlirshëm* (*shlirë*), *rehatshëm* (*rehat*).

lirshëm (... çohu dhe merr frymë *lirshëm* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 167); (... i dyti të rrijë sadopak *lirshëm* ...) („Несреќници“, стр. 9).

shlirshëm (... pse sillet aq *shlirshëm* sikur ta njihte ...) („Станот на третиот кат“, стр. 23); (... zëmar m'u drodh kur u ndal dhe shtriu dorën *shlirshëm* ...) („Несреќници“, стр. 44).

Кај прилогот *shlirshëm* имаме употреба на дијалектната варијанта *shlirë*.

rehatshëm (... gumëzhinte një grerëz arratisëse midis perdeve të lëshuara *rehatshëm* ...) („Несреќници“, стр. 222).

Од простите партиципи *gëzue* и *mendue* се образувани прилозите: *mendueshëm*, *gëzueshëm*.

gëzueshëm (... nëse pi dhe ti, - përgjigji *gëzueshëm* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 64).

mendueshëm (... foli *mendueshëm* me sytë mbi dysHEME ...) („Станот на третиот кат“, стр. 28).

1.1.2.79. образување на зборовите со суфиксот *-tar(e)*

Суфиксот *-tar* е стар и се наоѓа кај старите автори од Северот, вклучувајќи го Бузуку, Буди, Бардхи и Богдани. Некои примери вклучуваат: *burgëtar*, *gojëtar*, *peshkëtar* од Бузук; *fëdigtar*, *sqimatar*, *shortëtar*, *veshtëtar* од Буди; *derëtar*, *furrëtar*, *këshilltar* од Бардхи; и *detar*, *kankëtar* итн., nga Бодани. Во пишаниот јазик, суфиксот *-tar* станал многу продуктивен, формирајќи со него именки и придавки (Çabej, 1987:277).

Суфиксот *-tar* со народно потекло и чисто албански (Vehbiu, 1986:105), е споен со именки за да формира именки кои означуваат занимања, како: *arkëtar* (*arkë*), *arsimtar* (*arsim*), *farkëtar* (*farkë*), *gjahtar* (*gjah*), *gjamëtare* (*gjamë*), *këngëtar* (*këngë*), *tregtar* (*treg*), *varrtar* (*varr*).

arkëtar (... birin e tij Abazin, *arkëtar* i efkafit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 246).

arsimtar (... isha përgatitur vetëm e vetëm për detyrën e *arsimtarit* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 209).

farkëtar (... një farkëtar *farkonte* hekurin ...) („Станот на третиот кат“, стр. 207).

gjahtar (... në lule të ballit si *gjahtari* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 13).

gjamëtare (... kishte derdhur lot prej një *gjamëtareje* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 210); (... atëherë i prekur pa masë nga vaji *gjamëtar* ...) („Несреќници“, стр. 83).

këngëtar (... Hasan Koka, *këngëtar* solist i trupës muzikore ...) („Несреќници“, стр. 172).

tregtar (... *tregtar* fëmijësh ...) („Станот на третиот кат“, стр. 10); (... sa kushton një shpirt, or *tregtar* shpirttrash!? ...) („Несреќници“, стр. 30).

varrtar (... xhematë s’ka për të varrosur, *varrtarët* flenë ditën ...) („Станот на третиот кат“, стр. 184).

Суфиксот *-tar* е споен со именки за да формира именки што означуваат вршители на дејства, како: *anëtar* (*anë*), *dëshmitar* (*dëshmi*), *dijetar* (*dije*), *kalimtar* (*kalim*), *nevojtar* (*nevojë*), *rrugëtar* (*rrugë*), *shkaktare* (*shkak*), *shtegtare* (*shteg*), *trashëgimtar* (*trashëgim*), *udhëtar* (*udhë*).

anëtar (... kur isha fëmijë jetoja tok me *anëtarët* e tjerë të shtëpisë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 48); (... ka privuar nga jeta me këtë rast *anëtarin* e fraksionit të dytë ...) („Несреќници“, стр.75).

dëshmitar (... aty nuk mungojnë *dëshmitarët*, nuk ka as të vërteta ...) („Несреќници“, стр. 55).

dijetar (... hiqet si *dijetar* në anën tonë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 60).

kalimtar (... buzë rrugës, që të bjerë në sy të *kalimtarëve* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 119); (... me siguri jam qenie *kalimtare* ...) („Несреќници“, стр. 62).

nevojtar (... linte përshtypjen e një *nevojтари* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 24).

rrugëtar (... ta nxjerr shpirtin nga bytha, derri i dosës, qen bir qeni, griqër, *rrugëtar* ...) („Несреќници“, стр.153).

shkaktare (... do më vinte keq nëse bëhem *shkaktare* e dëshpërimit të tyre ...) („Станот на третиот кат“, стр. 150).

shtegtar (... del një zë i lodhur, si zëri i një *shtegtari*, kur pritet shpresa ...) („Станот на третиот кат“, стр. 9).

trashëgimtar (... s’i kishte dhënë zoti *trashëgimtarë*...) („Станот на третиот кат“, стр. 8).

udhëtar (... siç humbet pas një kodre *udhëtari* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 33).

Со суфиксот *-tar* во творештвото на Мурат Исаку наоѓаме и придавки образувани од основни или изведени именски зборообразувачки основи, како: *fetar* (*fe*), *kombëtar* (*komb*), *lëngimtar* (*lëngim*), *ngatërrestar* (*ngatërresë*), *ngazëllimtar* (*ngazëllim*), *ngushëllimtar* (*ngushëllim*), *përdëllimtar* (*përdëllim*), *përfitimtar* (*përfitim*), *përfundimtar* (*përfundim*), *shqiptare* (*shqip*), *vajtimtar* (*vajtim*), *zyrtar* (*zyrë*). Што се однесува до придавките со оваа структура, треба да се каже дека дел од нив не се вистински образувања, туку се само премини со конверзија од соодветните именки (Vehbiu, 1988:545).

fetare (... të varroset i ndjeri me ndihmën e tyre në mënyrë *fetare* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 219).

kombëtar (... mos ta hajë mendja se dikush do të shpallë hero *kombëtar* ...) („Несреќници“, стр. 231).

lëngimtar (... atë krijesë të përsosur me një palë sy që shkrepëtijnë me ankth *lëngimtar* ...) („Несреќници“, стр. 27).

ngatërrestar (... u kollit dhe m’u drejtua me një çehre prej njeriut *ngatërrestar* ...) („Несреќници“, стр.148).

ngazëllimtar (... hëna fliste me zë *ngazëllimtar* ...) („Несреќници“, стр. 253).

ngushëllimtar (... një vështrim *ngushëllimtar* përplot njomësi ...) („Несреќници“, стр. 135).

përdëllimtar (... atë yll dhe idhull lozonjar, atë shën *përdëllimtar* përplot afsh rinor ...) („Несреќници“, стр. 27).

përfitimtare (... vazhdoi të flasë me hijen *përfitimtare* të babait ...) („Станот на третиот кат“, стр. 172).

përfundimtar (... nga mënyrat se zgjidhet epilogu *përfundimtar* ...) („Несреќници“, стр. 102).

shqiptare (... me profesion profesor i letërsisë *shqiptare* ...) („Несреќници“, стр. 75); (... ajo vajzë nga babai *shqiptare* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 72);

vajtimtare (... gati nuk më mori gjama *vajtimtare* ...) („Несреќници“, стр. 53).

zyrtar (... në dokumentacionin *zyrtar* quhem ...) („Станот на третиот кат“, стр. 63); (... sespe personat *zyrtarë* të hetuesisë shkonin për të pushuar ...) („Несреќници“, стр. 7).

Од глаголската зборообразувачка основа *vras* е образувана придавката *vrastar*.

vrastar (... vetë surrati yt është *vrastar*, pis i mutit! ...) („Несреќници“, стр. 196).

1.1.2.80. Образување на зборовите со суфиксите: **-tinë, -tirë**

Со значење на место од именската зборообразувачка основа *shesh* е образувана именката *sheshtinë*.

sheshtinë (... sikur hiqja për litari mëzatin për t'u vrarë në *sheshtinë* me fqinjët ...) „Несреќници“, стр.292).

Во FGJSSH (Речник на современиот албански јазик) 1980 г. не е даден зборот *sheshtinë*, додека во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. е дадена формата: *sheshinë*.

Суфиксот *-tirë* од придавски зборообразувачки основи ги формирал именките: *humbëtirë* (*i humbur*), *mugëtirë* (*i mugët*), *shkretëtirë* (*i shkretë*), *zbrazëtirë* (*i zbrazët*).

humbëtirë (... më sillej përreth dhe më hidhte në një *humbëtirë* të errët ...) („Станот на третиот кат“, стр. 133); (... më duket se kam sharruar këmbë e krye në një *humbëtirë* të mallkuar ...) („Несреќници“, стр. 27).

mugëtirë (... Mashallah, mal! - shtova duke përvjedhur vështrimin në *mugëtirën* e paramëngjesit ...) („Несреќници“, стр. 184).

shkretëtirë (... njeriu ka nevojë për njeriun si lulja për dritën, ndaj në *shkretëtirë* duhet bërtitur ...) („Несреќници“, стр. 17).

zbrazëtirë (... megjithatë, këtë *zbazëtirë* të jetës së nëndheshme e plotësonte pikërisht ky gardian ...) („Несреќници“, стр. 13).

1.1.2.81. Образување на зборовите со суфиксот **-tor(e)**

Зборовите образувани со суфиксот *-tor* се општи за албанскиот јазик. Именките: *çajtores, faltore, pijetores* се користат со значење на место или локал.

Од именските зборообразувачки основи: *agjitacion, faj, çaj, pije* се образувани именките: *agjikator, fajtor, çajtores, pijetores*.

agjikator (... ishte profesori fajdexhi, tanimë në rolin e *agjikatorit* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 174); (... gjashtë vjet burg të rëndë si agjikator ...) („Несреќници“, стр. 91).

fajtor (... burri s'është gjithmonë *fajtor* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 86); (... s'di pse u tregua ndaj tij aq i pashpirt edhe pse ai në këtë rast s'ishte *fajtor* ...) („Несреќници“, стр. 53).

çajto (... janë kafenetë private, *çajto* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 26).

pijetore (... në asnjërën prej *pijetoreve* s'e gjeta ngushëllimin e vetes ...) („Станот на третиот кат“, стр. 54).

Суфиксот *-tor* од именските зборообразувачки основи: *punë* и *qumësht* ги формирал придавките: *punëtore* и *qumështor*.

punëtore (... synonte rrënimin e pushtetit të klasës *punëtore* ...) („Несреќници“, стр. 219).

qumështor (...tash kur zbardhte drita dhe Qyteti me Lumë vishej me një tis *qumështor* ...) („Несреќници“, стр. 163).

Од глаголската зборообразувачка основа *fal* е образувана именката *faltore*.

faltore (... duhet të ndërtohet një *faltore* e madhe në qendër të tokës ...) („Несреќници“, стр. 55).

1.1.2.82. Образување на зборовите со суфиксите: **-th, -thi**

Суфиксот *-th* со именските основи *shteg* и *sy* ги формирал именките: *shtegth* (*shteg* + *th*), *syth* (*sy* + *th*).

syth (... mos prek në *sythin* e sokolit, mortë ...) („Несреќници“, стр. 78).

shtegth (... shkëndijat e dritës së abazhurit i binin në *shtegth* të ballit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 75); (... vështrimin ia kam ngulur gozhdë në *shtegth* ...) („Несреќници“, стр. 60).

Во албанскиот јазик, прилозите со суфиксот *-thi* претставуваат посебен зборообразувачки тип. Тоа е тип на народни формации во многу единици со сè уште видливи дијалектни обоености. Не навлегува во видовите формации во развој, но носи посебна семантичка и функционална вредност (Thomas, 1990:59). Овој суфикс се спојува со: а) основни именски основи, б) именски основи образувани со суфиксот *-im*, в) супстантивизирани придавски основи што се наоѓаат денес во прилошка функција, г) неколку прилошки основи, д) со неколку сложенки (Hysa, 1970:52).

Суфиксот *-thi* е споен со основната форма на именката *mullar* и го формирал прилогот *mullarhi*.

mullarhi (... në këmbë dhe grotullohej *mullarhi* përreth vetes ...) („Станот на третиот кат“, стр. 25).

Од именската основа *shenjë* авторот ја формирал именката *shenjthi*, која со овој суфикс добива значење на мала димензија на нешто.

shenjthi (... në veçanti ia zbukuronte *shenjthi* i grumbullakët ...) („Станот на третиот кат“, стр. 31).

Суфиксот *-thi* се спојува со изведени зборови кои се образуваат со суфиксот *-im* и ги има образувано прилозите: *fluturimthi* (*fluturim*), *hutimthi* (*hutim*), *ledhatimthi* (*ledhatim*), *psherëtimthi* (*psherëtim*), *rrokullimthi* (*rrokullim*), *vegimthi* (*vegim*), *zgrapëllimthi* (*zgrapëllim*).

fluturimthi (... vështrimin *fluturimthi* sakaq ia hodhi babait të vet ...) („Станот на третиот кат“, стр. 73).

hutimthi (... u kapsallit *hutimthi* ...) („Несреќници“, стр. 139).

ledhatimthi (... më vjen sikur fërkoj *ledhatimthi* dy duart e saj ...) („Несреќници“, стр. 274).

psherëtimthi (... në një çast *psherëtimthi* iu derdha në përçafim ...) („Несреќници“, стр. 51).

rrokullimthi (... ia vura krahët përfundi dhe *rrokullimthi* në greminë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 225).

vegimthi (... çdo send më shtiret *vegimthi* ...) („Несреќници“, стр. 41).

zgrapëllimthi (... grëmbeva *zgrapëllimthi* portën e hekurt të qelisë ...) („Несреќници“, стр. 78).

Со глаголска основа е образуван прилогот *nunuritthi* (*nunërit* + *-thi*).

nunuritthi (... t'i flisja me përkëdheli dhe ta këndoja *nunuritthi* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 36).

1.1.2.83. Образување на зборовите со суфиксот *-ucë*

Суфиксот *-ucë* не се покажува продуктивен во прозата на Мурат Исаку. Од именската зборообразувачка основа *birë* е образувана именката *birucë* и има значење на нешто мало, во мала димензија.

birucë (... kur i nxjerr sytë në *birucën* e vet ...) („Станот на третиот кат“, стр. 10).

1.1.2.84. Образување на зборовите со суфиксот *-ues, -uese*

Со суфиксот *-ues*, од именски и глаголски зборообразувачки основи се образувани именки и придавки.

Од именската основа *kushtetutë* со суфиксот *-ues* е образувана придавката *kushtetues*.

kushtetues (... cilat kanë qenë mjtet dhe metodat për shkatërrimin e rendit *kushtetues* ...) („Несреќници“, стр. 12).

Од глаголските основи се образувани именките: *adhurues* (*adhuroj*), *aderues* (*aderoj*), *dhunues* (*dhunoj*), *emërues* (*emëroj*), *mashtgues* (*mashtroj*), *mësues* (*mësoj*), *tregues* (*tregoj*).

aderues (... një varg sish hiqen si *aderues* dhe simpatizantë të partive ...) („Станот на третиот кат“, стр. 172).

adhurues (... s'jam romantik dhe *adhurues* i mitit ballkanik ...) („Станот на третиот кат“, стр. 79).

dhunues (... të shfaqen në skenë të paudhët, *dhunuesit* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11).

emërues (... kërkoj *emëruesin* e përbashkët të jetës sime ...) („Несреќници“, стр. 225).

mashtgues (... të shfaqen në skenë të paudhët, dhunuesit, vjedhësit, *mashtguesit* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11); (... një e pandehme *mashtguese* e shpresës pa kufij ...) („Несреќници“, стр. 161).

Во овој пример, зборот *mashtgues* еднаш е употребен како именка, а понекогаш како придавка.

mësues (... më fal *mësues* i dashur, pse kokën nuk ta vura në gjoks ...) („Несреќници“, стр. 78).

tregues (... sipas disa *treguesve* nuk dëshirojnë martesë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 80); (... ia tundi gishtin *tregues* në shenjë kanosje ...) („Несреќници“, стр. 31).

Во овој пример зборот *tregues* е употребен понекогаш како именка, а понекогаш како придавка.

Од глаголските основи се образувани придавките: *ankuese* (*ankohem*), *argëtuese* (*argëtoj*), *dërrmuese* (*dërrmoj*), *ekuilibrues* (*ekuilibroj*), *hetues* (*hetoj*), *imponues* (*imponoj*), *kërcënues* (*kërcënoj*), *kumbues* (*kumboj*), *ledhatues* (*ledhatoj*), *lehtësues* (*lehtësoj*), *lënduese* (*lëndoj*), *miklues* (*mikloj*), *nënçmues* (*nënçmoj*), *ndëshkuese* (*ndëshkoj*), *ngushëllues* (*ngushëlloj*), *ofenduese* (*ofendoj*), *pikëlluese* (*pikëlloj*), *plotësues* (*plotësoj*), *poshtëruese* (*poshtëroj*), *shërues* (*shëroj*), *shqetësuese* (*shqetësoj*), *trishtues* (*trishtoj*), *tundues* (*tundoj*), *vërshëlluese* (*vërshëllej*), *vërshues* (*vërshoj*).

ankuese (... m'i kishte zgurdulluar sytë si tigri erdhi me psherëtima *ankuese* ...) („Несреќници“, стр.72).

argëtuese (... e kam kënduar në duet bashkë me Morenë, gjatë programeve *argëtuese* ...) („Несреќници“, стр. 42).

dërrmues (... pjesa *dërrmuese* e hetimeve kryhen përgjatë natës ..) („Несреќници“, стр. 8).

ekuilibrues (... ka ushtruar profesionin artistik *ekuilibrues* në cirkun kryesor ...) („Станот на третиот кат“, стр. 87).

hetues (... dikush kishte informuar organet *hetues* të gjyqit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 217); (... i pret lufta me gardianë, me *hetues*, me skenarë të montuar ...) („Несреќници“, стр. 21).

imponues (... më vjen i rëndë, i bezdishëm, *imponues*, i pakrasitur ...) („Несреќници“, стр. 152).

kërcënues (... vetë terri me misteret e veta sa është *kërcënues* aq edhe i frikshëm ...) („Несреќници“, стр. 8).

kumbues (... nxirrte një timbër *kumbues* si të lahutës ...) („Несреќници“, стр. 180).

ledhatues (... me një zë *ledhatues* si në këngë, mushka mori rrugën ...) („Несреќници“, стр. 106).

lehtësuese (... kjo për mua vërtet do të ishte rrethanë *lehtësuese* ...) („Несреќници“, стр. 126).

lënduese (... në një gjendje të përhumur dhe përplot kllapi *lënduese* ...) („Несреќници“, стр. 150).

miklues (... i miri i babëlokut, - foli me një zë *miklues* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 208).

nënçmues (... m'u drejtua më zë *nënçmues* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 132); (... të ngarkova gjithë ato llogarë *nënçmuese* ...) („Несреќници“, стр. 62).

ndëshkuese (... llojet e akuzave dhe të rekuizitave *ndëshkuese*, kërcënimet ...) („Несреќници“, стр. 24).

ngushëllues (... vazhdoi me ton *ngushëllues*, Hasan Koça ...) („Несреќници“, стр. 233).

ofenduese (... fjalët *ofenduese* që ia thashë pakëz si nëpër dhëmbë ...) („Несреќници“, стр. 36).

pikëlluese (... tani kishte rënë në një zymti *pikëlluese* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 209); (... or Malë, or vëlla, dil të shohësh motrën! Vajin *pikëllues* të Blojës ...) („Несреќници“, стр. 113).

plotësues (... nuk e kishe fituar të drejtën për ushqim *plotësues* ...) („Несреќници“, стр. 97).

poshtëruese (... fotografinë ma hodhi para këmbëve me përbuzje *poshtëruese* ...) („Несреќници“, стр. 91).

shërues (... herë-herë fjala e tij më ndikon si këngë, herë-herë si bar *shërues* ...) („Несреќници“, стр. 233).

shqetësuese (... kanë dërguar një raport të rrastë për gjëndjen tënde *shqetësuese* shëndetësore ...) („Несреќници“, стр. 302).

trishtuese (... foli me një apati të mjerë, gati *trishtuese* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 228); (... më ra në vesh zëri *trishtues* i shpenkeqit ...) („Несреќници“, стр. 183).

tundues (... syve të tij *tundues* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 17).

vërshëlluese (... tani, kur mirrte të fliste, pëshpërimë *vërshëlluese* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 46)

vërshues (... është një lumë i madh *vërshues* që nuk i mbyl ligjet ...) („Несреќници“, стр. 127).

1.1.2.85. Образовање на зборовите со суфиксот -uq, -uqe

Со наставката *-uqe* најдовме на една придавка со пејоративно значење што се образувала во аналогна форма, за човек што зборува со *th*.

thuthuqe (... foli me një zë gati prej një femre *thuthuqe* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 82); (... edhe shqiptimi im m’u duk shqiptim *thuthuqi* ...) („Несреќници“, стр. 131).

1.1.2.86. Образовање на зборовите со суфиксите: -ush, -ushë, -ushe

Суфиксите: *-ush*, *-ushë* и *-ushe* споени со именски основи ги формирале именките: *brekushe* (*brekë* + *ushe*), *loçkush* (*loçkë* + *ush*), *mjaltush* (*mjaltë* + *ush*), *Zekush* (*Zekë* + *ush*), *zonjushë* (*zonjë* + *ush*). Образованиите зборови со суфиксот *-ush* изразуваат нежност, галовност и укажуваат на мала димензија на нешто.

brekushe (... nëpër *brekushe* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 16); (... ngriti këmbëzat e *brekusheve* të linta në pulpa të këmbëve ...) („Несреќници“, стр. 184).

loçkush (... të ka rënë në kokërr të syrit *loçkushi* im ...) („Станот на третиот кат“, стр. 202).

mjaltush (... këndova një varg lutjesh me të dalë të dritës për shpirtin e tij: *Zekush mjaltushit!* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 202).

Zekush (...me *Zekush* sylarushin ...) („Станот на третиот кат“, стр. 202).

zonjushë (... ju uroj *zonjushë* e hirshme pushim ...) („Станот на третиот кат“, стр. 72).

1.1.2.87. Образовање на зборовите со суфиксот –vell

Со суфиксот *-vell* од именската зборообразувачка основа *shka* е образувана именката *shkavell*. Овој суфикс на образуваниот збор му дава пејоративно значење, како што се користи и основниот збор од кој доаѓа.

shkavell (... u takova me ty, me një *shkavell*, të cilit i mungojnë vetëm brirët ...) („Станот на третиот кат“, стр. 110).

Зборот *shkavell* не е даден во стандардните албански речници што ги консултираваме, што покажува дека тој главно се користи како термин со нијанси на потсмешливост во регионот на Полог и пошироко.

1.1.2.88. Образување на зборовите со суфиксот -xhi

Турскиот суфикс -xhi ја изгубил својата продуктивност и од ден на ден се заменува со албанските суфикси -ar, -tar, -tor. Голем дел од зборовите со суфиксот -xhi, како и други турцизми, кои и денес се среќаваат во нашиот јазик, го изгубиле својот неутрален карактер и добиле стилски, иронични, потсмевни и презирни нијанси (Milkani, 1970:106)

Овој суфикс влегол заедно со зборовите. Со него најдовме значителен број зборови како: *arabaxhi*, *badihavxhi*, *bythaxhi*, *çallgaxhi*, *dajrexhi*, *dallaverexhi*, *defterxhi*, *dilensexhi*, *dolldurmaxhi*, *fajdexhi*, *hazërxhi*, *jabanxhi*, *plakaxhi*, *qumyrxhi*, *simitxhi*.

arabaxhi (... Beqir Imzalia, i dyti është i biri i tretë i Hazir Rrokut, *arabaxhiut* të Çarshisë së Poshtme ...) („Станот на третиот кат“, стр. 249).

badihavxhi (... ishin këta *badihavxhinjtë* e qytetit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 170).

bythaxhi (... e tani, lumbardhë, thuama aman në sy se të kanë dërguar ata të katit të dytë, *bythaxhinjtë*, të më provokosh ...) („Несреќници“, стр. 29).

çallgaxhi (... thirrjen e krushqve, listën e të ftuarve, të *çallgaxhinjve*, ditën e martesës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 157).

dajrexhi (... duke u rënë me dy pëllëmbë shalëve si *dajrexhiet* dajreve ...) („Станот на третиот кат“, стр. 90).

dallaverexhi (... si të turpëroja duart me një *dallaverexhi* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 121).

defterxhi (... Beqir Imzalia, *defterxhi* i hakut të hoxhës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 242).

dilensexhi (... meqë ma kanë vënë disa *dilensexhinj* të Çarshisë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 64).

dolldurmaxhi (... Njërin e ka blerë prej Sahit kalasë, tjetrin prej Kadri *dolldurmaxhisë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 243).

fajdexhi (... ishte profesori *fajdexhi*, tanimë në rolin e agjitorit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 174).

hazërxhi (... prej atyre lypsarakëve *hazërxhinj* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 107).

jabanxhi (... një *jabanxhi* dy herë troket ...) („Станот на третиот кат“, стр. 184).

plakaxhi (... nën dardhën e babait të vet: atij *plakaxhiu*, i cili prej imanit ka ngritur diqan ...) („Станот на третиот кат“, стр. 49).

qumyrxhi (... në këmbë kishte mbathur dy cunga të djegur, prej atyre që *qumyrxhinjtë* bënin qumyr ...) („Несреќници“, стр. 64).

simitxhi (... kur vishni rroba të vjetra si në kohën e Demostenit dhe më shitni mend si *simitxhi* ...) („Несреќници“, стр. 296).

1.1.2.89. Образовање на зборовите со суфиксот –yes

Со суфиксот *-yes* е образувана придавката *rrëmbyes* од глаголската зборообразувачка основа *rrëmbej*.

rrëmbyes (... ishte ky çast i rrallë, sa *rrëmbyes* aq edhe marramendës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 74).

1.1.3. Изведени зборови образувани истовремено со префикс и суфикс

Со префикси и суфикси истовремено може да се образуваат глаголи, именки и придавки (Vesì, 1997:45). Во албанскиот јазик зборовите образувани со комбинирано префиксно-суфиксно образовање се многу ретки, феномен што може да се забележи и во собраниот материјал од Мурат Исаку. Ретко може да најдеме на зборови образувани според овој начин на зборообразовање.

а) *para* + именка + *-o* за да формира глагол

parafytyroj (*para* + *fytyrë* + *o*)

parafytyroj (... gjithë kohën e kohës *parafytyroj* vdekjen time ...) („Несреќници“, стр. 65).

б) *për* + именка + *-s* за да формира придавка: *përdhese* (*për* + *dhe* + *s*).

përdhese (... ishte banesë *përdhese* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 8); (... në pjesën *përdhese* mbajmë gjanë ...) („Несреќници“, стр. 133).

в) *për* + именка + *-o* за да формира глаголи: *përfytyroj* (*për* + *fytyrë* + *o*), *përqafoj* (*për* + *qafë* + *o*).

përfytyroj (... vetëm *përfytyrohet* me forcën e imagjnatës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 144); (... kështu më lehtë arrija të *përfytyroj* si krijesën më të përsosur ...) („Несреќници“, стр. 124).

përqafoj (... në këtë vetmi të ftohtë, *përqafoj* djalin në fotografi ...) („Станот на третиот кат“, стр. 111); (... pse së paku nuk e *përqafova*, pse nuk ia vura dorën në ballë ...) („Несреќници“, стр. 61).

г) *për* + именка + *-(ë)si* за да формира именки: *përjetësi* (*për* + *jetë* + *si*).

përjetësi (... ka marrë rrugët e *përjetësisë* qiellore ...) („Несреќници“, стр. 73).

д) *z* + придавка + *-o* за да формира глагол: *zbukuroj* (*z* + *bukur* + *-o*).

zbukuroj (... të cilin në veçanti ia *zbukuronte* shenjthi ...) („Станот на третиот кат“, стр. 31).

1.1.4. Проблемот со афиксоидите во албанскиот јазик

Во албанскиот јазик, во врска со прашањето за афиксоиди, нема единствен став меѓу лингвистите. Во проучувањето на системот на зборообразовање во албанскиот јазик, некои ги сметаат за префикси, додека други ги сметаат за делови од сложените зборови. Во *Граматиката на албанскиот јазик, Морфологија I*, во групата на

префиксоиди кои не се целосно завршени како такви, се спомнуваат.: *drejt-*, *gjithë-*, *gjysmë-*, *jashtë-*, *plot-*, *shumë-*, *vetë-* (Agalliu et al., 2002:187).

Лингвистот, Енвер Хиса, во групата афиксоиди или попрецизно полупрефикси, ги разгледува елементите: *gjithë-*, *gjysmë-*, *ish-*, *jashtë-*, *krye-*, *ndihmës-*, *plot-*, *zëvendës-*, *vetë-* (Hysa, 2004:60). Во врска со оваа разлика, лингвистот Пачаризи (2020:85) има поинаков став, според кој таквите префикси може да се појавиле подоцна во албанскиот јазик, но тоа не ги прави помалку префикси од другите префикси. Тој нагласува дека, бидејќи семантички се еднакви со префиксите од тој тип, *para-*, *prapa-*, *ndaj-*, *nën-*, *prej-* и некој друг, оној што Хиса ги нарекува префиксоиди, всушност се префикси сè додека успеваат да изградат јасно диференцирани семантички парадигми.

Во групата на префиксоиди лингвистот, Јани Томај, ги вбројува префиксите : *bashkë-*, *para-*, *prapa-*, *kundër-*, со кои се образуваат голем број именки и глаголи со различни значења. Исто така, тој споменува дека постои мислење според кое *bashkë-*, *para-*, *prapa-*, *kundër-* итн. се основа на зборови, па затоа зборовите што се образувани со нив се сложени зборови (Thomai, 1999:156).

Според Анита Чепани, афиксоиди се морфеме со нејасно значење. Во зависност од позицијата во зборот, исто како и афиксите, афиксоидите се делат на префиксоиди и суфиксоиди. Таа споменува дека постојат два концепта за терминот синсуфикс. Еден концепт ги гледа афиксоидите како елементи на сложенките, кои благодарение на густината на повторувањето, имаат тенденција да преминат во афикси (префикси или суфикси). Додека втората концепција афиксоидите ги гледа како елементи на основата на зборот кои немаат јасно значење (некои можеби некогаш имале значење, но го изгубиле), но се одделуваат од него. Во албанската лексика се издвоени некои елементи кои ги исполнуваат критериумите да се класифицираат како афиксоиди. Во оваа група, лингвистката споменува: *curru* (*currifit*), *-bun* (*kacabun*), *kollo-* (*kollofit*), *kaça-* (*kacagjel*), *ka-* (*kabisht*), *-vit* (*vērvit*) *m-* (*mbath*), *n-* (*ngarkoj*), *gë(r)* (*gërgas*) итн., (Çepani, 2005:149).

Оваа група зборови пред кои стојат: *krye-*, *bashkë-*, *gjysmë-*, *drejt-*, *kundër-*, *vetë-*, ние ги сметаме како изведени зборови со префикси бидејќи создаваат јасно одвоени структурни значења.

1.1.4. 1. Формирањата со префиксот *krye-*

Конструкциите со префиксот *krye-*, кои Hysa (1986:98) ги нарекува формации со префиксоидот *krye-*, се зборови од секојдневна и општа употреба.

Префиксот *krye-* споен со именски основи ги формирал именките: *kryemjeshtri*, *kryengritje*, *kryeqytet*.

kryemjeshtri (... *kryemjeshtri* me një bariton të gjallë këndonte që muret të mos shemben ...) („Несреќници“, стр. 107).

kryengritje (... në ç'mënyrë e kenë përgatitur *kryengritjen* antipopullore ...) („Несреќници“, стр. 12).

kryeqytet (... ekspozita ime e pavarur me motive dimri nga *kryeqyteti* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 77); (... e leja në stacionin automobilistik të Qytetit me Lumë për t'u kthyer në Bigë apo në *kryeqytet* ...) („Несреќници“, стр. 211).

1.1.4. 2. Формирањата со префиксот *bashkë-*

Префиксот *bashkë-* во албанскиот јазик, освен што има квантитативно значење, исто така има и одредувачко значење. Овој префикс му дава на зборот точност во значењето, пренесувајќи го своето значење на мотивирачката основа и прецизирајќи го. Одговара на префиксите *ko-* и *kon-* (*co-* / *con-*) кои не станаа продуктивни во албанскиот јазик, туку влегоа заедно со соодветните основи како лексикализирани зборови, како што се *kontemporan*, *koekzistencë* итн. (Paçarizi, 2020:131).

Во прозата на Мурат Исаку префиксот *bashkë-* е споен со основни и изведени именки и со придавки.

Префиксот *bashkë-* е споен со основна именка и го формира зборот *bashkëshorte*.

bashkëshorte (... ju, një gjë të këtille nuk do ta pranoni për *bashkëshorten* tuaj ...) („Станот на третиот кат“, стр. 196); (... „Moreja do të jetë *bashkëshortja* jote“ ...) („Несреќници“, стр. 50).

Префиксот *bashkë-* се поврзува со изведени именки со суфиксите *-tar* и *-tor*, и ги формира зборовите: *bashkëfshatar*, *bashkëmendimtar*, *bashkëpunëtor*, *bashkëudhëtare*.

bashkëfshatar (... këtë tërbim e kishte lidhur me shpifjet e një *bashkëfshatari* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 99); (... hoqën të zitë e ullirit *bashkëfshatarët* e shkretë ...) („Несреќници“, стр. 203).

bashkëmendimtar (... ai në bashkëpunim me *bashkëmendimtarët* e vet formon organizatën armiqësore ...) („Несреќници“, стр. 220).

bashkëpunëtor (... edhe atë për të ma shtruar një pyetje: <<Cilët janë *bashkëpunëtorët* e tu, thuaj ç'verër armiqësore ke bërë ...>>) („Несреќници“, стр. 12).

bashkëudhëtare (... e cila më ka besuar se do të bëhej *bashkëshortja* ime, bashkëudhëtare nëpër shtegtime ...) („Несреќници“, стр. 183).

Префиксот *bashkë-* се спојува со изведени именки со суфиксот *-im* и со изведени придавки со суфиксот *-or(e)*: *bashkëdyzim*, *bashkëpunim*, *bashkëkohor*, *bashkëtingullore*.

bashkëdyzim (... tek femra dashuria kuptohet si *bashkëdyzim* epshesh e jo zemrash ...) („Несреќници“, стр. 217).

bashkëpunim (... një rrjet i tërë vendasish në *bashkëpunim* me një të huaj ...) („Станот на третиот кат“, стр. 217).

bashkëkohor (... në ç'masë gjen përkrahje kursi i civilizimit *bashkëkohor* ...) („Несреќници“, стр. 301).

bashkëtingëllore (... pra, Rahmetullah me *bashkëtingëlloren* „H“ ...) („Станот на третиот кат“, стр. 130).

Со изведени именки со суфиксите *-as*, *-ës*: *bashkëdorase*, *bashkëfolës*.

bashkëdorase (... a thua mund të ketë dorë apo të jetë *bashkëdorase* në zhdurjen e tij ...) („Станот на третиот кат“, стр. 218).

bashkëfolës (... më pak cyt nervin e *bashkëfolësit* ...) („Несреќници“, стр. 12).

1.1.4. 3. Формирањата со префиксот *gjysmë-*

Тоа е одредувачки префикс, функционално сличен на префиксот *drejt-*, но со сигурно различно семантичко значење (Paçarizi, 2020:105).

Префиксот *gjysmë-* е споен со именски основи и има образувано именки и придавки. Со помош на овој префикс се образувани именките: *gjysmëfjalë*, *gjysmagjel*, *gjysmëkapota*, *gjysmëtterr*.

gjysmëfjalë (... më vraftë rrufeja nëse mora vesh *gjysmëfjale* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 117).

gjysmagjel (... unë jam *gjysmagjel*, që kam lindur nga barku i nënës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 19).

gjysmëkapota (... *gjysmëkapota* bojë hiri me një sumbull mangut ...) („Станот на третиот кат“, стр. 162).

gjysmëtterr (... përvидhte krahun në *gjysmëtterr* me garuzhdën e çorbës ...) („Несреќници“, стр. 13).

Со придавска вредност се сретнуваат конструкциите: *gjysmëhungareze* и *gjysmëshqiptare*.

gjysmëhungareze (... duart e kësaj vajze gjysmëshqiptare, *gjysmëhungareze*, të ngrohta ...) („Станот на третиот кат“, стр. 72).

gjysmëshqiptare (... duart e kësaj vajze *gjysmëshqiptare*, gjysmëhungareze, të ngrohta ...) („Станот на третиот кат“, стр. 72).

1.1.4. 4. Формирањата со префиксот *drejt-*

Префиксот *drejt-* е споен со една изведена именка со суфиксот *-im* и ја формирал именката *drejtpeshim*.

drejtpeshim (... më mungon *drejtpeshimi* midis ndjenjës që ruaj ...) („Станот на третиот кат“, стр. 194); (... zemra më rrihte si çekan, kisha humbur *drejtpeshimin* ...) („Несреќници“, стр. 64).

1.1.4. 5. Формирањата со префиксот *kundër-*

Префиксот *kundër-* потекнува од прилогот *kundër*. Тој е продуктивен префикс во создавањето именки и може да се поврзе со именки, придавки и глаголи.

Префиксот *kundër-* е споен со изведени именски основи, како: *kundër + vënie*, *kundër + thënie*.

kundërthënie (... ajo mbi të gjitha është nënë, gjeneratore e mëkëmbjes së jetës, bukurisë, përsosmërisë, harmonisë midis *kundërthënieve* ...) („Несреќници“, стр. 217).

kundërvënie (... atëherë pas *kundërvënies* me tërë fuqinë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 32).

Во современиот албански јазик, зборовите образувани со префиксот *kundër-* се зголемуваат, бидејќи овој префикс добро ги исполнува функциите на префиксот со странско потекло; поради тоа, некои зборови кои порано се користеле со префиксот *anti-*, сега се користат само со префиксот *kundër-* (Samaga, 2007:93).

Префиксот *kundër-* споен со изведената именка со суфиксот *-ar* ја формирал придавката *kundërrevolucionar* (*kundër + revolucionar*).

kundërrevolucionar (... kanë përcjellë aktivitetin e saj *kundërrevolucionar* ...) („Несреќници“, стр. 220).

1.1.4. 6. Образувања со префиксот *vetë-*

Во современото развивање на албанскиот литературен јазик, создавањето на зборови со заменката *vetë-* бележи значително зголемување. Ова доведе до голем број нови зборови, особено во современите терминологији на албанскиот јазик. Користењето на префиксот *vetë-* во образувањето на зборовите овозможи изразување на нови концепти и идеи на соодветен и компатибилен начин со актуелниот општествен контекст. Овој зборообразувачки процес стана суштински за збогатување на лексиката (Shehu, 1990:112).

Vetë- може да се спојува со именски основи (потенцијално) изведени од глаголи (Shehu, 1989:152).

Со префиксот *vetë-* во прозата на Мурат Исаку ги најдовме следните конструкции:

- а) *vetë* + изведена именка со суфиксот *-je*
vetë + dashje, vetë + dije, vetë + vrasja, vetë + zhdukje

vetëdashje (... kur e bëmë më të butë nga shpina se barku, hoq me *vetëdashje* aureolën e „martirit“ ...) („Несреќници“, стр. 300).

vetëdije (... s’ ishte nën kontrollin e *vetëdijes* sime ...) („Станот на третиот кат“, стр. 13); (... kohë pas kohe humbisja *vetëdijen* nga sulmi i nervave ...) („Несреќници“, стр. 203).

vetëvrasja (...nga *vetëvrasja* hoqa dorë, por plagët mbetën të hapura ...) („Станот на третиот кат“, стр. 66); (... Lok Proka nga Biga, do të bënte *vetëvrasje* në qeli ...) („Несреќници“, стр. 246).

vetëzhdukje (... që nga gjaku i vet ta flakë sindromin e *vetëzhdukjes* ...) („Несреќници“, стр. 55).

- б) *vetë* + изведена именка со суфиксот *-im*
vetë + flijim, vetë + prezentim

vetëflijim (... shkalla e gatishmërisë së *vetëflijimit* për të mirën e tjetrit ...) („Несреќници“, стр. 218).

vetëprezentim (... i panjohuri (i Pari) sipas *vetëprezentimit*, Hasan Koka, më mbante në gjirin e vet ...) („Несреќници“, стр. 169).

ГЛАВА II

2. ОБРАЗУВАЊЕ СО ПРЕТПОЗИТИВЕН ЧЛЕН

Образуваните придавки од партицип го наследуваат семантичкото јадро од соодветните глаголи. Значи, тие ја означуваат карактеристиката на резултатот од дејството изразена со глаголите, од чија основа се образуваат. Именувањето придавка од партицип е структурно мотивирано од зборообразувачката основа, бидејќи придавката се формира од партиципот на соодветниот глагол (Memishaj, 2007:60-61).

Образувањето на придавките со претпозитивен член на партиципите зазема многу посебно и продуктивно место во прозата на Мурат Исаку. Со претпозитивен член на партиципите лесно се образуваат придавки. Во собраниот материјал наидовме на голем број зборови образувани на овој начин на зборообразување.

2.1. Придавките со претпозитивен член

Придавките со претпозитивен член се: *e befasuar* (партицип на глаголот *befasoj*), *i bindur* (партицип на глаголот *bind*), *i blerë* (партицип на глаголот *blej*), *e braktisur* (партицип на глаголот *braktis*), *i brengosur* (партицип на глаголот *brengosem*), *të burgosur* (партицип на глаголот *burgos*), *të copëtuar* (партицип на глаголот *copëtoj*), *e çelur* (партицип на глаголот *çel*), *i çmendur* (партицип на глаголот *çmendem*), *të çrregulluar* (партицип на глаголот *çrregulloj*), *i dashuruar* (партицип на глаголот *dashuroj*), *i dehur* (партицип на глаголот *deh*), *i demoralizuar* (партицип на глаголот *demoralizoj*), *e demoduar* (партицип на глаголот *demodoj*), *të derdhur* (партицип на глаголот *derdh*), *i dëbuar* (партицип на глаголот *dëboj*), *i dërrmuar* (партицип на глаголот *dërrmoj*), *i dëshiruar* (партицип на глаголот *dëshiroj*), *e dëshmuar* (партицип на глаголот *dëshmoj*), *i dëshpëruar* (партицип на глаголот *dëshpëroj*), *i diatur* (партицип на глаголот *dihat*), *i disponuar* (партицип на глаголот *disponoj*), *të dridhur* (партицип на глаголот *dridh*), *i drobitur* (партицип на глаголот *drobit*), *të eksagjeruar* (партицип на глаголот *eksagjeroj*), *e farkuar* (партицип на глаголот *farkoj*), *e fshehur* (партицип на глаголот *fsheh*), *i fyer* (партицип на глаголот *fyej*), *e gabuar* (партицип на глаголот *gaboj*), *e gatuar* (партицип на глаголот *gatuaj*), *të gëzuar* (партицип на глаголот *gëztoj*), *të hapur* (партицип на глаголот *hap*), *të hedhur* (партицип на глаголот *hedh*), *i helmuar* (партицип на глаголот *helmoj*), *e hutuar* (партицип на глаголот *hutoj*), *i hidhëruar* (партицип на глаголот *hidhëroj*), *e humbur* (партицип на глаголот *humbas*), *i katandisur* (партицип на глаголот *katandis*), *i kënaqur* (партицип на глаголот *kënaq*), *e këputur* (партицип на глаголот *këpus*), *i kërrusur* (партицип на глаголот *kërrus*), *i kulluar* (партицип на глаголот *kulloj*), *të lagur* (партицип на глаголот *lag*), *të lehtësuar* (партицип на глаголот *lehtësoj*), *të lerosur* (партицип на глаголот *leros*), *të lëshuar* (партицип на глаголот *lëshoj*), *i ligur* (партицип на глаголот *ligem*), *të lumtur* (партицип на глаголот *lumturoj*), *të lyer* (партицип на глаголот *lyej*), *i lodhur* (партицип на глаголот *lodh*), *i mahnitur* (партицип на глаголот *mahnit*), *e magjepsur* (партицип на глаголот *magjeps*), *i mallkuar* (партицип на глаголот *mallkoj*), *të matur* (партицип на глаголот *mat / mas*), *të mbyllur* (партицип на глаголот *mbyll*), *të menduar* (партицип на глаголот *mendoj*), *e merituar* (партицип на глаголот *meritoj*), *e mobiluar* (партицип на глаголот *mobiloj*), *të mohuar* (партицип на глаголот *mohoj*), *i molisur* (партицип на глаголот *molis*), *të montuar* (партицип на глаголот *montoj*), *i mpirë* (партицип на глаголот *mpirë*), *i nderuar* (партицип на глаголот *nderoj*), *të ndezur* (партицип на глаголот *ndez*), *i ndërkëmbur* (партицип на глаголот *ndërkëmb*), *i nënçtuar* (партицип на глаголот *nënçmoj*), *i nënshtruar* (партицип на глаголот *nënshtrtoj*), *i nëpërkëmbur* (партицип на глаголот *nëpërkëmb*), *të ndryshkur* (партицип на глаголот *ndryshk*), *e ngashëruar* (партицип на глаголот *ngashërej*), *i ngujuar* (партицип на глаголот *ngujoj*), *të ngulur* (партицип на глаголот *ngul*), *e ngjeshur* (партицип на глаголот *ngjesh*), *të ngjyer* (партицип

на глаголот *ngjyey*), *i organizuar* (партицип на глаголот *organizoj*), *të pajtuar* (партицип на глаголот *pajtoj*), *të paramenduar* (партицип на глаголот *paramendoj*), *e perënduar* (партицип на глаголот *perëndoj*), *e peshuar* (партицип на глаголот *peshoj*), *i pezmatuar* (партицип на глаголот *pezmatoj*), *të përбетuar* (партицип на глаголот *përбетoj*), *të përбuzur* (партицип на глаголот *përбuz*), *të përгjakur* (партицип на глаголот *përгjak*), *i përхumbur* (партицип на глаголот *përхumbem*), *i përкусhtuar* (партицип на глаголот *përкусhtoj*), *e përкryer* (партицип на глаголот *përкryej*), *i përmbajtur* (партицип на глаголот *përmbaj*), *i përpunuar* (партицип на глаголот *përпunoj*), *e përSORUR* (партицип на глаголот *përSOS*), *e përVëluar* (партицип на глаголот *përVëloj*), *e pjekur* (партицип на глаголот *pjek*), *i plagosur* (партицип на глаголот *plagos*), *të plehërosur* (партицип на глаголот *plehëros / plehëroj*), *i prekur* (партицип на глаголот *prek*), *të poshtëruar* (партицип на глаголот *poshtëroj*), *i pushkatuar* (партицип на глаголот *pushkatoj*), *i qethur* (партицип на глаголот *qeth*), *i quajtur* (партицип на глаголот *quaj*), *të qytetëruar* (партицип на глаголот *qytetëroj*), *i regjistruar* (партицип на глаголот *regjistroj*), *të rilindur* (партицип на глаголот *rilind*), *e rrafshuar* (партицип на глаголот *rrafshoj*), *i rraskapitur* (партицип на глаголот *rraskapit*), *i rrëmbyer* (партицип на глаголот *rrëmbej*), *e rrjepur* (партицип на глаголот *rrjep*), *e skalitur* (партицип на глаголот *skalit*), *të skuqur* (партицип на глаголот *skuq*), *të shenjtëruar* (партицип на глаголот *shenjtëroj*), *e shëmtuar* (партицип на глаголот *shëmtohem*), *i shituar* (партицип на глаголот *shit*), *i shitur* (партицип на глаголот *shes*), *i shkarkuar* (партицип на глаголот *shkarkoj*), *i shkelur* (партицип на глаголот *shkel*), *e shkruar* (партицип на глаголот *shkruaj*), *të shpërthekuar* (партицип на глаголот *shpërthekoj*), *i shpifur* (партицип на глаголот *shpif*), *e shprishur* (партицип на глаголот *shprish*), *i shtrënguar* (партицип на глаголот *shtrëngoj*), *i shthurur* (партицип на глаголот *shthur*), *të tepruar* (партицип на глаголот *teproj*), *i terrorizuar* (партицип на глаголот *terrorizoj*), *e tmerruar* (партицип на глаголот *tmerroj*), *të topitur* (партицип на глаголот *topit*), *i trashëguar* (партицип на глаголот *trashëgoj*), *e trazuar* (партицип на глаголот *trazoj*), *i trishtuar* (партицип на глаголот *trishtoj*), *i tronditur* (партицип на глаголот *trondit*), *e trazuar* (партицип на глаголот *trazoj*), *të theksuar* (партицип на глаголот *theksoj*), *i thyer* (партицип на глаголот *thyej*), *i uruar* (партицип на глаголот *uroj*), *i urryer* (партицип на глаголот *urrej*), *i vdekur* (партицип на глаголот *vdes*), *të venitur* (партицип на глаголот *venit*), *i vonuar* (партицип на глаголот *vonoj*), *i vrarë* (партицип на глаголот *vrar*), *të vuajtur* (партицип на глаголот *vuaj*), *e zanuар* (партицип на глаголот *zanon*), *të zbardhëlluar* (партицип на глаголот *zbardhëllon*), *të zgurdulluar* (партицип на глаголот *zgurdulloj*), *i zgjuar* (партицип на глаголот *zgjoj*), *e zmadhuar* (партицип на глаголот *zmadhoj*), *të zhdukur* (партицип на глаголот *zhduk*).

e befasuar (... vuri buzën në gaz, ndoshta *e befasuar* nga ryetja ...) („Станот на третиот кат“, стр. 76).

i bindur (... nëse i Dytë e kupton se jam këtë jam mëse *i bindur* se nuk do të ma marrë për të madhe ...) („Несреќници“, стр. 37).

i blerë (... or horr horri, or qen bir qeni, or *i blerë* e i shitur ...) („Несреќници“, стр. 30).

e braktisur (... si një qenie i urretur, *e braktisur*, e tmerruar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 33).

i brengosur (... pylli me pishnajë jepej si *i brengosur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 149).

të burgosur (... që bëjnë fjalë për jetën e njerëzve *të burgosur* ...) („Несреќници“, стр. 18).

të copëtuар (... kobrën e përçolla me zemër *të copëtuар* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 198); (... shtrëngoja grushtat me zemër *të copëtuар* ...) („Несреќници“, стр. 162).

e çelur (... një lule bojë floriri *e çelur*, është strukur në ferr ...) („Несреќници“, стр. 103).

i çmendur (... pasha tokë e qiell ti qenke *i çmendur* ...) („Несреќници“, стр. 53).

të çrregulluar (... banesën nuk e gjeta siç e lashë, por fare *të çrregulluar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 92).

i dashuruar (... a ke qenë ndonjëherë *i dashuruar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 142).

i dehur (... një shpirt *i dehur* nga kënaqësia ...) („Станот на третиот кат“, стр. 71).

i demoralizuar (... pohoi ai fare *i demoralizuar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 218).

e demoduar (... jaka e këmishës së tij është fare *e demoduar* ...) („Несреќници“, стр. 33).

të derdhur (... kishte një palë sy bojëqielli të çelë, shtat *të derdhur* ...) („Несреќници“, стр. 44).

i dëbuar (... ndonjë fatprerë *i dëbuar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 10).

i dërrmuar (... për në Rrafsh u nisa fare *i dërrmuar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 232); (... zuar vend fare *i dërrmuar* ...) („Несреќници“, стр. 148).

i dëshiruar (... paskam qenë *i dëshiruar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 12).

e dëshmuar (... ajo është një vepër armiqësore *e dëshmuar* ...) („Несреќници“, стр. 168).

i dëshpëruar (... zakonisht vepronte kështu kur ishte *i dëshpëruar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 98); (... ishte i zhgënjyer dhe *i dëshpëruar* nga jeta ...) („Несреќници“, стр. 8).

i dihatur (... dukej i rraskapitur, i helmuar, *i dihatur* ...) („Несреќници“, стр. 8).

i disponuar (... thashë, nëse je *i disponuar*, do t'i kalonim dy ditët ...) („Станот на третиот кат“, стр. 135).

të dridhur (... i përqafova dhe me një dorë *të dridhur* i krodha në kuletë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 139).

i drobitur (... këtë njeri, që kurrë nuk e kam njohur, por që tani është shumë *i drobitur*, i molisur, i katandisur ...) („Несреќници“, стр. 36).

të ekzagjeruar (... foli me zë *të ekzagjeruar* si në poezi ...) („Несреќници“, стр. 244).

e farkuar (... ja edhe dërrasa jo e mirë *e farkuar* po luhartet në trupin e tij ...) („Несреќници“, стр. 58).

e fshehur (... pse kaq *e fshehur* është hija e vdekjes ...) („Несреќници“, стр. 55).

i fyer (... *i fyer* dhe i helmuar, mezi dola në dritare ...) („Станот на третиот кат“, стр. 33); (... natyrisht se u ndjeva *i fyer*, të mos them i poshtëruar ...) („Несреќници“, стр. 23).

e gabuar (... matematikë *e gabuar* qenka mëkati ...) („Станот на третиот кат“, стр. 178).

e gatuan (... këtë që të thashë nuk është bukë *e gatuan* ...) („Несреќници“, стр. 87).

të gëzuar (... duke më rrokur ngrykë, shtoi me zë *të gëzuar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 71); (... s' do mend - foli me një çehre *të gëzuar* dhe shtoi ...) („Несреќници“, стр. 177).

të hapur (... do të vdes me sy *të hapur* për loçkën e loçkës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 56); (... rrinte me gojë përgjysmë *të hapur* ...) („Несреќници“, стр. 16).

të hedhur (... janë ata të një njeriu të nëpërkëmbur, *të hedhur*, të mohuar, të fyer, të poshtëruar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 111).

i helmuar (... i fyer dhe *i helmuar* mezi dola në dritare ...) („Станот на третиот кат“, стр. 33); (... dukej i rraskapitur, *i helmuar*, i dihatur ...) („Несреќници“, стр. 8).

e hutuar (... *e hutuar* nga kujdesi im një çast stepi ...) („Несреќници“, стр. 124).

i hidhëruar (... s’do të ndjehesha kaq i pezmatuar, kaq *i hidhëruar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 140); (... e lashë si *të hidhëruar*, pa i uruar natën e mirë ...) („Несреќници“, стр. 128).

e humbur (... desha t’ia riktheja besimin *e humbur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 93).

i katandisur (... këtë njeri, që kurrë nuk e kam njohur, por që tani është shumë i drobitur, i molisur, *i katandisur* ...) („Несреќници“, стр. 36).

i kënaqur (... zoti profesor, s’jam *i kënaqur* me sjelljen tënde ...) („Станот на третиот кат“, стр. 65).

e këputur (... koka, si *e këputur*, më ra nga tryeza ...) („Станот на третиот кат“, стр. 133); (... shpatulla të gjera, bel *të këputur* ...) („Несреќници“, стр. 44).

i kërrusur (... *i kërrusur* dhe i thyer, si një shtegtar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 129).

i kulluar (... është kult *i kulluar* i mirësisë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 85); (... pra, këtë do ta mirrin si mashtrim *të kulluar* ...) („Несреќници“, стр. 58).

të lagur (... trahmë llumi të shtresuar e *të lagur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 92).

të lehtësuar (... foli ajo me shpirt *të lehtësuar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 158).

të lerosur (... jam i rrethuar nga muret që kullojnë lagështi *të lerosur* ...) („Несреќници“, стр. 21).

të lëshuar (... kokë *të lëshuar* e vështrim të katrithur ...) („Станот на третиот кат“, стр. 208); (... vura re se këmbët i mbante *të lëshuar* ...) („Несреќници“, стр. 8).

i ligur (... shtatin e kishte të hollë e *të ligur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 7).

të lumtur (... takimi me të më bëri tejmase *të lumtur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 136).

të lyer (... një palë duar të buta me gishtërinj të gjatë, thonj *të lyer* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 72); (... ajo shtëpi *e lyer* me lloç të kuq ...) („Несреќници“, стр. 111).

i lodhur (... tash vërtetë jam shumë *i lodhur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 112); (... i dëshpëruar nga jeta, *i lodhur* prej mendimeve ...) („Несреќници“, стр. 8).

i mahnitur (... mbeta i mahnitur në çiltërinë e saj ...) („Станот на третиот кат“, стр. 140).

i mallkuar (... shtrëngim *i mallkuar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 13); (... ta hajë dreqi *i mallkuar* këtë truqethur ...) („Несреќници“, стр. 21).

e magjepsur (... sa e ngrohtë, që ishte, sa *e magjepsur* ...) („Несреќници“, стр. 226).

të matur (... në dhomë hyri babai me hapin e tij *të matur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 139); (... do të orvatesha të jem më i përmbajtur, më *i matur* ...) („Несреќници“, стр. 17).

të mbyllur (... na hipin në furgon *të mbyllur* dhe na shpien në një vend të panjohur ...) („Несреќници“, стр. 21); (... në sfondin *e mbyllur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 20).

të menduar (... ajo vinte me hara të matura, *të menduar* ...) („Несреќници“, стр. 162).

e merituar (... s’ka njerëz më të mirë se të vdekurit *e merituar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 88).

e mobiluar (... dhoma ishte *e mobiluar* sipas shijes ...) („Станот на третиот кат“, стр. 141).

të mohuar (... janë ata të një njeriu të nëpërkëmbur, të hedhur, *të mohuar*, të fyer, të poshtëruar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 111).

i molisur (... këtë njeri, që kurrë nuk e kam njohur, por që tani është shumë i drobitur, *i molisur*, i katandisur ...) („Несреќници“, стр. 36).

të montuar (... i pret lufta me gardianë, me hetues, me skenarë *të montuar* ...) („Несреќници“, стр. 21).

i mpirë (... trupi i tij sa vjen e bëhet më *i mpirë* ...) („Несреќници“, стр. 34).

i nderuar (... Zotëri *i nderuar*, рооо, më fal, që po të pyes ...) („Станот на третиот кат“, стр. 61).

të ndezur (... unë tunda vetëm kokën me zemër *të ndezur* ...) („Несреќници“, стр. 144).

i ndërkëmbur (... i lodhur prej mendimeve, i nënçmuar dhe *i ndërkëmbur* prej pushtetit ...) („Несреќници“, стр. 8).

i nënçmuar (... i lodhur prej mendimeve, *i nënçmuar* dhe i ndërkëmbur prej pushtetit ...) („Несреќници“, стр. 8).

i nënshtruar (... të hiqej më pas qytetar *i nënshtruar* ...) („Несреќници“, стр. 79).

të nëpërkëmbur (... janë ata të një njeriu *të nëpërkëmbur*, të hedhur, të mohuar, të fyer, të poshtëruar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 111).

të ndryshkur (... kapuçin e tij të bardhë petashuq me rreth të *ndryshkur* ...) („Несреќници“, стр. 11).

e ngashëruar (... m'u bë shpirti verë, - shtoi ajo *e ngashëruar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 157).

i ngujuar (... *i ngujuar* në dritare, vura re ...) („Станот на третиот кат“, стр. 34).

të ngulur (... ai vazhdon me një palë sy *të ngulur* ...) („Несреќници“, стр. 175).

e ngjeshur (... bardhësia e tyre ishte e turbullt, vende - vende *e ngjeshur* me damarë të kuq ...) („Несреќници“, стр. 22).

të ngjyer (... rrobat i mban të leshta prej shajaku *të ngjyer* ...) („Несреќници“, стр. 18).

i organizuar (... është kryer me paragjykim dhe ka qenë *i organizuar* ...) („Несреќници“, стр. 76).

të pajtuar (... gjithë natën e kaluam të ndezur, të zgjuar, *të pajtuar* ...) („Несреќници“, стр. 160).

të paramenduar (... krim *të paramenduar* mbi personin e pambrojtur ...) („Несреќници“, стр. 168).

e perënduar (... më lexoi tri poezi që kishin të bëjnë me dridhmat e shqetësimeve vajzëore, me shpresën *e perënduar* ...) („Несреќници“, стр.46).

e peshuar (... që i dilte nga goja jo fort *e peshuar* ...) („Несреќници“, стр. 168).

i pezmatuar (... ndoshta s'do të njehesha kaq *i pezmatuar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 140).

të përбетuar (... ata në zanafillë hiqeshin si patriotë *të përбетuar* ...) („Несреќници“, стр. 96); (... megjithatë, te ne ka ateist *të përбетuar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 146).

të përбuzur (... në qoshet më të errëta të kujtesës ruante me mijëra fate *të përбuzur* ...) („Несреќници“, стр. 13).

të përgjakur (... mollëzat e gishtërinjëve *të përgjakur* mbushen me trokollitjet e zemrës ...) („Несреќници“, стр. 81).

i përhumbur (... isha *i përhumbur!* ...) („Станот на третиот кат“, стр.164); (... fare *i përhumbur* rashë me kokë mbi mur ...) („Несреќници“, стр. 50).

i përkushtuar (... aq fort *i përkushtuar* hirësive qiellore ...) („Станот на третиот кат“, стр. 119).

e përkryer (... Prona e Sherif Krosit mund të jetë femër e përsosur dhe *e përkryer* ...) „Несреќници“, стр.173).

i përmbajtur (... do të orvatesha të jem më *i përmbajtur*, më i matur, më i mirë, me qëllim që të verproja ...) („Несреќници“, стр. 17); (... me një zë sa të lodhur aq edhe *të përmbajtur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 210).

i përmyshkur (... kulloja në gjak si kullon një dru *i përmyshkur* pas rrëshimit ...) („Несреќници“, стр. 204).

Придавката *i përmyshkur* го привлече нашето внимание, каде префиксот *për-* го засилува значењето на зборот, давајќи му интензивна нијанса. Како глагол, не можевме да го најдеме во ниту еден речник, па затоа веруваме дека писателот го искористил префиксот *për-* за да формира придавка од партицип што не постои, создавајќи ја по аналогија. Не ни е познато дека постои зборот *përmyshkem*, од кој би произлегол партиципот *përmyshkur*.

Во FDGjSh (Правописен речник на албанскиот јазик) 2015 г. се наведени зборовите: *myshk* (именка), *i myshkët* (придавка), *myshkëzohet* (повратен глагол), *myshkor* (придавка), *myshkore* (именка), *myshnjë* (именка). Сметаме дека авторот можеби користел еден од овие зборови како основа за да ја формира придавката *i përmyshkur*.

i përpunuar (... të jetë ndonjë dhelparak i llojit të vet, ndonjë *i përpunuar* me marifet ...) („Несреќници“, стр. 26).

e përsosur (... Prona e Sherif Krosit mund të jetë femër *e përsosur* dhe e përkryer ...) („Несреќници“, f. 173).

të përvëluar (... ja qasa të panjohurit me një zemër *të përvëluar* prindi ...) („Станот на третиот кат“, стр. 40); (... fola me zemër *të përvëluar* para Vragaballit ...) („Несреќници“, стр. 73).

e pjekur (... ajo është *e pjekur* dhe e mençur ...) („Несреќници“, стр. 46).

i plagosur (... vështrimi, si një zog *i plagosur* nga sfondi ...) („Несреќници“, стр. 135).

të plehërosur (... bie ai trahomë dheu *të plehërosur* ...) („Несреќници“, стр. 38).

i prekur (... kur Moreja nguli këmbë, babai paksa *i prekur*, ryeti ...) („Несреќници“, стр. 180).

të poshtëruar (... janë ata të një njeriu të nëpërkëmbur, të hedhur, të mohuar, të fyer, *të poshtëruar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 111); (... natyrisht se u ndjeva i fyer, të mos them *i poshtëruar* ...) („Несреќници“, стр. 23).

i pushkatuar (... kur i kujtohet vëllai *i pushkatuar* ...) („Несреќници“, стр. 136).

e qethur (... ballin, duart, vetullat, mustaqet, kokën *e qethur* ...) („Несреќници“, стр. 255).

i quajtur (... tek vendi *i quajtur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 18).

të qytetëruar (... disponon një intelegjencë të lartë dhe shpirt *të qytetëruar* ...) („Несреќници“, стр. 141).

i regjistruar (... s’paska qenë madje fare *i regjistruar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 218).

të rilindur (me këtë ndjenjë të njeriut *të rilindur* nga hiri i vet...) („Несреќници“, стр. 204).

e rrafshuar (... si toka *e rrafshuar* e shtëpisë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 214).

i rraskapitur (... dukej *i rraskapitur*, i helmuar, i dihatur ...) („Несреќници“, стр. 8).

i rrëmbyer (... nuk di se si qëlloi, po fare *i rrëmbyer*, brofa çak - frak ...) („Несреќници“, стр. 46).

e rrjepur (... në fytyrë gati - gati si kllapuçinë *e rrjepur* ...) („Несреќници“, стр. 18).

e skalitur (... tani m'u dha më e hollë, më e gjatë, më *e skalitur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 141).

të skuqur (... mbi fytyrën e tij as *të skuqur*, as të verdhë ...) („Несреќници“, стр. 31).

të shenjtëruar (... pse e ndjeja aq të ngrohtë, pse e merrja si *të shenjtëruar* ...) („Несреќници“, стр. 43).

e shëmtuar (... bota jonë është kurora më *e shëmtuar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 84); (... më hëngri jetën ханхарја *e shëmtuar* ...) („Несреќници“, стр. 105).

i shituar (... as i vdekur, por *i shituar*, i zanuar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 133).

i shitur (... lirisht del se i Dyti, mund të jetë laro *i shitur*, puthadorë ...) („Несреќници“, стр. 28).

i shkarkuar (... nuk je krejt *i shkarkuar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 141).

i shkelur (... ndoshta ka qëlluar fatprerë, i përbuzur, *i shkelur*, i vrarë në sedër ...) („Несреќници“, стр. 15).

e shkruar (... ti vetë je tradhtar *e shkruar* tradhtarit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 98).

të shpërthekuar (... ajo si një kokërr ftoi, kur këputet nga rrembi, ra mbi gjoksin e tij *të shpërthekuar* ...) („Несреќници“, стр. 16).

i shpifur (... natyrisht ndihesha tejmase, i fyer, i poshtëruar, i nëpërkëmbur, *i shpifur* ...) („Несреќници“, стр. 191).

e shprishur (... e ulur në mbi njërin nga muret *e shprishur* të kalasë, më lexoi tri poezi ...) („Несреќници“, стр. 46).

i shtrënguar (... sikur u mat të thotë se ishte *i shtrënguar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 62); (... flas me vete, duke *e shtrënguar* në gji ...) („Несреќници“, стр. 49).

i shthurur (... bluaj diçka nëpër gojë tamam si një *i shthurur* ...) (Banesa në katin e tretë, f. 20); (... bërtita kupakresë si *i shthurur* ...) („Несреќници“, стр. 52).

të tepruar (... është njeri introvert me një sqimë *të tepruar* të vetjakut ...) („Несреќници“, стр. 20).

i terrorizuar (... natyrisht ndihesha tejmase, i fyer, i poshtëruar, i nëpërkëmbur, i shpifur, *i terrorizuar* ...) („Несреќници“, стр. 191).

e tmerruar (... si një qenie i urretur, e braktisur, *e tmerruar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 33); (... hiqem prapa *i tmerruar* ...) („Несреќници“, стр. 53).

të topitur (... mbanin shkëlqim *të topitur*, paksa të venitur ...) („Несреќници“, стр. 22).

i trashëguar (... martesë është institucion *i trashëguar* që në lashtësi ...) („Станот на третиот кат“, стр. 80).

e trazuar (... kjo është ndjenjë *e trazuar* e përgjegjësisë sime ...) („Станот на третиот кат“, стр. 139).

i trishtuar (... mbeta *i trishtuar* ...) (Banesa në katin e tretë, f. 109); (... brofa *i trishtuar* ...) („Несреќници“, стр. 64).

i tronditur (... hop *i tronditur* dhe kacarroj gishtat ...) („Несреќници“, стр. 60).

të theksuar (... kam vetëdije *të theksuar* mirënjohjeje ...) („Станот на третиот кат“, стр. 146).

i thyer (... i kërrusur dhe *i thyer*, si një shtegtar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 129); (... *i thyer* në shpirt ...) („Несреќници“, стр. 8).

i uruar (... pse qenke përgjakur, *i uruar* ...) („Несреќници“, стр. 88).

i urryer (... i Dyti mund të jetë vetëm një armik *i urryer* ...) („Несреќници“, стр. 29).

i vdekur (... gjendem mbi dysheme, as i gjallë, as *i vdekur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 133).

të venitur (... mbanin shkëlqim të topitur, paksa *të venitur* ...) („Несреќници“, стр. 22).

i vonuar (... ti je vetëm një dështak, një *i vonuar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 126).

i vrrarë (... ndoshta ka qëlluar fatprerë, i përbuzur, i shkelur, *i vrrarë* në sedër ...) („Несреќници“, стр. 15).

të vuajtur (... prej xhematit tënd krijon njerëz *të vuajtur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 123).

e zanuар (... kjo nanë *e zanuар*, ditën kur ishte e lirë, mbyllte derën e dhomës ...) („Несреќници“, стр. 83).

të zbardhëlluar (... me një cipë bore *të zbardhëlluar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 161).

të zgurdulluar (... kufoma që prehet me një palë sy *të zgurdulluar* ...) („Несреќници“, стр. 65).

i zgjuar (... është mall *i zgjuar* për birin ...) („Несреќници“, стр. 85).

e zmadhuар (... fotografinë *e zmadhuар* të Shendit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 35).

të zhdukur (... borxhlinjtë më marrin si *të zhdukur*, kurse shteti ...) („Станот на третиот кат“, стр. 67).

2.2. Глаголски именки

Во прозата на Мурат Исаку, не недостигаат и глаголските именки, иако се појавуваат во помал број. Глаголските именки обично се од среден род. Според Демирај (1969), глаголските именки од среден род образувани од глаголи, според своето значење, главно означуваат апстрактни дејства или состојби, но понекогаш и резултати на дејството. Нивното значење во голема мера не се разликува од она на соодветните глаголи (Demiraj, 1969:42). Албанскиот јазик покажува тенденција кон губење на средниот род и зголемување на употребата на глаголски именки со суфикси. Само писателите кои остануваат блиску до народниот говор почесто користат глаголски именки од среден род и слични конструкции. И во овие случаи, нивната употреба е ограничена, бидејќи присуството на именки од среден род му дава на јазикот архаичен тон (Totoni, 1981:121)

Во современиот албански јазик, глаголските именки од среден род, со исклучок на некои, ги имаат соодветните зборови со суфикс, а во некои случаи и со форми без афикси. Како соодветни зборови со суфикс, генерално, служат формирањата со суфиксот *-je* и по ретко со *-im*. Ова се објаснува со фактот што образувањето со претпозитивен член, како начин на образување на овие именки, не е продуктивен и кругот на глаголите од кои се образуваат овие именки е ограничен (Vuxheli, 1983:148).

Глаголските именки што ги најдовме се: *të adhuruar-it* (глаголот *adhuroj*, партиципот *adhuruar*), *të arrestuar-it* (глаголот *arrestoј*, партиципот *arrestuar*), *të burgosur-it* (глаголот *burgos*, партиципот *burgosur*), *të dënuar-it* (глаголот *dënoј*, партиципот *dënuar*), *të gjykuar-it* (глаголот *gjykoј*, партиципот *gjykuar*), *të imagjinuar-it* (глаголот *imagjinoј*, партиципот *imagjinuar*), *të mallkuar-it* (глаголот *mallkoј*, партиципот *mallkuar*).

të adhuruar-it (... e di çfarë flake malli ndizet ndër zemrat e njerëzve për *të adhuruarit* e vet ...) („Станот на третиот кат“, стр. 87).

të arrestuar-it (... hetimet me *të arrestuarit* politikë vazhdonin ...) („Несреќници“, стр. 7).

të burgosur-it (... ishte mbasdite, kur *të burgosurit* në burgun e hetimeve ...) („Несреќници“, стр. 7).

të dënuar-it (... *të dënuarit* kanë lënë shënime të shumta ...) („Несреќници“, стр. 79).

të gjykuar-it (... humba baraspeshën e *të gjykuarit*, kaq! ...) („Несреќници“, стр. 139); (... ekuilibrin e *të gjykuarit* drejt ...) („Станот на третиот кат“, стр. 30).

të imagjinuar-it (... *të imagjinuarit* nga e bija e haxhi mulla Dervish efendisë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 30).

të mallkuar-it (... *të mallkuarit* ma krodhën kokën, duke ma mbajtur në ujë deri në fymën e fundit ...) („Несреќници“, стр. 107).

ГЛАВА III

3. ОБРАЗУВАЊЕ НА СЛОЖЕНИ ЗБОРОВИ

3.1. Сложени именки

Мурат Исаку се истакнува во своето творештво поради употребата на сложените зборови, кои носат значајна вредност заради нивното образување на правилни основи и во согласност со постоечките норми на албанскиот јазик. Покрај тоа што се посебно богатство во творештвото, сложенките во делата на Исаку создаваат впечаток дека албанскиот јазик, преку ваквите средства, демонстрира широк експресивен опсег и креативни можности. Оваа појава покажува длабок јазичен потенцијал и креативна способност која ги надминува границите на одреден јазик, *бидејќи додавањето на сложени зборови е плоден начин (плодна патека) за збогатување на лексиката во денешниот албански литературен јазик* (Shehu, 1988:85).

По ослободувањето, сложенките привлекоа внимание на неколку истражувачи, но особено се обработени опширно во четири научни трудови на А. Косталари (Lloshi, 1968:47). Во врска со композитите, Лафе (1972:130) го смета за непотребно користењето на терминот „сложен збор“. Според него, „сложен збор“ не ја пренесува точната идеја за композити и може да се користи само во структурната рамнина. Така, Лафе ја нагласува потребата да се разликуваат зборовите од гледна точка на структурниот состав и да се класифицираат според зборообразувањето.

Образувањето на сложенките е еден од најпродуктивните и најактивните начини за збогатување на лексиката на говорниот и пишаниот албански јазик и развивање на неговиот зборообразувачки систем (Kostallari, 1968:23). Во периодот на Националната преродба, моделот на сложени именки за образување на нови зборови имал голем развој од многу автори (Omari, 2017:218).

Образувањето на сложенките во литературното творештво на Мурат Исаку се истакнува со висока продуктивност и посебна јазична иновација. Во анализираниот материјал, се идентификува богата разновидност на сложени зборови и тоа се поклопува со фактот дека албанскиот јазик има многу големи реални и потенцијални можности за образување нови зборови од свој извор, и од оваа перспектива може да се споредува со богати јазици како што се старогрчкиот, германскиот итн. (Kostallari, 1976:6). Компонентите кои се користат како извор за сложените зборови се внимателно истражувани и анализирани за да се открие семантичката длабочина и да се разјаснат нивните врски. Во категоријата сложени именки, извонредната креативност на Мурат Исаку дефинира широк список, истакнувајќи ја неговата креативна способност во образувањето сложени зборови. Во групата на сложени именки од перото на мајсторот, Мурат Исаку, издвојуваме дел од нив: *aktakuzë, aktpadi, atdhe, bashkim-vëllazërim, dorëbythe, bregdet, ditëdivorc, fat-ëndërr, fletarrest, fotoaparati, gurvarrezë, gjekokosh, kafe - baret, kapotmantelë, kartëmonedhë, qosheraft, rrugëkyrq, skilifta, strip-bare, turiderra, trimpetriti, vargamle, veshëkëlyshi, zogpetrit, huadhënës, pjesëmarrës, pushtetmbajtës, travjerrës, tytëmbajtës, udhëheqës, varrmihës, aktvendim, buzëmbremje, datë - arritje, ditëlindje, dorëshkrim, duartrokjtje, fletëlëshim, frymëmarrja, hakmarrje, juglindje, këmbëngulje, këndvështrim, kohëhumbje, kokëdhimbje, lejeqëndrim, letërnjoftim, pikëpamje, vendlindje, vendbanim, vendqëndrim, bukurtिंगëllim, keqardhje, mirëkuptim, mirësjellje, mirëmbjatje, mirëseardhje, mirëvajtje, babëmiri, babëshkreti, bishtredredhura, dadëmira, ditëziu, fatpadali, gjyshemira, hajnakeqi, hallemadhi, kokëkrisuri, mendjefryri, mëhallposhtmi, nënmjera, nënshkreta, nurbardhi, nurdahsuri, ogurbardhi, pushkagjati, Shendmiri, shenjëlīga, shpenkeqi, Zekëmiri, Zekëziu, fatthënë, ndjellatmerri, boshakokë etj.*

Сложенките се образуваат во процесот на создавање зборови врз основа на модели кои веќе постојат во нашиот јазик и кои настануваат и се развиваат историски, како и врз основа на постоењето во албанскиот јазик на соодветната синтаксичка врска на лексичките категории или на можноста за таква врска (Kostallari, 1972:85).

Образувањето на сложените именки е разновидно и тие се изградени според основите:

3.1.1. Образувањето на сложенки од именка + именка

aktakuzë (... nëse *aktakuzën* nuk e lexon me të dy sytë e tu, mua më ngarkon ligji ...) („Несреќници“, стр.75); (... *aktakuza* ju ngarkon për shumë vepra antiligjore ...) („Станот на третиот кат“, стр. 251).

aktpadi (... kur *aktpadia* më ngarkonte vetëm për bindje nacionaliste ...) („Несреќници“, стр. 79).

atdhe (... s’ mund të ketë as *atdhe*, as familje ...) („Станот на третиот кат“, стр. 83); (... ç’ hije ka vdekja për sokolat kur bien për tokë e *atdhe* ...) („Несреќници“, стр. 113).

bashkim-vëllazërim (... kundër rendit kushtetues dhe *bashkim-vëllazërim* ...) („Несреќници“, стр. 91).

dorëbythe (... t’u djegtë loçka e shpirtit si letra në zjarr, oj kuçkë e shëmtuar, oj *dorëbythe* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 50).

Во речниците што се користени за споредба на зборовите, бројот на сложенките кои го содржат зборот *dorë* како прва компонента е исклучително голем. Сепак, сложенката *dorëbythe* не е прикажана. Сметаме дека Мурат Исаку, користејќи го моделот на образување зборови со именката *dorë*, ја создал сложенката *dorëbythe*.

bregdet (... guackë përtej *bregdetit* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 12)

ditëdivorc (... jetën time dhe të familjes, *ditëdivorc* me të shoqin ...) („Станот на третиот кат“, стр. 29).

Сложениот збор *ditëdivorc* не е даден ни во FGjSSh (Речник на современиот албански јазик) 1980 г. ни во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2006 г. FDGjSh (Правописен речник на албанскиот јазик) 2015 г. ни во FGjSh (Речник на албанскиот јазик) 2020 г. Мурат Исаку ни го докажува своето мајсторство во зборообразувањето, истовремено покажувајќи го богатиот зборообразувачки потенцијал на албанскиот јазик.

faqeopingë (... pse ndërsehesh pas fatit tim, or kokëngjeshur, or mëkatar, or myk, or bërlllok, or *faqeopingë*, or laskuriq ...) („Несреќници“, стр. 30).

fat-ëndërr (... gjithë natën e kaluam të ndezur, të zgjuar, të pajtuar me një *fat-ëndërr* të fshehtë ...) („Несреќници“, стр. 160).

Во јазикот на Мурат Исаку, ни го привлече вниманието и сложенката *fat-ëndërr*. Оваа сложенка исто така не е прикажана во ниту еден од речниците што ги имаме за споредба. Сметаме дека авторот, познавајќи го широкиот потенцијал за комбинирање на зборот *fat* во создавањето на сложени зборови, успеал да го спои со именката *ëndërr* за да формира посебна сложенка, кој се издвојува и по употребата на црточката.

fletarrest (... kanë shenja të njëjta si në gishtat e *fletarrestit* ...) („Несреќници“, стр. 195).

fletëpagesa (... *fletëpagesat* prej ditës në ditë po m’i mbushin sirtarët ...) („Станот на третиот кат“, стр. 95).

flokëgështenja (... ajo *flokëgështenja* me tesha të reja që më kishte blerë ca kokrra portokalle ...) („Несреќници“, стр. 189).

fotoaparati (... do ta marr *fotoaparatin* dhe kamerën ...) („Станот на третиот кат“, стр. 135).

gurvarrezë (... qëndroi mbi trupin e tij të lartë në gjak si një *gurvarrezë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 166); (... në të gjitha *gurrvarezat* nuk shkruhet vetëm profesioni i spiunëve ...) („Несреќници“, стр. 30).

gjelkokosh (... iu shfaq qafa e gjatë si e *gjelkokoshit* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 27).

kafe-baret (... si duket, janë kafenetë private, çajtoret, *kafe-baret* me striptizeta ...) („Станот на третиот кат“, стр. 26).

kapotëmantelë (... në dollar ruaja një *kapotëmantel* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 204).

Во Речник на современиот албански јазик (1980 г.), во Речник на албанскиот јазик (2006 г.) и во Речник на албанскиот јазик (2020 г.) е даден само зборот *kapotë* (именка) со значење: војнички мантил, дебело палто. Во Правописен речник на албанскиот јазик (2015 г.) како сложенка е даден зборот *kapotëmurrmë* (придавка).

kartëmonedhë (... *kartëmonedhën* e merit era ...) („Станот на третиот кат“, стр. 123).

mesnatë (... gjelat e *mesnatës* tek - tuk këndojnë trarëve ...) („Несреќници“, стр. 182).

mëmëdhe (... „Zëri i *Mëmëdheut*“, s’pranon, s’pranon, s’pranon ...) („Несреќници“, стр. 196).

qosheraft (... dy dritare me fytyrë nga lumi, të tipit të vjetër, një *qosheraft* dhe një parathomëz ...) („Несреќници“, стр. 160).

Мурат Исаку, користејќи две компоненти именки *qoshe* и *raft*, ја формирал сложенката *qosheraft*, која не е дадена во речниците што ги имавме за споредба на зборовите. Во Правописен речник на албанскиот јазик (2015 г.) се дадени зборовите: *qosheli* (придавка), *qoshar* (именка), *qoshemprehtë* (придавка). Во Речник на албанскиот јазик (2006 г.) FGjSh (2006), *qoshelí*, -e придавка; и како именка; од разговорниот јазик; што е со агли или кошиња: gur *qosheli*.

rrugëkryq (... në *rrugëkryqin* e fundit, te një çezme ...) („Станот на третиот кат“, стр. 132).

Зборот *rrugëkryq* го има во FGjSSh (1980), FGjSh (2006), FGjSh (2020).

skilifta (... a qarkullon rruga automobilistike, *skiliftat* dhe a kanë rekuizita për rrëshqitje ...) („Станот на третиот кат“, стр. 135).

strip-bare (... rregullisht punonin vetëm *strip-baret* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 203).

turiderra (... babai e kishte rrëmbyer në shtëpinë e atyre *turiderrave* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 220).

trimpetriti (... varrosa *trimpetritin* dhe atë vend e quajta „Varri i Sokolit“ ...) („Несреќници“, стр. 114).

Сложенката *trimpetrit* не е регистрирана во речниците што ги користевме за споредба на зборовите. Авторот искористил две именки кои во дадениот контекст имаат исто значење, синонимни зборови, кога зборот *petrit* се користи во преносна смисла, односно за да се опише храбар човек, силен маж. На овој начин, тој ја формирал сложенката *trimpetrit*, веројатно за да и даде поинтензивно значење.

vargmale (... që humbiste pas *vargamleve* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 33).

veshkëlyshi (... ooor Shend, *veshkëlyshi* është në çorapet e tua ...) („Станот на третиот кат“, стр. 101).

zogpetrit (... O zot i madh, ki kujdes për *zogpetritin* tim ...) („Станот на третиот кат“, стр. 39).

3.1.2. Образување на сложенките од именка + глаголска именка изведена од дејство

Создавањето на сложенките образувани од именка и глаголска именка изведена од дејство датира од периодот на Преродбата. Кристофориди, како пионер на оваа практика, за првпат ги користел овие јазични структури во своите дела, вклучувајќи некои од нив и во својот речник, како: *bukërpjekës* (пекар), *udhëheqës* (лидер) и други (Xhuvani, 1972:70).

çanaklëpirës (... lirisht del se i Dyti, mund të jetë laro i shitur, puthadorë, *çanaklëpirës*, ...) „Несреќници“, стр. 28).

huadhënës (... të vetët e kishin braktisur, *huadhënësit* e ndiqnin t’ia mirrnin jetën ...) („Станот на третиот кат“, стр. 177).

pushtetmbajtës (... *pushtetmbajtësit* launin si me letra kumari në kumarhane ...) („Несреќници“, стр. 192).

travjerrës (... në *travjerrësin* e çardakut rrinin të varura rrobat e leshta të babait ...) („Несреќници“, стр. 110).

tytëmbajtës (... *tytëmbajtësi* ka një palë sy të tërbuar si të peshkaqenit ...) („Несреќници“, стр. 105).

udhëheqës (... kush është *udhëheqësi*? ...) („Несреќници“, стр. 197).

varrmihës (... para një të huaji, para një *varrmihësi* të qenies sonë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 124).

vdekjeprurës (... ndoshta *vdekjeprurës* kanë qenë shqelmat e tij ...) („Несреќници“, стр. 195).

3.1.3. Образување на сложенките од именка + глаголска именка за дејство

Сложенките од именка + глаголска именка за дејство, образувани со суфиксите *-im* и *-je*, означуваат апстрактни дејства. Првиот дел го одредува вториот служејќи како предмет на дејство (Agalliu et al., 2002:148).

Од сложенките образувани од именка + глаголска именка за дејство, ја издвојуваме сложенката *datë - arritje*, која не е дадена во речниците земени за споредба на зборовите.

aktvendim (... sipas *aktvendimit* të gjyqit, gjatë javës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 40).

buzëmbremje (... një *buzëmbremje* ngjita kalanë dhe i mallkova karshi Yllit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 103).

buzëqeshje (... një dorë njeri, ka nevojë për një *buzëqeshje* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 93); (... kuçi gojën me një *buzëqeshje* të ftohtë ...) („Несреќници“, стр. 96).

datë - arritje (... të gjitha janë të protokolluara sipas *datë - arritjes* ...) („Несреќници“, стр. 274).

ditëlindje (... taken e atyre këpucëve që ia bleva për *ditëlindje* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 37); (... *ditëlindja* e saj e tetëmbëdhjetë ishte një fat i pamyshtë ...) („Несреќници“, стр. 48).

dorëshkrim (... me të parë dallova se ishte *dorëshkrimi* i Hasie Durakut ...) („Станот на третиот кат“, стр. 38); (... „Zogjtë e detit tonë“ siç i kishte pagëzuar me gojën e vet arbëreshët e Italisë në *dorëshkrimet* e veta ...) („Несреќници“, стр. 129).

duartrokитje (... *duartrokитjet* u bënë edhe më të forta ...) („Несреќници“, стр. 124).

fletëlëshim (... Hasie Duraku ka dorëzuar *fletëlëshimin* nga spitali ...) („Станот на третиот кат“, стр. 130).

frymëmarrja (... vetëm se *frymëmarrja* nga çasti në çast i shtohet ...) („Несреќници“, стр. 31).

hakmarrje (... ndoshta *hakmarrja* do t’i lante hesapet ...) („Станот на третиот кат“, стр. 34); (... janë këto *hakmarrje* të vjetra përplot akumulim ...) („Несреќници“, стр. 73).

juglindje (... nga *juglindja* vinin re katran të zeza ...) („Станот на третиот кат“, стр. 182).

këmbëngulja (... më habiti *këmbëngulja* e tij ...) („Станот на третиот кат“, стр. 215).

këndvështrim (... siç i shoh gjërat unë nga *këndvështrimi* im, shkak u kryesor i golgotës tënde është familja ...) („Несреќници“, стр. 215).

kohëhumbje (... çdo orvatje tjetër është *kohëhumbje* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 186).

kokëdhimbje (... ndjeva një çast *kokëdhimbje* të fortë ...) („Несреќници“, стр. 139).

lejeqëndrim (... mbushej afati i *lejeqëndrimit* tim në Bigë ...) („Несреќници“, стр. 144).

letërnjoftim (... dokumentin e lindjes së Rametullahut dhe *letërnjoftimin* bashkë me certifikatën ...) („Станот на третиот кат“, стр. 130).

pikëpamje (... do t’u përkushtohet sa është e mundur për t’i ngritur në *pikëpamje* mendore dhe shpirtërore ...) („Несреќници“, стр. 126).

vendlindje (... bëra çmos mos i këpus lidhjet kulturore, artistike dhe njerëzore me *vendlindjen* time ...) („Станот на третиот кат“, стр. 79); (... për ta pagëzuar të mbesën me emrin More, *vendlindje* e lashtë e vëllezërve ...) („Несреќници“, стр. 129).

vendbanim (... numrin e telefonit tim në banesën e katit të tretë, te *vendbanimi* Qershia e Kuqe ...) („Станот на третиот кат“, стр. 77).

vendqëndrim (... mirëpo s’e kam ditur *vendqëndrimin*, mbasi ju s’rrini në një vend ...) („Станот на третиот кат“, стр. 134).

3.1.4. Образување на сложенките од прилог + именка / глаголска именка за дејство / глаголска именка изведена од дејство

bukurtingëllim (... kam qenë skllav i *bukurtingëllimit* të zërit të femrës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 73).

keqardhje (... babai me *keqardhje* më bëri me dije se ishte në frymën e fundit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 229); (... në këtë mes gëzon *keqardhjen* time ...) („Несреќници“, стр. 273).

mirëkuptim (... sa më shumë *mirëkuptim* dhe ndjesë ndaj tyre ...) („Станот на третиот кат“, стр. 88); (... do t’i rikthehet ndjenja e mirësisë, e besimit dhe e *mirëkuptimit* ...) („Несреќници“, стр. 21).

mirësjellje (... edhe ligjërata për *mirësjelljen* qytetare ...) („Станот на третиот кат“, стр. 22).

mirëmbajtje (... s’kanë kurrfarë kujdesi për *mirëmbajtjen* dhe mirëvajtjen e tij ...) („Станот на третиот кат“, стр. 25).

mirëseardhje (... atëherë kur ajo priste për t'ia uruar *mirseardhjen* prej Hungarie ...) („Станот на третиот кат“, стр. 72).

mirësjellje (... mëshira, qytetërimi, *mirësjellja* për të ishin kategori të huaja ...) („Несреќници“, стр. 168).

mirëvajtje (s'kanë kurrfarë kujdesi për mirëmbajtjen dhe *mirëvajtjen* e tij ...) („Станот на третиот кат“, стр. 25).

3.1.5. Образување на сложенките од именка + придавка

Познато е дека кога се користат за изразување чувства, особено повици „о“, „ог“, „огë“, „мог“ итн., тие се извици, а не честички (Angoni, 1971:9). Во романите на Мурат Исаку, се забележува честа и внимателна употреба на извикот *or* пред сложенките од овој вид. Овој стилски избор одразува посебна јазична посветеност и длабока сензитивност, давајќи им на неговите текстови богата емоционално димензија. Тој ги користи извиците пред зборовите: *or Lokmirë, or Shedmiri, or Zekziu*.

Сложенката *bishtdredhur* е дадена во речниците што ги зедовме за споредба на зборовите.

bishtdredhura (... ku këputi kryet *bishtdredhura*, ë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 40); (... bijë e Sali Sokoli: ajo *bishtëdredhura* hallajkë ...) („Несреќници“, стр. 90).

Образувани сложенки со прв дел *ditë* и *fat* во анализираните дела се: *ditëziu, fatpreri, fatpadali, fatzeza*.

ditëziu (... s'ma ka marrë mendja, *ditëziut*, se të mirat do t'i shpërblej me vdekje ...) („Несреќници“, стр. 252).

fatpreri (... tërë jetën e vetë e paska shkuar *fatpreri* në vetmi të plotë ...) („Несреќници“, стр. 34).

fatpadali (... sytë m'u mbushën me lot për fatin e *fatpadalit* ...) („Несреќници“, стр. 53); (... kohë e mot më parë ka qenë Qershia e Kuqe, *fatpadala* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 247).

fatzeza (... sa fort që ishte tretur e ishte shuar *fatzeza* ...) („Несреќници“, стр. 117); (... unë *fatziu* nuk i takoj ...) („Станот на третиот кат“, стр. 18).

hajnakeqi (... të mos bëj ciu para këti *hajnakeqi*, që vështrimin ...) („Станот на третиот кат“, стр. 10).

Во Речник на современиот албански јазик (1980 г.), Речник на албанскиот јазик (2006 г.) и во Речник на албанскиот јазик (2020 г.) се дадени зборовите: *hajn* (именка), *hajni* (именка), *hajnisht* (прилог), додека во Правописен речник на албанскиот јазик (2015 г.) е дадена и формата: *hajneshë* (именка). Во форма на сложенка не ја имаме сретнато во ниту еден речник.

hallemadhi (... nuk më zuri gjumi për të shkretin, *hallemadhin* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 94).

hundëkërmti (... *hundëkërmti* më vuri në prehër një kartuç ...) („Несреќници“, стр. 229).

hundëkërruti (... tha *Hundëkërruti* dhe prej këtij momenti vazhduan të shtrojnë pyetje ...) „Несреќници“, стр. 229).

kokëkrisuri (...mos m'i zë rrugët me vërt - tërtet e tua prej një *kokëkrisuri* ...) („Несреќници“, стр. 60).

krahthati (... unë, *krahthati*, pse hyra t'i ngroh duart ...) („Станот на третиот кат“, стр. 19); (... ç'dobi do të kisha, *krahthati*, nëse ajo vazhdon ...) („Несреќници“, стр. 125).

mendjefryri (... kam lënë përshtypjen e një të riu fare të pagdhundur, të paarrirë, grindacak dhe *mendjefryri* ...) („Несреќници“, стр. 36).

mëhallposhtmi (... puna e fejesës me vajzën e *mëhallposhtmit* është zier vetëm midis grave ...) („Несреќници“, стр. 187).

Мурат Исаку создаде две сложенки користејќи еден заеднички дел, зборот *nënë*, додека вторите делови во дадениот контекст се синоними едни на други.

nënëmjera (... *nënëmjerën* e kam lënë me dy duar në vekë ...) („Несреќници“, стр. 29).

nënëshkreta (... në Bigë kam lënë *nëshkretën* me të pesëdhjeta në kurriz ...) („Несреќници“, стр. 29).

Според овој модел, би требало да е образувана и сложенката *babëshkreti*.

babëshkreti (... ecte *babëshkreti*, kuturu me këmbët përpara ...) („Несреќници“, стр. 146).

Со придавката *i bardhë* Мурат Исаку употребува неколку сложенки: *fatbardhë*, *lumbardhë*, *nurbardhi*, *ogurbardhi*, *pulëbardhë*.

fatbardhë (... që s' e lanë as lumi, *fatbardhë*, ë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 10); (... nëse vazhdon të gulçosh si derri i majmë në thark, merru vesh me vetveten, u kuptuam, *fatbardhë*, ë?! ...) („Несреќници“, стр. 26).

lumbardhë (... or Zekë, bre, *lumbardhë*, ...) („Станот на третиот кат“, стр. 183); (... e tani, *lumbardhë*, thuama aman në sy se të kanë dërguar ata të katit të dytë, bythaxhinjtë, të më provokosh ...) („Несреќници“, стр. 29).

nurbardhi (... ishte *nurbardhi* i thyer nga mosha ...) („Станот на третиот кат“, стр. 8); (... sikur të ishte bukë, do ta ndanim vëllazërisht, po ujë Zoti është bre *nurbardhë*, ujë toke ...) „Несреќници“, стр. 186).

ogurbardhi (... sepse diti, *ogurbardhi*, të vdesë burrërisht si një kreshnik në fushë të betejës ...) „Несреќници“, стр. 61).

pulëbardhë (... fare i rrëmbyer si një *pulëbardhë* mbi valët e harbuara të detit ...) („Несреќници“, стр. 51).

pushkagjati (... i drejtohem një *pushkagjati* me vrer ...) („Несреќници“, стр. 104).

Nurdashuri (... gjendet kufoma e babit tim, *Nurdashurit* ...) („Несреќници“, стр. 249).

Авторот преферира да ги додаде придавките *i mirë* и *e mirë* на општите и сопствените именки, со што создава посебни и привлечни сложенки: *babëmiri*, *dadëmira*, *gjyshemira*, *gjyshemiri*, *Malëmiri*, *Shendmiri*, *Zekëziu*, *Zekëmiri*. Оваа креативна употреба го зајакнува јазикот и му дава нова димензија на неговите изрази.

babëmiri (... për këtë arsye *babëmiri* përsëriste...) („Станот на третиот кат“, стр. 8); (... po ty ku të morën erërat, ooor babëmirë ...) („Несреќници“, стр. 252).

dadëmira (... ta kalërofsha *dadëmirën*, mëskin ...) („Станот на третиот кат“, стр. 190).

gjyshemira (... më thoshte atëbotë *gjyshemira* ...) („Несреќници“, стр. 238).

gjyshmiri (... për vlerat e larta moralo-profesionale të *gjyshmirit* jam femra më e respektuar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 151); (... edhe varri i *gjyshmirit* larg vendit, për të është një plagë ...) („Несреќници“, стр.136).

Lokmirë (... or *Lokmirë*, a thua me të vërtetë ke vdekur ...) („Несреќници“, стр. 252).

Malëmiri (... sot në këtë ditë të Zotit keni vrarë birin tim , *Malëmirin* ...) („Несреќници“, стр.113).

Shendmiri (... oho - ho, më kënaqe, or *Shendmiri* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 36).

Zekëmiri (... Zeko, *Zekmiri* i dynjasë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 175).

Zekëziu (... Ooor *Zekëziu*, bre i Verdhë, ç'të shtyri të vdesësh ...) („Станот на третиот кат“, стр. 183).

shenjëlīga (... hyri nën kulmin tim *shenjëlīga* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 58).

shpenkeqi (... në atë vend ku gjetëm pikë të vdekur vjehrrin „vu“ e „vu“ me gurë e dru pas *shpenkeqit* ...) „Несреќници“, стр. 85).

Една посебна сложенка е *tatlisert*. Мурат Исаку намерно го користи турскиот збор *tatli*, што значи слатко, за да го стави блиску до придавката *i sertë*. Иако овие два збора не се директни антоними, тие создаваат силен контраст кога се користат заедно. Умешноста на писателот ни дава единствена конструкција, која не ја среќаваме во ниту еден од речниците земени за споредба.

tatlisert (... oho, *tatlisert*, të çuaka pikën e lezetit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 97).

3.1.6. Образување на сложенките од именка + партицип

fatthënë (... me fat dhe *fatthënë* të njëjtë ...) („Несреќници“, стр. 9).

gojëdhënë (... *gojëdhënë* folklorike ...) („Станот на третиот кат“, стр. 10); (... po i lë t'i gjejnë rrugët e veta herë - herë duke u shndërruar në *gojëdhëna* ...) („Несреќници“, стр. 126).

3.1.7. Образување на сложенки од глагол (партицип) + прилог

dashamir (... si mikun më të ngushtë, si vëlla e *dashamir* ...) („Несреќници“, стр. 11).

3.1.8. Образување на сложенките од глагол + именка

marramendje (... pas një *marramendje* u strupullos në këndin e mureve ...) („Несреќници“, стр. 9).

marrëdhënie (... mund të merrej si pretekst nga ana e tij për ftohje më të mëdha të *marrëdhënieve* në qelinë numër katër ...) „Несреќници“, стр. 23).

ndjellatmerri (... *ndjellatmerri* edhe tani po më ndjek këmba këmbës ...) („Несреќници“, стр. 284).

veshmbathje (... pse ia imitonin sjelljet, *veshmbathjen*, pse përpiqeshin të flasin dhe mendojnë si ajo ...) („Несреќници“, стр. 46).

3.1.9. Образовање на сложенките од прилог + именка

Посебна сложенка во однос на начинот на образовање е и сложенката *boshakokë*, која ја нема во речниците користени за споредба на зборовите. Во Речник на современиот албански јазик (1980 г.), во Речник на албанскиот јазик (2006 г.), во Правописен речник на албанскиот јазик (2015 г.) и во Речник на албанскиот јазик (2020 г.) ја наоѓаме формата *kokëbosh*, што се дефинира како: *оној што нема знаење и култура, неспособен*. Ова покажува дека Мурат Исаку користел посебна и нова формулација, која е оригинална во контекстот на неговото дело.

boshakokë (... ka të bëjë me marrëzinë, me *boshakokën*...) („Станот на третиот кат“, стр. 13).

3.2. Сложени придавки

Во албанскиот јазик, композицијата е развиена повеќе кај придавките отколку кај именките, иако бројот на продуктивни основи и наставки што се спојуваат за да се образуваат придавки, во албанскиот јазик е поограничен од бројот на продуктивни основи и наставки што се користат за да се образуваат именки (Kole, 1986:28). Во споредба со именските сложенки, придавските сложенки во делата што ги анализиравме во однос на зборообразовањето се значително ограничени по број.

Кај сложените придавки е важно да се нагласи дека особината што се изразува може да биде *физичка, телесна или ментална, духовна особина* (Kostallari, 1972:146).

3.2.1. Образовање на сложенките од именка + именка

Кај типот на образовање на придавски сложенки именка + именка, нивната мотивација се врши преку втората именка, која изразува истакната особина на истиот именски поим (Memushaj, 2016:51). Сложенките од оваа категорија изразуваат особина и се користат како придавки. Албанскиот јазик е многу богат со вакви сложенки со значење на особина и може да се формира голем број од нив. Важно е да се истакне дека од овие придавки не може да се изведе именка од женски род со апстрактно значење; на пример, велиме *zemra gur* е *tij* (неговото камено срце), а никогаш не можеме да кажеме *zemërgursia* е *tij* (неговата каменост на срцето) (Xhuvani, 1972:72). Според овој начин на зборообразовање, најдовме неколку сложенки во романите на Мурат Исаку, иако нивниот број не е голем.

bojëkalliri (... kordelja e leshrave *bojëkalliri* të pjekur, e bënte edhe më të lezetshme ...) („Несреќници“, стр. 44).

bojëqielli (... kishte një palë një sy të dehur *bojëqielli* të çelë ...) („Несреќници“, стр. 44).

hundëkërrutë (... ndërhyri hetuesi i njëjtë, ai më *hundëkërrutë*, tanimë më i rrefkët ...) „Несреќници“, стр.223).

lulekungulli (... çehrja i është bërë *lulekungulli* ...) („Несреќници“, стр. 53).

kryekungull (... Ore Zekë *kryekungull*, si s'të ra briri në cep të shtatit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 201).

shpirtkazmë (... se s'jam i tepërt në këtë botë, s'jam i huaj, s'jam *shpirtkazmë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 54).

zemërgur (... „or laro faqezi, shpirtshitur e *zemërgur* ...) („Несреќници“, стр. 30).

Во следните примери се употребени како супстантивизирани придавки.

kokëkungull (... ti, *kokëkungull*, s'pranon se ke privuar nga jeta një person të pafajshëm ...) („Несреќници“, стр. 196).

sypetrit (... më fal për këtë grëmbim, or *sypetrit* ...) („Несреќници“, стр. 78).

Образување на сложенки од именка + глаголска именка за извршител на дејството

hakmarrës (... përcjellë me ndjenjën e kobit *hakmarrës* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 39); (... unë nuk gëzoj ndjenja *hakmarrëse* ...) („Несреќници“, стр. 125).

3.2.2. Образување на сложенки од именка + придавка

Овој начин на зборообразување е исклучително продуктивен. Како определувачки елемент во овие сложенки служи вториот елемент, придавската основа, додека првиот елемент се состои од било каква именка што именува составен дел од предметот кој е карактеризиран од дадената сложенка, или кој било предмет што на некаков начин е поврзан со него (Dhrimo, 1972:76).

Особината што се изразува преку овие придавки може да биде телесна, физичка, ментална или духовна. Кога сложенката изразува физичка особина, првиот нејзин компонент е секогаш именка што означува дел од телото на суштеството или конкретен дел од предметот. Кога сложенката изразува ментална или духовна особина, нејзината прва компонента може да биде или именка што директно го изразува поимот на духовна особина, или именка што го изразува тоа на преносен начин. Народните сложенки од овој тип обично содржат именка што означува дел од човечкото тело, но во овој случај таа не се зема во директна, конкретна смисла, туку во фигуративна, метафорична смисла, како синоним на апстрактна именка со значење на особина (Kostallari, 1972:146).

Сложенките од овој тип во делото на Мурат Исаку се: *ballëllartë, kokëfortë, kokëtul, mendjemadh* итн.

afatgjatë (... s'ë ka zhvilluar vetëdijen për strategji *afatgjatë* ...) („Несреќници“, стр. 74).

ballëllartë (... ishte ky një djalosh shtathedhur, *ballëllartë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 215).

faqezi (... iu drejtova të Dytit helm e vrer: „or laro *faqezi*, shpirtshitur e zemërgur, or horr horri ...) („Несреќници“, стр. 30).

flokëdrudhë (... megjithatë, këtë zbazëtirë të jetës së nëndheshme e plotësonte pikërisht ky gardian *flokëdrudhë*...) („Несреќници“, стр. 13).

Во јазикот на Мурат Исаку, антонимијата на сложените зборови е интересна карактеристика. Сложените зборови обично имаат два дела, а улогата на првиот или вториот дел влијае на значењето на зборот. На пример, *различен дел од зборот може да создаде спротивност во значењето со другиот дел од зборот* (Samara, 1980:122). Овој феномен е познат како антонимија на сложени зборови во примерите: *fatkeqe, fatlume, gjakftohtë, gjaknxehhtë*.

fatkeqe (... pikërisht kjo dëshirë do ta bënte edhe më *fatkeqe* ...) („Несреќници“, стр. 125).

fatlume (... atë familje *fatlume* në rruzull ...) („Станот на третиот кат“, стр. 31).

gjakftohtë (... nuk ma rrok menja, - shtova *gjakftohtë* ...) („Несреќници“, стр. 68).

gjaknxehhtë (... pse, Malë, bëhesh aq *gjaknxehhtë* kur s'e do nevoja? ...) („Несреќници“, стр. 139).

hijerëndë (... paske gjak të ëmbël, se je skofiar, i butë si zogu dhe *hijerëndë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 69); (... shtroi pyetjen ai që hiqej më *hijerëndë* nga tre personat në katin e dytë ...) („Несреќници“, стр. 221).

kokëfortë (... më e papërgatitur për zënka të imëta dhe marrëzira, më *kokëfortë*, më këmbëngulëse ...) („Несреќници“, стр. 210).

kokëtul (... ishte *kokëtul* dhe goxha i shtyer në moshë ...) („Несреќници“, стр. 221).

juglindor (... Biga, katrithë si një rriqër në shpatin *juglindor* të bjeshkës ...) („Несреќници“, стр. 109).

mendjemëdhenj (... sepse nuk më pëlqejnë meshkujt lajkatarë, *mendjemëdhenj*, tiranë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 80).

ogurmire (... tashmë s'më duhej miu *ogurmire* për t'u argalisur ...) („Несреќници“, стр. 9).

qafathyese (... në një zgavër të dheut, apo greminë *qafathyese* ...) („Несреќници“, стр. 204).

qëllimkeqe (... kjo është sjellje më e vrazhdë, mbasi në fshat mund të kuptohet si *qëllimkeqe* ...) („Несреќници“, стр. 182).

smirëzi (... vërtet ishte gojëkuçur, *smirëzi*, vëngërosh ...) („Несреќници“, стр. 13).

sylarush (... ishin po ata *sylarushe* - ata më të bukurit ...) („Несреќници“, стр. 263); (... me Zekush *sylarushin* një ditë u gjetëm nën degët e plepit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 202). (Тука е употребено како именка).

shëndetlig (... njeriut të huaj, kaq *shëndetlig*, ndoshta ndonjë i burgosur ...) („Несреќници“, стр. 10).

shtatshkurtër (... vetëm jeta ime është ai dru *shtatshkurtër* prej urithi ...) („Несреќници“, стр. 225).

Според Косталари (1968:30), сложенките образувани од *именка* и *придавка* која претставува стар партицип, кој целосно преминал во категоријата на придавки, се сложенки со значење на оптатив кои како втор дел го имаат коренот *-thatë* или друга глаголска придавка со *-të*.

truthatë (... sikur ta lidhja fatin me të parin, edhe pse *truthatë*, do të kaloja ...) („Станот на третиот кат“, стр. 110).

Во следните примери се употребени како супстантивизирани придавки.

ditëzezë (... edhe ajo grua është një *ditëzezë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 96).

mendjehollë (... kanë shumë të drejtë disa *mendjehollë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 9).

mendjelartë (... më ka pagëzuar gjyshi i ndjerë, një *mendjelartë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 87).

punëbardhë (... ç'dreq më shtyri në këso llugësh, or *punëbardhë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 52); (... fol, çka don prej meje *punëbardhë*! ...) („Несреќници“, стр. 60).

zemërbardhë (... të vranë or babëmirë, të shuan or *zemërbardhë* ...) („Несреќници“, стр. 99).

3.2.3. Образување на сложенки од именка + партицип

Образување на сложенки од именка + партицип, каде што првиот дел на сложенката, одредениот дел врз кого преминува дејството, е именка, а вториот дел, одредениот дел што го врши дејството, е партицип од глагол, укажува на некоја позитивна или негативна особина на лицето (Xhuvani, 1972:69)

cipëplasur (... nuk i lëndohet sedra, se është *cipëplasur*...) („Станот на третиот кат“, стр. 9).

flokëdredhur (... ishte ky një djalosh shtathedhur, ballëlartë, vetullan dhe *flokëdredhur* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 215).

gojëkyçur (... midis gardianit *gojëkyçur* nga një anë dhe mua nga ana tjetër ka diçka të përbashkët ...) („Несреќници“, стр. 12).

gojëleshuar (... mori ferrat babai, të cilin kurrë s’e kam parë aq të inatosur dhe *gojëleshuar* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 105).

kokëkrisur (... për këto sjellje të pakripa më quan edhe axhami *kokëkrisur* ...) („Несреќници“, стр. 36).

mendjefryrë (... familje qytetarësh *mendjefryrë*, që hiqen si të vetmit ...) („Несреќници“, стр. 90).

shpirtshitur (... iu drejtova të Dytit helm e vrer: „or laro faqezi, *shpirtshitur* e zemërgur, or horr horri ...) („Несреќници“, стр. 30).

shtathedhur (... ishte ky një djalosh *shtathedhur*, ballëlartë, vetullan dhe flokëdredhur ...) („Станот на третиот кат“, стр. 215).

yldashur (... eh, or babëlok *yldashur*, boll mirë ia ke qëlluar ...) („Несреќници“, стр. 99).

zëmbytur (... e krodh në bravë një „Gruuumë“ *zëmbytur* ...) („Несреќници“, стр. 237).

Во следните примери се употребени како супстантивизирани придавки.

bukëshkelë (... mallkuar qofshin ata *bukëshkelë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 94).

buzëplasur (... eh, more *buzëplasur* i mohuar si qen ...) („Станот на третиот кат“, стр. 93).

fatshkelë (... i Dytit mund të jetë vetëm një armik i urryer, një peshkaqen, një *fatshkelë* ...) („Несреќници“, стр. 29).

kokëngjeshur (... pse ndërsehesh pas fatit tim, or *kokëngjeshur*, or mëkatar ...) („Несреќници“, стр. 30).

truqethur (... ta hajë dreqi i mallkuar këtë *truqethur* ...) („Несреќници“, стр. 21).

3.2.4. Придавките образувани со помош на сврзувачката самогласка о

Образувањето на сложени придавки со независна врска, со помош на сврзувачката самогласка *о*, е доста продуктивно, особено во современиот литературен јазик. Овие придавки се рамноправни како од семантички аспект, така и од синтаксички. Самогласката *о* служи како сврзувачки елемент помеѓу составните делови и сведочи за нивната релативна самостојност (Agalliu et al., 2002:197). Со овој начин на зборообразување се образуваат придавките: *politiko-juridik*, *hungarezo-gjermane*, *moralo-profesionale*, *sportivo-rekreativ*, *shqiptaro-hungareze*, *psiko-analitike*.

hungarezo-gjermane (... kam një shoqe besnike, me prejardhje *hungarezo-gjermane* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 85).

moralo-profesionale (... pikërisht për vlerat e larta *moralo-profesionale* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 151).

sportivo-rekreativ (... në vendin *sportivo-rekreativ* për pushim dimëror ...) („Станот на третиот кат“, стр. 135).

shqiptaro-hungareze (... këtë femër me prejardhje *shqiptaro-hungareze* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 75).

politiko-juridik (... për destabilizim e sistemit *politiko-juridik* ...) („Несреќници“, стр. 220).

psiko-analitike (... ti do të jesh rast unik në studimet tona *psiko-analitike* ...) („Несреќници“, стр. 301).

3.2.5. Образување на сложенки од придавка + придавка

Образувањето на сложени зборови од *придавка + придавка* не е продуктивно во албанскиот јазик и оваа појава ја забележуваме и во романите што ги анализираме. Пример за овој начин на зборообразување е придавката *shurdhmemec*.

shurdhmemec (... i dyti nga natyra është fjalëpak ose memec, ose *shurdhmemec*, ose i mangët nga kokalla ...) („Несреќници“, стр. 25).

3.2.6. Образување на сложенки од именка + прилог или прилог + именка

Иако, *придавките од типот именка + прилог сочинуваат класа придавки што се користеле често за време на Преродбата*, се продуктивни и во последните години (Memushaj, 2016:52), во творештвото на Мурат Исаку со овој начин на зборообразување најчесто се наоѓаат само на две придавки.

fjalëpak (... gjatë kuvendimit jipej i shturur, i rehatshëm, *fjalëpak* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 62); (... i dyti nga natyra është *fjalëpak* ose memec, ose shurdhmemec ...) („Несреќници“, стр.25).

mirënjohës (... pyeta me një zë *mirënjohës* duke mos ia shqitur sytë ...) („Несреќници“, стр. 178).

3.2.7. Образување на сложенки од партицип / гагол + прилог / именка

Самите глаголски основи, за разлика од оние со глаголско потекло, не наоѓаат употреба во современиот албански јазик како прв елемент во ниту еден од продуктивните типови на сложенки. Создавањето на сложенки од типот *pjekabukë* и слични денес се невозможни, бидејќи тоа е во спротивност со динамичните трендови на албанскиот развој (Kostallari, 1970:87). И А. Џувани смета дека некои од образувањата со глаголска основа како прв елемент сè уште можат да се користат денес, иако добро звучат во ушите, ги смета овие образувања за дел од една мината фаза на развојот на нашиот јазик (Xhuvani, 1972:70). Во прозата на Мурат Исаку сложенка составена од партицип и прилог е *ndjellamire*. Сложенката *dalëmode* е образувана од *партицип + именка*, додека *puthador* е образувана од *глагол + именка*.

ndjellamire (... ndjeva një drithmë në gjë, një drithmë befasie dhe *ndjellamire* ...) („Станот на третиот кат“, стр.72).

dalëmode (... fustan prej trikoje *dalëmode* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 92).

puthador (... lirisht del se i Dyti, mund të jetë laro i shitur, *puthador*, çanaklëpirës, qenef, skrrajë, coftinë, pleh ...) („Несреќници“, стр. 28).

3.2.8. Образување на сложенки од прилог + придавка / од прилог + партицип

jashtëplanetar (... ju vetë në emër të një fikcioni abstrakt, gati *jashtëplanetar*, ...) („Несреќници“, стр. 280).

jashtëdalë (... gjysmëkapota ngjyrë hiri me një sumbull mangut, qafa *jashtëdalë*, e gjatë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 162).

3.2.9. Образување на сложенки од броеви, неопределена замена + придавка

Овој поттип на зборообразување станува продуктивен во денешниот литературен јазик. Како производна основа тука се користат некои броеви (или неопределените заменки *shumë* многу и *disa* некои) како прв определувачки елемент на сложенката и формантот *-sh*, кој, како што со право истакнува А. Косталари, е формообразувачки суфикс кој се трансформира во зборообразувачки (Dhimo, 1972: 78). Сложените придавки се образуваат од спојувањето на броеви со придавка, најчесто придавката *vjeçar*, од спојувањето на прилог за количина или неопределена замена со придавка (Beqiraj, 2016:164). Со овој начин на зборообразување се создадени сложенките: *disvjeçar*, *dykatëshe*, *dykëmbësh*, *trekatëshe*, *tridhomëshe*, *tringjyrëshe* итн.

disavjeçar (... shokun e tij *disavjeçar*, dhe largimin në një shtet tjetër, e mirrte si një ngjarje të zakonshem ...) („Несреќници“, стр.208).

dykatëshe (... çdo gjë ruhej në këtë shtëpi *dykatëshe* ...) („Несреќници“, стр.159).

dykëmbësh (... s'jam më ai që kam qenë, por një qenie fare tjetër, - një *dykëmbësh* i paidentifikuar ...) („Несреќници“, стр. 105).

trekatëshe (... ngriti një shtëpi *trekatëshe*, ama shtëpi ...) („Станот на третиот кат“, стр. 70).

tridhomëshe (... sepse banesën *tridhomëshe* tek vendi...) („Станот на третиот кат“, стр. 7)

tringjyrëshe (... Kobra me një palë kostume *tringjyrëshe* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 141).

gjashtëkëndëshe (...një tryezë e rrumbullakët *gjashtëkëndëshe* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 8).

katërkëndëshe (... dritarja e vetme, *katërkëndëshe* me kangjella të trasha ...) („Несреќници“, стр. 147); (... mbylli çantën formë *katërkëndëshi* bojë e zezë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 77).

njëkahëshe (... jeta ime tani është *njëkahëshe* ...) („Несреќници“, стр. 103).

njëkatëshe (... që vinte nga shtëpia fqinje *njëkatëshe* ...) („Несреќници“, стр. 224).

njëkombëtare (... organizimin e njësive paramilitare *njëkombëtare* ...) („Несреќници“, стр. 220).

njëmujore (... me rrogën time *njëmujore* mund të kalohet dy net ...) („Станот на третиот кат“, стр. 137).

njëzetvjeçe (... në këtë shtëpi ka vdekur si foshnje halla ime *njëzetvjeçe* prej tifos ...) („Станот на третиот кат“, стр. 47).

shumëkëndësh (... formë *shumkëndëshi* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 13).

shumëvjeçare (... këtë po ta them nga përvoja ime *shumëvjeçare* ...) („Несреќници“, стр. 277).

trekëndësh (... rrija pranë babait mbi një shkëmb *trekëndësh* ...) („Несреќници“, стр.174).

Нагласувајќи го значењето на сложенките во албанскиот јазик, Пољоска (1981) наведува дека тие се суштински за збогатување и развој на нашиот литературен јазик. Според него, сложенките му даваат на јазикот динамика и флексибилност, овозможувајќи побогат израз на убавината и стилот на народниот јазик и нудејќи многу можности да ги изразиме нашите мисли и чувства, било во говор или во писмена форма (Poloska, 1981:157).

3.3. Сложени прилози

Образувањето на сложените зборови, прилози и глаголи, во споредба со сложените зборови именки и придавки, е во поограничен број.

3.3.1. Образување на сложенки од именка + именка

këmbëkryq (... ndenjor *këmbëkryq* pranë tryezës) („Станот на третиот кат“, стр. 7); (... tha babai *këmbëkryq* dhe vazhdoi me cigaren në gojë ...) („Несреќници“, стр. 116).

3.3.2. Образување на сложенки од именка + придавка

kokëllart (... hidh gjoksin para dhe qëndro *kokëllart* ...) („Несреќници“, стр. 158).

3.3.3. Образување на сложенки од именка + партицип

gojëhapur (... këto lëvizje më bën të mbetem *gojëhapur* ...) („Несреќници“, стр. 19).

këmëzbathur (... frynte lehtë-lehtë një erë e hollë si harbi, por ai qëndronte *këmëzbathur* ...) („Несреќници“, стр. 110).

kryeunjor (... ecte gjithmonë *kryeunjor*, si e rënduar nga disa shqetësime...) („Несреќници“, стр. 119).

syzgurdulluar (... rri gojëhapur dhe *syzgurdulluar* ...) („Несреќници“, стр. 37).

3.3.4. Образување на сложенки од глагол / партицип + именка / прилог

Прилошката сложенка од овој тип, образувана од глагол + именка, носи посебни нијанси на значење (Kostallari, 1982:110), каде што се издвојува намерната инверзија на збороредот, кој би бил *shalëhapur*. Сложени образувани од овој тип се: *hapakrah* и *ndjellazi*.

hapashalë (... që rri *hapashalë* si qeni në qerre!) („Станот на третиот кат“, стр. 7).

hapakrah (... ishalla s’na korit i Madhi! Vazhdoi ai me kosën *hapakrah* ...) („Несреќници“, стр. 176).

ndjellazi (... Në Arën e Gjatë, një vrap kali nën fshat, s’vjen zëri *ndjellazi* ...) („Несреќници“, стр. 188).

3.3.5. Образување на сложенки од прилог + именка

mirëfilli (... kuptohet *mirëfilli* se sytë m'u mbyllën nga trupi ...) („Станот на третиот кат“, стр. 75); (... kuptohet *mirëfilli* se plagët në burg mund t'i josh vetëm fjala e mirë ...) („Несреќници“, стр. 23).

Во анализираните дела, образувањето на сложени глаголи е исклучително ретко, и сме наишле само на еден таков пример од типот именка + глагол.

buzëqesh (... kësaj gradhe vetëm *buzëqeshi*, por me bark ...) („Станот на третиот кат“, стр. 28).

ГЛАВА IV

4.1. ОБРАЗУВАЊЕ НА ЗБОРОВИТЕ СО СРАСНУВАЊЕ

Еден од начините на образување зборови во албанскиот јазик е сраснувањето. Неговата улога постојано се дискутираше во различни граматички и статии. Различни се мислењата за овој начин на зборообразување. Дури и употребената терминологија не е иста (Vuxheli, 1986:53).

Сраснувањето е начин на зборообразување, со кој се образуваат нови зборови од обединување на фраза, предлошка група или група зборови воопшто. Синтаксичките врски меѓу членовите на фразата или групата обично се одржуваат јасни дури и во структурата на новиот збор (Agalliu et al., 2002:75).

Образувањето зборови со сраснување во прозата на Мурат Исаку е разновидно. При проучувањето на овој начин на зборообразување се сретнале именки, заменки, прилози, броеви, предлози и честички. Зборообразувачката анализа на овие зборови не е секогаш лесна бидејќи *карактеристика на сраснатите зборови е тесната поврзаност на елементите едни со други, претопување во еден единствен збор* (Topalli, 1994:95) и ова поради тоа ја отежнува работата за разликување на делови од зборот.

4.1.1. Образување на именките

Лексикализацијата на именска, глаголската или предлошката синтагма ја формира основата кога се создаваат сложени сраснати именки. Но, и овде станува збор за процес кој поминал подолг временски период и не се случува според зборообразувачките модели како што се случува со другите начини на зборообразување. Компонентите на мотивационите единици често ги зачувуваат и граматичките показатели. Со овој начин се образувани именките: *domethënie, farefis, përshesh, punëdore, taketuke, thashetheme*.

domethënie (... gjësend pa nder e *domethënie* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 22).

farefis (... nuk më ka rënë në sy as në *farefis* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 9); (... s'ia dija të ziut as emrin, as prejardhjen, as *farefis*, as deliktin ...) („Несреќници“, стр. 19).

përshesh (... do t'i japim një çanak me *përshesh* tambël ...) („Станот на третиот кат“, стр. 36).

punëdore (... u ula këmbëkryq mbi qilim - është qilim i bardhë, *punëdore* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 137).

taketuke (... hoqi sytë nga *taketukja*, ku shkundi cigaren ...) („Несреќници“, стр.194).

Во зборот *taketuke* имаме супстантивизирање на еден ономатопејски сраснат збор.

thashetheme (... do të mbushet me *thashetheme* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 16); (... të gjykuarit e tij ishte një mburrje e *thashethemeve* të ditës ...) („Несреќници“, стр. 201).

4.1.2. Образување на прилозите

Во согласност со согледувањата на Л. Буцели, сраснатите прилози се образуваат преку процесот на лексикализација и сраснување на зборовите кои сочинуваат синтагма или стабилна група зборови со прилошка фраза во една лексичка единица. Овие прилози обично се резултат на сраснувањето на зборовите на една именска фраза, предлошка

фраза или група зборови кои имале долг период на непрекината употреба заедно (Buxheli, 2009:209).

Сраснати прилози кои се мотивирани од првиот елемент заменката *ai* (тој) или *ku* (овој) и вториот елемент именка или заменка во инструментал или акузатив:: *atëbotë* (*atë* + *botë*), *atëherë* (*atë* + *herë*), *asisoj* (*asi* + *soj*), *kësisoj* (*kësi* + *soj*), *kësodore* (*këso* + *dore*).

atëbotë (... *atëbotë*, Xhania ngjitej degë më degë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 113); (... ndaj të Dytit, *atëbotë* do të orvatesha të isha më i përmbajtur ...) („Несреќници“, стр. 17).

atëherë (... çfarë të drejte *atëherë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 8); (... *atëherë* s’di si t’ia bëjmë ...) („Несреќници“, стр.10).

asisoj (... ngjarjet e fundit në qelinë numër katër na shtyjnë të veprojmë *asisoj* ...) („Несреќници“, стр. 71).

kësisoj (... ndoshta *kësisoj* rri edhe Zoti ...) („Станот на третиот кат“, стр. 55); (... të gjithë mendojnë *kësisoj* e ti vetë nuk mund të bësh përjashtim ...) („Несреќници“, стр. 57).

kësodore (... *kësodore* kalonim kohën, duke kthyer ngjarjet ...) („Станот на третиот кат“, стр. 53); (... *kësodore*, në një farë mënyre, do të inskenojmë ...) („Несреќници“, стр. 99).

Сраснати прилози, со сврзувачки елемент, кои се мотивирани со помош на прилошка фраза со повторување: *drejtpërdrejt* (*drejt për drejt*), *prapëseprapë* (*prapë se prapë*).

drejtpërdrejt (... s’ka dorë *drejtpërdrejt* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 13); (... me qëllim që të veproja me sjelljen time *drejtpërdrejt* në shpirtin e tij ...) („Несреќници“, стр. 17).

prapëseprapë (... *prapëseprapë* zëri im mbante një timbër ...) („Станот на третиот кат“, стр. 27).

Сраснати прилози мотивирани преку прилошки фрази без поврзани средства: *kryekreje* (*krye* + *kreje*), *pikësëpari* (*pikë së pari*).

kryekreje (... sepse kjo është *kryekreje* autonomia e personit tim ...) („Несреќници“, стр. 69).

pikësëpari (... *pikësëpari* prej nga ishte përvjedhur...) („Станот на третиот кат“, стр. 7); (... siç është e udhës, *pikësëpari* duhet ta ngjis për muri ...) („Несреќници“, стр. 59).

Сраснати прилози, со сврзувачки елемент, кои се мотивирани од прилошка фраза со антоними: *pakashumë* (*pak a shumë*).

pakashumë (... u arsyetova *pakashumë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 134).

Сраснати прилози, од типот предлог + определена именка во номинатив, како *tekevona* (*tek e vona*). Во Ѓаковица, Косово, се користи *tevonashi*.

tekevona (... *tekevona* të shtënat u rralluan ...) („Несреќници“, стр. 105).

Сраснати прилози, од типот предлог + именка група со поим на прилошка определба: *ngandonjëherë* (*nga* + *ndonjë herë*), *nganjëherë* (*nga* + *një herë*), *menjëherë* (*me* + *një herë*).

ngandonjëherë (... *ngandonjëherë*, besa, e vlen ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11).

nganjëherë (... *nganjëherë* më rrasej mendja të ikja ...) („Станот на третиот кат“, стр. 212); (... *nganjëherë* dyshoj se mund të preket dhe, mos dhëntë Zoti, të vdesë ...) („Несреќници“, стр. 18).

menjëherë (... *menjëherë* të binin në sy rrudhat përmbi vetulla ...) („Несреќници“, стр. 7).

Сложени прилози кои се мотивирани со структурата предлог + прилог: *pasnesër* (*pas* + *nesër*).

pasnesër (... *pasnesër* bëhet përrurimi i veprës së shoqes sime ...) („Станот на третиот кат“, стр. 197).

Сраснати прилози, од типот предлог + непоределена именка во инструментал: *mbasdite* (*mbas* + *dite*), *pasdite* (*pas* + *dite*), *përdore* (*për* + *dore*), *përfundi* (*për* + *fundi*), *përmendsh* (*për* + *mendsh*).

mbasdite (... ishte *mbasdite*, kur të burgorsurit në burgun e hetimeve kurseheshin ...) („Несреќници“, стр. 7).

pasdite (... nesër *pasdite*, kur do të bjerë hija në shkallë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 37); (... një *pasdite* me shi të ftohtë, mu në shesh të qytetit m’i lidhën duart ...) („Несреќници“, стр. 23).

përdore (... m’u duk se gjithë jetën e mora *përdore* si Gjokun ...) („Станот на третиот кат“, стр. 57).

përfundi (... ia vura krahët *përfundi* dhe rrokullimthi në greminë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 225).

përmendsh (... pasuse të tëra dinte *përmendsh* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 147); (... njetash, kur po e recitoj *përmendsh* poezinë e fundit ...) („Несреќници“, стр. 65).

Сраснати прилози, од типот предлог + непоределена именка во акузатив со значење на време или на место: *ndërkohë* (*ndër* + *kohë*), *përbri* (*për* + *bri*), *përdhe* (*për* + *dhe*), *përgjysmë* (*për* + *gjysmë*), *përtokë* (*për* + *tokë*).

ndërkohë (... *ndërkohë* ka rënë mbrëmja dhe, dhe ...) („Несреќници“, стр. 121).

përbri (... ku jeta, kalon vetëm e vetëm nëpër kujtime, m’i ndërpreu zhurma në qelinë *përbri* ...) („Несреќници“, стр. 47).

përdhe (... hiqem me kokë *përdhe*, e këmbët zhag ...) („Станот на третиот кат“, стр. 50); (... hiqej i kërrusur me dy sytë *përdhe* dhe hara me take të barabarta ...) („Несреќници“, стр. 13).

përtokë (... m’u duk se e kishte shtri *përtokë* mjerimi ...) („Станот на третиот кат“, стр. 93).

Прилог за начин од типот предлог + неопределена именка во номинатив: *përgjysmë* (*për* + *gjysmë*).

përgjysmë (... me gërshtërit që bënte oja atë e preu *përgjysmë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 50); (... sa të mundësh të shtrish vetëm njërin krah, dhe atë *përgjysmë* ...) („Несреќници“, стр. 9).

Сраснати прилози со прва компонента неопределена замена *gjithë* (сè) + вториот дел може да биде:

- неопределена замена со значење на количина: *gjithaq* (*gjithë* + *aq*), (*gjithë* + *një*);

gjithaq (... dhoma s' ishte **gjithaq** e ngrohtë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 59); (... ku „aderues“, nga mosha jo **gjithaq** i thyer ...) („Несреќници“, стр. 171).

gjithnjë (... ia preva troç, sepse **gjithnjë** e më shumë më bezdiste me „torrorrotë“ e kokës së tij ...) („Несреќници“, стр. 212).

- прилог: *gjithkah* (*gjithë* + *kah*); именка во акузатив со значење на време: *gjithmonë* (*gjithë* + *monë*).

gjithkah (... **gjithkah** të mbytë një trahmë e rëndë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 26).

gjithmonë (... kur flas, **gjithmonë** mendoj se ...) („Станот на третиот кат“, стр. 62); (... ajo, si edhe babai, **gjithmonë** kanë gjukuar që të shkollohem ...) („Несреќници“, стр. 214).

Сраснати прилози со сврзникот “as” („ниту“) со одречно значење.: *askund* (*as* + *kund*), *asnjëherë* (*as* + *një herë*), *aspak* (*as* + *pak*).

askund (... **askund**, po vetëm e vetëm ...) („Станот на третиот кат“, стр. 22).

asnjëherë (... unë **asnjëherë** s'kam qenë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 18); (... kurrën e kurrës nuk do t'i flitja me gojë, **asnjëherë** nuk do t'i qasesha ...) („Несреќници“, стр. 20).

aspak (... **aspak** s'u pamë? ...) („Несреќници“, стр. 267).

Сраснати прилози со прилог „никогаш“ (“kurrë”): *kurnjëherë* (*kurrë* + *një herë*), *kurrsesi* (*kurrë* + *sesi*).

kurnjëherë (... provoni edhe më tej profesor, **kurnjëherë** nuk është vonë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 153); (... **kurnjëherë** nuk më kujtohet se kam pasur një dorë fat ...) („Несреќници“, стр. 200).

kurrsesi (... në vete, por **kurrsesi** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 12); (... **kurrsesi** s'kisha mundësi të merrja kontakt me persona ...) („Несреќници“, стр. 7).

Сраснат прилог како резултат на сраснување на прилог + прилог за количина: *sakaq* (*sa* + *kaq*).

sakaq (... **sakaq** e mërdheu një gaz ...) („Станот на третиот кат“, стр. 18); (... **sakaq** sikur ve mblodh << far >> në kokërdhokët ...) („Несреќници“, стр. 7).

Сраснат прилог како резултат на сраснување на сврзник + прилог за количество е: *sadopak*.

sadopak (... të ngrohej **sadopak** dhoma ime ...) („Станот на третиот кат“, стр. 24); (... ta ruaja **sadopak** seriozitetin prej të burgosuri ...) („Несреќници“, стр. 8).

Сраснат прилог како резултат на спојување на сврзникот *si* (како) + прилог: *sivjet* (*si* + *vjet*).

sivjet (... *sivjet* dhjetori bën shumë ftohtë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 133).

Сраснат прилог како резултат на спојување на неопределена замена со втор елемент зборот „herë“: *ndonjëherë* (*ndonjë* + *herë*), *njëherë* (*një* + *herë*).

ndonjëherë (... a ke qenë *ndonjëherë* i dashuruar, or!? ...) („Несреќници“, стр. 12).

njëherë (... pra, *njëherë* që të të ngulitet në tru ...) („Станот на третиот кат“, стр. 64); (... *njëherë* më mbajtën tre muaj ...) („Несреќници“, стр. 158).

Сраснат прилог како резултат на сраснување на прилогот со вториот елемент зборот „herë“: *rrallëherë* (*rrallë* + *herë*), *shpeshherë* (*shpesh* + *herë*).

rrallëherë (... *rrallëherë*, kur jam bashkë me babanë, sa për t'i bërë shoqëri ...) („Несреќници“, стр. 132).

shpeshherë (... *shpeshherë* kur takohesh me ndonjë femër të bukur ...) („Станот на третиот кат“, стр. 74).

Сраснат прилог кој има како прв елемент неопределена замена, а вториот елемент „kund“, „kundi“ (ndajfolje): *gjëkundi* (*gjë* + *kundi*).

gjëkundi (... më vonë *gjëkundi* nga fundi i qytetit më ranë në sy ...) („Станот на третиот кат“, стр. 132); (... Morenë e dashur e kam lënë *gjëkundi*, po ku, ku, ku? ...) („Несреќници“, стр. 50).

Сраснат прилог како резултат на спојувањето на зборовите *këso* + *nate*: *sonte*.

sonte (... *sonte* vërtet bënte shumë ftohtë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 24).

Сраснат прилог кој се мотивира со првиот елемент заменката *vetë* (*cam*): *vetvetiu*.

vetvetiu (... ndjen *vetvetiu* kur ta pinë gjakun në damarë ...) („Несреќници“, стр.38).

Сраснат прилог со глаголскиот елемент “do” („ке“) и првиот дел прилог “ku”: *kudo* (*ku* + *do*).

kudo (... të rrasem *kudo* qoftë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11).

Во албанскиот јазик, зборовите од типот предлог + именка за дејство со *-im*, како што се *padurim* (нестрплив) и *padyshim* (несомнено), често се определуваат како сраснати прилози, но оваа определба не е сигурна поради една особина на јазикот. Овие зборови често се пишуваат и одделно, што укажува на тоа дека процесот на спојување во еден збор не е целосно завршен. Ова е важно да се истакне, бидејќи покажува дека нивната употреба може да се менува во зависност од контекстот и јазичната позиција.

padurim (... të pres me *padurim* ...) („Станот на третиот кат“, стр.135).

padyshim (... *padyshim* kjo mund ...) („Станот на третиот кат“, стр.13).

4.1.3. Образување на сврзници

Сраснати сврзници во прозата на Мурат Исаку од аспектот на зборообразувањето се мотивирани преку група на зборови, како што се:

Со два прости сврзника образувани со конверзија од заменки или прилози: *kurse* (*kur se*), *sepse* (*se pse*), *sikur* (*si kur*).

kurse (... formën e fytyrës gjatore, *kurse* lëkurën të verdhë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 7).

sepse (... u befasova sa s’bëhet, *sepse* banesën ...) („Станот на третиот кат“, стр. 7); (... që të ketë vend edhe ai i Dyt, *sepse* kështu siç është bërë lëmsh, nuk do të arrijë ...) („Несреќници“, стр. 19).

sikur (... më vjen *sikur* në gjë më ka hyrë një gjarpër shullani ...) („Станот на третиот кат“, стр. 50).

Од еден сраснат сврзник и еден прост сврзник: *sikurse* (*sikur se*).

sikurse (... ajo *sikurse* edhe e lashtë, s’kishte dritë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 161).

Сраснати сврзници каде првиот елемент е предлог, а вториот сврзник: *meqë* (*me që*), *ngaqë* (*nga që*).

meqë (... pas së cilës shkalloja si i marrë, mirëpo *meqë* ajo ishte bijë prifti ...) („Станот на третиот кат“, стр. 74).

ngaqë (... s’arrinte t’i nxjerrë deri në fund, por *ngaqë* i ngelnin në fyt, sajnin ...) („Несреќници“, стр. 16).

Предлошка група од типот предлог + заменка: *megjithatë* (*me gjitë atë*), *megjithëse* (*me gjithë se*).

megjithatë (... *megjithatë*, sikur t’i drejtohesha me të keq ...) („Станот на третиот кат“, стр. 9).

megjithëse (... ndaj as që provova ta ndez cigaren, *megjithëse* ajo në këtë mes ...) („Станот на третиот кат“, стр. 75); (... thuama si quhet organizata terroriste, *megjithëse* prej kohësh dimë çdo gjë për të ...) („Несреќници“, стр. 197).

Прилог + сврзник: *mirëpo* (*mirë + po*).

mirëpo (... e regjistрова si pronë në emrin e babit. *Mirëpo*, që të mirrte hije...) („Станот на третиот кат“, стр. 8); (... edhe i Dyt nuk do të ishte kundër, *mirëpo* nëse ai ngul këmbë si mushka ...) („Несреќници“, стр. 10).

4.1.4. Образување на заменките

Во прозата на Мурат Исаку, сраснатите заменки наоѓаат значајна употреба, како: *askend* (*as kend*), *askujt* (*as kujt*), *askush* (*as kush*), *asnjë* (*as një*), *asnjëri* (*as njëri*), *asgjëhiç* (*asgjë hiç*), *cilindo* (*cilin do*), *çdokujt* (*çdo kujt*), *çdokush* (*çdo kush*), *çkado* (*çka do*), *diçka* (*diç ka*), *dikush* (*di kush*), *gjësend* (*gjë send*), *gjithfarë* (*gjithë farë*), *hiçgjë* (*hiç gjë*), *kurrfarë* (*kurrë farë*), *kurrgjë* (*kurrë gjë*), *kurrkush* (*kurrë kush*), *njëfarë* (*një farë*), *secili* (*se cili*), *shumëçka*

(*shumë çka*). Сраснатите заменки се поделени на именски, заменски, глаголски и заменски групи кои се мотивирани од групи на зборови, сите анализирани од спојувањето на составните елементи.

Група на зборови од типот:

Прашална заменка во номинатив + глагол: *cilindo* (*cilin do*), *çkado* (*çka do*).

cilindo (... me instikte të shprehura kurvërie me **cilindo** vetëm e vetëm që të mos gdhihet pa mashkull ...) („Несреќници“, стр.90).

çkado (... i ngjet një tërbimi të tmerrshëm, i cili para vetes përmbyt **çkado** ...) („Несреќници“, стр. 31).

Глагол + прашална заменка во номинатив: *dikush* (*di kush*).

dikush (... për të ma shkelur fytyrën dikush ...) („Станот на третиот кат“, стр. 19); (... këtë mund ta pohonte një i tretë me urdhrin e atyre të katit të dytë, ose **dikush** tjetër ...) („Несреќници“, стр. 58).

Именска група од типот:

неопределена заменка + именка: *gjithfarë* (*gjithë farë*).

gjithfarë (... në qytetin tonë ka **gjithfarë** njerëzish ...) („Станот на третиот кат“, стр. 25); (... i kam gjetur **gjithfarë** librash ...) („Несреќници“, стр. 45).

број + именка: *njëfarë* (*një farë*).

njëfarë (... të ka rënë të dëgjosh, Malë, për **njëfarë** Hashim Laçi ...) („Несреќници“, стр. 137).

Именска група со врска на спојување од типот:

именка + именка: *gjësend* (*gjë send*).

gjësend (... **gjësend** pa vlerë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 22); (... mbi këmbët e mia ra një **gjësend** i fortë ...) („Несреќници“, стр. 52).

Заменска група од типот:

неопределена заменка + неопределена заменка: *asgjëhiç* (*asgjë hiç*), *hiçgjë* (*hiç gjë*).

asgjëhiç (... sikur asgjëhiç nuk ka ndodhur ...) („Станот на третиот кат“, стр. 82); (... pëlçasin si këpurdha të thara, prej të cilave s'mbetet asgjëhiç ...) („Несреќници“, стр. 150).

hiçgjë (... ia kris vajit gati për **hiçgjë** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 24); (... Sali Sokoli është hiçgjë prej **hiçgjëje** ...) („Несреќници“, стр. 91).

неопределена заменка + прашална заменка: *çdokush* (*çdo kush*), *çdokujt* (*çdo kujt*), *gjithçka* (*gjithë çka*), *shumëçka* (*shumë çka*).

çdokush (... **çdokush** ka fatin ...) („Станот на третиот кат“, стр. 9).

çdokujt (... një gjendje e këtillë mund t'i qëlloj **çdokujt** në raste të veçanta ...) („Станот на третиот кат“, стр. 194).

gjithçka (... *gjithçka* më fryn në kokë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 12); (... ме па të drejtë e akuzova për *gjithçka* ...) („Несреќници“, стр. 37).

shumëçka (... ndoshta dinte edhe *shumëçka*, por ...) („Станот на третиот кат“, стр. 30); (... ai me gojën e vet ka pohuar *shumëçka* ...) („Несреќници“, стр. 68).

Глаголска група со врска од типот:

прашална заменка + глагол: *diçka* (*diç ka*).

diçka (... bluaj *diçka* nëpër gojë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 20); (... nuk e di pse dhe si më theri *diçka* në loçkë të zemrës ...) („Несреќници“, стр. 44).

Сраснати заменки мотивирани од групи на зборови кои се карактеризираат со спојување на два составни дела:

прилог + заменка: *kurrgjë* (*kurrë gjë*), *kurrfarë* (*kurrë farë*).

kurrfarë (... të hyj pa *kurrfarë* leje ...) („Станот на третиот кат“, стр. 10); (... tani, ja, po përtyrem pa *kurrfarë* lezeti ...) („Несреќници“, стр.33).

kurrgjë (... të mitë nuk i kanë lënë *kurrgjë* të më sjellin ...) („Несреќници“, стр. 33).

прилог + заменка: *kurrkush* (*kurrë kush*).

kurrkush (... është gjallë, *kurrkush* nuk do ta besonte, sepse këtë mund ta pohonte një i tretë ...) („Несреќници“, стр. 58).

сврзник + прашална заменка: *secili* (*se cili*).

secili (... vërtet i takon *secilit* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 9); (... *secila* prej tyre është aq e ngushtë dhe e gjatë ...) („Несреќници“, стр. 9).

сврзник + заменка: *askënd* (*as kënd*), *askush* (*as kush*), *askujt* (*as kujt*), *asnjë* (*as një*), *asnjëri* (*as njëri*).

askënd (... brenda pa ruetur *askënd* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 17).

askush (... s’banon *askush* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 9); (... më kanë hedhur në errësirë si një qen të ngordhur dhe *askush* nuk e çan kokën ...) („Несреќници“, стр. 23).

askujt (... *askujt* s’i kam premtuar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 8); (... *askujt* s’duhet t’i shkilet shpirti ...) („Несреќници“, стр. 173).

asnjë (... s’i takon me *asnjë* teger ...) („Станот на третиот кат“, стр. 9)

asnjëri (... *asnjërin* nuk e njoha nga fytyra ...) („Станот на третиот кат“, стр. 170).

Неопределената заменка *moskush*, која носи значење никому (*kurrkujt*) или никој (*askush*), авторот ја користи како именка *moskushes* во стилски контекст. Во Речникот на современиот албански јазик (1980 година), како и во неговите подоцнежни изданија од 2006 и 2020 година, овој термин е претставен како неопределена заменка: *moskush*.

moskushes (... do t’ia vë në fyt litarin *moskushes* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 36).

4.1.5. Сраснати броеви

Во албанскиот јазик, некои од основните броеви, кои изразуваат целосни единици и се составен дел од системот за броење, се образуваат преку сраснување. Овие сраснати броеви вклучуваат броевите од 11 до 19 (Buxheli, 2009:184). Сраснатите броеви во албанскиот јазик се ограничени по број и наоѓаат мала употреба и во творештвото на Мурат Исаку, како што се: *njëmbëdhjetë* (*një mbë dhjetë*), *dymbëdhjetë* (*dy mbë dhjetë*), *shtatëmbëdhjetë* (*shtatë mbë dhjetë*), *pesëmbëdhjetë* (*pesë mbë dhjetë*), *tetëmbëdhjetë* (*tetë mbë dhjetë*).

njëmbëdhjetë (... tek i ati kishte kryer **njëmbëdhjetë** hatme ...) („Станот на третиот кат“, стр. 147).

dymbëdhjetë (... mori litarin **dymbëdhjetë** kutësh ...) („Станот на третиот кат“, стр. 223).

shtatëmbëdhjetë (... vdiq një djalosh **shtatëmbëdhjetë** vjeç ...) („Станот на третиот кат“, стр. 26).

pesëmbëdhjetë (... hëmë **pesëmbëdhjetë** në kupë, sucë pa rruc ...) („Станот на третиот кат“, стр. 52); (... dënohesh më së paku me **pesëmbëdhjetë** vjet heqje lirie ...) („Несреќници“, стр. 91).

tetëmbëdhjetë (... ditëlindja e saj e **tetëmbëdhjetë** ishte një fat i pamyshtë ...) („Несреќници“, стр. 48).

4.1.6. Образување на предлозите

При анализата на романите во однос на зборообразувањето забележавме дека сраснатите предлози немаат голема употреба. Такви се: *nëpër* (*në + për*), *nëpërmjet* (*nëpër + mjet*), *përballë* (*për + ballë*), *përgjatë* (*për + gjatë*), *përmbas* (*për + mbas*), *përmbi* (*për + mbi*), *përmes* (*për + mes*), *përpara* (*për + para*), *përveç* (*për + veç*), *përreth* (*për + rreth*). Сраснатите предлози се мотивираат од различни јазични комбинации: од два основни предлози, од еден основен предлог и еден предлог образуван со конверзија од прилог, како и од структури од типот *предлог + именка*.

Предлозите од типот предлог + предлог: *nëpër* (*në + për*), *përmbi* (*për + mbi*).

nëpër (... bluaj diçka **nëpër** gojë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 20); (... fjalët ofenduese që ia thashë pakëz si **nëpër** dhëmbë ...) („Несреќници“, стр. 36).

përmbi (... vetëm balli me dy gunga **përmbi** vetulla ...) („Станот на третиот кат“, стр. 27); (... të binin në sy rrudhat **përmbi** vetulla ...) („Несреќници“, стр. 7).

Сраснатите предлози што се мотивирани од основен предлог и предлог образуван преку конверзија се: *përballë* (*për + ballë*), *përgjatë* (*për + gjatë*), *përmbas* (*për + mbas*), *përpara* (*për + para*), *përveç* (*për + veç*), *përreth* (*për + rreth*).

përballë (... foli dhe zuri vend **përballë** meje ...) („Станот на третиот кат“, стр. 141).

përgjatë (... „Mos ma prekni Morenë“ vazhdova **përgjatë** bregut të lumit ...) („Несреќници“, стр. 124).

përmbas (... krehu flokët e zbardhura me krehër, mandej **përmbas** i shtypi me dorë ...) („Несреќници“, стр.198).

përpara (... mu **përpara** dritareve ...) („Станот на третиот кат“, стр. 8)

përveç (... s'kërkonte asgjë prej jetës **përveç** një tjegulle mbi krye ...) („Станот на третиот кат“, стр. 224); (... askush nuk e bën këtë marrëzi të marrë **përveç** Malë Prokës ...) („Несреќници“, f. 56).

përreth (... banesë përdhese, **përreth** së cilës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 8); (... ç'valle misterioze hedhin fatet **përreth** qenieve ...) („Несреќници“, f. 36).

Предлози образувани со сраснување *предлог + именка*

nëpërmjet (... dimri ishte i ftohtë dhe se **nëpërmjet** dritares hynte era e egër e majave të bjeshkës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 162); (... këto lidhje në vazhdim do t'i mbash **nëpërmjet** motrës ...) „Несреќници“, стр.233).

përmes (... vetëm se ajo shkon **përmes** ferrit ...) („Несреќници“, стр. 103).

4.1.7. Сраснати извици

Сраснати извици во анализираните романи се: *faleminderit (falemi nderit)*, *mirëmëngjes (mirë mëngjes)*, *mirupafshim (mirë u pafshim)*, *siurdhëroni (si urdhëroni)*.

faleminderit (... ata të mitë, **faleminderit**, me shëndet ish in si mos më mirë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 60).

mirëmëngjes (... **Mirëmëngjes**, profesor! ...) („Станот на третиот кат“, стр. 112).

mirupafshim (... **Mirupafshim!** - u përshëndet Zeka ...) („Станот на третиот кат“, стр. 108).

siurdhëroni (... **Siurdhëroni**, - thashë dhe nga kuleta nxora fotografinë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 89).

4.1.8. Сраснати честички

Во романите на Мурат Исаку се пронајдени сраснатите честички: *kushedi*, *sidomos*, *thuaјse*, кои се мотивирани со една реченица или со група на зборови.

Со една реченица: *kushedi (kush e di)*.

kushedi (... **kushedi** çka ndjeu ...) („Станот на третиот кат“, стр. 79); (... **kushedi** se sa të burgosur janë shërbyer ...) („Несреќници“, стр. 10).

Сврзник + честичка: *sidomos (sido + mos)*.

sidomos (... njerëzit **sidomos** ditën e pazarit ...) („Станот на третиот кат“, стр. 25).

Глагол + сврзник: *thuaјse (thuaј + se)*.

thuaјse (... edhe prej tij **thuaјse** i kisha larë duart ...) („Станот на третиот кат“, стр. 66).

ГЛАВА V

5. МЕШАНИ НАЧИНИ

5.1. Сложенки и суфиксација

Образувањето на зборовите на начинот сложенки + суфиксација е резултат на спојување на основи кои се придружени со суфикс, како: *drufrutore* (*dru* + *frut* + *ore*), *kryengulthi* (*krye* + *ngul* + *thi*), *marrëveshje* (*marrë* + *vesh* + *je*), *pjesëmarrës* (*pjesë* + *marr* + *ës*), *symbylltas* (*sy* + *mbyllt* + *as*), *ujdhesë* (*ujë* + *dhe* + *së*).

drufrutore (... kridhet midis *drufrutoreve* dhe kodrave si një përrallë ...) „Несреќници“, стр. 109).

kryengulthi (... bija aty *kryengulthi* me një shpejtësi prej zogut të plagosur ...) („Несреќници“, стр. 156).

marrëveshje (... nuk e kryen detyrën sipas *marrëveshjes* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 40); (... sipas *marrëveshjes* së grave, -nënave tona, merret si e fejuara ime ...) („Несреќници“, стр. 107).

pjesëmarrës (... *pjesëmarrësit*, disa të paguar të merrnin pjesë edhe të duartrokitnin ...) („Станот на третиот кат“, стр. 174).

symbylltas (... për të qarë *symbylltas* mbi dërrasa ...) („Несреќници“, стр. 78).

ujdhesë (... dy vjet pareshtur e kishin mbajtur në *ujdhesën* e mallkuar ...) („Несреќници“, стр. 199).

Во делото на Мурат Исаку, некои прилози се појавуваат со морфемата **a** како клучен зборообразувачки елемент, играјќи ја улогата на инфикс, додека истовремено го добиваат соодветниот суфикс. Како правило, суфиксот учествува во образувањето на овие прилози истовремено со инфиксот (Vuxheli, 2009:238). Такви прилози се: *ballaballas* (*ballë-* + **-a-** + *ballë* + **-as**), *këmbadoras* (*këmbë-* + **-a-** + *dorë* + **-as**), *kupakresë* (*kup-* + **-a-** + *kre* + **-së**), *dhe marramendthi* (*marr-* + **-a-** + *mend* + **-thi**).

ballaballas (... sërish u gjenda *ballaballas* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 14).

këmbadoras (... hiqem herë gjunjas, herë *këmbadoras* ...) („Несреќници“, стр. 247).

kupakresë (... bërtita në drejtim të qytetit *kupakresë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 37).

marramendthi (... paloi dy pëllëmbët mbi gjoks dhe sikur *marramendthi* foli ...) („Станот на третиот кат“, стр. 207).

5.2. Сраснување и суфиксација

Образуваните зборови со сраснување + суфиксација се образувани кога една група предлог + именска се спојува со суфикс, како: *pafundësi* (*pa fund* + *ësi*), *pagjumësi* (*pa gjumë* + *si*), *pakënaqësi* (*pa kënaq* + *ësi*), *paudhësi* (*pa udhë* + *si*), *nëpunës* (*në punë* + *s*).

pafundësi (... sikur sharroi në *pafundësi* të tokës së Zotit ...) („Несреќници“, стр. 38).

pagjumësi (... tashmë me një zë të lodhur nga *pagjumësia* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 89).

pakënaqësi (... më ishte bërë zakon të flas zëshëm në çaste *pakënaqësie* ...) („Несреќници“, стр. 176).

paudhësi (... hiq dorë prej kësaj *paudhësie* sa nuk është vonë ...) („Несреќници“, стр. 29).

nëpunës (... *nëpunësi*, të cilit s'arritta t'ia mësoj emrin ...) („Станот на третиот кат“, стр. 129).

5.3. Образовање со претпозитивен член и суфиксација

5.3.1. Образовање на придавките со суфиксите: -ët, -të, -t

Образованите придавки од именска основа со суфиксите: -ët, të, -t се: *e brumtë* (*e brumë* + -të), *të dyshimtë* (*të dyshim* + -të), *të flaktë* (*të flakë* + -të), *e hekurt* (*e hekur* + -t), *të mëndafsh* (*të mëndafsh* + -t), *rrebeshtë* (*i rrebesh* + -të), *të thikta* (*të thikë* + -ta), *i zjarrtë* (*i zjarr* + -të).

e brumtë (... këtë e mbajti pezull në ajrin *e brumtë* ...) („Несреќници“, стр. 35).

të dyshimtë (... keni hetuar diç *të dyshimtë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 216); (... më pyeti me zë *të dyshimtë* ...) („Несреќници“, стр. 127).

të flakët (... pritja me dëshirë *të flakët* të dalë nga burgu ...) („Станот на третиот кат“, стр. 215).

e hekurt (... porta *e hekurt* përsëri u mbyll ...) („Несреќници“, стр. 39).

të mëndafsh (... jeni njëri prej atyre krimbave *të mëndafsh* ...) („Несреќници“, стр. 70).

i rrebeshtë (... gërryhem dhe skërfitem dhe në çast bëhem më *i rrebeshtë*, më fatprerë ...) („Несреќници“, стр. 94).

e rrafshhtë (... siç ecën uji në shtratin *e rrafshhtë* të lumit ...) („Несреќници“, стр.198).

të thikta (... vende-vende sidomos rrrëpinave *të thikta*, rrugën e kanë zënë orteqet ...) („Станот на третиот кат“, стр. 222).

i zjarrtë (... si një çekan *i zjarrtë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 219); (... me një palë sy *të zjarrtë* ...) („Несреќници“, стр. 127).

Образованите придавки со суфиксите: -ët, të, -t од прилошка зборообразувачка основа се: *të afërt* (*të afër* + -t), *i barabartë* (*i barabar* + -të), *i drejtë* (*i drejt* + -të), *të dyfishtë* (*të dyfish* + -të), *kundërt* (*e kundër* + -t), *i largët* (*i larg* + -t), *e pakët* (*e pak* + -ët), *i rëndomtë* (*i rëndom* + -të), *e rrafshhtë* (*e rrafsh* + -të), *e rrumbullakët* (*e rrumbullak* + -ët), *i tepërt* (*i tepër* + -t), *i tërthortë* (*i tërthor* + -të), *i turbullt* (*i turbull* + -t).

të afërt (...nga oxhaku i një shtëpie *të afërt* doli tymi ...) („Станот на третиот кат“, стр. 89).

i barabartë (... aty mund të jesh *i barabartë* me minikun ...) („Несреќници“, стр. 192).

i drejtë (... ishte tejmase *i drejtë*, i saktë, i mprehtë, tejet i erur ...) („Станот на третиот кат“, стр. 209).

të dyfishtë (... këpucët prej gjoni *të dyfishtë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 161); (... duhet të marrë mësim nga nacionalisti e terroristi *i dyfishtë* ...) („Несреќници“, стр. 71).

e kundërt (... mbasi në periferinë *e kundërt*...) („Станот на третиот кат“, стр. 8); (... kokën ia ktheva në anën *e kundërt* ...) („Несреќници“, стр. 55).

i largët (... terri i trashë dhe *i largët* si lëndë katrani ...) („Несреќници“, стр. 38).

e pakët (... në trupin *e pakët* e skeletik ...) („Несреќници“, стр. 68).

i rëndomtë (... dhomë të shtruar si për zanafillën e dashurisë, s'ishte rast *i rëndomtë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 74); (... ky farë i Dyti s'mund të jetë person *i rëndomtë* ...) („Несреќници“, стр. 27).

e rrafshhtë (... siç ecën uji në shtratin *e rrafshhtë* të lumit ...) („Несреќници“, стр. 198).

e rrumbullakët (... një tryezë *të rrumbullakët* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 7); (... kokën e kishte *të rrumbullakët* dhe mesatare ...) („Несреќници“, стр. 7).

i tepërt (... më mban vetëm një besim se s’jam *i tepërt* në këtë botë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 54); (... një ditë me këtë natyrë dinake që ke, ose vetja do të duket *e tepërt*, ose tjerëve do t’ua vrasësh sytë ...) („Несреќници“, стр. 31).

i tërthortë (... ky, pra, s’është fat i lehtë, por zhgënjim *i tërthortë* ...) („Несреќници“, стр. 214).

i turbullt (... vazhdimisht rri *i turbullt* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 50); (... për të krijuar një bindje ishte pra një mendim *i turbullt* ...) („Несреќници“, стр. 202).

Придавки образувани од основата на глаголот во прво лице, во сегашно време, со суфиксите: -ët, -të, -t се: *të fshehtë* (*të fsheh* + -të), *e ftohtë* (*e ftoh* + -të), *i mprehtë* (*i mpreh* + -të), *i zbrazët* (*i zbraz* + -ët), *e zbehtë* (*e zbeh* + -të).

të fshehtë (... atë parathanë diçka *të fshehtë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 77); (... a thua ditëlindjen e saj e shqetëson diçka *e fshehtë* ...) („Несреќници“, стр.49).

e ftohtë (... erë *e ftohtë* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 15).

i mprehtë (... ai ka qenë *i mprehtë*, i saktë i prerë ...) („Несреќници“, стр. 12); (... një stërhell i mprehtë, u martua me femër tjetër ...) („Станот на третиот кат“, стр. 35)

e ngrohtë (... ajo me zërin *e ngrohtë* si të guguçes ...) („Станот на третиот кат“, стр. 71); (... mirëpo, këtë ndjenjë *të ngrohtë* njerëzore, s’mund t’ia besoja ...) („Несреќници“, стр. 16).

i zbrazët (... ndihem *i zbrazët* si një shtat gjoli ...) („Станот на третиот кат“, стр. 112).

e zbehtë (... ma thyet disponimin *e zbehtë* në fshat ...) („Станот на третиот кат“, стр. 78); (... një greze *e zbehtë* si dritë fitilaqi ...) („Несреќници“, стр. 52).

Во јазикот на Мурат Исаку наидуваме на придавски формирања кои ја опишуваат реалноста според бојата, која како лексичка единица означува карактеристика според основните бои. Кај придавката *i verdhemtë* имаме проширување на суфиксот: *em* + *t(ë)*, додека кај придавката *i zeshkët* имаме проширување на суфиксот: *shk* + *-(ë)* + *(t)* (Најри Shehu & Bledar Shehu, 2005:92-97).

të verdhemtë (... dominonin aty ngjyrat e çela të së gjelbrës në *të verdhemtë* ...) („Несреќници“, стр. 159).

të zeshkët (... të gjera e të gjata me një lëkurë *të zeshkët* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 241); (... gardiani me lëkurë *të zeshkët* prej cigani ...) („Несреќници“, стр. 9).

5.3.2. Образување на придавките со суфиксите: -shëm, -ueshëm

Образувањето на овие придавки означува широка комбинација на зборообразувачки основи, вклучувајќи именски, прилошки и глаголки.

Од именска основа со суфиксот *-shëm*, се образувани придавките: *të arsyeshëm* (*arsye*), *të bujshëm* (*bujë*), *të etshëm* (*etje*), *i famshëm* (*famë*), *të frikshëm* (*frikë*), *i furishëm* (*furi*), *e hareshme* (*hare*), *të hijshme* (*hije*), *e hirshme* (*hir*), *e kobshme* (*kob*), *të kujdeshëm* (*kujdes*), *e lezetshme* (*lezet*), *të llahtarshme* (*llahtar*), *të madhërishëm* (*madhëri*), *e magjishme* (*magji*), *i mënxyrshëm* (*mënxyrë*), *i mërzitshëm* (*mërzi*), *i mistershëm* (*mister*), *të mëshirshëm* (*mëshirë*), *i natyrshëm* (*natyrë*), *të neveritshme* (*neveri*), *i nevojshëm* (*nevojë*), *të ndreshme*

(nder), e pranishme (prani), të rastësishme (rastësi), e rëndësishme (rëndësi), të rrezikshëm (rrezik), të rrufeshëm (rrufe), e skjashme (skaj), të stuhishme (stuhi), e tmerrshme (tmerr), i vetëdijshëm (vetëdije), të vlefshme (vleftë, vlerë), i yndyrshëm (yndyrë), e zakonshme (zakon), i zellshëm (zell).

të arsyeshme (... këtë s' e pashë fort *të arsyeshme* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 187); (... megjithatë edhe pse nuk m' u duk *e arsyeshme* ta shpall vdekjen me gojën time, fola nëpër ethe ...) („Несреќници“, стр. 57).

të bujshëm (... flokët i kishte *të bujshëm* e të rëndë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 32); (...shprehte tërë vrundullin *e bujshëm* të gjoksit ...) („Несреќници“, стр. 47).

të etshëm (... ia hedha shtruar-shtruar me shendin e një të riu aq *të etshëm* për jetë ...) („Несреќници“, стр. 42).

i famshëm (... më kujtonte kompozitorin virtuoz dhe violinistin *e famshëm* ...) („Несреќници“, стр. 224).

të frikshëm (... më doli një rënkim *i frikshëm* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 161); (... vetë terri me misteret e veta sa është kërcënues aq edhe *i frikshëm* ...) („Несреќници“, 2007, f. 8).

i furishëm (... ç'është e vërteta qeshë *i furishëm*, i padrejtë ...) („Несреќници“, стр. 37).

e hareshme (... në fytyrën e saj *të hareshme* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 140).

të hijshme (... me mirësjellje *të hijshme* qytetare ...) („Станот на третиот кат“, стр. 72); (... mos të paça borxh, nxjerr do lot *të hijshëm* tamam si lulet e livadhit ...) („Несреќници“, стр. 85).

e hirshme (... ju uroj zonjushë *e hirshme* pushim dhe qëndrim të këndshëm ...) („Станот на третиот кат“, стр. 72); (... mos e lësho nga duart tua *të hirshme* ...) („Несреќници“, стр. 264).

e kobshme (... më brente një parandjenjë *e kobshme* ...) („Несреќници“, стр. 299).

të kujdesshëm (... iu drejtova me zë *të kujdesshëm* ...) („Несреќници“, стр. 37).

e lezetshme (... të bëhej më *e lezetshme* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 8); (... kordelja e leshrave bojëkalliri të pjekur, e bënte edhe më *të lezetshme* ...) („Несреќници“, стр. 44).

e llahtarshme (... të dy veshët më ushtonin nga një ulurimë *e llahtarshme* ...) („Несреќници“, стр. 92).

të madhërishëm (... i jepnin shtatit të saj hir *të madhërishëm* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 141); (... bie në gjunj para teje, hirësisë sate *të madhërishme* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 39).

e magjishme (... përrallë *e magjishme* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 12).

i mënyxyrshëm (... për të kjo do të ishte një tmerr, një zanim *i mënyxyrshëm* i shpirtit të saj ...) („Несреќници“, стр. 46).

i mërzitshëm (... njeriu *i mërzitshëm* përsëri më doli para ...) („Станот на третиот кат“, стр. 232).

të mëshirshëm (... nuke di pse të vdekurit jetojnë aq *të mëshirshëm* në kujtesën e të gjallëve ...) („Несреќници“, стр. 63).

i mistershëm (... sa *i mistershëm* që është shpirti i saj ...) („Станот на третиот кат“, стр. 84).

i natyrshëm (... është më autentik, më *i natyrshëm*, më i konceptueshëm ...) („Станот на третиот кат“, стр. 81); (... kjo është nevojë *e natyrshme* ...) („Несреќници“, стр. 11).

të neveritshme (... dërdëlliti me një gjuhë *të neveritshme* ...) („Несреќници“, стр. 154).

i nevojshëm (... kjo do të hyjë në punë një ditë prej ditësh si mjet *i nevojshëm* për identifikimin fizik ...) („Несреќници“, стр. 95); (... propozimi i atij prindi që dorëzon dokumentacionin *e nevojshëm* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 131).

të ndershme (... në vazhdim do të martohesha me një vajzë *të ndershme* e të mirë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 54); (... në atë lëkurë fare të pirë prej një malësori *të ndreshëm* ...) („Несреќници“, стр. 111).

e pranishme (... do të thosha se më *e pranishme* është bindja ...) („Станот на третиот кат“, стр. 146).

të rastësishme (... si duket janë kryqëzime vështrimesh fare *të rastësishme* ...) („Несреќници“, стр. 26).

e rëndësishme (... i bën të luhaten në çastet *e rëndësishme* ...) („Несреќници“, стр. 122).

të rrezikshëm (... një të burgosur të panjohur, një të <<*të rrezikshëm*>> për shtetin ...) („Несреќници“, стр. 9).

të rrufeshëm (... thashe dhe, këtë prezentim *të rrufeshëm* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 72); (... tash bebëzat e syve më shkrepëtinë zjarr *të rrufeshëm* ...) („Несреќници“, стр. 291).

të skajshme (... konvergjenat me Hasan Kokën bëheshin edhe më *të skajshme* ...) („Несреќници“, стр. 216).

të stuhishme (... shpërtheu në mënyrë *të stuhishme* një urrejtje e tmerrshme ...) („Несреќници“, стр. 75).

të tmerrshëm (... ndenja e tërbimit i ngjet një tërbimi *të tmerrshëm* ...) („Несреќници“, стр. 31); (... një ligjëratë *e tmerrshme* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 29).

i vetëdijshëm (... si duket, nuk është *i vetëdijshëm* që në qeli koha nuk ecën duke heshtur ...) („Несреќници“, стр. 47).

të vlefshme (... tash i marrim si skema stereotipe të një periudhe të fërfëllitur, *të vlefshme* ...) („Несреќници“, стр. 275).

i yndyrshëm (... ishte ky gjaku im: i njelmët në të athët, gati si *i yndyrshëm* ...) („Несреќници“, стр. 239).

e zakonshme (... që vinte duke humbur çehren *e zakonshme* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 124).

i zellshëm (... një dashamir *i zellshëm* i arsimit ...) („Несреќници“, стр. 129).

Од прилошка зборообразувачка основа со суфиксот *-shëm* се образувани придавките: *të bollshme* (*boll*), *e brendshëm* (*brenda*), *e dikurshëm* (*dikur*), *i gatshëm* (*gati*), *të hershme* (*herët*), *e mëtejshme* (*mëtej*), *i nëndheshëm* (*nëndhe*), *të ndërshëm* (*ndërhundshëm*), *të ngadalshme* (*ngadalë*), *të rehatshme* (*rehat*), *së vonshme* (*vonë*).

të bollshme (... kam marrë shënime *të bollshme* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 134).

e brendshëm (... në xhepin *e brendshëm* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 18); (... пхоги nga xhepi *i brendshëm* i setrës pasqyrën ...) („Несреќници“, стр.89).

e dikurshëm (... në vendin *e dikurshëm* Shendi gjeti ...) („Станот на третиот кат“, стр. 221); (... prej një bodrumi *të dikurshëm* për nevoja të thjeshta familjare ...) („Несреќници“, стр. 9).

i gatshëm (... unë s'jam as i aftë, as **i gatshëm** për qërim hesapesh ...) („Станот на третиот кат“, стр. 172).

të hareshme (... në fytyrën e saj **të hareshme** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 140).

e mëtejshme (... më duket se çdo ndërhyrje **e mëtejshme** do të ishte fare bajate ...) („Несреќници“, стр. 23).

i nëndheshëm (... mund të ishte ndonjë karcel **i nëndheshëm** pa ajër ...) („Несреќници“, стр. 236).

të ndërhundshëm (... „Moreja Sokoli“ foli me theks **të ndërhundshëm** ...) („Несреќници“, стр. 44).

të ngadalshëm (... ajo m'u qas me hara **të ngadalshëm** ...) („Несреќници“, стр. 48).

të rehatshme (... i uroj vetëm e vetëm fëmijëri **të rehatshme** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 43).

së vonshme (... i takonin për nga stili renesansës **së vonshme** ...) („Несреќници“, стр. 159).

Во албанскиот јазик, суфиксот *-shëm* е најпродуктивниот суфикс во образувањето на придавките, придонесувајќи за создавање на најголемиот број од нив (Naxhillazi, 1969:145). Тука ќе бидат вклучени глаголските придавки образувани со суфиксот *-shëm* од глаголска основа на согласка или кои излегуваат со *-e*, *-i* и *-ue*, кои како зборообразувачка основа го имаат партиципот без суфиксите *-r(ë)*, или *-ur*, бидејќи во контекстот на зборообразувањето, таа се појавува како скратен партицип, како: *e ardhshëm* (*vij, ardhur*), *të bezdisshëm* (*bezdis, bezdisur*), *të çuditshëm* (*çudit, çuditur*), *të dukshëm* (*dukem, dukur*), *i futshëm* (*fut, futur*), *të gërditshëm* (*gërdit, gërditur*), *të lëvizshëm* (*lëviz, lëvizur*), *e mundshme* (*mund, mundur*), *i ndjeshëm* (*ndiej, ndjerë*), *e ndritshme* (*ndrit, nditur*), *të ngjashme* (*ngjaj*), *e rrëmbyeshme* (*rrëmbej, rrëmbyer*), *të tronditshme* (*trondit, tronditur*), *të shkëlqyeshëm* (*shkëlqej, shkëlqyer*).

e ardhshëm (... burri i saj do t'i prente vitin **e ardhshëm** për t'i siguruar ...) („Станот на третиот кат“, стр. 71); (... ditën e fejesës me Morenë e caktuam për vitin **e ardhshëm** ...) („Несреќници“, стр. 265).

i bezdisshëm (... më vjen i rëndë, **i bezdisshëm**, imponues ...) („Несреќници“, стр. 152).

të çuditshme (... ku ndjen në mënyrë **të çuditshme** flakën, aromën, dritën ...) („Станот на третиот кат“, стр. 144); (... përsëri më mbërthen një dyshim i çuditshëm ...) („Несреќници“, стр. 25).

të dukshëm (... në atë vend aq **të dukshëm** të fytyrës së njeriut ...) („Несреќници“, стр. 89).

i futshëm (... pse ishte kaq fatanik, kaq **i futshëm** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 27).

të gërditshme (... mbushi dy çanakët prej mielli dhe orizi, atë llapë **të gërditshme** pa kokërr kripe ...) („Несреќници“, стр. 19).

të lëvizshëm (... sy aq **të lëvizshëm** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 16).

e mundshme (... kjo është rrethanë e rëndë dhe shumë **e mundshme** ...) („Несреќници“, стр. 122).

i ndjeshëm (... jam njeri tjetër **i ndjeshëm** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 24); (... majat e gishtërinjëve do të jenë më **të ndjeshme** në temperaturë ...) („Несреќници“, стр. 232).

e ndritshme (... ishte një çikëz më e madhe, më e thartë dhe më **e ndritshme** ...) („Несреќници“, стр. 147).

të ngjashme (... kam pasur rast të njihesha me një femër *të ngjashme* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 174); (... me sa më kujtohet, tip *të ngjashëm* s’ka hasur as në letërsinë e popujve të lashtë ...) („Несреќници“, стр. 26).

e rrëmbyeshme (... edhe rrëkeja, më *e rrëmbyshme*, m’u duk shume e thellë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 89).

të tronditshme (... ishin këto do vështrime plot hamendje *të tronditshme* ...) „Несреќници“, стр.48).

të shkëlqyeshëm (... jam gati ta mbroj me sukses *të shkëlqyeshëm* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 83); (... provimet e semestrit të parë i kam dhënë me sukses *të shkëlqyeshëm* ...) („Несреќници“, стр. 23).

Образувани придавки со суфиксот *-ueshëm* од глаголска зборообразувачка основа се: *të gëzueshme* (*të gëz(o)* + *-ueshëm*), *i konceptueshëm* (*koncept(o)* + *-ueshëm*), *të kuptueshëm* (*të kupt(o)* + *-ueshëm*), *të mjaftueshëm* (*të mjaft(o)* + *-ueshëm*), *i mrekullueshëm* (*i mrekull(o)* + *-ueshëm*), *të qëndrueshme* (*të qëndr(o)* + *ueshëm*), *të vazhdueshme* (*të vazhd(o)* + *-ueshme*).

të gëzueshme (... kisha zë të bukur, çehre *të gëzueshme* ...) („Несреќници“, стр. 266).

i konceptueshëm (... është më autentik, më i natyrshëm, më *i konceptueshëm* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 81).

të kuptueshëm (... njerëzit i bëjnë më *të kuptueshëm* nevojat ...) („Несреќници“, стр. 11).

të mjaftueshëm (... s’kishte qumësht gjiri *të mjaftueshëm* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 40); (... pa ajër *të mjaftueshëm*, pa mundësi për të lëvizur ...) („Несреќници“, стр. 192).

i mrekullueshëm (... aty është një vend *i mrekullueshëm* që shikon drejt lumit ...) („Несреќници“, стр.304); (... po, më pëlqen, *e mrekullueshme* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 140).

të qëndrueshme (... është një familje pa norma *të qëndrueshme* morale ...) („Несреќници“, стр. 90).

të vazhdueshme (... dhembje *të vazhdueshme* nuk do të kesh as ti ...) („Несреќници“, стр.232).

5.3.3. Образување на придавките со суфиксите: *-ëm*, *-me*

Со суфиксите *-ëm* и *-me*, образувани се придавките од прилошка основа: *e jashtme* (*jashtë*), *e nesërme* (*nesër*), *të sërishme* (*sërish*), *e sipërme* (*sipër*), *të sotëm* (*sot*), *i poshtëm* (*poshtë*).

e jashtme (... pjesa *e jashtme* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 14); (m’u duk fare i pazakonshëm, si nga pamja *e jashtme* ...) („Несреќници“, стр. 7).

e nesërme (... vizitën e mjekëve e caktoi për ditën *e nesërme* ...) („Несреќници“, стр. 277).

të sërishme (... e kthyem sërish në burgun hetues për hetime *të sërishme* ...) („Несреќници“, стр. 276).

e sipërme (... formohej në kordha të dëmtuara në pjesën *e sipërme* të grykës ...) („Несреќници“, стр. 68).

të sotëm (... shkoqiti shtruar qëllimin e takimit *të sotëm* ...) („Несреќници“, стр. 98).

i poshtëm (... pasi e nxori nga shtrati **i poshtëm** i borës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 226).

Придавката *e epërme* е образувана од придавската основа *e epër*.

e epërme (... pa tre dhëmbë në nofullën **e epërme** ...) („Несреќници“, стр. 165).

5.4. Зборови образувани со претпозитивен член и префиксација со суфиксација

Во образувањето на зборовите со претпозитивен член и префиксација со суфиксација како зборообразувачки основи служат именските, заменските и прилошките основи. Во образувањето на овие придавки служи префиксот *për-* и суфиксите: *-t(ë) dhe -shëm*, како: *të përbashkët* (*të për + bashkë + t*), *i përhëshëm* (*për + hë + shëm*), *e përgjithshëm* (*e për + gjithë + shëm*), *të përgjumshëm* (*të për + gjumë + shëm*), *të përhershme* (*të për + herë + shme*), *i përjetshëm* (*i për + jetë + shëm*), *i përhundshëm* (*i për + hundë + shëm*), *i përpiktë* (*i për + pikë + të*), *i përshtatshëm* (*i për + shtat + shëm*), *të përshepirtshme* (*të për + shepirt + shme*).

e përbashkët (... jeta e përbashkët me të Dytin kurrsesi nuk më hy në kokë ...) „Несреќници“, стр.9).

i përhëshëm (... mbatha këpucët me gjon të dyfishtë dhe, gati si një **i përhëshëm**, iu lidha rrugës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 45).

e përgjithshëm (... gjë që ndikonte në ritmin **e përgjithshëm** të jetës ...) („Станот на третиот кат“, стр. 147).

të përgjumshëm (... flas me zë **të përgjumshëm** ...) („Несреќници“, стр. 40).

të përhershme (... do të lidhja vëllazëri **të përhershme** ...) („Несреќници“, стр. 50).

i përjetshëm (... i struktur në terr **të përjetshëm** dhe i shitur nga vetmia ...) („Несреќници“, стр. 20).

i përhundshëm (... nga stralli në gjeratore vinte zëri **i përhundshëm** i shpenaqeqit ...) („Несреќници“, стр. 116).

i përpiktë (... të jeni **i përpiktë**, në të kundërtën drejtësia nuk vonon ...) („Станот на третиот кат“, стр. 251).

i përshtatshëm (... fëmijët për të janë objekt më **i përshtatshëm** për shfrytëzim ...) („Станот на третиот кат“, стр. 120).

të përshepirtshme (... mbi krye i lexoj poezi **të përshepirtshme** nga antologjia e poezive ...) („Несреќници“, стр. 65).

5.5. Зборови образувани со претпозитивен член и сраснување

Начинот на образување на зборовите со претпозитивен член и сраснување во образувањето на придавките покажува високо ниво на продуктивност, користејќи како основа за зборообразување комбинации од предлог + именка во акузатив: *të pabaza* (*të + pa baza*), *të pabesë* (*të + pa besë*), *të padritë* (*të + pa dritë*), *i paemër* (*i + pa emër*), *të pafytyrë* (*të + pa fytyrë*), *të pafund* (*të + pa fund*), *të pagjak* (*të + pa gjak*), *e pagjumë* (*e + pa gjumë*), *e pajetë* (*e pa + jetë*), *i pakrah* (*i + pa krah*), *e pakripë* (*e + pa kripë*), *i pakripë* (*i + pa kripë*), *i pakulm* (*i + pa kulm*), *të panjolla* (*të + pa njolla*), *i paplank* (*i pa + plank*), *e paqejf* (*e + pa*

qejf), *të paudhë* (*të + pa udhë*), *i pashpirt* (*i + pa shpirt*), *të pashoq* (*të + pa shoq*), *i pavarr* (*i + pa varr*), *e pavend* (*e + pa vend*).

të pabaza (... i shtyn një inerci të brendshme të kenë rezerva **të pabaza** ...) („Несреќници“, стр. 191).

të pabesë (... ndoshta mund të jetë ndonjë dorë e zgatur e atyre qenve **të pabesë** në katin e dytë ...) („Несреќници“, стр.15).

i pacipë (... sa **i pacipë** është ky njeri, s’di si e mban dheu ...) („Станот на третиот кат“, стр. 118); (... pra, a kaq **e pacipë** mund të jetë Moreja!?) („Несреќници“, стр. 95).

të padritë (... prej këtij korridori fare **të padritë** ...) („Несреќници“, стр. 241).

i paemër (... të hudhin në tokë si një planc lope. **I paemër**, i pavarr ...) „Несреќници“, стр. 39).

të pafytyrë (... dallkauk, rrenacak, **të pafytyrë** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 118).

të pafund (... në vetminë e ftohtë dhe **të pafund** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 228).

e pagjak (... e zbehtë, **e pagjak** dhe e pajetë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 25).

e pagjumë (... e ngashëruar, sa **e pagjumë**, aq edhe e paqejf ...) („Станот на третиот кат“, стр. 90).

e pajetë (... e zbehtë, e pagjak dhe **e pajetë** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 25).

i pakrah (... i drobitur sa s’bëhet nga parandjenjat e varfërisë dhe **i pakrah** në jetë ...) („Несреќници“, стр.165).

e pakripë (... vuri buzën në gaz, ndoshta e befasuar nga ruetja ime **e pakripë** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 76); (... ndoshta pikërisht për këto sjellje **të pakripa** më quan edhe axhami ...) („Несреќници“, стр. 36).

i pakulm (... edhe ky **i pakulm** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11).

të panjolla (... me imagjinatë tepër të bujshme dhe shpirt **të panjolla** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 84).

i paplank (... edhe ky i pakulm dhe **i paplank** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11).

e paqejf (... e ngashëruar, sa e pagjumë, aq edhe **e paqejf** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 90).

të paudhë (...të shfaqen në skenë **të paudhët** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11).

i pashpirt (...është e pafalshme, cinike dhe **e pashpirt** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 81); (...të katit të dytë janë aq **të pashpirt** sa nuk i merr kalemi ...) („Несреќници“, стр. 33).

të pashoq (... frikacaku **të pashoq** ...) („Станот на третиот кат“, стр. 13); (... dispononte talent **të pashoq** për poezi ...) („Несреќници“, стр. 44).

i pavarr (... të hudhin në tokë si një planc lope. I paemër, **i pavarr** ...) („Несреќници“, стр. 39).

e pavend (... të zihem vend **e pavend** me shoqet e saj ...) („Несреќници“, стр. 46).

ГЛАВА VI

6. КОНВЕРЗИЈА (Супстантивизација на придавките)

Во однос на супстантивизираните придавки, нивната самостојна употреба е практика која прави суштинска разлика од обичните придавки. Оваа употреба се разликува од едноставната употреба на придавката, бидејќи придавката, во својата чиста форма, се поврзува и претставува особина на предметите. Во овој контекст, со супстантивизацијата на придавките, самостојната употреба добива карактеристики на именка.

Агалиу (1988:83) најпрво го истакнува заедничкиот карактер на супстантивизираните придавки, кога нагласува дека тие се „супстантивизации на јазичен карактер ...“ во рамките на одредена реченица (Dauti, 2016:126).

Многу важна дефиниција за супстантивизираните придавки дава Дхримо (1971), кој вели дека супстантивизацијата е јазична појава, каде зборовите што припаѓаат на други зборовни групи на говорот преминуваат во групата на именките, без нивната надворешна зборообразувачка промена, т.е. без афикси (Dhrimo, 1971:81).

Во врска со оваа јазична појава Стефан Прифти (1976:64), истакнува дека супстантивизацијата на придавката е поширока, најобична. Придавката може да се супстантивизира во сите три рода, со што се потврдува констатацијата дека тоа се случува врз основа на отсуството на именката определена од придавката. Овој јазичен феномен го среќаваме и во делата на Мурат Исаку.

6.1. Супстантивизирани придавки

Супстантивизираните придавки, во анализираните романи, се во значителен број: *i anatemuari (nga mbiemri i anatemuar), të ardhurën (nga mbiemri e ardhur), i bekuari (nga mbiemri i bekuar), i braktisuri (nga mbiemri i braktisur), i burgosuri (nga mbiemri i burgosur), e dikurshmjja (nga mbiemri e dikurshme), e fejuara (nga mbiemri e fejuar), i gjori (nga mbiemri i gjorë), i lartpërmenduri (nga mbiemri i lartpërmendur), e lënëmjja (nga mbiemri e lënë), e keqja (nga mbiemri e keqe), i leçituri (nga mbiemri i leçitur), e madhja (nga mbiemri e madhe), i mallkuari (nga mbiemri i mallkuar), të matanët (nga mbiemri të matanë), e mbara (nga mbiemri e mbarë), i miri (nga mbiemri i mirë), i mençuri (nga mbiemri i mençur), i mjeri (nga mbiemri i mjerë), i mohuari (nga mbiemri i mohuar), i ndjeri (nga mbiemri i ndjerë), i pabesi (nga mbiemri i pabesë), i pandehuri (nga mbiemri i pandehur), të panumërta (nga mbiemri të panumërt), i përumburi (nga mbiemri i përumbur), i privuari (nga mbiemri i privuar), i rrahuri (nga mbiemri i rrahur), i sapoarrituri (nga mbiemri i sapoarritur), i shkreti (nga mbiemri i shkretë), i shpifuri (nga mbiemri i shpifur), i varfri (nga mbiemri i varfër), i vetmi (nga mbiemri i vetëm), i vdekuri (nga mbiemri i vdekur), i vërteti (nga mbiemri i vërtetë), i vjetri (nga mbiemri i vjetër), e zeza (nga mbiemri e zezë).*

i anatemuari (... pra, unë i mohuari, i shpifuri, i braktisuri, **i anatemuari**, i rrahuri pa mëshirë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 174).

të ardhurën (... kurse **të ardhurën** do ta mirrte për nusen e vet ...) („Станот на третиот кат“, стр. 70).

i bekuari (... kalë mëhalle është, **i bekuari**, dhe s’ia gjen shokun ...) („Несреќници“, стр. 179).

i braktisuri (... pra, unë i mohuari, i shpifuri, **i braktisuri**, i anatemuari, i rrahuri pa mëshirë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 174).

i burgosuri (... *i burgosuri* i panjohur, që hiqej si i pari në burgun hetues ...) („Несреќници“, стр. 148).

e dikurshmja (... jeta ime prej një studenti me rojen e armatosur, s’ ishte ajo *e dikurshmja* ...) „Несреќници“, стр.305).

e fejuara (... *e fejuara* ime nga ana e dy nënave ishte e bija e Sherif Krosit ...) („Несреќници“, стр. 87).

i gjori (... unë *i gjori*, vërtet ...) („Станот на третиот кат“, стр. 12); (... ndoshta *i gjori* njeri është një viktimë bujare e kohës ...) („Несреќници“, стр. 15).

i lartpërmenduri (... *i lartpërmenduri*, në mënyrë të organizuar aktivitetit armiqësor i është përveshur ...) („Несреќници“, стр.219).

e lënëmjа (... oј *e lënëmjа* e dynjasë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 50).

e keqja (... droja nga më *e keqja* njerëzve ...) („Станот на третиот кат“, стр. 26).

i leçituri (... tradhtari i popullit dhe antiislami, *i leçituri* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 176).

e madhja (... tezja ime *e madhja*, motër e vetme ...) („Станот на третиот кат“, стр. 70); (... të ruajtё *i madhi* Zot nga dora e dushmanit ...) („Несреќници“, стр. 84).

i mallkuari (... sa fort që më preku, *i mallkuari!* ...) („Несреќници“, стр. 274).

tё matanët (... *tё matanët*, pa mos u hëngër hakun, janë të fjalës e të besës ...) („Несреќници“, стр. 86).

e mbara (... t’u dhashtë *e mbara* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 19).

i miri (...lum *i miri*, ne luftën ...) („Станот на третиот кат“, стр. 10); (... babai, ai më *i miri*, pasi përpushi zjarrin ...) („Несреќници“, стр. 86).

i mençuri (... më *i mençuri* është ai që flet më shumë dhe me zë të lartë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 53).

i mjери (... sikur të dijё gjё, *i mjeri*, s’do t’i dilte shpirti rehat ...) („Станот на третиот кат“, стр. 140); (... i harruar është, *i mjeri*, në betejat e jetës! ...) („Несреќници“, стр.62).

i mohuari (... pra, unë *i mohuari*, i shpifuri, i braktisuri, i anatemuari, i rrahuri pa mëshirë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 174).

i ndjери (... të varroset *i ndjери* me ndihmën e tyre në mënyrë fetare ...) („Станот на третиот кат“, стр. 219); (... pse, atëherë na paska lënë, *i ndjери* ...) („Несреќници“, стр. 67).

i pabesi (... ma rrëmbeu *i pabesi* si pulën shqipja e kreshtës ...) „Несреќници“, стр.30).

i pandehuri (... *i pandehuri* ka vdekur nga ngulfatja në fyt ...) „Несреќници“, стр.195).

i panjohuri (... të rrepta dhe shporrëse drejtuar kah *i panjohuri* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 9); (... *i panjohuri*, i Dytі me radhë në këtë qeli ...) („Несреќници“, стр. 8).

i përhumhuri (... kështu pra, më ka thënë me gojën e vet *i përhumhuri* në borë ...) („Несреќници“, стр. 200).

i privuari (... gjatё procedurёs hetimore u gjet i vdekur nga vdekja natyrore *i privuari* nga liria, Malё Proka ...) („Несреќници“, стр. 56).

i rrahuri (... pra, unë i mohuari, i shpifuri, i braktisuri, i anatemuari, *i rrahuri* pa mëshirë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 174).

i sapoarrituri (...vura re tek *i sapoarrituri* ca tipare burri ...) („Несреќници“, стр. 7).

i shkreti (... mezi arrita të qëndroj në këmbë unë *i shkreti*) („Станот на третиот кат“, стр. 32); (... sikur të ishte *e shkreta* dobarem dy gisht më e gjerë ...) („Несреќници“, стр. 11).

i shpifuri (... pra, unë i mohuari, *i shpifuri*, i braktisuri, i anatemuari, i rrahuri pa mëshirë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 174).

i varfri (... *i varfri*, të pasurin e urren ...) („Станот на третиот кат“, стр. 11).

i vetmi (... bëj be e rrufe se je *i vetmi* në këtë qytet ...) („Станот на третиот кат“, стр. 42); (... *i vetmi* shteg, nëse dhe ai bie dakord ...) („Несреќници“, стр. 9).

i vdekuri (... kur shkon xhemat tek *i vdekuri* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 241); (... ky *i vdekuri*, ka qenë në këtë qeli i burgosur edhe më parë ...) („Несреќници“, стр. 56).

i vërteti (... ishte ky Hasan Koka, ndoshta *i vërteti* ...) („Несреќници“, стр. 170).

i vjetri (... tash sikur më ka ardhur shpirti i Malësisë, ai *i vjetri* ...) („Несреќници“, стр. 248).

e zeza (... kaq sa *e zeza* e thojt ...) („Станот на третиот кат“, стр. 17); (... *i ziu*, fare kishte ngrirë ...) („Станот на третиот кат“, стр. 112).

Заклучоци

При образувањето на зборовите со префиксација, дојдовме до заклучок дека префиксот *pa-* е доста продуктивен во книжевните дела на авторот, со што го следи главниот тренд на албанскиот јазик, што се однесува до образувањето на новите изведени зборови.

- Со помош на овој продуктивен формант, во прозата на Мурат Исаку имаме повеќе придавки образувани со спојување на партиципи со претпозитивен член, како: *të pa + arrirë, e pa + artikulluar, të pa + civilizuar, i pa + djallëzuar, të pa + ekuilibruar, i pa + fshirë, të pa + formuar, të pa + gdhendur, i pa + identifikuar, e pa + kapur, i pa + kënaqur, të pa + kënduar, të pa + kositur* etj.

- Со префиксот *pa-* во поограничен број се образувани придавки од основните и изведените придавски збооробразувачки основи: *i pa + aftë, i pa + anshëm, të pa + arritshmen, i pa + barabartë, të pa + dëgjueshëm, e pa + drejtë, e pa + dukshme* итн.

Со префиксот *pa-* се образувани именките: *pabarazi (pa + barazi,)* *pamaturi (pa + maturi), pasiguri (pa + siguri) dhe pavarësi (pa + varësi).*

Во делата на Мурат Исаку, префиксите *për-* и *ri-* го заземаат второто место по зачестеност на употреба. Овие префикси ги среќаваме во образувањето на именките, придавките и прилозите, но се попродуктивни во образувањето на глаголите.

- Специфично нешто што писателот го внесува во збооробразувањето со префиксот *për* - е мајсторството за поставување една спроти друга на глаголските конструкции: *flitet e përflitet, shiti e përshiti, shkundi e përshkundi*, за да им даде посилено значење на глаголите во дадениот контекст. Кога ваквите глаголи се поставуваат еден спроти друг, тие добиваат нијанси на значење на повисоко ниво на изразност.

përflet (kur flitet e përflitet për të tretin ...) („Станот на третиот кат“, стр. 31).

përshiti (... në kulmin e varfërisë, shiti e përshiti gjithë ç'kishte vënë vetëm ...) („Станот на третиот кат“, стр. 45); (... babai e kishte sosur të shesë e të përshesë tërë ç'kishte për shkollimin tim ...) („Несреќници“, стр. 30).

përshkundi (... shkundi e përshkundi turinjtë ...) („Несреќници“, стр. 217).

- Има случаи кога префиксот ја менува лексичко-граматичката категорија на изведениот збор. Префиксот *për-* споен со именката *buzë* го формирал глаголот *përbuz*, значи новиот образуван збор е глагол.

përbuz (... vetëm të lutem , mos i përbuz të vdekurit! ...) („Несреќници“, стр. 206).

- Префиксот *ri-* е доста разновиден при образувањето на именките од именските збооробразувачките основи: *riballafaqim, ribashkim, ridalja, rikonstruim, rikrijim, rimartesë, riradhitje*. Општо земено, со овој префикс зборовите добиваат значење на повторување на нешто или дејство. Овој префикс споен со глаголки збооробразувачки основи формирал глаголи: *u ritkthe, rimartoj, rimarr, ripagëzon, ripërmbledh, ritakoj, rivendos, rivarros, rivlerësoj*.

• Во групата на именките образувани со префиксот *ri-*, *si* *riballafaqim*, *riradhitje*, *rishtdalje*, *rishtakim*, може да се забележи истакната јазична креативност. Додека од глаголите го издвојуваме *ripërmbledh*, што претставува уште еден посебен пример на јазично збогатување. Создавањето на овие зборови ја одразува извонредната посветеност на Мурат Исаку за иновации во зборообразувањето.

• Преку префиксот *ç-* зборовите добиваат спротивно значење од мотивирачката основа. Мурат Исаку му дава живот на начинот на изразување.

u çmblodha (... u shtriva, *u mbloodha*, *u çmbloodha* ...) („Станот на третиот кат“, стр. 27).

• Префиксот *mos-* е споен со именски зборообразувачки основи: *ardhja*, *durim*, *mbajtje*, *kujdesje*, *kontinuitet*, *marrëveshja*, *mundësia*, *pajtim* и има создадено именки, како: *mosardhja*, *mosdurim*, *mosmbajtje*, *moskujdesje*, *moskontinuitet*, *mosmarrëveshja*, *mosmundësia*, *mospajtim*.

Го издвојуваме зборот *mosmundësia*, што се јавува како посебна формација во јазикот на Мурат Исаку. Позната стандардна форма е *ramundësia* (неможноста), која одговара на нормите на унифициран албански јазик.

mosmundësia (... *mosmundësia* e zbatimit të planeve aventuriale ...) („Несреќници“, стр. 169).

• Употребата на префиксот *para-* го покажува творечкиот напор на писателот да формира нови зборови, со што се прошируваат изразните можности на албанскиот јазик. Еден таков пример е зборот *paramëngjes*, кој ја одразува лексичката иновација.

paramëngjes (... Mashallah, mal! - shtova duke përvjedhur vështrimin në mugëtirën e *paramëngjesit* ...) („Несреќници“, стр. 184).

• Употребата на префиксот *stër-* создава посебна лингвистичка конструкција, како што е случајот со придавката *i stërtrashë*.

i stërtrashë (... rri si një cung *i stërtrashë* mbi borë ...) („Несреќници“, стр. 11).

Префиксите *a-*, *dë-*, *jo-*, *prej-*, *sipër-*, *shpër-*, *stër-*, *tej-*, *tu-*, *termo-*, *ultra*, имаат помала употреба во делата на Мурат Исаку.

Зборообразувањето во прозата на Мурат Исаку е доста богато и разновидно. Суфиксното образување е доста продуктивно и го сочинува најголем број на зборови кои се образувани на овој начин.

• Од суфиксите најпродуктивни се: *-im*, *-je*, *-(i)sht*, *-ësi*, *-tar*, *-ore* etj, со кои се образуваат најголем број зборови. Формантот *-im* се појавува како најразновиден и најпродуктивен во создавањето на именките кои именуваат дејство, споени со глаголските основи кои се појавуваат со *-oj* и *-ej*: *adhurim* (*adhuroj*), *aktrim* (*aktroj*), *angazhim* (*angazhoj*) etj. Второ место според застапеноста го има формантот *-je*.

- Суфиксот *-(i)sht* е најпродуктивен прилошки суфикс во денешниот литературен албански јазик, додека во романите: „Несреќници“ и „Станот на трет кат“ од Мурат Исаку, овој суфикс го зазема третото место по употреба. Со суфиксот *-isht* најдовме на голем број прилози образувани од именска зборообразувачка основа кои завршуваат со *-(ë)si, -ë(ri), -im, -i*: *fatkeqësisht (fatkeqësi), burrërisht (burrëri), skajshmërisht (skajshmëri), fillimisht (fillim), gabimisht (gabim), befasisht (befasi), bujarisht (bujari)*, итн. ; прилози образувани од придавска основа со суфиксот *-isht* се: *bujarisht (bujar), brutalisht (brutal), definitivisht (definitiv), fatalisht (fatal)* итн.

Во делото на Мурат Исаку најдовме и на прилози создадени од основи кои не постојат одвоени од суфиксот *-isht*, односно образувани по аналогија, како: *gojarisht, mjerisht, pikërisht, pjesërisht, plotësisht, singerisht, suksesivisht*.

Зборовите образувани со афикси ја збогатуваат лексиката на нашиот јазик. Тие се користат за создавање именки, придавки, глаголи и прилози. Неуморните мајстори на јазикот, од ризницата на народниот јазик, повторно воведуваат многу зборови во своето творештво. Преку употребата на народниот јазик, тие не само што го чуваат и ревитализираат културното наследство, туку играат суштинска улога во збогатување на лексиката. Нивниот придонес е насочен кон континуирано создавање на нови зборови, со што се обезбедува континуиран развој и виталност на албанскиот јазик, кој останува динамичен и богат со изразување.

- Од именски основи со суфиксот *-shëm* се образувани прилозите: *lezetshëm, zëshëm, mënishëm, madhërishëm*.

- Суфиксот *-thi* се спојува со изведени зборови кои се образуваат со суфиксот *-im* и ги има образувано прилозите: *fluturimthi (fluturim), hutimthi (hutim), ledhatimthi (ledhatim), psherëtimthi (psherëtim), rrokullimthi (rrokullim), vegimthi (vegim), zgrapëllimthi (zgrapëllim)*.

- Во образувањето на прилозите во творештвото на Мурат Исаку доста продуктивни се појавуваат и суфиксите *-az, -azi*, кои се спојуваат со основни именски, придавски, глаголски и прилошки основи, исто така и со изведени основи: *gjunjaz (gjunj), radhazi (radhazi), qorrazi (qorr), përkundrazi (pëkundër)* итн.

- Во образувањето на глаголите клучна улога во производството има суфиксот *-o*. Со овој суфикс најголем број зборови се образуваат од именски основи, како: *ankoj (bëj ankesë), aspiroj (aspiratë, dëshirë), besoj (zë besë), dashuroj (dashuri), dëshiroj (dëshirë)* итн.

- Суфиксите: *-ato, -ëllo, -ëro, -so, -ëzo, -to, -ullo* не се многу продуктивни во образувањето глаголи.

- Зборот *shkavell* не е документиран во стандардните речници на албанскиот јазик кои ги разгледувавме, што покажува дека овој збор се користи главно како термин со презирни нијанси во регионот на Полог и пошироко.

shkavell (... u takova me ty, me një **shkavell**, të cilit i mungojnë vetëm brirët ...) („Станот на третиот кат“, стр. 110).

- Во албанскиот јазик зборовите образувани со комбинирано префиксно-суфиксно образување се многу ретки, феномен што може да се забележи и во собраниот материјал од Мурат Исаку. Ретко може да најдеме на зборови образувани според овој начин на зборообразување.

- Во однос во образување со претпозитивен член, можеме да кажеме дека мнозинство придавки се образуваат со претпозитивен член на партиципите: *e befasuar* (*pjesorja e foljes befasoj*), *i bindur* (*pjesorja e foljes bind*), *i blerë* (*pjesorja e foljes blej*), *e braktisur* (*pjesorja e foljes braktis*), *i brengosur* (*pjesorja e folje brengosem*), *të burgosur* (*pjesorja e foljes burgos*), *të copëtuar* (*pjesorja e foljes copëtoj*), итн. Овој феномен сведочи за јазична тенденција за трансформирањето на партиципите во придавки, што резултира со создавање на посебна разновидност на зборообразување во албанскиот јазик.

Во поограничен број се глаголските именки: *të adhuruar-it* (*folja adhuroj, pjesorja adhuruar*), *të arrestuar-it* (*folja arrestoj, pjesorja arrestuar*), *të burgosur-it* (*folja burgos, pjesorja burgosur*), *të dënuar-it* (*folja dënoj, pjesorja dënuar*) итн.

- Образувањето на сложенките во литературното творештво на Мурат Исаку се истакнува со висока продуктивност и посебна јазична иновација. Во категоријата сложени именки, извонредната креативност на Мурат Исаку дефинира широк список, истакнувајќи ја неговата креативна способност во образувањето сложени зборови. Образувањето на сложените именки е разновидно и тие се изградени според основите: именка + именка (*aktakuzë, atdhe, faqepingë, fat-ëndërr, flokëgështenja, kapotëmantelë, qosheraft, turiderra*, итн.), именка + глаголска именка изведена од дејство (*huadhënës, pushtetmbajtës, travjerrës, tytëmbajtës*), именка + глаголска именка за дејство (*aktvendim, buzëqeshje, datë - arritje, fletëlëshim, kohëhumbje, kokëdhimbje* etj.), прилог + именка / глаголска именка за дејство/глаголска именка изведена од дејство (*keqardhje, bukurtingëllim, mirësjellje, mirëvajtje* etj.), именка + придавка (*babëshkreti, dadëmira, ditëziu, fatpreri, fatpadali, gjyshemira, hallemadhi, krahatati, nënëshkreta, ogurbardhi, shenjëlīga*), именка + партицип (*fatthënë, gojëdhënë*) итн.

- Сложените придавки во творештвото на Мурат Исаку се попродуктивни според конструкцијата: именка + придавка (*afatgjatë, ballëlartë, faqezi, fatkeqe, kokëfortë, kokëtul, ogurmire, shtatshkurtër*), броеви, неопределена заменка + придавка (*disavjeçar, dykatëshe, dykëmbësh, tridhomëshe, njëkahëshe, njëmuajore, shumëkëndësh, shumëvjeçare, trekëndësh*), именка + партицип (*cipëplasur, gojëkuçur, gojëlëshuar, mendjefryrë, shtathedhur, ylldashur, zëmbytur*) итн.

- Што се однесува до сраснувањето, можеме да кажеме дека овој начин на зборообразување е доста продуктивен во создавањето на голем број зборови. Со вој начин на зборообразување се образувани именки, заменки, броеви, прилози, предлози и честички. Во творештвото на Мурат Исаку по бројност доминираат сраснатите прилози: *drejtpërdrejt, kryekreje, mbasdite, përfundi, përmendsh, kurrnjëherë, gjëkundi, shpeshherë* итн.

Според овој начин на зборообразување, образувани се заменките: *askënd* (*as kënd*), *askujt* (*as kujt*), *askush* (*as kush*), *asnjë* (*as një*), *asnjëri* (*as njëri*), *asgjëhiç* (*asgjë hiç*), *çdokush*

(*çdo kush*), *diçka* (*diç ka*), *dikush* (*di kush*), *gjësend* (*gjë send*), *gjithfarë* (*gjithë farë*), *hiçgjë* (*hiç gjë*), *kurrfarë* (*kurrë farë*), *kurrgjë* (*kurrë gjë*), *kurrkush* (*kurrë kush*), *njëfarë* (*një farë*) ИТН.

Именките, предлозите, честичките, сврзниците, броевите и извиците се помалку продуктивни.

- Во творештвото на Мурат Исаку, образувањето на зборовите на мешани начини е најпродуктивно во образување со претпозитивен член + суфиксација, каде што суфиксот *-shëm* зазема главно место, како: *të bujshëm* (*bujë*), *të etshëm* (*etje*), *i famshëm* (*famë*), *të frikshëm* (*frikë*), *i furishëm* (*furi*), *të rrufeshëm* (*rrufe*), *i zellshëm* (*zell*), *e brendshëm* (*breda*), *e dikurshëm* (*dikur*), *të ndërhundshëm* (*ndërhundë*) ИТН.

Второ место по зачестеност имаат придавките образувани од различни именски, прилошки, глаголки зборообразувачки основи со суфиксите: *-ët, të, -t, si: e brumtë* (*e brumë + -të*), *të dyshimtë* (*të dyshim + -të*), *të flaktë* (*të flakë + -të*), *e hekurt* (*e hekur + -t*), *të afërt* (*të afër + -t*), *i barabartë* (*i barabar + -të*), *i drejtë* (*i drejt + -të*), *të dyfishtë* (*të dyfish + -të*), *të fshehtë* (*të fsheh + -të*), *e ftohtë* (*e ftoh + -të*), *i mprehtë* (*i mpreh + -të*) ИТН.

- Во образувањето на придавките со претпозитивен член и префиксација со суфиксација како зборообразувачки основи служат именските, заменските и прилошките основи. Во образувањето на овие придавки учествува префиксот *për-* и суфиксите: *-t(ë)* и *-shëm*, како: *të përbashkët* (*të për + bashkë + t*), *i përhëshëm* (*për + hë + shëm*), *e përgjithshëm* (*e për + gjithë + shëm*), *të përgjumshëm* (*të për + gjumë + shëm*) ИТН.

- Образовањето на придавките со претпозитивен член и сраснување, користејќи како основа за зборообразување комбинации од предлог + именка во акузатив покажува високо ниво на продуктивност: *të pabaza* (*të + pa baza*), *të pabesë* (*të + pa besë*), *të padritë* (*të + pa dritë*), *i paemër* (*i + pa emër*), *të pafytyrë* (*të + pa fytyrë*) ИТН.

- Супстантивизираните придавки во анализираните романи се во значителен број: *i anatemuari* (*nga mbiemri i anatemuar*), *të ardhurën* (*nga mbiemri e ardhur*), *i bekuari* (*nga mbiemri i bekuar*), *i braktisuri* (*nga mbiemri i braktisur*), *i burgosuri* (*nga mbiemri i burgosur*), *e dikurshmja* (*nga mbiemri e dikurshme*), *e fejuara* (*nga mbiemri e fejuar*), *i gjori* (*nga mbiemri i gjorë*), *i lartpërmenduri* (*nga mbiemri i lartpërmendur*) ИТН.

Резиме

Селвије Селмани (2024) Зборообразувањето во романите Несреќници и Станот на третиот кат на Мурат Исаку

Докторска дисертација

Мурат Исаку, еден од најзначајните албански писатели во Македонија, има оставено траен белег во албанската книжевност преку своите дела во проза и поезија. Неговото творештво се издвојува по јазичната и стилската креативност, што го прави интересен за истражување од лингвистички аспект. Во оваа дисертација, нашето внимание е насочено кон двата романи „Несреќници“ (1995) и „Станот на третиот кат“ (2001), кои се предмет на првата детализирана анализа на зборообразувањето во неговите дела. Со овој труд, ја откриваме богатата јазична иновативност на Исаку и даваме придонес за подлабоко разбирање на неговиот стил, особено преку механизмите на зборообразување.

Оваа дисертација се фокусира на темелна анализа на зборообразувачкиот процес во овие два романи, со цел да ги идентификува, класифицира и интерпретира главните начини кои Исаку ги користи, со посебен акцент на суфикси, префикси и нивните комбинации. Покрај овие основни форми на зборообразување, дисертацијата истражува и другите начини на создавање зборови, како што се сраснувањето, конверзијата, образувањето со претпозитивен член и мешаните форми на зборообразување.

Истражувањето се фокусира на најчесто користените механизми за зборообразување, особено суфиксите и префиксите. Анализата открива дека суфиксите како *-im*, *-je* и *-isht* се особено продуктивни во творештвото на Исаку, играјќи клучна улога во збогатувањето на лексичкиот фонд на неговите романи и одразувајќи културни и социјални особености на албанскиот јазик. Истовремено, префиксите обезбедуваат дополнителни нијанси на значење и создаваат нови зборови.

Покрај суфиксите и префиксите, истражувањето опфаќа и други начини на зборообразување, како што е сраснувањето и сложенките, кои му овозможуваат на Исаку да создава сложени зборови од две основи. Конверзијата, како начин на менување на зборовите од една во друга граматичка категорија, претставува важен аспект на ова истражување, покажувајќи ја флексибилноста на јазичниот израз во неговите романи.

Дополнително, во истражувањето се разгледува употребата на дијалектни елементи, кои придонесуваат за културната автентичност и лексичката разновидност на неговите дела. Влијанието на дијалектот е значајно, бидејќи овозможува дополнителна креативна слобода и збогатување на јазичниот израз.

Методолошки, истражувањето применува дескриптивен, компаративен и класификациски пристап. Прво, преку дескриптивниот метод се врши детална анализа на зборообразувачките елементи во двата романи на Исаку, со цел да се идентификуваат и опишат различните начини на создавање нови зборови. Потоа, компаративната анализа го споредува творештвото на Исаку со традиционалните форми на зборообразување во албанскиот јазик, со цел да се утврди во која мера авторот отстапува од стандардните јазични правила и создава иновативни изрази. Конечно, класификацијата на зборовите по нивниот начин на образување овозможува систематизирање на резултатите од анализата и нивно претставување на јасен начин.

Оваа дисертација претставува значаен придонес не само за разбирањето на јазичната креативност на Мурат Исаку, туку и за поширокото истражување на зборообразувањето во современиот албански јазик. Анализата на двата романи открива

различни зборообразувачки механизми кои ја образуваат лингвистичката структура на неговиот стил и ја истакнуваат неговата иновација. Овие резултати отвораат нови перспективи за понатамошно проучување на зборообразувањето како лингвистички феномен, особено во контекст на делата на Исаку, но и во рамките на современата албанска книжевност.

Summary

Selvije Selmani (2024) *Word-Formation in the Novels The Unfortunate Ones and The Apartment on the Third Floor* by Murat Isaku

Doctoral Dissertation

Murat Isaku, one of the most notable Albanian writers in North Macedonia, has left a lasting impact on Albanian literature through his works in prose and poetry. His work stands out for its linguistic and stylistic creativity, which makes it interesting for research from a linguistic point of view. This dissertation focuses on Isaku's two novels, *The Unfortunate Ones* (1995) and *The Apartment on the Third Floor* (2001), which are the subject of the first detailed analysis of word-formation in his works. With this study, we uncover Isaku's rich linguistic innovation and contribute to a deeper understanding of his style, especially through the mechanisms of word-formation.

This dissertation focuses on a thorough analysis of the word-formation process in these two novels, aiming to identify, classify, and interpret the primary methods that Isaku uses, with particular emphasis on suffixes, prefixes, and their combinations. In addition to these basic word-formation types, the dissertation explores additional word creation methods, such as blending, conversion, preposed article, and mixed forms of word-formation.

The research focuses on the most commonly used word-formation mechanisms, especially suffixes and prefixes. The analysis reveals that suffixes such as *-im*, *-je*, and *-isht*, are particularly productive in Isaku's work, playing a key role in the enrichment of the lexical inventory of his novels and reflecting the cultural and social characteristics of the Albanian language. Simultaneously, prefixes provide additional nuances of meaning and create new words.

In addition to suffixes and prefixes, the study covers other word-formation methods, such as blending and compounding, which allow Isaku to create compound words from two roots. Conversion, as a way of changing words from one grammatical category to another, represents an important aspect of this research, demonstrating the flexibility of linguistic expression in his novels.

Furthermore, the research examines the use of dialectal elements, which contribute to the cultural authenticity and lexical diversity of his works. The influence of the dialect is significant, as it allows additional creative freedom and enrichment of linguistic expression.

Methodologically, the research applies a descriptive, comparative, and classificatory approach. First, through the descriptive method, a detailed analysis of the word-formation elements in Isaku's two novels is carried out, in order to identify and describe the various methods of creating new words. Then, the comparative analysis compares Isaku's work with traditional forms of word-formation in the Albanian language, in order to determine to what extent the author deviates from standard language rules and creates innovative expressions. Finally, the classification of words according to their way of formation allows systematization of the results of the analysis and their presentation in a clear way.

This dissertation represents a significant contribution not only to the understanding of Murat Isaku's linguistic creativity, but also to the broader research of word-formation in the contemporary Albanian language. The analysis of the two novels reveals various word-formation mechanisms shaping the linguistic structure of his style and highlight his innovation. These results open new perspectives for further study of word-formation as a linguistic phenomenon, especially in the context of Isaku's works, but also within the framework of modern Albanian literature.

Скратеници

FGjSSh (Речник на современиот албански јазик), 1980,

FGjSh (Речник на албанскиот јазик), 2006,

FDGjSh (Правописен речник на албанскиот јазик), 2015,

FGjSh (Речник на албанскиот јазик), 2020.

Библиографија

- [1] Adili-Çeliku, L., & Shehabi, M. (2020). Fjalëformimi i fjalëve në disa poezi të Murat Isakut. *Ars Albanica*, III(8), 86-94.
- [2] Agalliu, F., Engjëll, A., Shaban, D., et al. (2002). *Gramatika e gjuhës shqipe I*. Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë.
- [3] Angoni, E. (1971). Pjesëzat në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 3, 3-20.
- [4] Beci, B. (1997). *Gramatika e gjuhës shqipe*. Tiranë.
- [5] Beqiraj, Xh. (2016). Formimi i mbiemrave në dritën e morfologjisë gjenerative. *Studime filologjike*, 3-4, 149-171
- [6] Buxheli, L. (1981). Emrat e veprimit me prapashtesat -im dhe -je në gjuhën letrare shqipe. *Studime filologjike*, 4, 55-65.
- [7] Buxheli, L. (1983). Emrat prejfoljorë të paranyjzuar me kuptimin e veprimit në gjuhën e sotme letrare shqipe. *Studime filologjike*, 2, 143-156.
- [8] Buxheli, L. (1984). Emrat foljorë me prapashtesat -esë, -më, -imë, -atë, i në gjuhën e sotme shqipe. *Studime filologjike*, 1, 97-112.
- [9] Buxheli, L. (1986). Rreth fjalëve të përngjitura në gjuhën e sotme shqipe. *Studime filologjike*, 4, Tiranë.
- [10] Buxheli, L. (1994). Foljet me prapashtesën -o në gjuhën e sotme letrare shqipe. *Studime filologjike*, 1-4, 57-74.
- [11] Buxheli, L. (2008). *Formimi i foljeve në gjuhën e sotme shqipe*. Tiranë: Akademia e Shkencave e Shqipërisë.
- [12] Buxheli, L. (2009). *Fjalët e përngjitura në gjuhën shqipe*. Tiranë: Qendra e Studimeve Albanologjike dhe Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë.
- [13] Çabej, E. (1987). *Studime gjuhësore III*. Prishtinë: Rilindja.
- [14] Çepani, A. (2005). Rreth problemit të sindajshitesave në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 3-4, 141-159.
- [15] Dauti, L. (2016). Elipsa si bazë e emëzimit kontekstual të mbiemrit në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 3-4, 117-128.
- [16] Dauti, L. (2020). Mbi alomorfinë e prapashtesave fjalëformuese në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 1-2, 93-107.
- [17] Demiraj, Sh. (1969). Emrat prejfoljorë asnjans dhe togjet me vlerë foljore të formuara me pjesëmarrjen e tyre. *Studime filologjike*, 2, 39-74.
- [18] Domi, M. (1974). Prapashtesa ilire dhe shqipe, përkime dhe paralelizma. *Studime filologjike*, 4, 159-172.
- [19] Dhrimo, A. (1969). Mbi disa çështje të klasifikimit morfologjik të mbiemrave. *Studime filologjike*, 1, 49-69.
- [20] Dhrimo, A. (1971). Substantivimi i mbiemrave. *Studime filologjike*, 1, 79-93.
- [21] Dhrimo, A. (1972). Formimi i mbiemrave në gjuhën e sotme shqipe. *Studime filologjike*, 3, 43-83).
- [22] Feka, Th. (1994). Veçori strukturore-semantike të mbiemrave me parashtesën pa- në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 1-4, 41-54.
- [23] Frashëri, S. (1886). *Shkronjëtorë e gjuhës shqipe*. Bukuresht.
- [24] Halili, A. (2020). Aspekte frazeologjike në prozën e Murat Isakut. *Ars Albanica*, III(8), 99-102.
- [25] Haxhillazi, P. (1969). Vëzhgime mbi mbiemrat foljorë me prapashtesën -shëm në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 2, 145-164.
- [26] Hysa, E. (1985). Dukuri e prirje të formimit të fjalëve në shqipen e sotme letrare. *Gjuha jonë*, 1, 109-114.
- [27] Hysa, E. (1986). Sindajshitesat dhe vendi i tyre në formimin e fjalëve në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 2, 91-100.
- [28] Hysa, E. (1970). Formime ndajfoljore me prapashtesa në shqipen e sotme letrare. *Studime filologjike*, 1, 110-120.
- [29] Hysa, E. (1970). Ndajfolja në gjuhën e sotme shqipe. *Studime filologjike*, 3, 19-68.

- [30] Hysa, E. (1973). Disa çështje të parashtesimit në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 3, 83-103.
- [31] Hysa, E. (1977). Parashtesat me kuptim mohues në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 4, 101-133.
- [32] Hysa, E. (1981). Formimi i emrave me prapashtesën -i. *Studime filologjike*, 3, 135-141.
- [33] Hysa, E. (1986). Emrat e formuar me prapashtesën -(ë)ri. Në *Studime për nder të Aleksandër Xhuvanit*, 395-399. Tiranë.
- [34] Hysa, E. (2002). Vëzhgime rreth formimit të emrave me ndajshesa. *Studime filologjike*, 1-2, 29-35.
- [35] Hysa, E. (2004). *Formimi i emrave me ndajshesa në gjuhën shqipe*. Tiranë: Mësonjëtorja.
- [36] Kole, J. (1969). Pjesëzat si kategori leksiko-semantike në shqipen e sotme. *Studime filologjike*, 3, 76-107.
- [37] Kole, J. (1970). Një vështrim mbi emrat e prejardhur në -ore. *Studime filologjike*, 1(4), 33-46.
- [38] Kole, J. (1986). Prire të zhvillimit të leksikut në dritën e “Fjalorit të gjuhës së sotme shqipe”. *Studime filologjike*, 4, 25-37.
- [39] Kostallari, A. (1976). Mbi arritjet kryesore të gjuhësisë sonë dhe mbi disa drejtime të zhvillimit të saj të mëtejshëm. *Studime filologjike*, 2, 3-13.
- [40] Kostallari, A. (1968)). Parimet themelore për hartimin e “Fjalorit të gjuhës së sotme shqipe. *Studime filologjike*, 2, 43-128-70.
- [41] Kostallari, A. (1968)). Kompozitat dëshirore dhe urdhërore të shqipes. *Studime filologjike*, 4, 23-70.
- [42] Kostallari, A. (1970). Mbi disa veçori strukturore e funksionale të gjuhës letrare shqipe të kohës sonë. *Studime filologjike*, 2, 3-61.
- [43] Kostallari, A. (1972). Mbi disa veçori të fjalës së përbërë në gjuhën shqipe. Në *Studime mbi leksikun dhe mbi formimin e fjalëve në gjuhën shqipe*, 1, 75-90. Tiranë.
- [44] Kostallari, A. (1972). Mbi disa veçori të strukturës semantike të kompozitave pronësore të shqipes. Në *Studime mbi leksikun dhe mbi formimin e fjalëve në gjuhën shqipe*, 141-147. Tiranë.
- [45] Kostallari, A. (1982). Mbi disa drejtime të përsosjes të sistemit e të strukturës së gjuhë sonë letrare. *Studime filologjike*, 2, 3-36.
- [46] Kostallari, A. (1982). Mbi disa grupe fjalësh popullore të trojeve verilindore të shqipes. *Studime filologjike*, 1, 105-119.
- [47] Lafe, E. (1972). Mbi disa terma të klasifikimit të fjalëve sipas përbërjes strukturore dhe sipas fjalëformimit. *Studime filologjike*, 1, 127-130.
- [48] Leka, F. (1986). Huazime dhe ndërkombëtarizma në terminologjinë tonë tekniko-shkencore. *Studime filologjike*, 2, 73-89.
- [49] Lloshi, Xh. (1969). Mbi disa rezultate kryesore në studimin e leksikut dhe të formimit të fjalëve në gjuhën shqipe pas Çlirimit. *Studime filologjike*, 1(4), 37-52.
- [50] Lloshi, Xh. (1970). Mbi studimin e veçorive stilistike të shqipes. *Studime filologjike*, 1, 31-50.
- [51] Lloshi, Xh. (1976). Formimi i emrave përmbledhës nga tema e shumësit. *Studime filologjike*, 2, 15-34.
- [52] Lloshi, Xh. (1988). *Njohuri për stilistikën e gjuhës shqipe*. Prishtinë: Rilindja.
- [53] Memushaj, R. (2016). Sintetizimi si tipar i proceseve fjalëformuese në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 1-2, 39-55.
- [54] Memisha, V. (2007). Rreth mbiemrave prejpjesorë në shqipe dhe në greqishte. *Studime filologjike*, 3-4, 59-71.
- [55] Memisha, V. (2011). Emrat me parashtesën mos- në shqipen standarde. Në *Studime për fjalën shqipe*, 69-80. Tiranë.
- [56] Milkani, V. (1970). Vëzhgime mbi emërtimet e njerëzve sipas profesionit. *Studime filologjike*, 2, 99-108.
- [57] Nesimi, R. (2007). Disa veçori gjuhësore në krijimtarinë letrare të Murat Isakut. *Shqyrtime Albanologjike* 9. Shkup.
- [58] Nuredini, Z. (2020). Pasuria gjuhësore në veprat e Murat Isakut. *Ars Albanica*, III(8), 103-105.

- [59] Omari, A. (2017). Fjalëformimi i shqipes së vjetër: një kontribut i ri i Joachim Matzingerit. *Studime filologjike*, 1-2, 211-222.
- [60] Paçarizi, Rr. (2020). *Fjalëformimi ndajshesor i shqipes*. Prishtinë: Armagedoni.
- [61] Poloska, A. (1981). *Kompozitat në fjalorin e Konstandin Kristoforidhit*. Në *Zборник во чест на Б. Видеоски*, 155-158. Филолошки факултет -Скопје.
- [62] Prifti, S. (1976). Emërzimi. *Studime filologjike*, 4, 63-68.
- [63] Samara, M. (1965). Vëzhgime mbi antonimet me parashtesa në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 1, 153-162.
- [64] Samara, M. (1967). Mbi karakterin antonimik të kuptimeve të fjalëve në gjuhën shqipe dhe pasqyrimin e tyre në fjalorin shpjegues. *Studime filologjike*, (2), 21-34.
- [65] Samara, M. (1980). Vëzhgime rreth antonimisë së fjalëve të përbëra dhe fjalëve të përngjitura në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 3, 121-129.
- [66] Samara, M. (1983). Vëzhgime për antonimet me parashtesën shpër-. *Studime filologjike*, 1, 62-70.
- [67] Samara, M. (1987). Tipare të leksikut politiko-shoqëror të shqipes në periudhën e Pavarësisë. *Studime filologjike*, 4, 37-47.
- [68] Samara, M. (2007). Rreth zhvillimit të leksikut politiko-shoqëror në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 1-2, 83-110.
- [69] Селмани, С. (2022). Суфиксното образување во романите Несреќници и Станот на третиот кат на Мурат Исаку. *Годишен зборник на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“*, (47/48), 497-507.
- [70] Sima, K. (1970). Vëzhgime mbi emërtimet e reja të grave sipas profesionit në fushën e prodhimit industrial pas Çlirimit. *Studime filologjike*, 1, 85-104.
- [71] Sopaj, N. (2020). Figura emblemатike letrare e Murat Isakut. *Ars Albanica*, III(8), 31-34.
- [72] Sulejmani, B. (2020). Kongruenca e kryegjymtyrëve të fjalisë dhe konversioni në romanet e Murat Isakut. *Ars Albanica*, III(8), 22-30.
- [73] Shala, A. (2019). Fjalëformimi i emrave në veprat: “Prilli i thyer”, “Breznitë e hankonatëve” dhe “Përbindëshi” të Ismail Kadaresë. *European Journal of Applied Linguistics Studies*, 1(2).
- [74] Shehu, H. (1988). Rreth pasurimit të fjalëve të përbëra në gjuhën e sotme letrare shqipe. *Studime filologjike*, 1, 85-103.
- [75] Shehu, H. (1989). Rreth sindajshtesave (afiksoideve) në gjuhën e sotme shqipe. *Studime filologjike*, 2, 145-153.
- [76] Shehu, H. (1990). Formime me gjymtyrë të parë të mën përemërore vetë- në gjuhën e sotme letrare shqipe. *Studime filologjike*, 3, 112-125.
- [77] Shehu, H., & Shehu, B. (2005). Formime mbiemërore që cilësojnë realie sipas ngjyrës në shqipen. *Studime filologjike*, 3-4, 92-106.
- [78] Topalli, K. (1944). Shpjegime fjalësh të formuara me përngjitje në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 1-4, 95-103.
- [79] Ttoni, M. (1981). Ndërtimet me emrat foljorë prapashtesorë. *Studime filologjike*, 2, 113-132.
- [80] Thomai, J. (2002). *Leksikologjia e gjuhës shqipe*. Tiranë.
- [81] Thomai, J. (1983). Formimi i fjalëve dhe prejardhja kuptimore në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 3, 53-89.
- [82] Thomai, J. (1989). Veçori leksiko-semantike të ndajfoljeve me prapashtesën -shëm në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 3, 55-72.
- [83] Thomai, J. (1990). Ndajfoljet me prapashtesën -thi në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 2, 59-71.
- [84] Thomai, J. (1991). Ndajfoljet me prapashtesën -az / -azi në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 2, 78-100.
- [85] Thomai, J. (1993). Veçori leksiko-semantike të ndajfoljeve me prapashtesën -isht në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 1-4, 11-28.

- [86] Uruçi, A. (2013). *Prirje fjalëformuese e ngjyrës ligjërimore në krijimtarinë e shkrimtarit Martin Camaj* (Disertacion doktore). Fakulteti i Historisë dhe i Filologjisë, Departamenti i Gjuhës Shqipe.
- [87] Vehbiu, A. (1986). Emërtimet e njerëzve sipas mjeshtërisë me prapashtesat **-ar**, **-or**, **-tar** e **-tor** në shqipen e sotme letrare. *Studime filologjike*, 1, 105-121.
- [88] Vehbiu, A. (1988). Emrat e mbiemrat më -tar nga tema prejfoljore më -im në shqipen e sotme letrare. Në *Gjuha letrare kombëtare shqipe dhe epoka jonë*, 543-550. Tiranë.
- [89] Veselaj, N. (1992). Formanti -as si ndajshesë e specializuar për emërtimin e njerëzve sipas vendbanimit a prejardhjes. *Studime filologjike*, 1-4, 105-114.
- [90] Xhuvani, A. (1972). Kompozitat. Në *Studime mbi leksikun dhe mbi formimin e fjalëve në gjuhën shqipe*, 69-72. Tiranë.